

peccata mortalia. si eis non consentiat. Et hoc patet dupliciter. Primo quidem quia ipsa sensualitas non potest esse subiectus peccati mortalis ut super habitu est. Est autem eadem natura sensualitatis in infidelibus & fidelibus. Unde non potest esse quod solus motus sensualitatis in infidelibus sit peccatum mortale. Alio modo ex statu ipsius peccatis. Namque enim dignitas persone diminuit peccatum. Sed magis auget. ut ex supradictis patet. Unde nec peccatum est minus in fideli quam in infideli. sed multo maius. Nam & infidelium peccata magis meretur ueniam propter ignorantiam. secundum illud. i. Thym. i. Misericordiam consequutus sum. quia ignorans feci in incredulitate mea. Et peccata fidelium aggrauantur propter gratiam sacramenta. secundum illud. Heb. x. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia quam sanguinem testamenti quo sanctificatus est pollutum duxerit. Unde cum dicat Augustinus in libro de gratia & libero arbitrio. quod quod non sunt in christo ihesu sentientes carnem sequuntur damnationem & si non secundum carnem ambulant debet intelligi de damnatione debita peccato originali quod auferitur per gratiam ihesu christi in baptismo. quod quis maneat concupiscentie fomes. Unde hoc quod fideles concupiscunt non est in eis signum damnationis originalis peccati sicut est in infidelibus. Et hoc etiam modo loquitur apostolus. Ro. viii. Nihil damnationis est hiis qui sunt in christo ihesu. qui non secundum carnem ambulant. loquens ibi de concupiscentia sensualitatis. per hoc enim insinuat quod concupiscere non est damnabile hiis qui non secundum carnem ambulant. consentiendo scilicet concupiscentie quod sunt in christo ihesu. quod uidelicet huiusmodi damnatio debita originali peccato ablata est per gratiam ihesu christi in fidelibus. non autem in infidelibus.

Hoc sextum scilicet uerbum peccatum ueniale possit esse in aliquo cum solo originali. dicendum quod impossibile est quod peccatum ueniale sit in aliis cum originali peccato. absque mortali. cuius ratio est. quod ante quod ad annos discretionis pueniat defectus etatis prohibens usum rationis excusat eum a peccato mortali. Unde multo magis excusat eum a peccato ueniali. si committat aliquid quod fit ex genere suo tale. Cum uero usum rationis habere cepit. non omnino excusatur a culpa uenialis & mortalis peccati. sed primum quod tunc homini cogitandum occurrit est deliberare de seipso. & siquidem seipsum ordinauerit ad debitum finem per gratiam consequetur remissionem originalis peccati. Si uero non ordinet seipsum ad debitum finem secundum quod in illa etate est capax discretionis peccabit mortaliter non faciens quod in se est & ex tunc non erit in se peccatum ueniale sine mortali. nisi postquam totum fuerit sibi per gratiam remissum.

DE SUPERBIA. PARS TERTIA. DISTINCTIO. .I.

Post considerationem prehabitam de peccatis in generali. consequenter considerandum est de peccatis in speciali. Et quia a septem capitalibus uitiis omnia alia uicia uel peccata trahunt originem & reducuntur ad ea. ideo congruus erit ordo de septem uitiis considerare per ordinem. & sub quolibet eorum tractare

re de singulis peccatis specialibus quod sub illo capitali uicio continentur. Imprimis autem agendum est de superbia. de qua dicitur. Eccli. x. Initium omnis peccati superbia. Hec est regina omnium uiciorum. sicut dicitur. Gre. xxxi. mo. ca. xxxi. Est autem superbia inordinatus appetitus proprie excellentie. nam superbus appetit excellentiam ultra debitam rationem. Unde superbus dicitur est quod super uult uideri quod est. sicut dicitur. ysa. li. et. & superbia dicitur quod superire. Ideo dicitur Augustinus. xiiii. de ci. dei. quod superbia est uerse celsitudinis appetitus. Ab huiusmodi appetitu debent nos retrahere. Uilitas humane conditionis. Fragilitas nostre corruptionis. Innumera peccata quod committimus. Et damna per maxima quod incurrimus. **P**rimo quidem debet nos retrahere uilitas humane conditionis. Si consideret homo materiam prime formationis. quod primus homo formatus est non solum de terra quod inferius obscurior & uilior est aliis elementis. sed de limbo terre. Gen. ii. Formauit deus hominem de limbo terre. Job. x. Memoro queso quod sicut lutus feceris me &c. Et. xxx. Compatus sum luto. affimulatus sum faulle & cineri. Uterius si consideret materiam proprie conceptionis quod multo uilior est quod de semine immundo. Job. xiiii. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine. Vere immundum. fetidum. & infectum est semen conceptionis humane. ex cuius contactu anima quod creatura munda & pulchra. contrahit fedicitatem. turpitudinem. & fetorem originalem peccati. & ex coniunctione sui cum leprosa carne contrahit lepra iniquitatis. Sicut enim ex uase corrupto liquor infusus corrumpitur. & pollutum tangens ipso contactu polluitur sic ex contactu pollutum seminis anima maculatur. & adeo rea efficitur ut gloriosa dei uisione puerit perpetuo. nisi per sancte regenerationis lauacrum expietur. Uterius si consideret quo cibo nutritur in utero. uidebit quod uilissimo scilicet sanguine matris. de quo dicunt philosophi. quod ex eius contactu fruges non germinant. arborum arbuta. moriuntur herbe. amittunt arbores fructus. & animalia fetus suos. Si canes ex eo comederint. in rabie conuertuntur. Tandem si consideret quod & qualia sunt quod de corpore exeunt. puta quid per os. quod per nares ceterosque meatus corporis uilius sterquilinum nuncius uidisti. Herbe quippe & arbores ex se producunt frondes flores & fructus. & tu de te lentes pediculos & lubricos emittis. Ille de se effundunt uinum oleum & balsamum. et tu de te spiritum & urinam & stercurum. Ille de se spirant suauitatem odoris. & tu de te abominationem fetoris. Hec omnia prebent homini necessitatem humilitatis. & propterea excludunt occasionem superbie. Unde bene ait quidam. Cum fex cum limus cum res uilissima simus. Unde superbum in terra redimus. Unde bernardus ait. De sordibus generamur. in tenebris confouemur. matres nostras grauidas oneramus. in partu doloribus angustiamur. & ad modum uipe in exitu laceramus. Quid est homo nisi sperma fetidum. uas stercore. cubus uermium. **S**cdo superbiam dissuadet fragilitas nostre corruptionis. De qua multa inuenies super

de morte. Et in passione sancte cecilie. Quid superbis o homo cuius uita humores distemperat. dolores attenuat. ardores exsiccant. aure morbidant. esce inflant. ieiunia macerant. ioci dissoluunt. tristitie consumunt. sollicitudo coartat. securitas hebetat. diuitie iactant. paupertas deicit. iuuentus extollit. senectus incuruat. infirmitas frangit. languor atterit. & post omnia mors furibunda succedit. quod uniuersis gaudiis fine imponit. ut cum esse desierint. non fuisse putent. **Bern.** Inter omnia animantia pauperrime nascitur homo. Sed non paupior nascitur quam uiuit. detrahe corium animalium. lanas ouium. limum terre & reddant singula singulis. quid habes o homo unde iste fastus. ista superbia. cuius criminosa natiuitas. cuius natiuitate demolitur penalitas. cuius penalitate concludit mortis necessitas. cui esse est momentu. uita naufragium. mundus exilium. uita spodet mortis distantiam. mors instat aut minatur presentiam. **Eccii. x.** Omnis potentatus breuis uita. hodie rex est & cras mortuus. **Et ibidem.** Quid superbis terra & cinis. **Ideo** in capite ieiunii ecclesia intendens homines reuocare a superbia & puocare ad humilitatem. super capita imponit cinerem ut ad mortis memoriam humilient. cogitantes quod cinis sunt. & in cinerem reuertentur. **Legitur** de Xerse rege persarum et medorum. cum esset superbissimus & potentissimus & ditissimus. & iret contra grecos cum mille milibus armatorum. & m. & cc. nauiculis rostratis. & tribus milibus onerariis uidens ante se tam immensum exercitum cogitauit de morte. & ad quid deueniret usque ad .c. annos totus ille exercitus. tunc coram omnibus fertur dixisse. **R**egem me uocant homines tam fortis et tam gradis exercitus. ego autem me fateor reges pulueris & cineris. **Sic** abraham. **Gen. xviii.** Loquar ad dominum meum cum sim puluis & cinis. **Aug.** Memeto quod puluis es & cinis. & nisi te humilies. quanto magnus es per dominum omnino quod es. **Nunc** quid tu primo angelo sublimior. nunc quid tu eo in terra. quod ille in celo splendidior. quod si ille de tanta felicitate ad tantam miseriam cecidit per superbiam. quanto tu de tanta miseriam cum superbia ascendere poteris ad tantam glorie excellentiam. **Item** superbus est ut pauo qui cum extollitur de cauda faciens rotas circumspiciens plumam suam rotunditate. uidens pedes. in fine suum considerans. superbiam deponit & caudam demittit. **Item** ad idem facit proprie infirmitatis consideratio. quod tanta est quod a pulicibus & muscis & aliquando etiam minoribus animalibus ledimur. **Aug.** Dixit homo conuictus & intumescens isti. defende te a pulicibus si potes & dormi. **Gre.** Potuisset dominus superbum populum pharaonis domuisse ursis & leonibus. sed ranas immisit eis. muscas & cynipbes ut minutis & uilibus animalibus humana superbia confunderetur. **Sicut** legitur in cronice precibus christianorum & maxime iacobi episcopi fugatus est exercitus labor superbi regis persarum quod obsederat migdonum ciuitatem. surgente nebula de flumine immittere in exercitum diuersa genera acutissimorum muscarum intra

tium in aures & pmulcidas & oculos elephatorum & equorum. & iumentorum et hominum quod eos ad fugam & quasi ad insaniam compellebant. ut ipsi gentiles faterentur deum christianorum potentissimum. **Sic** anthyochus infirmitate graue sentiens cepit ad agnitionem sui de superbia sua uenire. ut legitur. **ii. Mach. ix.** Similitur de alio anthyochus **ii. Mach. v.** qui pre superbia existimabat. **Et** ad idem etiam facit consideratio infirmitatis aliene. **Sicut** de iosaphath & barlaam dicitur quod cum ipse iosaphath uideret cecum leprosum & decrepitem senem. et audiens quod humana miseria poterat ad hoc deuenire. ingemuit intra se humiliatus. **Item** dicitur quod odo episcopus parisiensis. cum comederet despicabiliores paupes faciebat an se ponere. alios hinc. & alios inde. **Hoc** idem faciebat beatissimus ludouicus. **Ad** idem etiam ualeat exemplum humilitatis christi. **Bern.** Intollerabilis imprudentie est ut ubi se eximantur maiestas inflect uermiculus & intumescat. eximantur se usque ad exemplum extreme depaupationis. subiectionis. deiectionis extra urbem in caluariam. reiectionis cum dicitur non hunc sed barrabam. actus lauando pedes maxime perditos. & usque ad exemplum nouissime passionis & mortis. crucis. **P. ii.** Humiliauit semetipsum. glo. ecce habemus humilitatis exemplum. superbie medicamentum. **Quid** ergo intumescis homo. pellis morticina quid inflaris. **Tertio** superbiam dissuadent peccata quod committimus. superbia enim ex sua natiuitate eleuat cor & extollit. sic dicitur. **Job. xi.** Vir uanus in superbia erigitur. **Et. xv.** Cum tunc diebus uite sue ipse superbit. **Sed** consideratio peccatorum humiliat. et quasi quoddam pedus grauissimum deprimat. peccata. Iniquitates mee supergressa sunt caput meum. & sic onus graue grauante sunt super me. **Et.** **Cum** quedam puella transiret aquam. & uentus uehemens flaret timens ne per eam aquam deiceretur & submergeretur. lapidem grossum supposuit humero suo. qui suo pedere contra uentum eam retineret. **Quod** uidens senex quidam & audies causam ab ea. stupuit. clamans. modo uenerunt tempora quod pueri docent senes. **Sic** nos contra uentum superbie habemus magnam resistiuum pondera peccatorum nostrorum. **Item** ad hoc facit consideratio status nostri. loci & temporis in quo sumus. sicut infra declarabit. sed de mundo. **Ad** idem multum ualeat consideratio mortis. super de morte. **Item** consideratio extremi iudicii. super de iudicio. **Quarto** peccatum superbie dissuadet multa damna quod incurrimus. **Superbia** namque reddit hominem multipliciter criminiosum. quia initium omnis peccati superbia. **Eccii. x.** **Bern.** Initium omnis peccati superbia. & causa totius perditionis. tu autem qui salutem operari desideras aduersus hanc caput tuum super cornu crucis habere memento. ut non extollaris prosperis. nec deprimaris aduersis. **Thob. iiii.** **Superbiam** in tuo sensu & in tuo animo nunquam diuini permittas. ab ipsa enim initium super sit omnis perditio. quod patet in peccato luciferi & ad Superbia hinc. **Gre.** est regina omnium uiciorum.

ideo omnia uicia concomitant eam sicut regiam suam. dyabolus autem rex est super omnes filios superbie. **Iob. xli.** Est etiam mater omnium uiciorum. unde ex ipsa sicut ex matre uenenata omnis uenena uiciorum soboles generatur. **Secundo** superbia facit hominem detestabiliter odiosum. tam deo scilicet quam hominibus. **Ecclesi. x.** Odibilis est coram deo & coram hominibus superbia. deo quidem quia deum sub pedibus suis quasi deprimere & conculcare conatur. dum uoluntatem suam non uult subicere. sed diuine proponere uoluntati. **Item** superbia merito deum offendit. quia magnitudinem eius contemnit. imo omne peccatum per superbiam deum offendit. quia omnis peccans dum peccat superbiendo contemnit. **Aug. 9.** Superbia laxat habenas contemptum. non equat puritatem suam diuine uoluntati. non attendit quod sit. sed quid uelit. **Bern.** Quotiens hominibus preesse cupio deum meum preire contendo. **De ipso** namque scriptum est. **Erat** subditus illis. **Quis** quibus deus hominibus. Immo in hoc contra omne ius uult esse seruus maioris domino suo. quod hic uoluit hominibus preesse. **ii. pa. xxx.** de ezechia dicitur. **Iuxta** beneficia que accepit non retribuit domino. quia eleuatus est cor eius. & facta est contra eum ira domini. **Et** notandum quod non solum superbia est prima et precipua in contemptu & offensa dei in peccati one omnium uiciorum. immo ipsa est prima omnium uiciorum origo celestis. in qua maxima dei offensa & implacabilis apparet. quod tam nobilem. & tam sublimem. & tam pulchram. tam stabilem & honorabilem creaturam propter solam superbiam cogitationis que dicebat in corde suo. **Vsa. xliii.** In celum ascendit. et de tanta nobilitate precipitauit ad tantam uilitatem. de tanta pulchritudine ad tantam turpitudinem. de tanta altitudine ad tantam inferni profunditatem. de tanta quiete ad tantam inquietudinem. **Homines** uero odibilis est. quia ceteros despicit et contemnit. calumniatur et opprimit. **Unde** similis est tepestati que surgit subito. et ab ymo uehementer inferiora atterit. et subito cadit. et grauissime premit. **Eze. xxxviii.** de gog et magog opprobriatione grauissima dicitur ascendens quasi tepesta ueniens & quasi nubes. **Et** **Poeta.** **Asperius** nihil est humili cum surgit in altum. **Dicitur** in hystoria transmaria. quod cum nauis uideret ardeam ad modum aquile ab ymo ad alta ascendere. signum est eis statim future tepestatis grauissime. **Sic** superbus cum de ymo ascendit in altum ad modum tepestatis grauissime. **Sap. viii.** Omnis superbus intolerabilis est actu. superbus habitu. pomposus incessu. humi ceruix erecta. facies torua. truces oculi. de loco superiore cernit. melioribus se proponit affectas sententias suas uerba & facta iactat. reuerentiam non obseruat. **Item.** **Gre. in moze.** Superbis proprie tumor in cogitatione. clamor in locutione. amaritudo in silentio. dissolutio in letitia. furor in tristitia. inhonestas in actione. honestas in ymaginatione. erectio in incessu. rancor in responsione. **Item** sicut draco flammicomus & quasi regulus uenena diffundit. **ps. xvi.** Inter superbos semper iurgia sunt. **Et** **ubi** superbia iubi contumelia. **Origenes.** Sunt

nonnulli qui dum tranquillitas fuerit humilitatem in corde & ore solent ostendere. sed si aliqua tribulationis uel scandali peccella surrexerit. statim effrenato ore & erecta ceruice superbia que in corde tegebatur multis conuiciis ab ore profertur. que non tunc nascitur. sed manifestatur. **Gre.** Qualis quisque apud se lateat. illata contumelia probat. **Item** est impatiens subiectionis intolerabilis suppositionis cum hac multitudie graui ascendit ad portandum anthyochus in sanctificatione cum superbia. **i. mach. i.** **Tertio** superbia facit hominem monstruosum uidelicet in altitudine dum uult omnibus superire quod est superbire. cuius altitudo peringit usque ad deum immo super deum dum uult eum pedibus conculcare. **In** grossitudine. quia superbia inflat. **Cinis** enim piectus in celum uertit in uescas. **Exo. ix.** quia homines qui ex nature conditione sunt cinis eleuati in altum per superbiam inflant. ad modum uescicam que a uento uanitatis quo replentur inflantur & exiccant. & magnam spacium occupantes cum modica infirmitatis conpunctione uacuantur. & in modicum. immo quasi ad nihilum rediguntur cum morte crepant. **Similis** est in hoc calamo arundini siue cane. & ideo sunt sicci in eis & uacui. & ad combustionem infernale apert. **Similes** sunt ydropico & superbia ydropisi. que primo facit hominem inflare per indignationem cum tangitur correctione. postea crepare per contumelie irrogationem. **Item** superbi similes sunt buffoni que cum pungit adeo ueneno inflatur quod crepando uenenum emittit & effundit. **Sap. viii.** Distruxerunt dominus illos inflatos sine uoce. **Iud. viii.** Spiritus effraym intumescebat contra gedeon. bene erat inflatus roboam que dicebat. **iii. Re. xii.** Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. **Monstruosos** habet oculos ex quibus spirat ignis indignationis. qui prenduntur usque ad extrema terre per timorem nimio sic est eius facies inflata ut optos habeat oculos. **Superbia** enim est macula que in oculis nascitur dum de eis que uidet in se uel sentit de se excecatur superbiendo. non attendendo a quo bona sint. uel cuius sint. uel ad quod data sint. **Item** aug. 9. **Tumore** meo sepabar a te dominus. et inflata facies mea claudat oculos mentis mee. **Item** dum lippis oculis claritas solis intendit ex ipsa claritate cecitas generatur. **Item** adeo creuit cecitas cordis superbi ut omnia uelit habere bona preter se. **Io. iiii.** Tu es magister in israhel et hec ignozas. glo. qui inflatus ignozas humilis addiscis. **Monstruosas** habet linguam cuius longitudo preedit usque in celum dum loquitur contra deum et usque ad ultimos fines terre. **ps.** Posuerunt in celum os suum. & lingua eorum adhe. in terra. **Item** mutat in diuersa monstra brutoze. **Sic** nabug. **Dan. iiii.** quasi in tot bestias mutat quot bestiarum mozes bestialiter uiuendo imitat. **Item** angelus mutauit in brutum dum luciferum in behemoth mutauit & leuiathan quoniam nature eius spualem subtilitatem quasi mutauit in brutalitatem. **Sicut** improperauit ei datus mediolanensis episcopus. **iii. dial. iiii.** qui cum per negotio fidei iret constantinopolim

ueniens corinthum cum multa societate recepit se in quadam domo quam demones inhabitantes alienam faciebant ab habitacione hominum. Cum autem media nocte ibi quiesceret antiquus hostis cepit ibi fingere rugitus leonum sibilos serpentum grunnitus porcorum & uoces diuersorum aliorum animalium. Cui episcopus alta uoce ait bene contigit tibi miser quod dicebas. In celum conscendam & ecce per superbiam tuam porcis & serpentibus similis factus es. et sic per superbiam ut dignus es imitari bestias. ad quam uocem sic dyabolus erubuit quod a dicta domo sic recessit quod eam ulterius non intrauit. Quarto superbia omne bonum contemnat et destruit. **Ecclesiasticus. xxi.** Domus que nimis locuples adnullabit superbia. **Aug.** Tynea diuitiarum est superbia. quia uidelicet sicut tynea nascitur ex ueste et ipsa corrodit. sic ex diuitiis plerumque nascitur superbia. et ipsa eas consumit in equis familiis festis diuitiis et hominibus. Item frequenter iusto dei iudicio superbi ad maximam inopiam deducuntur. **Uñ ozorius. li. iiii.** dicit quod pseus rex ditissimus qui romanos multotiens uictor occiderat. captiuos duxerat. & in seruos uendiderat. ad ultimum superbiens uictus ab eis capitur. filius eius ad triumphum ductus unum crurum frangitur. ipse inops in carcere consumptus est. filius eius ad tollendam uitam inopia romam arte humanam didicit. atque ibi inopia consumptus est. Item bona nature. sic patet de lucifero. **Eze. xxix.** Tu signaculum similitudinis dei. & cetera. **Et post.** Qui uiderunt te obstupescunt super te. & dicent nihil factus es. & non eris impetuum. Item bona gratie. **Ecclesiasticus. x.** Radices gentium superbarum arefecit dominus. **Apo. iiii.** Angelo laodice dicis quod diues sum. & cetera. & nescis quod miser es & miserabilis & pauper & nudus & cecus. **Uñ maculat omne bonum ut lepra spiritualis. fm. qd. iiii.** **Re. v.** dicit. **Naamas** n. qui erat princeps regis syrie fuit magnus & honoratus apud dominum suum. per eumque dedit dominus salutem syrie. sed totum inquinat quod subditus est leprosus. **Sapiens.** Si tibi gratia. seu sapientia formaque detur. inquinat omnia. sola superbia si comitet. Item alius. Inquinat egregios conuicta superbia mozes. Quinto superbia ipsum superbum exterminat & obruit. exterminat quidem sepe temporaliter. & semper ipsum exterminat eternaliter. **Ipse enim deus deiecit superbos de statu sublimitatis. & eminentie in ymnus deiectionis & confusione extreme. ps.** Deiecisti eos dum alleuarent. **Idem Inimici domini** mox ut honore. f. & cetera. **Luc. ii.** Deposuit potentes & cetera. **Et Ecclesiasticus. x.** Sedes dum superborum destruxit deus & cetera. **Per superbiam uasti deponit & hester humilis ei substituit. Hester. iiii.** **Nabug.** a regno eiectus est. **Dan. iiii.** Regnum tuum transit a te. & ab hominibus eiciet te. **Et. v.** Quoniam eleuatum est cor nabuchodonosor. & spiritus eius obfirmatus est ad superbiam. depositus est de solio regni sui. & gloria sua ei ablata est propter superbiam. **David deiecit golyam. i.** **Re. xvii.** **Iudith** olofernem. **xiii.** **Hester aman.** & eius progeniem. **Item eos confundit. ps.** Confusi sunt quoniam deus spreuit eos. **Sicut illos qui uolentes contra deum**

ascendere edificabant turrim babil. **Gen. xi.** **Senacherib** qui sic contra deum superbiat. ut legitur **iiii. Re. xviii. & xix.** que ut magis eum confunderet noluit eum occidere cum suo exercitu. sed in terram suam cum confusione reuersus. coram deo suo in templo eius ubi adorabat ad maiorem suam confusione a filiis suis occisus est. **Et act. xii.** **Herodes antipas** coram hominibus in superbiam elatus. & ab angelo percussus ignouisse mortem est. **Similitur & pilatus** qui in confusione suam & gnis sui a tyberio cesare et romanis morti ad iudicem ut dicit iosephus apud lugdunum. unde oziundus erat. mittitur puniendus. ubi coram suis ut dicitur suspendio iudicatus. & apud ueniam suspendus ut fertur. unde & uncus ferretur in quo suspendus fuit ibi ostendit in quodam modo prope a castro qui dicitur sanctus chameros in puteo percussus est. a quo ut fertur quotiens percussus ibi lapides tepestates egrediuntur. **Horozius** tamen dicit de eo quod tot malis est effectus quod se manu propria desperans interfecit. quod totus potuit esse. ut damnatus se occiderit. & mortuus suspendium non euaserit. ad quod iudicatus erat. **Iob. xl.** Respice cunctos superbos & confund eos. & cetera. **Propter superbiam abymelech** fecit se ab ar migerio suo occidi ne diceretur quod a muliere fuisset interfectus. **Iud. ix.** **Achitophel** semetipsum suspendit quod consilium eius fuerat infamatum. **ii. Re. xvii.** Propter superbiam absalon contra patrem insurgens suspendus est in quercu. **ii. Re. xviii.** **Choze. dathan.** & **abyron.** propter superbiam se contra moysen erigentes absorti sunt a terra. **Nui. xvi.** **Aman** superbissimus suspendus est. **Iud. vii.** **Nabug.** in bestiam mutatus donec humiliatus cognouit creatorem. **Dan. iiii.** **Balthasar** interfectus & regnum eius translatum est ad medos et persas. **Dan. v.** **Anthyocho** qui propter superbiam putabat se terram ad nauigandum. & pelagum ad iter agendum deducturum. fugatus turpiter de prope superbe locutus est. dicens se uenturum ierosolimam. & eam cogitarem sepulchri iudeorum facturum. sed deus percussit eum inuisibili & insani bili plaga. de cuius casu contritione fetore & morte uilissima habetur. **ii. Mach. ix.** **Herodes** propter superbiam percussus ab angelo. consumptus a uermibus expirauit. **Act. xii.** In passione beati petri etiam habetur de uolatu & casu & attritione symonis magi. **Ite dicitur** quod cornicula uolens frangere nucem & non ualens. eam uolando in altum eleuat. et deiciens eam ad yma super durum lapidem cortice eius frangit. & nucleum comedit. **Sic dyabolus** facit quod diu homines latitant sub cortice & testa humilitatis. non possunt a dyabolo uozari. sed in altum eleuati propter superbiam subito casu mortis fractis corporibus nunc a demonibus deuozantur. **Sic faciunt quedam aues** de ostreis marinis cum non possunt eas uozare quod diu latent in conchis suis & testis in ymo eas eleuat & allidunt & frangunt testas earum. & comedunt eas. **Iob. xxix.** Eleuasti me. et quasi super uentum ponens allisisti me ualide. **Item exterminat eos eternaliter in futuro. ysa. xliii.** **Detracta** est ad

Inferos superbia tua. concidit cadauer tuum
 subter te sternet tynea. & sequitur. Qui dice
 bas in corde tuo. In celū cōscendam sup astra
 celi exal. so. m. & sequit̄. Verū tamē ad infer
 nū detraberis ī pfundū lacī. Nota q̄nto subli
 mioza loca tenuerit quis ī mūdo. tanto pfun
 dioza tormēta sustinebit ī inferno. Apoc. viii.
 Quantū gloriificauit se. & in deliciis fuit. & c.
 Mach. vi. dictū fuit anthycho supbissimo.
 tu uero iustas supbie. r. exolues penas. Itē so.
 phoni. ii. Moab ut sodoma erat. filii amon ut
 gomorra. sequit̄ ratio. hoc enī eis eueniet pro
 supbia sua. Item. ys. v. Descendent fortes ei⁹
 glorioz eius & sublimes ad infernū. Bern.
 Mirū est de supbis q̄ nec cum hoibus habita
 re desiderant. nec ad celū ascendere possunt.
 reliquit̄ ergo eis flāma ignis deuozātis. Exo.
 x. dicit̄. q̄ uentus urens leuauit locustas. & p
 iecit in mare. Iere. l. Cadet supbus & corruet.
 & non erit q̄ suscit̄ eum. Sciendū est etiā
 q̄ superbia duobus modis potest considerari.
 Vno mō fm q̄ spāle pēt̄m est habēs obiectū
 spāle distinctū. q̄ est appetitus inordinatus p
 prie excellentie. ut dictū est. Et sicut dicit̄. aug.
 m. li. de natura & gratia. q̄rat homo et inueni
 et fm legem dei supbiam esse pēt̄m multū di
 stinctū ab aliis uitiis. Vnde ys. & cassionus
 ipam cōnumerāt iter uitia capitalia. Alio mo
 do considerat̄ supbia fm q̄ habet q̄ndā influ
 entia ḡnalem ī omnia pēt̄a. Q̄ potest esse duo
 bus modis. Vno mō p se. inquantū scz omnia
 pēt̄a ordinant̄ ad finē supbie q̄ est ppria exel
 lentia ad quā potest ordinari omne illud q̄ q̄s
 inordinate appetit. Alio mō in directe & qua
 si p accidēs scz remouendo phibēs. inquantū
 scz homo p supbiam cōtemnit diuinā legē per
 quā phibetur aliquis a peccādo. fm illud. Ie.
 ii. Confregisti iugū. rupisti uincula & dixisti
 non seruiam. Gre. ergo considerans supbiam
 fm uniuersalē eius influentia quā habet ī om
 nia uitia non posuit eā esse uitiū capitale. sed
 posuit eam reginā oīm uitiōz. & matrē. Vn
 de ait. xxxi. moz. Ipa uitiōz regina cū deui
 ctū cor plene cepit. mox illud septē principa
 libus uitiis q̄si quibusdā suis ducibus deuastā
 dū tradit. ex q̄bus uitiōz multitudies oriūt̄.

DE GRADIBVS SUPERBIE. DISTINCTIO. .II.

Notandū autē q̄ beatus Bernardus
 ponit duodeci gradus supbie. ī li
 de duodeci gradibus humilitatis.
 & sumūtur p oppositū ad gradus
 hūilitatis. Primus enī gradus hūilitatis ē
 corde & corpe semp hūilitatē ostendere defix
 is in terrā aspectibus. cui opponit̄ curiositas p
 quā aliquis curiose & inordinate circūspicit.
 Scd̄s gradus hūilitatis est ut pauca ūba
 et rōnabilia loq̄tur aliquis non clamosa uoce.
 Cui opponitur leuitas mentis. per quā scilicet
 aliquis leuiter & supbe se habet ī ūbo. Tret
 tius gradus hūilitatis est ut nō sit facilis aut
 promptus in risu. Cui opponitur iecta letitia

Quartus gradus hūilitatis est taciturni
 tas usq̄ ad interzogationē. Cui opponit̄ iactā
 tia. Quintus gradus hūilitatis est. tenere
 q̄d cōmunis habet regula monasterii. Cui op
 ponit̄ singularitas. p quā uult aliquis sancti
 oz apparere. Sextus gradus hūilitatis est
 credere & pnuntiare se omnibus uiliorē. Cui
 opponit̄ arrogancia. p quā scz homo se pfert
 aliis. Septimus gradus hūilitatis est ad
 omnia inutilē se cōfiteri & credere. Cui oppo
 nitur p̄sumptio. p quā scz homo reputat se suffi
 cientē ad maioza. Octauus gradus hūilita
 tis est confessio pēt̄oz. Cui opponit̄ defensio
 pēt̄oz. Nonus gradus hūilitatis est ī du
 ris & asperis pacientiā amplecti. Cui oppo
 nitur simulata cōfessio. p quā scz quis uult subi
 re penitentiā p pēt̄is q̄ simlate cōfiteretur. De
 cim⁹ gradus hūilitatis est obediēcia. Cui op
 ponitur rebellio. Undecim⁹ gradus hūili
 tatis est q̄ homo non delectet̄ facere ppriam
 uoluntatē. Cui opponit̄ libertas peccādi p quā
 homo delectatur facere q̄d uult. Duodeci
 mus gradus hūilitatis ē timoz dei. Cui oppo
 nitur peccādi consuetudo que multiplicat dei
 cōtemptū. In hiis duodeci gradibus ponunt̄
 non solū supbie spēs. s; etiaz aliq̄ aīcedēcia &
 consequētia ad eam. tñ de singulis earū p or
 dinem uideamus.

Primus itaq̄ gradus supbie est curiositas
 Est autē curiositas uehemēs applicatio mē
 tis ad aliqd uane & inutiler inquirendū. Sciē
 duz est autē q̄ curiositas uitiū multiplex ē. Nā
 licet curiositas pprie loquēdo cōsistat circa ap
 petitū cognitionis. tñ extenso noīe curiositas
 est etiā in uerbis & factis sicut patebit. Dicā⁹
 ergo q̄ curiositas q̄dā est circa cognitionē itel
 lectiuam. q̄dam circa cognitionē sensitiuā. q̄
 dam in falleratis sermonib⁹. et q̄dā in ornatis
 opibus. Curiositas autē q̄ est circa cognitō
 nem siue intellectuā siue sensitiuā. non ē di
 recte circa cognitōnē. s; circa appetitū cognitō
 nis acq̄rende. Aliter autē iudicandū est de ipsa
 cognitione ueritatis. aliter de ipso appetitu &
 studio ueritatis cognoscende. Ipa enī cognitō
 ueritatis p se loquēdo bona est. potest autē per
 accidēs esse mala. scz rōne alicui⁹ cōsequētis. ī
 quantū scz aliq̄s de ueritatis cognitione sup
 bit. fm illud. ii. Coz. viii. Scientia inflat. uel ī
 quantū homo utit̄ cognitōne ueritatis ad pec
 candū. Sed ipse appetitus cognoscende uerita
 tis potest habere rectitudinē uel pueritatem
 multis modis. Vno mō qñ suo studio tendit
 aliquis in cognitōnē ueritatis. inquantū ipsi
 cognitioni p accidēs coniūgiē malū. Sicut illi
 qui student ad acquirendā scientiā ueritatis.
 ut inde supbiant. Vu dicit̄ aug⁹. ī libro de mo
 ribus ecclesie. Sunt qui desertis uirtutibus &
 nescientes qd sit deus & quid sit maiestas se
 per eodē mō manētis nature magnū aliquid
 se agere putant. si uniuersā istā. cozpoz molez
 quā mundū nuncupam⁹ curiosissime intētis
 timeqz pquirāt. Vñ etiā tanta supbia gignit̄.

ut in ipso celo de quo sepe disputant sibi metip-
sis habitare uideant. Similiter illi qui student
aliquid addiscere ad peccandum uiciosum studi-
um habent. sicut illud. **Iere. ix.** Docuerunt lin-
guam suam loqui mendacium. ut iniqui agerent la-
borauerunt. **Alio modo** potest esse uicium ex ipsa in-
ordinatione appetitus & studii ueritatis cog-
noscende. & hoc quadrupliciter. **Vno modo** in quan-
tum per studium minus utile retrahunt a studio
quod eis ex necessitate incumbit. **Vnde Iero.** Sacer-
dotes inquit dimissis euangelis & prophetis. uide-
mus comedias legere. amatoria bucolicozum
uersuum cantare uerba. **Alio modo** quando uult aliquis
addiscere ab eo a quo non licet. **Sicut patet** de
his qui aliqua futura uel occulta uel incerta in-
quirunt a demonibus quod est superstitiosa curio-
sitas. **Vnde aug.** in li. de uera religione. **Nescio**
qua dementia impediunt aliquos a fide uicio curi-
ositate in perueniendis demonibus. **Tertio** quando
appetit cognoscere ueritatem circa creaturas non
referendo ad debitum finem scilicet ad cognitiones
dei. **Vnde dicit aug.** in li. de uera religione. quod in
consideratione creaturarum non est uana et peri-
tiosa curiositas exercenda. sed gradus ad immor-
talia & semper manentia faciendus. **Quarto**
modo quando studet aliquis ad cognoscendum ueritates
per propriam ingenii facultatem. quod per hoc homo de facili
labitur in errores. **Vnde dicit.** **Ecci. iiii.** **Altio-**
ra te ne quesieris. & fortiora te ne scrutatus fue-
ris. **Sed** que precepit deus cogita illa semper. et
in pluribus eius operibus ne fueris curiosus. **Se-**
quitur. **In superuacuis rebus noli scrutari multi-**
pliciter & in pluribus eius operibus ne fueris cu-
riosus. multos enim supplantauit suspicio eorum
& in uanitate detinuit sensus eorum. **Nota** quod sa-
piens in uerbo. proposito multiplex curiositatis
uicium comprehendit. **Aliqua enim** transcendunt
humani intellectus capacitatem propter sui sublimi-
tatem. **Alia propter sui profunditatem** siue difficulta-
tem. **In aliis non est occupandus propter sui in-**
utilitatem. **In aliis propter sui nocuitatem.** hec
omnia notantur hic per ordinem. **Primo contra uicium**
eorum quod sublimia appetunt scire quod intellectus eo-
rum capacitatem transcendunt. dicit altiora te ne que-
sieris. **Mulci dum** uires intellectus sui metiri
nesciunt incomprehensibilia comprehendere. & si-
bi non intelligibilia intelligere se presumunt.
Contra tales. i. cor. xii. **Non plus** scire quod oportet
scire. sed scire ad sobrietatem. **Et quod tales** facili-
ter incidunt in errores. ideo. ps. xxvii. **Per** scrutator
maiestatis opprimeat a gloria. **Gre. xx. li. mo-**
c. vii. **Gloria** inuisibilis est conditio quod mode-
rate inquisita nos erigit. ultra uires perscrutata
sumit. **Itaque de sublimi intelligentia** quanto plius
repleri ambiunt. tanto amplius manescunt.
Vnde de eis dicit. **Egestate & fame** steriles. **In**
moderatis namque ausibus superne cognitionis sci-
entiam quo plus ambiunt. plus amittunt. **Nar-**
ratur de quodam magistro presumptuoso quod dum quod-
dam sibi incomprehensibilia comprehendere posse
consideret. & de eternitate dei. immensitate &
simplicitate profunde & anxie cogitaret. illi sta-

ti iuxta mare apparens iuuenis aquam de mari
hauriens cum puulo cocleari. & portans ad quon-
dam puam foueam ibi iuxta. inquirenti magistro
quid faceret. respondit. **Volo** totum mare exhaurire
cum isto cocleari. & in istam foueam totum effu-
dere. **Cui cum magister diceret.** stulto labore consu-
meris. quod nec uita tua sufficeret. nec tam mo-
dicum instrumentum. nec tam parua fouea. posset to-
tum mare cape. respondit iuuenis. immo tu stulta
meditatione torqueris. quod longe minus potest
intellectus tuus secreta dei misteria comprehen-
dere. quod huiusmodi coclear totum mare exhaurire
uel huius fouea parua recipe. **Quo audito magister** in-
sipientiam suam cognouit. & ex tunc ab omni curio-
sa meditatione uel inquisitione quieuit. **Item**
aliqua excedunt intelligentiam alicuius propter ma-
terie difficultatem. sicut in libris philosophicis sunt mul-
te questiones ualde difficiles. quas aliqui non fa-
cile. nec sine multo studio & dolore penetrare
possunt. nec ad huiusmodi habent aptitudinem propter sui
hebetudinem intellectus. **Ideo dicit sapiens.** for-
tiora te ne scrutatus fueris. **In quo bene** reprimi-
tur curiositas aliquorum. quibus scripture sacre
uerba desipiunt. sententiae & expositiones docto-
rum fastidiunt. & grecas glossas optimas arbitra-
tes. pluris estimant unum uerbum philosophi proferre. quod
multa salutaria documenta pauli uel christi. **Et ip-**
si miseri decipiunt semetipsos. quod semper discentes
numquam ad cognitionem ueritatis perueniunt. semper
uacui. semper inscii. semper tamen inflati euanescent
in cogitationibus suis. **Dicentes enim** se esse sa-
pientes stulti facti sunt. omnia disputantes de
omnibus uolunt reddere rationes. quam si forte
ueram uel apparentem inuenire nescierint. re-
putant se confusos. **Vnde de homero legitur.** quod
transiens iuxta quendam fluuium ibique pastores
se expediculantes inueniens. interrogauit eos
quid ibi agerent. **Quibus respondentibus.** nos
quos capimus dimittimus. & quos non capi-
mus portamus nobiscum. ille putans quod piscaretur
& de piscibus loqueretur diu querens sententiam
huius uerbi. et per se non inueniens sentiens se con-
fusum a talibus. & confusione suam non ferens
in flumine se submersit. **In eisdem chronicis dicitur.**
quod scribitur in libris grecorum quod aristoteles iuxta
fluuium queundam incedens. & aque reuolutionem
inspiciens. uoluit scire causam eius. sed cum eam
inuenire non posset. aquam intrans uoluit sen-
sibiliter experiri. cum autem hinc inde curiose con-
spiceret. repente raptus a fluctibus est submer-
sus. sed alii ipsum aliter mortuum esse dicunt. **Sequi-**
tur. **Et in pluribus eius operibus ne fueris curiosus.**
Multa namque sunt opera dei quorum non potest
homo reddere rationes. **Sic.** quare de duobus
unum elegit. alium reprobat. quare hunc in innocetia
custodit. illum peccare permittit. quare hunc iustifi-
cat. illum indurat. hunc paupertate & continuis
passionibus affligit. illum corporis sanitate & re-
rum prosperitate mulcendo nutrit. & sic de aliis.
Si quis in hominis operibus dei iusto quidem sed occulto
iudicio factis rationem quereret. inuacuum la-
boraret. **Sequitur.** **In superuacuis rebus noli**

seruari multipliciter. In hoc reprimat sapiens
curiositatem multorum qui pretermittis utilibus
immo necessariis totum tempus suum amittunt in
studendo. legendo. recitando fabulas poetarum
ut dictum est. Alii in logicis sophismatibus. Alii
in musicis uel mathematicis. uel ceteris phisicis
disciplinis dies suos expendunt. Contra quos
ait Iero. Nonne uidet uobis in uanitate sensus
& obscuritate mentis ingredi quod diebus & no-
ctibus in dialctica arte torquetur. que phisicus per-
seruator oculos trans celum leuat. Intelligendum
est tamen quod studium phisicorum se licitum est et laudabi-
le propter ueritatem quam phisici preceperunt deo eis
reuelante. Sicut dicitur. Ro. iii. & in quantum
uiam prebent ad ueram & summam sapientiam.
Sicut ostendit augustinus in li. de doctrina christi. quod si aliqua ue-
ra dixerit phisicus ab eis sunt tanquam ab iniustis pos-
sessoribus in usum nostrum uendicanda. Item Iero.
sup. dan. Qui de mensa regis noluerunt come-
dere ne polluerentur. si scientiam atque doctrinam
babyloniorum scirent esse peccatum nunquam acq̄scent
discere quod non liceret. Sed quidam nimis affe-
cti huiusmodi phisicis et nimis inueterati abutuntur
eis ad impugnandum fidem. Ideo dicit apostolus. Col.
ii. Videte ne quis uos seducat per phisicam & in-
aniam scientiam. Vel saltim non referat in finem
debitum. sed ibi constituit finem suum. uel per hoc in-
pediunt a necessariis ad salutem. Unde seneca
epistola. i. ad lucillum dicit. quod cum tempus uite nostre
sit breuissimum. preciosissimum. irreuocabile & ir-
recupabile. & incertum. Si inquit multum super-
esset etatis. parce dispensandum erat ut suffice-
ret necessariis. nunc autem quod dementia est superua-
cia discere in tanta temporis breuitate. In tantum
autem afficiunt aliqui in talibus quod eis uerba pro-
phetarum immo etiam apostolorum & christi uidentur insipi-
da & insulsa. Unde narrat Iero. de seipso. quod
cum scripture sacre uerba quasi simplicia fasti-
diret. legeretque in libris cyeronis raptus in spi-
ritu & iudici presentatus. interrogatus cuius
conditionis esset. respondit christianus sum. cui
dictum est. tu mentiris. immo cyeronianus es.
iussusque est durissime flagellari. Patet ergo quan-
tum curiositas in talibus uiciofa. Sed longe de-
terior est curiositas quorundam quod artes illicitas
& nepharias addiscunt et student. puta alchy-
miam arte notoriam. necromantiam. aliasque ne-
pharias in quibus non solum tempus suum perdunt
sed & animas damnant. act. xix. Cum quidam
exoriste coniuressent demonem in quodam homine
existente per ipsum quem paulus predicabat. demon
in eos insiluit & durissime flagellauit. & factus
est timor magnus super omnes qui erant ephesi.
ideo multi qui fuerant curiosa sectati contule-
runt libros suos. & combusserunt. **S**ecundo quodam
est curiositas circa cognitionem sensitiuam. Scie-
ndum autem quod cognitio sensitiuam ordinat ad duo.
Vno modo ordinat ad sustentationem & conser-
uationem corporis tam in hominibus quam in brutis. in qua
tamen homines quam brutia per huiusmodi cognitionem
uitant nocua. & ea que sibi necessaria sunt ad
sustentationem uite concurrunt. Alio modo cognitio

sensitiua in hominibus ordinat ad cognitiones
intellectiuam. speculatiuam uel practicam. Ponere
ergo studium circa cognitionem sensitiuam potest
esse dupliciter uiciofum. Vno modo in quantum
cognitio sensitiuam non ordinat ad aliquid uti-
le. sed potius auertit ab aliqua utili consideratione
hominem. Unde dicit augustinus. x. confessorum. Canem curre-
tem post leporem iam non specto. at uero in agro
si casu transeat auertit me ab aliqua magna co-
gitatione. atque ad se conuertit illa uenatio. & iam
nisi cito sensum amoueam. uanus heresco. studio
sa ergo inspectio ludorum in theatris. chorearum
in plateis. uenationis in campis. uel aucupii in
aere est curiositas uiciofa. Alio modo cognitio se-
sitiua ordinat ad aliquid noxiu. Sicut inspectio
mulieris ad concupiscendum. & diligens inquisitio
eorum que fiunt ab aliis ad irridendum uel detra-
hendum. Unde dicit augustinus. li. de uera religione. quod con-
cupiscencia oculorum reddit homines curiosos. Beda
uero dicit. quod concupiscencia oculorum non solum
est in discendis magnis artibus. sed etiam in contem-
plandis spectaculis. & in dignoscendis & car-
pendis uitis proximorum. Ex curiositate sensuum
ortu habuisse uidetur prime transgressionis oc-
casio. Gen. iii. Nam mulier curiose serpentem
audiuit. curiose uetitum lignum inspexit. curiose
scientiam concupiu. curiose uoluit expiri uerum
ex tactu ligni uetici serpentis promissio imple-
ta sequeretur. Dina curiose mota fuit ut uideret
mulieres regionis illius. que uisa & oppressa uirgita-
tem amisit. Gen. xxxiiii. Ad reprimendum curio-
sum aspectum precepit dominus moysi quod diceret po-
pulo. Cauete ne ascendatis in montem nec tan-
gatis fines eius. Sequitur. contestare populum ne for-
te transcendere uelint terminos ad uidentum do-
minum. & pereat ex eis plurima multitudo. Ex
odi. xix. Item numeri. iiii. Caueant filii israel ne
aliqua curiositate promoti uideant que sunt in san-
ctuario priusquam moueantur. alioquin morientur
Unde behsamite quod curiose uiderunt archam
domini postquam reducta fuerat de terra phylistinorum
mortui sunt. Sicut dicitur. i. Re. vi. Percus-
sit dominus de uiris behsamitibus eo quod uidis-
sent archam domini. & percussit de populo. lxx.
uiros & l. milia plebis. Contra illud preceptum
domini faciunt que irreuerent accedunt prope alta-
re. maxime dum celebrant diuina. curiose ui-
de uolentes que fiunt a sacerdote. quod est eis il-
licitum. Herodes uisu ihesu gauisus est ualde spe-
rans se signum aliquod uidere ab eo fieri. Sed quia
curiositate non pietate uel deuotione moueba-
tur. nullum uidere meruit. & sic illa uisio non
profuit ei sed obfuit. Luc. xxii. Iudei uidentes quoe-
tidie miracula christi contenebant. & signum ali-
quod de celo petebant. Luc. xi. Contra curiosita-
tem illorum qui curiose inquirunt facta seu uitia
proximorum. ut noceant dicitur. ii. Re. xxiii. Curio-
sius agite. & considerate locum ubi sit pes eius.
Nota hystoriam & applica. Dani. vi. Curiosi
us inquirentes inuenerunt danielē orantem &
obsecrantem deum suum. Hac de causa miserunt
eum in lacum leonum. dan. vi. **T**ertia curiositas

est in phaleratis sermonibus. Hec est curiositas predicatoꝝ nostri temporis. qui non edificationem audientium. non salutem animarum querunt. sed ostentationes scientie sue. & gloriam fame sue. Hi predicant semetipsos. hii adulterant uerbum dei in doctis humane sapientie uerbis. et sic euacuant crucem christi. Tales in sacro eloquio prius secreta dei student perscrutari quam sapiunt. nec ea querunt ex quibus semetipsos ad humilitatem erudiant. mores in tranquillitate componant. patientiam seruent. longanimitatem exhibeant. sed ea solummodo que eos doctos aut loquaces demonstrat. illa scire appetunt ex quibus singulariter eruditi uideant. Isti non granum querunt sed paleam. non fructum sed folia. non nucleum sed testam. non oleum sed amurcam. non aurum uel argentum. sed scoziam. In predicando uero querunt aures mulcere. non corda componere. plus clamores fauoris attollere. quam deuotionis lachrymas excitare. Isti signati sunt per figuram illam cui maledixit dominus. quia famescendo domini fructum quem dominus esuziebat non habuit. sed solum foliis abundauit. De beato franco legimus. quod cum coram summo pontifice & cardinalibus predicare deberet & preter morem solitum sermonem artificiose compositum proponeret. in ipsa hora qua iam pulpitu ascendit sic funditus est oblitus omnium que cogitauerat. quod de nullo uerbo recoluit. sicut ipse coram omnibus recognouit. sed oratione facta ad deum cum lachrymis tantam gratiam impetrauit. & cum tanta spiritus efficacia predicauit ut omnibus clare patetceret quod non homo sed deus in homine predicaret. Item uir quidam religiosus de ordine minorum orans uidit in spiritu multitudinem demonum. & principem eorum quasi sedentem in throno. rationem de factis suis a quolibet requirentem. Cumque multa mala que fecerat recitarent nec tantum fecissent secundum principis uoluntatem nec de recitatis malis contentus esset. ac propter hoc eos flagellari fecisset. surgens unus in medium dixit. Domine non miremini si parum proficimus quia maledictus ille franciscus cum misera gente sua nobis inferret multa damna. nam ipsos mundum fugientes mundus sequitur. & ex sua uilitate deiectione morumque simplicitate populum ad se trahunt & plus exemplis quam uerbis predicantes ipsum alliciunt. & quequid multo tempore acquisisse gaudebamus tam secretis eorum colloquiis quam publicis predicationibus predicamus omni die. Quod dictum testificati sunt omnes de beato franco & fratribus suis grauissime conuenerunt. Princeps autem furore succensus. tale remedium aduenit. auferam ab eis istam quam habent in moribus honestatem austeritatem in uictu. & humilitatem in habitu. daboque curiositatem uerborum. & sic euacuabo fructum predicationis eorum. Item refert Beda de gestis anglorum. lib. iii. c. ii. & iii. Quod cum rex quidam edoardus nomine. qui regnabat in quadam parte anglie conuersus & baptizatus esset populo adhuc gentili & ydolatra existente. rogauit episcopos scotie quod mitterent ei unum episcopum qui fidem christi populo predicaret. Missus autem unus quem per ceteros subtile & laticum

elegerat predicauit eis alta & subtilia & austera scotica lingua loquens. rex uero interpretabatur populo lingua anglicana. Sed populus subtilia non intelligens non est conuersus ad fidem. nec motus in aliquo. & sic iste rediit sine fructu. Cum autem episcopi scotie concilium celebrantes causam huius inquirerent. respondit se gentem indomabilem dure mentis & barbaram reperisse. Surgens autem unus. ad amorem uir uetusque discretus & maturus moribus dixit. quod si non erat ratio. sed quia nimis austera & subtilia predicauerat. & quilibet lacte opus erat non solido cibo. nimis gradia ministrauerat. Missus ergo iste ex communi episcoporum consensu tam sancte conuersationis humilitatis & benignitatis exemplo quam simplicis & facilis predicationis eloquio totam terram ad fidem christi conuertit per uerba grossa. parabolas & exempla. Sicque totam terram britannie que in quatuor linguis diuiditur scilicet britonum. pictorum. scotorum. & anglorum. christo & regi edoardo subiecit. Quarta curiositas est in opibus & ornatus. Sunt enim aliqui qui omnibus suis opibus plus exteriorum apparentiarum & decorum requirunt quam existentiam realem. puta in domibus uolunt habere curiositatem in celaturis. picturis. fenestris artificiose compositis. in lecternis. cooptoriis & aliis huiusmodi. In libris plures desiderant pulchritudinem quam bonitatem. plus uolentes habere libros pulchros & curiose illustratos. quam ueraces & bene correctos. In habitu similiter curiositatem suam ostendunt in quatuor. In genere. qualitate. colore. & coaptatione. In genere. uolentes habere uestimenta preciosa. In qualitate. subtilia & mollia. In colore. quod sint nitida et uariata. picturata. colorum uarietate distincta. nouo & insolito modo facta. In formatione autem nimis magna & dependentia. aut nimis ampla. aut nimis stricta. siue quolibet alio modo secundum seculi uanitatem. Coaptatio ad modum portandi pertinet. & sunt modi uarii secundum quod homines uanissimi de se speculorum inuentibus modis faciunt infinitis. De talibus. i. Thest. iii. Audiuimus inter uos quosdam ambulare in quiete nihil operantes. sed curiose agentes. De hoc specialiter reprehendit beatus Bern. clericos ita dicentes. Honorati mcedunt de bonis domini. cui honorum non deferunt. Inde est aurum in sellis & faleris. Inde est meretricius nitorem. hystrionum habitus. regius apparatus. plus fulgent calcaria quam altaria. Est ergo curiositas in speciositate. preciositate. diuersitate. nouitate. & singularitate uestimentoꝝ. ornamentoꝝ capitis uel corporis. aut equorum. domorum. lectorum. librorum. uasorum iocalium & utensilium aliorum. In mulieribus autem precipue quanta sit curiositas immo quantum curiositatis excessus. quis enarrare sufficit. quanta sit uestium preciositas. colorum uarietas. mutatioꝝ numerositas. caudarum defluentium longitudo. latitudinis amplitudo. quanta uarietas in localibus. in sericis & corionis ex auro & argento & lapidibus preciosis. in pepulis croceatis. crispatis. in aurifrigiis et palliis et aliis

huiusmodi mira curiositate uarietate subtilitate contextis. De uidiuis loquens ap[osto]lus. i. Thy v. dicit. Ociose discunt circuire domos &c. nō solū autē ociose. nihil meritoziū opantes s; & uerbose. non solū uerbis ociofis s; & p[er]iciofis deera ctoziis. cōuiciatoziis. cōtumeliis. mendacis & p[er]iuris & hmōi effluentes. Et curiose. mniis curiositatibus uanitatē suā in excusabilem ostendentes. Cum sit ergo in rebus extrinsecis tam uana curiositas uel uanitas curiosa. non est dubiū q[ui]d ex corde p[ro]cedit ista iniquitas. Bern. de duodeci gradibus hūilitatis. Ex motibus exterioris hoīs interiorē agnoscas. Curiosus autē ubiq[ue] stat. ambulat sedet. oculis uagatur. caput erectū. aures portat suspensas. uir quoq[ue] puerus annuit oculo. terit pede. digito loquitur. & ex insolenti corporis motu moribus anime deprehendit. Quādiū enī a sui circūsp[er]tione torpescit. in curia sui curiosam in aliis facit.

DE LEUITATE MENTIS. DISTINCTIO. III.

Secundus gradus sup[er]bie est leuitas mentis. De hac Bernard[us] ubi sup[er] loquit[ur] sic. Qui sui negligens ē alios circūsp[er]t. dū quosdam suspicit sup[er]iores quosdam despicit inferiores. In aliis quidem uidet quod inuidet. in aliis quod irridet. Inde fit ut mobilitate oculoꝝ leuigat[ur] animus. nulla utiq[ue] sui cura aggrauatus. modo per superbiā ad alta se erigit. modo per inuidiam in ima demergit. nunc per inuidiam nequiter tabescit. nunc per extollentiā pueriliter hylarescit. In altero nequam. in altero uanus. in utroq[ue] superbus existit. q[ui] & q[ui] superari se dolet & q[ui] sup[er]are se gaudet. amoz p[ro]p[ri]e excellētie facit. Has autē uicissitudines nūc pauca & mox data. nūc multa & imania. nūc risu. nūc planctu plena. semp[er] uero irrationabilia iudicant uerba. Est ergo leuitas mentis p[er] quā aliquis leuiter & superbe se habet i uerbo. Sciendū ē autē q[ui]d leuitas duplex inuenit[ur] in scriptura sacra. Est enim leuitas quedā laudabilis. & quedā uitupabilis. Laudabilis quidem leuitas est qua dicit[ur] homo leuis sc; agilis ad ambulandū. ignis leuis ad ascendendū. u[el] auis ad uolandū. penna uel pluma leuis ad portandū. pena leuis ad tollerandū. Q[ui] hō in quā sit leuis. i. agilis ad ambulandū sp[irit]uali loquendo. i. non tardus nec piger ad opandū bonū & de bono in melius p[ro]ficiendo currendum. hoc est ualde laudabile. Ideo dicit[ur] Ie. ii. Cursoꝝ leuis explicans uias suas. Scōdo debet esse homo leuis ad ascendendū & uolandū in altū p[er] contēplationē & desideriu[m] eternoꝝ. Nota q[ui]d ignis naturalit[er] ascendit fursū rōne leuitatis sue naturalis. Auis uolat fursum uirtute pennaz. Nubes ascendit fursū uirtute solis i[n]terius attrahentis. sic homo ex desiderio naturali et adiutorio pennaz uirtutū & uirtute solis iusticie atrahentis allicientis & interi[us] inspirantis. debet ad summa uolare. non i[n] inferis latere. Ideo dicit[ur] ysa. xix. Ascendet domi

nus sup[er] nubem leuē. & in ascensione sua dicitur ascendisse in nube. Tertio q[ui]d leue est facile potest portari. sicut pluma. Isto mō mandata diuina dicunt[ur] leuia. i. Iob. v. Mandata dei graua non sunt. Et Mat[th]. xi. dicit saluator. Tollite iugum meū super uos. Sequit[ur]. Iugum enī meū suaue est. & onus meū leue. Quarto aliquid dicit[ur] leue q[ui] potest faciliter tollerari. Isto mō tribulationes. infirmitates & alię ad uersitates mūdi dicunt[ur] leues. Vñ. ii. Coz. iiii. Cū premisset ap[osto]lus. In omibus tribulationē patimur. s; nō angustiamur. apodiamur. s; nō destituimur. &c. subiūgit. Id enī q[ui]d in presenti est momentaneū & leue. tribulationis n[ost]re sup[er] modū in sublimitatē eternum glorie pondus opatur in nobis. Est etiā leuitas uitupabilis. de qua principaliter est hic intentio n[ost]ra principalis ad presens de gradibus sup[er]bie p[er]sequendo. Notandū ergo q[ui]d leuis cito credit. cito cedit. cito resilit. cito exilit. Cito in quā credit cūctis sermonibus. Cito cedit uentis p[er]flantibus. Cito resilit ab incepto. Et cito exilit furore concepto. Primo igitur leuis corde cito credit cūctis sermonibus. Sic dicit[ur]. Eccl[esi]. xix. Qui cito credit leuis est corde. Hoc autē ē ualde periculosū sicut docet experientia. maxie i principibus & prelatis. & quāto quis dignitate celsior. tanto facilitas credulitatis periculosior. Bern. in fine scōi li. ad euge. dicit. Est uitiū cuius si te imūne sentis inter omes quos noui ex hiis qui cathedras ascenderūt sedebis me iudice solitarius. q[ui] ueraciter singularit[er] leuasti te supra te. Facilitas credulitatis h[ab]et cuius callidissime uulpecule magnoz neminem cōperi satis cauisse uersutias. Inde eis p[ro]nihilō ire multe inde innocentiū frequens adiectio inde preiudicia in absentes. Secūdo leuis corde cito cedit uentis p[er]flantibus. omni uento temptacionis rapit[ur]. Talē cordis leuitatem negabat se habere Sara. tho. iii. Nunq[ui]d cū hiis qui in leuitate ambulant precipē me p[ro]buī De tali leuitate dicit[ur]. Iob. xxiiii. Leuis est sup[er] faciem aque. Gre. xvi. li. mox. c. xxiiii. Super faciem aque huc illucq[ue] aura impellit. & nulla stabilitate solidata mouet. Iniqui ergo mens plusq[ue] aque sup[er]facies leuis est. q[ui] q[ui]libet hanc aura temptacionis attingit sine tarditate aliq[ui] retractacionis trahit. Si enī coz fluxū pueri cuiusq[ue] cogitamus. quid aliud q[ui] sup[er]facies aq[ue] uento expositam cernimus. Illum nunc aura ire impellit. nunc aura luxurie. nunc inuidie. nunc fallacie p[ro]trahit. Est ergo coz talis hominis quasi lanugo q[ui] a uento tollit[ur]. & sicut spuma gracilis que a p[ro]cella dispergit[ur] & tanq[ui]d fum[us] qui a uento effusus est. Sap. ii. Tertio leuis corde cito resilit ab incepto. q[ui] cito mutat uoluntas eius. et cito mutat p[ro]positū. Hanc leuitatē cordis se negat habere paulus. ii. Coz. i. Nūquid leuitate usus sum. aut q[ui] cogito secūdum carnē cogito. ut sit apud me est. & non. q[ui]d. non est ita. Potest autē q[ui]q[ue] contingere. q[ui] p[er] necessitate euidēti uel causa rōnabili uir

iustus & stabilis mutat sententias suā. Sicut dicit ille rex assuerus. Hester. xv. Ne putare debetis si diuersa iubeamus ex animi nri ueire leuitate. s; p qualitate & necessitate tēproū put reipublice poscit utilitas sententiaz ferre.

Quarto leuis corde cito exilit furore conzepto. Cito enī mouet ad iram. & cito motus cito prumpit ad cōtumelias & obprobria. uel etiā ad nocendū. hic est gladius ioab quo occisus est amasa. ii. Re. xx. Qui fabrefactus leui motu egredi poterat & pcutere. Nam leui occasione mouet. & leui motu turbatur. & turbatus foras erumpit. & erumpens percutit lingua uel gladio.

DE INEPTA LETITIA. DISTINCTIO. III.

Erius gradus supbie est inepta letitia. ait enī Bern. li. de duodecim gradibus hūilitatis. Primum est supboze leta semp appetere. tristitia deuotare. Dum enī supb⁹ p curiositate ad animi leuitate deuenit. cū gaudiū qd semp appetit frequenti uidet interpolari tristitia quā de bonis alterius cōtrahit. impatiens sue hūilitationis fugit ad consiliū false cōsolationis. Et ista bene dicitur inepta letitia. conditiones qtuor habens ppter quas nominatur inepta. Hec enī letitia annexā habet fatuitatē. sociam impuritatē. admixtā anxietatē. et adiunctā perusitatē. Obscurat fatuitas. deturpat impuritas. perturbat anxietas. fermentat impietas. **A**paret aut fatuitas huius inepte letitie. eam ratione loci qz rōne tēp in quo sumus. qz non est locus letantiū. s; flentiū. Iud. ii. Et uallis la chrymaruz. in ps. Vñ puer cū nascit mundus istū ingrediens incipit a ploratu ppheta calāritatis sue nundū loquit. et iam pphetat. Item dormiendo ridet qui qz cito excitat plorat. qz mors q p somnum designatur esset ei risus et gaudiū. s; uita p̄sens uertit ei in luctu. Vel p hoc designat q qui clausos habent oculos & non uident. miserā suam ridet. Sed excitas & apertos habentes oculos uident se non ridendi. s; flendi rationē habere. Si respiciat homo & cōsideret diligenter. uidebit undiqz materiā luctus non gaudiū uel leticie. uidelicet interius & exterius. inferius & supius. Interius qz p̄tā nra preterita non mouent nos ad letitiā. s; ad fletū. Item infirmitas nra q nobis ē occasio & materia & sentina omniū p̄tōz. Ro. vii. Video aliam legem in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. & captiuantes me in lege p̄ti & mortis. Exterius uero nos urgeat ad luctū innuabiles miserie tam nre qz pximoz. undiqz nos impugnātes & pūgentes & pericula m̄finita tam animarū qz corporum. qz tēpus nos rapit incessantē ad mortem & p̄tōzes ad mortē tēpalem p̄ter & eternam. Causam ridendi uel letandi nō habet ille quē equus uelocissimus cū fune ligatū in collo p̄cipitanter & incessanter & uelocissime trahit ad patibulū p spinas & tribulos. Mirū est ergo quō ridere possunt illi quos tēpus p funem

presentis uite p spinas et tribulos. i. p multas miseras tēpales incessanter & uelocissime trahit ad patibulū mortis tēpales & eterne. Aug⁹ Nihil aliud est tēpus uite p̄sentis qz cursus ad mortē in quo paululū stare uel tardius ire permittit nemo. s; omēs pari motu urgemur. Fatuus est qui ridet & uidet se & socios suos in fluuiū rapidissimū cecidisse qui eos omēs ioculenter & cursu rapidissimo trahit i mare. Fluuius iste in quē cecidimus omēs est fluxus tēporis uite p̄sentis. q nos omēs p̄trahit ad amaritudinē mortis tēpales. s; p̄tōzes ad amaritudinē mortis eterne. Superius aut est cōsideratō rōnis reddende corā summo iudice de omnibus opibus cogitationibus & uerbis nostris. de omnibus beneficiis dei nobis impensis. de quolibet momēto tēp nobis concessi. De hoc. Reque sup de iudicio. Inferius aut mouet nos cōsideratio purgatoz. uel inferni. p̄. xiiii. Extrema gaudiū luct⁹ occupat. Luc. vi. Ue uobis qui nunc ridetis qz lugebitis. Nota exemplū de hoie fugiente uniconē. Itē refert q describit purgatozū sancti patricii q in monasterio in quo ipse abbas p̄fuit. fuit quidā monachus cuius sanctitati demones inuidentes dormientē a dormitorio detulerūt. ipm qz per tridū detinentes ad lectū suū grauissime flagellatū & uulneratū retulerūt. qui cōfessus ē ei qui loquit se stupenda & horrenda uidisse tormentā. supiuens aut annis. xv. nullo medicamine curari potuit a uulneribus suis. sed semp recentia et aperta manebant. quoz que dam p̄funda erant ad mensurā unius digiti. asserit aut qui loquit se illa uulnera sepius atrectasse & illū mortuū suis manibus sepelisse. dictus aut monachus q h uiderat qndo uidebat aliquē ridentē leuē uel iocantē. uel incōposite se habentē. dicebat. O si scires quā huic dissolutioni debeat pena. dissolutiones tuas et mores incōpositos forsitan emendares. Item in anglia uir quidā religiosus qui faciem habebat uelut emortuā. dicebat i illo purgatozū fuisse q in nullo qd uideret in hoc mūdo letari poterat. nec ad risum uel saltē ad hylaritatē speciem puocari. Propt̄ h omnia xp̄us & alii sancti q fleuisse & non risisse legunt. suo nobis ostenderūt exemplo q ineptam letitiā cauere debemus. Bene ergo dictū est. Cor stultoz ubi letitia. Vñ Bern. Mūdus est ubi malicie plurimū. sapientie modicū. ubi sunt omnia viscosa. omnia lubrica. omnia opta tenebris. obfessa laqueis. ubi piclitanē anime. affliguntur corpora. & ubi est uanitas & afflictio spirit⁹. **S**cdo inepta letitia habet sociam impuritatē. Sicut i libro sapientie dicit. in p̄sona impioz. uenite & fruamur bonis q sunt. & ueremur creatura tanqz i iuuetute celeriter. uino precioso & uinguētis nos impleamus. & non pretereat nos flos tēp. coronemus nos rosis anteqz marcescant. nullum pratū sit quo non pretereat luxuria nostra. ubiqz relinquamus signa leticie. Aduerte quō se mutuo cohōrēt

Primo ad uoluptates. Secundo ad vanitatem. Tertio ad fedicitatem. vnu enim consequitur ad alium. & vnu est causa alterius. Sed in hiis omnibus est breuitas durationis sicut ipsi met confitentur in verbis premissis. Et hoc bene figuratum est. Ione. iiii. Preparauit dominus edera ut esset vmbra super caput Ione. & pregeret eum. laborauerat enim. & letatus est ionas super edera leticia magna. Sed ista leticia paru durauit. quia statim sequitur. Preparauit dominus vermem in ascensu diluculi in crastinum quod percussit ederam & aruit. Exemplum etiam habemus. Dani. v. de balthasar quod crapulabat in conuiuio. & cum esset in leticia magna precepit sibi afferri vasa domini & bibit in eis ipse & concubine eius. & uisa est manus quasi hominis scribentis in pariete. mane. thechel. phares. inuatum est regnum tuum. appensum est in state ra. & inuentus es minus habens. diuisum est regnum. & datum est medicis & persis. eadem nocte interfectus est & perdidit animam & vitam. Tertio inepta leticia habet admixtam anxietatem. In omni mundano gaudio plus est de tristabili. quod de delectabili. plus de sollicitudine & labore quod de consolatione & pace. quia risus dolore miscetur & extrema gaudii luctus occupat. puer. xiiii. Vnu quod beatus iob sciebat in diuitiis huius mundi non esse ueram leticiam sine anxietate. sollicitudine & labore & timore. ideo dicebat. Si letatus sum in diuitiis meis multis. quod non. Iob. xxxi. Reprehendit etiam talem leticiam & ostendit insaniam plenam squalentem egestate & miseria. et mandebant herbas et arborum cortices & radix iuniperorum erat cibus eorum. In huiusmodi letabantur. quod dicitur talibus non erat letandum. Et quod plus est esse sub sentibus delicias computabant. Gre. xx. mo. c. xiiii. h. exponens dicit. In huiusmodi letantur. quia attendunt transitoria que percipiunt. & in tueri negligunt permanentia bona que perdunt. cum quod amore temporalium flagrant ueram leticiam nolentes ignorant. quam si studiose cognoscere quererent. quia flenda sunt gaudia que appetunt uiderent. sed uisibilia sequentes cor fugiunt. & tanto exterius gaudet. quanto recordatione sui interiorius non habent. Miscetur tamen eorum gaudiis plerumque tribulationes. & ex rebus ipsis ex quibus supbiunt flagellantur. neque enim sine grauius curarum molestiis possunt temporalia que appetunt uel non habita querere. uel quesita seruare inter equales prestantioris gloriam expetere. a minoribus reuerentiam plus quod oportet exigere minus quod debet eam maioribus exhibere. plerumque potentiam per iniustitiam ostendere. semper praua agere. & tamen ne opinionem prauitatis habeant formidolose custodire. Hec profecto omnia miseros pungunt. sed easdem punitiones ipso re tempore uicti amore non sentiunt. Vnde recte subditur. Et esse sub sentibus delicias computabant. quia peccatorum delectationibus pressi. & affectu uite presentis. quia sint aspera que patiuntur ignorant. letantur itaque. sed sub sentibus. quia rebus quod dem temporalibus gaudent. sed quia dispensare sine tri-

bulatione nequeunt. eadem cura pungunt miseram qua premunt. Manent sub sentibus. & tamen hoc ipsum delicias estimant. quia & diligunt ex presentis uite amore tolerare. & tamen affectu nimie cupiditatis obligati. laborem eiusdem tolerantie uoluptatem putant. Vnde recte. Ieremias totius in se humane conuersationis speciem sumens pro planctum conqueritur. dicens. Inebriaui me absinthio. Ebrui quisque quod pariter nescit. quod absinthio ebruius est amara est quod sumpsit. & tamen non intelligit eadem amaritudinem qua repletur. Quia tamen inepta leticia habet adiunctam puerilitatem. valde namque pueri cordis est letari de malo. quia malum in eo quod malum contristat. non letificat. Peruersi sunt ergo in affectione qui de malo suo. in de peccato gaudent. de quibus dicitur. puer. ii. Letantur cum malefecerint. & exultant in rebus pessimis. Tales sunt similes freneticis qui de uinculis suis gaudent & de insaniam suam rident. Sap. xiiii. Dum letantur insaniant. Item letatur de malo temporalium uel spiritualium proximorum sicut inuidi Contra quos dicitur. puer. xiiii. Qui in ruina letatur alterius. non erit impunitus. Tales sunt similes demonibus qui de malis aliorum rident & casum eorum irrident. & inde derisiones suas faciunt & chachinos. Refert magister iacobus de uiriaco quod cum quidam sanctus uir in claustrum solus post alios remansisset in oratione. uidit magnam multitudinem demonum conuenientem in loco ubi iuuenes monachi consueuerant inter se cachinnare. & uidit illos demones cachinnantes. ridentes & irridentes. dicendo. ha. he. hy. quasi representantes signa monachorum & cachinnos eorum.

DE IACTANTIA. DIST. .V.

Quartus gradus superbie est iactantia. Videtur autem iactantia proprie importare quod homo se uerbis extollat. videmus enim quod homo uolens aliquid longe iactare. eleuat illud in altum. Tunc homo proprie se extollit. quando dicit aliquid super se. Quod contingere potest dupliciter. Vno modo quando loquitur de se non quidem super id quod in se est. sed super illud quod de se homines opinantur. Quod apud refugies dicitur. ii. Cor. xii. Parco autem ne quis me existimet supra id quod uidet in me. aut audit aliquid ex me. Alio modo aliquis se extollit loquens de se super id quod in se est secundum ueritatem. Et quia magis est aliquid iudicandum secundum id quod in se est quod secundum id quod est in opinione aliorum. ideo magis proprie dicitur iactantia quando aliquis effert se super id quod in se est. quia quando effert se super id quod est in opinione aliorum. quous utroque modo iactantia dici potest. Notandum autem quod latius loquendo possumus dicere quod iactat aliquid ex confidentia bonitatis. ex affluentia pietatis. ex uehementia tepestatis. ex redundantia uanitatis. Ex confidentia diuine bonitatis homo quando se totus iactat in deum. & diuine pietati committit. secundum illud. ps. Iacta cogitatum tuum in domino. & ipse te enutriet. Isto modo ueri pauperes qui propter deum omnia contemnunt mundana se totos diuine pietati committunt. Ex affluentia pietatis

diuites huius mundi boua sua iactant i gazophylatiū. i. in thesaurū domi. Nam facultates suas in celestes thesauros manus pauperū deputat. **Mar. xiii.** Aspiciēbat ih̄s quō turba iactaret es i gazophylatiū & multi diuites multa iactabant. Cū autē uidua quedam duo minuta misisset cōuocās discipulos dixit eis. **Amē** dico uobis quā uidua hec plus omnibus misit. & reddit causam huius dicens. Omnes enī ex eo quod abundabat illis miserūt. utinam saltem de supabundantiis suis mitterēt diuites. **Sicut figurate dicit. Act. xxvii.** Satiati cibo alleuiabant nauē sc̄ conscientie iactantes triticum i mare. i. i paupes qui i amaritudine multa uiuunt. **Ex uehementia tēpestatis. i. tribulationis iactant aliqui. sicut discipuli q̄ tota nocte laborabāt in remigando. qz & uentus erat eis cōtrarius. & xp̄us dormiebat. i. qz tribulatio grauis est quāqz & xp̄us quasi dormiens eos reliquisse uidet. s̄ excitatus ih̄s oratione feruēt. impat uentis & mari. & statim fit tranquillitas magna. **Mat. xiiii.** Nauicula in medio maris iactabat fluctibus. Talibus ergo sic iactatis necessaria est paciētia. & orationis instantia. **Ex redundātia uanitatē iactat se superbus. & h̄ est iactantia que dicitur quartus gradus supbie. de qua loq̄mur principaliter quo ad presens. Sciendū autē q̄ ista iactantia fieri potest. uel ostentatione factorū. Sicut dicit. **Hest. i. q̄** assuerus fecit grāde cōuiuū. & ut ostenderet diuitias regni sui. & magnitudinē atqz iactantiā potentie sue. **Uel ostentatione uerborū. Sicut dicit. **Iob. xviii.** Usqz ad quē finē uerba iactabis. Et de hac ait **Bern.** Sicut uelica collecto turgida uento punctoqz p̄forata exiguo si stringit̄ crepitat cum detumescit ac uentus egrediens non passim effusus. s̄ strictim emissus quosdā crebros sonitū reddit. postqz uero uanitas crescere & uelica tumescere cepit. necesse est ut ampliori foramine laxato sinu uentilitas eructet. Alioq̄ uentositate rumpeit. Sic superbus in epta redundante leticia dū risu uel signis eam aperire nō sufficit. in helyu uerba prumpit. En uentus me us quasi mustū absqz respiraculo qd̄ lagunculas nouas dirumpit. aut loquet̄ ergo aut rumpit. plenus est sermonibus & coartat eū spūs ueri sui. esurit & sitit auditozes quibus suas iactitet uanitates. quibus omne qd̄ sentit effundat. quibus qualis & quantus sit innotescat. Inuenta autē occasione loquēdi. si de lris h̄m ozitur uetera p̄ferunt̄ & noua. uolant sententia. uerba resonant ampullosa. p̄uenit interrogantē. nō querētī respōdet. ip̄e querit. ip̄e soluit. & uerba p̄locutozis imp̄fecta p̄scindit. non loquit̄ ut edificet. s̄ ut scientiā suā iactet edificare potest. s̄ edificare non intendit. non curat docere uel a te doceri qd̄ nescit. s̄ ut scire sciat qd̄ scit. Quod si de religioe agit. statim uisiones & somnia p̄ferunt̄. Deinde laudat ieiunia. cōmendat uigilias. sup̄ omnia orationes exaltat. de paciētia aut de humilitate. aut de sin-******

gulis uirtutibus plenissime s̄ uanissime disputat. ut tu dicas sc̄ si audieris. q̄ ex abundātia cordis os loquit̄. & q̄ bonus homo de bono thesauro cordis p̄fert bona. **Notandū autē q̄** qui se iactat. euacuat internaz conscientiam. **Bern.** Lingua in humido posita lata & tenuis optimū instrumentū ad euacuandū cor. **Iactator enī q̄qd̄** habet in corde unde possit habere laudem & excellentiam suaz ostendere. reuelat. & interdū etiā qd̄ non habet. **Uñ actu. xxii.** Vociferantibus iudeis cōtra paulū. & p̄iicientibus uerba sua. & puluere iactantibus in aera. iussit tribunus induci paulū in castra. qz supbi cū clamore & impudentia se iactando uerba uirtutū p̄iciūt. & sic turpiter se denudant. & puluere iactant in aere. quia uerba iactantie quasi puluis in aere qui bus aer obscurat̄. & assistentiū obnubilatur a spectus. **Secūdo** p̄urbat fraternā concordiaz. **p̄. xxviii.** Qui se iactat et dilatat. iurgia concitat. **Et hoc bene signatur est. ii. Mach. x.** Supra modū maledicebant & sermones nephandos iactabant. dicit̄ de thymotheo & suis qui pugnabant contra machabeū. **Tertio** incurrit displicentiā. **Uñ. Iere. xxviii.** Audiuiimus supbiam moab sup̄bia est ualde. sublimitatē eius & supbiam. & altitudinē cordis ei. & iactantiā ego scio dicit dñs. non scientia approbationis s̄ reprobationis & eterne damnationis. **Sicut** patet de lucifero qui iactando dicebat. **In celū conscendā. sup̄ astra celi exaltabo solium meū. similis ero altissimo.** **Statim** respondet. **Vsa. xiiii.** Verunt̄ ad infernū demerges in pfundū lacu. **Quarto** mereit̄ eternaz miseriam. **Sicut** impii cōquerēdo recognoscūt. **Sap. v.** Quid nobis p̄fuit supbia & diuitiarū iactantia quid cōtulit nobis. transierūt omnia uelut umbra. **Bern.** Quid illis p̄fuit supbia. diuitiarū iactantia breuis. leuis leticia. mūdi p̄pa. uana uoluptas. magna familia. post uoluptatem ubi locus ubi risus ubi iactantia ubi arrogancia. **Nota** q̄ diuitiarū iactantia dicitur duplici rōne. qz opulētia dupliciē causat iactantiā sc̄ occasionaliē inquantū aliquis supbie de diuitiis. **Et ideo. p̄. viii.** dicunt̄ opes superbe. **Alio** mō p̄ modū finis. qz sicut dicit̄. **iii.** **Eth.** Aliqui non solū p̄pter gloriā seip̄os iactant. s̄ etiā p̄pter lucrū qui de seip̄is fingūt & dicūt ea de quibus lucrari possunt. puta q̄ sint medici uel sapientes. uel aliquid h̄mōi.

DE SINGULARITATE. DIST. VI.

Quartus gradus supbie est singularitas p̄ quā non sufficit hōi facere. sicut alii faciunt. uel tenere qd̄ iubet cōmunis regula monasterii. s̄ uult iactioz oibus apparere. **De hac ait. Bern.** ubi sup̄. **Turpe** est ei qui se super ceteros iactat si non plus ceteris agat p̄ qd̄ ueltra ceteros appareat. p̄inde non sufficit q̄ cōmunis regula monasterii. uel maiorū cohortant̄ exempla. nō enī melioz esse studet. s̄ uideri melioz uiuere gestit. quatin̄ dicere possit. nō sum sicut ceteri

homines. plus sibi blandiē de vno ieiunio qđ ceteris prādentibus facit. qđ si cū ceteris septē dies ieiunauerit. Melior sibi uideē vna orati. uncula peculiaris. qđ tota psalmodia vni⁹ noctis. ad omnia sua strenuus. ad cōmunia piger. vigilat in lecto. dormit in choro. **C**ūq; aliis psallentibus tota nocte ad vigiliās dormitet. post vigiliās aliis in claustro quiescentibus solus in oratorio remanet. Inter prādentēs crebro solet oculos iactare p̄ mentas. vt si quē minus comedere viderit. victum se doleat. & id ipsum incipiat sibi subtrahere crudeliter. quod necessario victui p̄uideat indulgendum. plus glorie detrimentum qđ famis metuens cruciatū. hic omēs iudicat. hic omnīū facta corrodit. **Vñ. ps.** Singularis ferus depastus ē eam. scz vineam domini.

Sextus gradus superbie est arrogātia. Est aut arrogātia elatio spūs. p̄ quā homo se prefert aliis iudicans se ceteris meliorē. Et opponit sexto gradui hūilitatis p̄ quā homo se credit & p̄nūtiat aliis viliorē. De h̄ ait. Bern. ubi supra. **C**ū ex hiis q̄ singulariter & manie agit apud simplices. opinio eius increuerit qui p̄fecto laudant opa que cernūt. et vñ prodeant non discernūt. dum miserū beatificante in errorem inducunt. Credit qđ audit. laudat qđ agit. et quid intendat non attendit. obliuiscitur intentionē dum amplectit̄ opinionem. de omni alia re plus sibi credit qđ aliis. de solo plus aliis credit qđ sibi. vt iam non verbote minus nec sola operū ostēratione suā p̄ferat religionē. sed intimo cordis affectu credat omnibus santiorē. & qđcqd de se laudandū nouerit. non ignozantie aut beniuolentie laudatois. s; suis meritis arroganter ascribit. Sicut autē dicit. **Gre. xxiii. moꝝ. c. vi.** Quatuor sunt spēs quibus omnis tumor arrogantiū demonstrat. cum bonū aut a seip̄is se habere estimant. aut dum sibi datū desup credūt. p̄ suis meritis h̄ se accepisse putant. aut cū iactāt se habere qđ non habent. aut cū despectis ceteris singulariter uideri appetunt habere qđ non habent. Sed qđ credere vel estimare se bonū aliqđ h̄re non a deo. vel qđ bonū gratie habeat ex p̄priis meritis. ad infidelitates p̄tinere uideē. Ideo nota qđ uera estimatio potest corumpi dupliciter. Vno mō in uniuersali. & sic in hiis q̄ ad fidem p̄tinent corumpit̄ uera estimatio p̄ infidelitatem. Alio mō in aliquo p̄culari eligibili. & h̄ non facit infidelitatem. Sicut ille qui fornicatē estimat p̄ tpe illo sibi bonū fornicari. nec tñ est infidelis. sicut si in uniuersali diceret fornicationē esse bonā. sic etiā est in p̄posito. Nā dicere in uniuersali aliqđ bonū esse qđ habet hō non a deo. vel gratiā hoibus dari p̄ meritis p̄tinet ad infidelitatem. Sed qđ aliquis ex inordinato appetitu p̄prie excellentie ita de bonis suis gloriatur ac si ea a se haberet vel ex meritis p̄p̄riis. ad sup̄biam p̄tinet. & nō ad infidelitates p̄prie loquendo. Est autē arrogantie uitium multis rōnibus detestandū. **P**rimo qđ per

insipientiā excecatur. p̄. **xxi. Supb⁹** & arrogans vocat̄ indoctus. Nec mirū. qđ sicut ait. **Gre. xxiii. moꝝ. c. viii.** Arrogans uerba multiplicat & suā sapientiā ostentare festinat. hanc enī p̄tem suam omnis arrogans estimat. si scientiam non tā habeat quā ostendat. qđ nimirū omēs elati scientiā non habere appetunt. sed ostendere. Et infra. **c. x.** Sicut grauis labor iustoz ē mala irridere nec corrigere. ita grauis ē labor arrogantiū si qđ sapiūt non ostendunt. **S**cđo qđ p̄ impaciētiā turbat̄ & rumpit̄. sicut uestica collecto turgida uento qñ ul' modicū pungit̄ crepitat & rumpit̄. sic arrogātes cum aliquantulū p̄ correctionē tangunt̄ vel aliquid cōtra uoluntatē eoz dicit̄. statim uestice moze uoces murmuratōnis emittunt. & ex impaciētia in eoz uisceribus dirumpuntur. Ideo dicit̄. **eccl̄. vii.** Melior est patiens arrogāte. arrogantes enī uolūt arguere. s; argui nolunt. **Gre. xx. moꝝ. ii.** Arrogātes argui despicunt etiā cū se ueraciter errasse cognoscunt. s; asperitas sup̄boꝝ usq; ad duritiā maledictōis extendit̄. Et infra. **iii.** Arrogantes quia caritatis uiscera non habent. non solū se non argui patiunt̄. s; nec cōpatiunt̄ etiā iustis dolētib; s; eos insup sub specie iuste increpationis affligunt. & si in illis aliqua parua mala uidēt exaggerant. uel ea que uere bona sūt male apud se interpretando cōmittant. **T**ertio qđ deus illud abhomiāt. p̄. **xvi.** Abhomiabilis est dño omnis arrogans. qđcqd aut deus abhomiatur. & nos abhomiari debemus. In signū autē qđ deus abhomiāt arrogantes. helyu reprehēdit̄. nec tñ p̄ eo sacrificium offerē. sicut p̄ ceteris amicis iob. Sic ait. **Gre. i. moꝝ. xii.** p̄ helyu qui rectis quidē sensib; loquit̄. s; ad stulta elationis uerba deriuat̄. p̄sona uniuersūsq; arrogantis exprimit̄. qui reprehensione diuine increpationis arguit̄. nec tñ p̄ illo sacrificiū offerē. qđ fidelis quidē s; tñ arrogans p̄ ueritatem credulitatis iustus est. et tñ p̄ tumorē elatōnis acceptabilis non est. hūc ergo increpatione diuina redarguit̄. s; sacrificium non reducit̄. **Q**uarto qđ deus eū p̄sequit̄. hūiliando plerunq; t̄paliter. Sicut dicit̄. **Ysa. xiii.** uisitabo sup orbis mala & cōtra impios iniquitates eoz. Sequit̄. arrogantiā fortius humiliabo. Et **Iob. xl.** Omnē arrogāte humiliā. & indubitatē damnabo eternaliē. **Ysa. ii.** Dies dñi exercitū super omnem sup̄bū & exelsū. & sup omnē arrogāte. & hūiliabitur. i. deiciet̄ et cōfundetur.

Primus gradus sup̄bie est presumptio. Sed de hac dicit̄ infra. inter filias inanis glorie.

Secundus gradus sup̄bie est defensio p̄tōrū. Notandū autē qđ est quedā defensio licita. quedā illicita. Defensio licita multiplex ē. Quedā quā cōscientia contestat̄. Sicut qñ loquuntur hoies suspitiose. uel falso imponentes ei aliquid qđ nō fecit. & cuius nō est cōsciū. cōscientia sua defendit euz apud deū. Sicut

dicat apostolus. **Ro. ii.** Testimonium reddere illis conscientia ipsorum & cogitationum inter se in uicem accusantium aut etiam defendentium. et hoc est magnum solacium iustis hominibus qui mendaciter diffamant. Nam gloria nostra hec est. testimonium conscientie nostre. **ii. Coz. i.** Apud homines etiam se defendit per se rationem reddendo. & ueritatem rationabiliter ostendendo. sicut per se fecit apostolus cum a iudeis accusaret mendaciter super multis. cepit rationem reddere dicens. **Act. xxvi.** De omnibus de quibus accusor a iudeis estimo me beatum esse cum sim defensor meus hodie. **Secunda** est defensio non solum licita sed necessaria omnino. quoniam uidelicet de peccato temptat. **i. Para. xi.** dicitur quod cum philistei congregati essent in prelium contra filios israel. huius steterunt in medio agri & defenderunt eum scilicet iesabam qui interpretatur laudans populum. & eleazar qui interpretatur deus meus adiutor. Nam illi qui stant in ueritate populi christiani. & qui deum habent adiutorem debent stare pugnando strenue in medio agri ecclesie. uel agri proprie conscientie et hunc agrum constantem defendere contra philisteos. id est demones impugnantes. **Tertia** est defensio licita quoniam in causam trahitur actione scilicet personali uel reali. siue civiliter siue criminaliter impetrat. **Vnde dicitur. Act. xxv.** Non est romanis consuetudo damnandi aliquem hominem priusquam is qui accusat presentes habeat accusatores. locumque se defendendi accipiat ad abluenda crimina. **Quarta** est defensio licita immo debita quoniam pauper opprimitur seu persona que cumque miserabilis iniuste affligitur. tunc principes & iudices tenentur eos defendere contra uolentiam & feritatem potentium. **ysa. i.** Subuenite oppulso iudicate pupillo defendite uiduam. **Sed** contra iudices impios & auaros dicitur ibidem. Principes tui infideles socii furum. omnes diligunt munera. sequitur retributiones pupillo non iudicant & causa uidue non ingreditur ad eos. **Ideo Iere. l.** Redemptor eorum fortis est dominus exercituum nomen eius. iudicio defendet causam eorum. **Quinta** est defensio necessaria quoniam fides uel ueritas impugnat. ad hoc tenentur prelati & doctores ecclesie. sicut de seipso dicebat apostolus. **Phy. i.** In defensione euangelii positus sum. **Et** conuersus ad fidem dicebat. Confido in uobis eo quod habeam uos in corde. et in uinculis meis in defensione & confirmatione euangelii. socios gaudii mei omnes uos esse. **Defensio** autem illicita multiplex est. **Prima** est quoniam homo peccatum suum peccatiter et superbe se iustificando defendit. **De hoc ait. Bern. vbi supra.** Multas faciunt aliqui excusationes in peccatis. aut enim dicit qui excusat se. non feci. aut feci. feci quidem. sed benefeci. aut si male. non multum male. aut si multum male. non mala intentione. **Si** autem de illo sic aduocatus & eua conuincitur. aliena suasionem excusare se nititur. **Et. Gre. xxxi. mox. c. xii.** Uisus est hominum generis uitiu est. & libendo peccatum committere. & commissum negando abscondere. & conuictus defendendo multiplicare. **Ex** ipso quippe lapsu primi hominis hec augmenta nequitie ducimus ex

quo ipsam radicem trahimus culpe. **Interrogatus** enim homo ubi esset ut perpetratam culpam respiceret et confitendo cognoscere. adhibere sibi uterque defensionum solacia magis quam confessionem elegerunt. **Cumque** excusare peccatum uoluit uir per mulierem. mulier per serpentem anxierunt culpam quam tueri conati sunt. oblitusque adam dominum tangens quod ipse peccatum eorum actus extiterit qui mulierem fecit. eua ad dominum culpam referens qui serpentem in paradiso posuisset. **Sic** ergo reatus suum dum defendere moliuntur addiderunt ut culpa eorum acriter discussa fieret quam fuerat perpetrata. **Vnde** nunc quoque humani generis rami ex hac adhuc radice amaritudinis trahunt. & cum de uicio quisque arguitur sub defensionum uerbis quasi sub quibusdam arborum foliis se abscondit. **In** qua uidelicet occultatione non se domino sed dominum abscondit sibi. agit namque ne omnia uidentem uideat. non ut ipse non uideatur. **Idem. xxxiii. mox. c. xxvi.** Omnes iniqui in omni peccato quod faciunt scutum superbe defensionis opponunt. **Nam** cum quis talium de reatu sue iniquitatis arguitur. non mox cogitat quomodo culpam corrigat. sed quid in adiutorium sue iniquitatis opponat. nulla itaque ueritatis sagitta penetrat. quia uerba sancte correctionis. scuto excipit superbe defensionis. **Secunda** defensio illicita est quoniam quis alium in peccato suo defendit. quod faciunt adulatores. **Sic** in psalms dicitur. Laudate peccatores in desideris anime sue. & iniquus benedicitur. **Gre. xxxiii. mox. c. v.** exponens illud **Iob. xl.** protegitur umbra umbram eius. ait. Dum doctrine iustorum mali contradicunt. dum ab eis iniquum quodlibet corrigi non permittunt umbra uehementi umbram eius protegunt. dum nequissimo facta nequiores pueris patrociniis tuentur. quod nimirum hoc studio faciunt. ne dum culpa in qua & ipsi obligati sunt in aliis corriguntur ad ipsos quoniam ueniant. se igitur tegunt dum alios protegunt. quia culpam suam preuidet impetum. **Vnde** alios considerant libera correptione confundi. **Sicque** fit ut sententia criminum dum defendunt augeatur. & uniuscuiusque nequitia eo sit ad perpetrandum facilis. quo difficilis ad puniendum. **Scelera** quippe peccatorum tanto maiora incrementa percipiunt. quanto per defensionem potentium diu in uita tolerantur. **Sed** tales quicumque seu intra seu extra sanctam ecclesiam esse uideantur. tanto se apertiores de hostes exhibent. quanto maiores sunt patroni uitorum. contra illum quippe suis defensionibus pugnant. cui ea que displicent defendendo multiplicauit. **Bene** de talibus potest dici illud. **Iud. th. vii.** Montes. i. superbi & potentes defendunt illos. **Tertia** defensio illicita est. si quis tepaliter affligatur se defendat quia non debet uideam expectere sed patienter sustinere. **Sic** apostolus monet. **Ro. xii.** Si fieri potest quod ex uobis est cum omnibus hominibus pacem habentes non uosmetipsos defendentes karissimi. sed date locum ire. **Scriptum** est enim. mihi uindicta. & ego retribuam dicit dominus. **Quarta** defensio est quoniam quis ex presumptione sua uolens alius dominari & eos

sibi subicere cōtemni se iudicat & cōfundi si non obediant ei vel reuerentiā exhibeant. Si tunc nabuch. volens cūctis nationibus dñari. iuravit p̄ thronū et regnū suū q̄ defenderet se de omnibus illis qui suū imperiū recusabāt. Iud. ii. Aman quoq; confusus se reputans quia mardocheus non flectebat genua corā eo. nec ei reuerentiā exhibebat. non solū in morte; eius machinatus est. sed & totius populi iude or̄. Hester p̄ totus. Sic multi ex sūma supbia iniuriatos se dicūt ab illis qui eis non exhibēt honorē & reuerentiā. & querūt occasiones nocendi multipliciter & grauandi.

Nonus gradus supbie est fallax et superba confessio. De qua. Bern. ubi supra. Sed h̄ exultationis gr̄a eatenus mala iudicent. quatinus ore p̄phero uerba malicie appellantur. multo tñ periculosior est fallax & supba cōfessio q̄; pertinax & obstinata defensio. Nonnulli enī cū de aptioribus arguunt scientes q̄ se defenderēt non sibi crederēt. subtilius inueniūt argumentū defensionis uerba respōdentes dolo cōfessionis. est enī qui nequit se hūiliat. & interiora eius plena sunt dolo. Eccl. xix. Vultus demittit. p̄sternit corpus. aliquas sibi lacrymas extorq̄nt si possunt. uocē suspiriis. uerba gemitibus interrumpunt. nec solum qui huiusmōi est obedientia non excusat. sed sic culpam exaggerat ut dum impossibile aut incredibile aliquid sue culpe audis. additū etiā aliud quod ratū putabas discredere possit & ex eo qd fallum esse non dubitas in dubiū ueniat qd quāsi certū tenebat. dūq; affirmante quod credi uolunt. cōfitendo culpā defendūt & aperiendo regunt. qñ & cōfessio laudabiliter sonat in ore. & adhuc iniquitas occultatur in corde. quatinus magis ex hūilitate q̄; ex ueritate fateri putet qui audit. aptans ei illud. p̄. xviii. Iustus in principio accusator est sui ipsius. Sed qui ueraciter penitet. labore penitētie non abhorret q̄; q̄d p̄ culpa sibi iniungit quā odit. tacita cōsciētia amplectit̄ patit̄. Cuius uero simulata cōfessio ē vna uel leuis cōtumelia. aut exigua pena interrogatus iam hūilitatē simulare. iam simulationē dissimulare non potest. murmurat. frendet. irascitur. Quāta putas tunc cōfusio sit i corde supbi cū fraus deprehendit. pax amittit. laus minuit. nec culpa diluit. tandē notat̄ ab omnibus. iudicat̄ ab omnibus. eo qd oēs uehemētius indignantur qd fallū aspiciūt q̄; q̄d de eo pri⁹ opibāt.

Decimus gradus superbie est rebellio. De q̄ dicit̄ infra. inter filias inanis glorie. Undecimus gradus supbie est libertas peccandi p̄ quā aliquis cū iam nec supiorē uidet quē timeat. nec fratres quos reueretur tāto securus q̄nto liberius sua desideria delectatur adimplere. a quibus prius tam timore q̄; pudore phibeat̄. De hac nepharia libertate dicit̄. Job. xi. uir uanus in supbiam erigit̄. et q̄ si pullū onagri se liberū natū reputat. &c. Sic. x. mox. xi. Vanitatis est ut cū p̄tē mē

tem suat. hanc ex culpa audacē reddat. q̄; nis sui reatus oblita q̄ se innocentiā amisisse non dolet. iusto excecata iudicio simul & hūilitatē perdat. Et fit plerūq; ut prauis desiderii seruiens a iugo se diuini timoris excutiat. & quasi in malo; p̄p̄rationē iam libera omne qd uoluptas suggerit implere cōcedat. Vñ cū uir uanus se erigere p̄ supbiam dicit̄. illico subinfertur. Et quasi pullū onagri se liberū natū putat. Per pullum onagri omne genus agrestiu exprimit̄. quod nature dimissus motibus loz̄is dñantiū non tenet. agri nāq; anialia hnt̄ in libertate ire quo appetunt. et q̄; ere cū lassant̄. Et quāuis insensatis aialibus hō loq̄e fit melior. hoc tñ plerūq; hōi nō licet quod brutis aialibus licet. Qui enī ad aliud non feruant̄ eoz̄ motus sub disciplina mīme restrunguntur. homo uero qz ad sequentē uitam ducitur. necesse est ut in cunctis suis motib⁹ sub discipline dispositione religet̄. & quasi domesticū aial loz̄is uinctū seruiat & eternis dispositionibus restrictū uiuat. Qui ergo implere cūcta que desiderat p̄ libertatē querit quid aliud qz pullo onagri esse similis conspiciatur. uel hunc discipline loza non teneant s̄ audacter uagus p̄ siluas desiderioz̄ & abrupta uiciorū sine retardatione discurrat.

DE CONSUEVDINE PECCANDI DI. VII.

Dodecimus gradus superbie ē peccandi consuetudo. Post qz terribili dei iudicio prima flagicia impunitas sequit̄. experta uoluptas libenter repetit̄. repetita blandit̄. cōcupiscentia reuiscente sopitur ratio. ligat consuetudo. trahitur miser in p̄fundū malo; tradit̄ tyranni; di pessimo; ita ut carnaliū uozagine desiderioz̄ absorbeus. sue rōis diminiq; timoris oblitus dicat insipiens in corde suo. non est deus. Jam indifferenter libitis p̄ licitis utit̄. Jam ab illicitis excogitandis. p̄p̄randis. inuestigandis. animus. manus. et pedes. mīme phibent̄. In undecio quidē gradu supbie & si nec fr̄es. nec supiorē suū timer. nundū tñ penitē formidine caret. hanc ratō tenuit̄ adhuc submurmurans uoluntati p̄ponit. nec sine qualicūq; dubitatione queq; primū illicita p̄ficit. Sed si cut is qui uadū temptat pedetenti nō cursim gurgitem uitioz̄ intrat. In hoc aut̄ duodecimo gradu iam effrenata uoluptate deductus. iam experta impunitate securus. iam dei iudicio oblitus p̄ deūa queq; miser currit. Quēadmodum deniq; ascensis duodeci hūilitatis gradibus corde iam alaci absq; laboze p̄ bona cōsuetudine iustus currit ad uitam. sic descensis duodeci supbie gradibus impius p̄ malo usu non se ratōne gubernans. non timoris freno retentans increpidus currit ad morte;. In mediis gradibus hūilitatis & supbie iustus & impius fatigantur & angustiantur. qui nunc metu cruciati gehenne. nunc p̄stima retardati cōsuetudine descendendo uel ascendendo labozat̄. supremus tantū et infimus currit absq;

impedimento & absq; labore. hic ad mortem. alter ad uitam. uterq; festinat. ille alacer. hic pcliuioz. illum alacrem caritas. hunc pcliuem cupiditas facit. In altero amor. In altero stus poz laborē non sentit. In illo nāq; pfecta caritas. In isto cōsummata iniquitas foras mittit timorē. Illi ueritas huic cecitas dat securitatē. Potest ergo gradus hic duodecimus appellari consuetudo peccandi. cuius occasione de consuetudine bona & mala est dicendū. Primo ostendendū quāta mala faciat homī cōsuetudo mala. Scōdo de remediis cōtra cōsuetudinē malam. Tertio qz opposita iuxta se posita clarius elucescunt dicendū erit de consuetudine bona. Sciendum autē qz consuetudo mala multa mala facit. ppter que summope cauenda est. Primū est qz facit hominē pnum ad omne malū. Iere. ii. Cursoz leuis explicans uias suas. Onager assuetus qui sine freno circūducitur ubi suus impetus ducit eū. Homīes malis assueti sūt ut peluis ī aqua. gallus sup pīnā naculū. molendinū ad uentū. nauicula ī mari sine regimie. pluma ī uia uel lanugo. Hiisunt nubes sine aqua. nebule turbinibus agitate. fluctus seui maris. qui ducunt quocūq; a uento temptationis uel pprie cōmōtionis īpelluntur. Iude. c. Scōdo facit hominē graue & ponderosum ad benefaciendū & malū fugiendū. Iere. xiii. Nunqd potest ethyops mutare pellem suā. aut pardus uarietatez suā. sic nec uos poteritis benefacere cū didiceritis malefacere. hoc iugū graue sup filios adam Tre. i. Vigilauit iugū iniquitatu; mearu;. Et post. Dedit me ī ma. foz. de qua nō potero surgē. Iob. xi. Lapis erat suppositus lazaro. Glosa. Difficillime surgit quē moles male cōsuetudinis premit. Exo. i. Premebant filii israhel duris opibus luti & lateris & palarū. & hoc sub pharaonica seruitute & egyptioz qui cōsuetū numerū laterū exigebant. Sicut dicit. Exo. v. Ad hoc pīnet qd habet sup. ti. de pōdere peccati & seruitute. Itē est infirmitas grauis ad tolerandū & ad curandū. Eccl. x. c. Languor plixus grauat medicū. est etiā quasi gutta ī ossata. & lepra incurabilis & perseuerans nisi solo diuino miraculo. Poeta. Prīcipiis obsta sero medicina parat. quāuis p longas cōualuere moras. Similiter. frustra comūia curis egrarumebis. posteriozes uideas uenienti occurris te morbo. Aresto. ī ethicis. Difficile est illam passionē repellere q est cū temperantia. Eccl. i. Peruersi difficile corrigunt. Tertio mala consuetudo cor hoīs indurat. Indurat homo ī mala cōsuetudine. ut es ī aqua. lac ī igne incus sub malleo. cornu ī capite. aqua ī gelu q p longam cōgelationē indurat ī lapidē cristallinū. Eccl. xl. frigidus uent⁹ aquilo flauit flauit aquilo & gelauit cristallus ab aqua. Quarto ligat hominē cathena quasi ferrea Vñ aug⁹. li. confel. Tenebar nō ferro alieno s; mea ferrea uoluntate. etc. Ad modū sampsonis qui primo ligatus est neruis mollibus. po-

stea nouis funibus. tertio cū litio & cū sepep crinibus. quarto captus. excecatus. & incathēatus. a phylisteis incarcerationis. Iudicū. xvi. Sic primo ligat pētōz neruis recentib⁹. qn peccatū recens est latens in cogitatiōe. postea nouis funibus. qn pētū nouū est ī opatiōe tertio cū litio plectendo ī frequēti iteratiōe. s; ultimo incathēat. q. cathena ferrea ī longa peccandi assuefactione. ysa. lviii. Si absteris de medio tui cathenā. &c. Iob. xi. Lazar⁹ quatrīduan⁹ ligat⁹ erat ī iusticiis. Bern. Voluptas habita libenter repetit. repetita blandit. cōsuetudo ligat. ratio cōsopit. Quinto facit hoīem dyabolo & inferno et pētō. q. iuramento confederatū. q quasi naas. amonites eruit dextros ocnlos sibi cōfederatis. i. cogitatiōes & affectiones q pīnent ad dexterā uite etne. i. Re. xi. In hoc feriam pactū uobiscū ut eruaz oīm vīm dextros oculos & ponaz uos obpobrūz. &c. ysa. xxviii. Percussimus fedus cum morte. & cū inferno fecim⁹ pactū. Hoc faciūt qui manus suas ponunt inter manus dyaboli qui faciunt ei homagium ut non recedat ab opibus eius. Sicut fecit theophylus de quo legitur ī miraculis beate uirginis. Require ī fra. primo ti. de confel. de sigillo deletō. & de federe dyaboli dissipato & de manu dealbata Sexto bona nature dirimit. & psternit bonos mozes & paulatim cōsumit. & bona gratie destruit oīno. Eccl. vii. Non est illi bonum qui assiduus est ī pētis. Iere. xlviii. Fertilis fuit moab ab adolescentia. &c. Et post. Requeuit ī fecibus suis. &c. Et post. Sternent eū scz demones & uicia & uasa ei⁹ haurient. i. uirtutes & bonos mozes & opa gratuita. Hoc signat. i. Mach. i. c. Anthyochus intrans sanctificatiōnem cū multitudie graui cōminuit quedaz & alia abstulit. Sic dyabolus intrans mentes cū multitudine graui male cōsuetudinis q mulea ē. qz ex multis iterationibus relinquit. & grauis qz graue damnū & grauer premitt. & difficulter potest expelli. Consuetudo mala ē qz ta bestia. de qua. Dan. vii. Terribilis & fortis nimis. habens dentes ferreos. & vngues que dam comedēs & alia cōsumens. & reliqua pedibus conculcans. Sic mala consuetudo bona gratuita tollit & cōsumit bona spūalia & acq̄lita. ut scientiam & uirtutes politicas quibus maxime cōtraria ē cōminuit. & bona naturalia conculcat & atterit. Septimo de uitio in uiciū ruere facit hominē. Eccl. xviii. Assidua est cōmissio illoz. Petrus primo negauit. Secūdo iurat. Tertio detestat. Eccl. xxiii. c. Iurationi ne assuescat os tuū. multi enī sunt casus ī illa. Et. d. Indisciplinate loquele non assuescat os tuū. est enī ī illa uerbuz pēt. ad hoc pīnent exempla que infra ponem⁹ de iuramento. de muliere cū argueret q iurauerat semp magis & magis iurabat q nō iurauerat. Sicut de bubulco assuetō negare deum q semper magis negabat. Octauo ī contemptu ad ducit dei & sui. pū. xxviii. Impius cū ueneris

in profundū peccatorū condēnit surgere scilicet a peccato. **N**unquid qui dormit non adiciatur et ut resurgat. Plus longe dormit quā glis genū muris. quod aīal dormit per sex mēses cōtinue. q. mortuū. **S**ed peccator aliquis in mala consuetudine per xl. annos. nec inde surgit. Sicut vulnerrati dormientes in sepulchris. cōtemnit & peccare. et se casu leuare. cōtemnit etiā deū a quo desperat. ut dicit glosa. sup̄ p̄dictū uerbū p̄. **I**mpius cum &c. **Q**ui longius peccator tenebris inuolutus cū semel de luce desperat ex desperatione peccandi sibi frena relaxat. **S**ed ob probriū future damnationis nō euadet. **S**imilis est stulto puro qui cadens in lutū flet. nec a luto surgere laborat cum de facili posset. imo aliquis uidens se deturpatū ridet. **I**te filii sunt fatuis & freneticis & insanis. qui insanias suas cōtemnunt. & de miseris suis & uinculis non curant nec dissolui laborant. **S**iles illis de quibus i barlaam refert iohes dam. dicit quod quidam catholicus seruiebat cuidam regi ydolatre. quē cū rex aliquis de nocte duceret solū per ciuitatē uidens lucē exeuntem de domo subterranea. & respiciens uidit per fenestrā hominē miserimū om̄ibus bonis nudatum & pauperrimū. & quandā mulierē eque miserā p̄pinantē ei calicē quē bibebāt. que erat melos dulce decantans et ei cōgaudens. tunc ait. **O** mira res. o extrema demētia dico tibi ait socio suo miranti uisa secū. nunquid mihi tū placuit uita mea que tot deliciis affluit. quantū istis miseris sua que mihi uidetur uilissima & abiectissima. **T**unc supra occasione dictus catholicus ait regi. q. filius erat huius uita ydolatrarū qui depaupati bonis eternis. & obligati malis eternis demoiibus seruiebant letantes in insania sua. **S**imiliter & quos peccati mala consuetudo & peccati seruitus oblectat. sunt luforibus similes qui amiserunt om̄ia in tabernis. & sūt in multis obligati. & cito propter debita sua carcerandi. obliuiscunt miserie sue cantāt. nec de debitis suis aut eorum solutione curāt nec cogitāt. **N**ono facit hominem despiciabilem. defedans om̄em dignitatē & nobilitatē et honore. **E**ccl. xli. filii abhōiationū sunt filii peccatorū. & querant secus domos impiorū filiorū peccatorū pari et hereditas. & cū semine eorum assiduitas obprobrii sit propter eorum malam nutriturā qz nutritur filii a parentibus in malis consuetudinibus. **V**n de hoc sequitur. de patre impio cōquerunt filii. **S**icut patet per exemplū illius filii q. propter hoc q. pater suus male eū nutritur ad tabernas ducendo secū. de ludis & furtis & maleficiis non corripiendo eū. propter furtū suū ad iudicatus ad suspendiū ducere propter consuetudinē furandi. cū rogaret patrē suū ut osculare tur eū amputauit eiū nasum cū dentibus per osculo. dicens q. pater suus q. eū male nutritur nec corripuerat ad suspendiū eū ducebat. **D**ecio facit prescriptionē. **S**ic quā aliquis post quā longū tempus tenuit rem aliquā in pacifica possessione longituitas temporis facit q. sua sit in

perpetuū. licet primo male possideret. **S**ic debet timere malis assuetus ne per prescriptionē lucreū eū dyabolus seruuus perpetuuus. sicut uolebat pharao filios israel iure prescriptionis possidere. dicitur. **E**xo. v. **N**escio dñm. & israel nō dimittam. **I**tem **E**xo. xxi. qd si aliquis haberet seruuus. & uellet morari cum eo uera septenniū p̄fora bat ei dñs aurē subula. & fiebat ei seruuus semperiternus. **I**te **S**ap. xiiii. dicit q. longa consuetudo facit ydolatriam interueniente tpe cōualeſcente iniqua consuetudine. hic eroz tanqz lex custoditus est. &c. **E**ccl. xvii. **N**e demoreris in erore impiorū. **V**ndecio inducit & facit necessitatē ut dicat homo se quasi non posse dimittere qd consueuit. ut sit sic lana iacens in tinctoria que non potest aliū colore accipere. **I**ere. xiiii. **N**unquid potest niger ethyops mutare pellē suam. &c. **I**te ut sit homo sicut uirga tortuosa. q. ingrossata & indurata in truncū antiquū nō potest tortuositatē ueterē deponere. **H**ugo de sancto vic. **I**stis fomētis quasi quibusdā gradibus crescit pena. cogitatio praua parit delectationē. delectatio consensū. consensu opatio. nem. opatio consuetudinē. consuetudo necessitatem. **V**n ap̄lus legē dicit esse in mēbris suis q. lex est consuetudo. a qua cū uolumus discedere nō possumus. qz necessitatis uinculo per consuetudines detinemur. **D**uodecimo ducit ad p̄tationē & eternā damnationē. **P**s. **P**rolongauerunt iniquitatē suā. do. iu. cō. cer. pec. **I**dē. **Q**ui elongant se a te p̄bunt. **L**eui. xviii. **I**uxta consuetudinē terre egypti ne faciatis. **Q**ui fecerit de abhōiationibus eorum quippiam p̄bit. **E**ccl. ix. **C**ū saltatrice ne sis assiduus. ne peas in efficitia illius. **H**ec saltatrix est mala consuetudo que excludit a consortio bonorum. sic dicit. **I**iii. **d**yal. xviii. de musa puella. cui ostendit beata uirgo choz uirginū candidarū. querēs si uellēs esse cū eis. q. cū responderet q. sic dixit b̄a uirgo. q. si abstereret a consuetis terrenitatibus. risu & iocis. &c. die t̄cesima cōiungeret eis. **C**ū aut quererent p̄ntes eius ab ea cur ita subito esset imutata & om̄em assuetā terrenitatē abieciſset. dixit eis q. dixerat beata uirgo. **T**riceſima aut die apparuit ei beata uirgo cū chozo uirginū. que correpta febre & clamās. ecce uenio dña mea ecce uenio. cum ip̄o clamore reddidit spiritū. **I**tem eiusdē. **xix.** de puero quē p̄ male nutritur. qui uidit cū esset quinquēnius demones. & cum fugeret ad gremiū p̄ris sui clamans. obsta pater. qz me manu tolle uolunt cū territus & tremens uellet se abscondere in dicto sinu p̄ris blasphemauit dei maiestatem sic consueuerat quā aliqd cōtē uoluntatē eius fiebat. & blasphemando mortuus est.

DE REMEDIIS CONTRA MALAM CONSUEVDINEM.

Vnt aut septē que ualent ad tollendam malā consuetudinē. **P**rimū est ut hō om̄es importunitates & feditates eius p̄ oculū habeat. & eas abhorreat. & mala q. inducit. **S**ic faciebat q. uolebat repudiare mulierē describebat

omnes eius feditates. Sicut dicit. Deu. xxxiiii.
Secundo debet laborare ut malam consuetudine in sua nouitate repellat & abiciat. et maxime cum iuuenis est uel ipse uel consuetudo. Virgula enim anteque ingrosset & induret in ueteri cito a sua toruolitate rectificat. & transplanta ea radicat. & inserta domesticat. Infirmetas recens cito curat. Auicula cito domesticat. & aptat. Pullus equinus cito ambulare addiscit. Vn vulgariter in gallico dicit. Qua preter poulain endantenre. tant come il uie si li dure. Placa noua cito ad ptem contraria replicat. Testa recens cito malu saporem amittit. & bono imbuit. Consuetudo noua cito immutat. antiq difficulter uel nunq nisi cum diuino miraculo deponit. De alexandro dicit q aliquos mores dignes & indecetes quos didicerat a quodam hystrione dicto leonide in iuuentute sua. licet displicerent ei qn duceret exercitus factus ia rex nunq potuit deponere. **T**ertio ut in contraria consuetudine tendat. Sicut uirga toruosa ad contraria inflectit. et inflexa tenet diu p uolentia usqquo rectificet. & sic ramu arboris tendentem sursum uolens homo extendi in latu & sub eo delectari. alligat ei lapides inclinantem eu deorsum. & postea ligat eu in latu. ut fit de ulmo. & uite. & aliis arborib9 aliqb9 usqquo indurent & dirigant in latu. Sic ho debet sibi uolentia inferre ad contraria consuetudine. ut assuetus deu maledicere. loco eius addiscat euz benedicere. Ro. xx. Benedicite & nolite maledicere. **Q**uarto ut fortioze potetiam aduocet cui se subiiciat. ut q opprimitur a potente q uult eu in seruitute perpetuam redigere aduocat fortioze in adiutoriu suu. Ita cu dyabolus uult te redigere in seruitute p mala consuetudine aduoca dei adiutoriu. et contra malam consuetudine qua ducit in terra tua. offer ei uel eius sanctis aliqd votu uel aliq bonam consuetudine assuescere contra mala in honore eoz ut te liberent a iugo seruitutis male consuetudinis. sicut dauid faciebat dicens. Deus in adiutoriu meū intende. &c. Deus in no. t. fame fac. Et post. Qm alieni isur. ad me. &c. Et post. Voluntarie. sa. t. **Q**uintu remediū est ut homo in muta se ponat. Sicut ponunt anticipres in muta ut innouent ueteri pluma dposita et mutent ibi. Sic hoies oppressi in seculo malis & secularibus consuetudinib9 debet se ponere in muta religionis. ubi deponant ueterem hominem cum actibus suis. & induant nouu. qui scdm deuz creatus est. ut dicit. Ephe. iiii. Deponentes scdm pristina conuersationez nram ueterem hoiem. &c. Et post. Renouamini in spiritu mentis vre. &c. h est mutatio dextere exelsi. **S**extu remediū est ut homo occasiones consuetudinuz fugiat. Ut mala consortia & colloquia. & facta. & omnia illa p q potest cito relabi in consueta mala. ut aues laqueos. ferre pedicas. & loca in quibus capta fuerunt. ne sit homo quasi torrix. uel titio raptus de mcedio. & repositus in illud qui tunc fortius mceditur.

ditur. amos. iiii. **S**eptimū est ut bonis consortiis adhereat. ut dicit phus. Ex conuictu mores formant. ps. Cu sancto sanctus eris. ut uiris erigitur ad modum arboris cui applicat. Et saul ueniens in cuneo prophetaru factus est propheta. i. Re. x. Itz dicit q quidam rusticus grecus cum uenisset apud athenas ad forum transiens ante scholas phoz incepit curiose inspicere quo disputabant. postea ascultare quid dicebant. postea incepit dicta pensare. & post in ipis adeo delectari. & iterato uenire & audire q ad ultimū uendidit omnia q habebat ut scholas sequeret. Qd cum fecisset p longu studiu & consortium phoz factus est phus summus.

De bona aut consuetudine que maxima est contraria uitio male consuetudinis possat competere multa que supradicta sunt. et de pseuerantia p totu. & que dicta sunt supra de bona conuersatione & exemplo. Hoc solu notandum est q ea facit no solu res graves & difficiles portabiles. iuxta illu poeticu. Qd male fers assuesce feres. s; facie eas ad faciendu & portadu faciles. & ad ultimū iocudas & delectabiles. Tullius. Optia forma uiuedi eligenda est q iocuda reddet consuetudo. pu. iiii. Ducas te p semitas equitatis. quas cum ingressus fueris no artabuntur gressus tui. & currens non habebis offendiculū. qz uia penitentie & semite uirtutu primo sunt difficiles inchoantibus. post tolerabiles pgradientibus. post faciles pstantibus. post iocude & delectabiles assuetis. Quod patet ad exemplū dauid. i. Re. xvii. Cu dauid armatus esset armis regis non potuit incedere. qz non habebat eoz consuetudine. s; postqz assuetus fuit in armis factus armiger ipsius saul. facta sunt eius arma ei ad portandu facilia & delectabilia. Itz. Orosius. iiii. de cladi9 romanoz dicit. q cu romani pugnarent contra hannibal regem penoz ita deleta est oino romana militia q dictus hannibal misit apud chartaginē urbē suam regia tres modios anuloz. quos abstulerat de digitis senatoroz & militu occisoz. Romani aut desperati se posse postea consurgere sine aliquo obsidente uolebant urbem dimittere & fugere. sed cu consilio cuiusdam sapientis seruos suos qui erāt magni roboris liberos fecerūt & milites. & quos apud se no habebant cum aliis emebant. & p hmoi rurales homies qui erāt assueti duris & asperis postqz assueti fuerūt & exercitati in militariibus uicerūt. & regem chartaginē & ciuitatez ceperūt & succenderūt. & ciues eius nobiles et milites seruos an se egerūt. Item. Idem hystorographus. cum romani misissent Scipiū ad africanam subiugandā. cum uenissent ad eā uides suoz multitudinē non ita esse exercitā in preliis ut aduersarii erant. noluit statim conē eos colligere. s; trahens exercitū suū ad partē. Fecit eū p annuz exercitari in armis & in hiis q priuebant ad pugnā. & p assuefactionē totaz africanam pdomuit. & romano imperio subiugauit. & inde dict9 est african9. Hec de g'dibus

Superbie dicta sufficient. **DE PEC-
CATO INANIS GLORIE. DI. VIII.**

DEmde considerandus est de pctō ī
anis glorie. Circa qđ cōsideranda
sūt octo. Primo qđ sit gloria. Se-
cūdo qđ vana vel vera gloria. Ter-
tio utrū appetitus inanis glorie sit pctm mor-
tale. Quarto utrū inanis gloria sit viciū capi-
tale. Quinto circa que habeat esse inanis glia.
Sexto que mouere debent ad inanem gloriā
contemnendā. Septimo qđ mala facit ī anima
Octauo de filiabus eius.

Circa primū sciēduz qđ fm Tulliu ī sua rbe
cozica. Gloria est frequēs de aliquo fama
cū laude. Et ambrosius dicit qđ gloria est cum
laude clara noticiā. Appetere autē famā lauda-
bilem vel noīs claritatez non videt esse pctm
cū dicat. **Eccē. xli. Curam habe de bono nomi-
ne. Et apłus. ii. Coz. xx. xpi bon⁹ odor sum⁹
deo in omīi loco. Itē. Ro. xii. Prouidētes bonā
non tm̄ cozā deo s; etiā cozam omnibus homi-
bus. Itē. i. Mach. ii. Mementore operū patruz
vroz et accipietis gloriā magnā. & nomen
eternū. Appetere ergo gloriā non est malum.**

Circa scōm scz qđ uera vel uana gloria sit di-
cenda. Sciēduz qđ gloria multipliciter ac-
cipitur in scriptura. Quedā enī est uera. Que
dam vana. Vera quidē est que est de bone cō-
scientie testimonio. fm illud. **ii. Coz. iii. Glia
urā hec est testimoniū conscientie urē. qñ scili-
cet homo refert in deū hmōi gloriā a quo est.
& conscientie puritas & operū bonoz execu-
tio. Sicut hortat apłus. i. Coz. x. Qui gloriā
in dño gloriē. non enī qui seipm cōmendat
ille pbatus est. s; que deus cōmendat. Itē vera
ē gloria quā habet vir iustus de testimonio spi-
ritu sancti & eius dulcedine quā sentit vir sā-
ctus. qñ mens eius ī dño gloriā. **Ro. viii. Ipe
spūs testimoniuz reddit spūi nro qđ sumus fi-
lii dei. Et iterū ibidē. Gloriamur in spe glorie
filioz dei. Itē uera est gloria qñ vir iustus &
pātens est in tribulationibus quas ppter de-
um sustinet. fm illud. **Ro. v. Gloriamur in tri-
bulationibus. & ii. Coz. xii. Libenter gloriā-
bor ī infirmitatibus meis. Et act. v. Ibant apo-
stoli gaudentes a cōspectu concilii. qm̄ digni
habiti sunt p noīe ihu cōtumeliam pati. Item
verissima ē gloria beatoz in patria. ps. Exul-
tabunt sancti ī gloria. Cum gloria dicat mul-
tipliciter semp gloria claritatez quandā impo-
tat. Vñ fm aug. sup **Ioh. Glorificari idem qđ
clarificari. Claritas autē et decoz quandā habet
manifestationē. Ideo nomē glorie pprie ipor-
tat manifestationē nomis alicuius de hoc qđ
apud homies decoz videt. siue illud sit bonū
corpale siue spūale. Quare verō illud qđ sim-
pliciter clarū est a multis cōspici potest & a re-
motis. ideo p nomē glorie pprie designat qđ
bonū alicuius deueniat in noticiā & approba-
tionē multoz. Largius tm̄ accepto noīe glorie
non solū cōsistit in cognitione multitudis s;
etiā paucoz vñ unū. aut etiā sui solū. put scis********

licet aliquis bonū suū cōsiderat vt dignū lau-
de. **Q** aut aliquis bonuz suū cognoscat & ap-
probet non est pctm. dicit enī. **i. Coz. ii. Nos
aut non spiritū huius mūdi accepimus. s; spm̄
qui ex deo est. vt sciam⁹ que a deo donata sūt
nobis. Similit non est pctm qđ aliqs bonum
suū velit ab aliis appzobari. Dicit enī. Mach.
v. Sic luceat lux vra cozā homibus vt uideant
opa vestra bona. & gloriificent patrē uestrū qđ
in celis est. Et ideo appetitus glorie de se non
nomiat aliqd uitiōsum. s; appetitus inanis vñ
vane glorie uitiū impoztat. Nam quodecunqz
vanū appetere uitiōsum est. fm illud. ps. Vt
quid diligitis uanitatē. &c. **P**otest autē
gloria dici uana tripliciter. Vno mō ex pre rei o
qua quis gloriā querit. puta cū aliquis que-
rit gloriā de eo qđ non est. uel de eo qđ nō est
gloria dignū. Sicut de aliqua re fragili & ca-
duca. Vanissima autē imo insanissima & dyab-
olica est qđ nascitur de malitia. fm illud. ps.
Quid gloriaris in malitia. &c. **A**lio mō dicit
esse uana ex parte eius a quo quis gloriā qrit
puta ab homie cuius iudiciū non est certum.
Tertio modo gloria dicit esse uana ex par-
te ipius qui gloriā appetit. qz scz appetitū glo-
rie sue non refert in finez debituz. puta ad bo-
nozem dei & salutē. vel edificationē pximi. se-
cundū illud. **Mach. v. Videant opa vestra bo-
na. et gloriificent patrē uestrū. &c. Sicut enim
deus gloriā suam querit ab homibus nō pp
se sed ppter nos qui inde gloriā cōsequimur
sic laudabiliter potest hō ad dei gloriā & utili-
tatē pximoz appetere. quā si ī se rezoqueret
peccaret. Vñ aug⁹. super. illud. **Ioh. xiii. Vos
vocatīs me magister & dñe & benedicītis. ait.
Periculosum est placere. i. placentiaz querere.
cui cauduz ē supbire. Potest ergo appeti laus
humana non ppter se. qz non est p se appeti-
bilis. potest tm̄ appeti inquantū utilis ad aliqd
scz uel ad hoc qđ deus gloriificet ab homibus.
vel ad hoc ut homies pficiant ex bono qđ in
alio cognoscūt. uel ad hoc qđ ipse homo ex bo-
nis que ī seipō cognoscit ex testimonio laudif
humane studeat in eis pseuerare. & ad melio-
ra poficere.******

Circa tertiu scz utrū appetit⁹ inanis glorie
sit pctm mortale. Sciēduz qđ ex hoc iudi-
cat aliqđ pctm esse mortale. qđ cōtrariat carita-
ti. Pctm autē inanis glorie fm se consideratuz
non uidet cōtrariari caritati quantū ad dile-
ctionē pximi. Quantū autē ad dilectionē dei
potest cōtrariari caritati dupliciter. Vno modo
rōne materie de qua quis gloriā. puta cū glo-
riat de aliquo falso. qđ cōtrariat diuine reue-
rencie. fm illud. **Eze. xviii. Eleuatū est cor. tu.
& dixisti. deus ego sum. Et. i. Coz. iii. Quid
habes qđ non accepisti. si aut accepisti qđ glo-
riaris quasi non acceperis. vel etiā cū quis bo-
nū aliqd corpale de quo gloriā. prefert deo **Dō
phibet. Iere. xi. Non gloriē sapiens in sapiē-
tia sua. nec fortis ī fortitudine sua. nec diues
in diuitiis suis. s; in hoc gloriē qđ gloriā scire****

et nosse me. Vel etiā cum quis testimoniū ho-
minū prefert testimonio dei. Sicut cōtra quos-
dam dicit. Iob. xii. Qui dilexerūt magis glo-
riam hominū q̄z gloriā dei. Alio mō p̄ctm̄ va-
ne glorie cōtrariā caritati ex pte ipsius gloriā-
tis qui intentionē suam refert ad gloriāz cōse-
quendā tanq̄z ad finē vltimū. ad quē ordīnat
etiā opa virtutū. et p̄ quo cōsequēdo non pre-
termittit facere etiā illa q̄ sunt cōtra deum. &
sic ē p̄ctm̄ mortale. Vñ aug⁹. v. de ci. dei dicit
q̄ hoc vitū sc̄z amor humane laudis tam ini-
micū ē pie fidei si maior sit in corde cupiditas
glorie q̄z timor vel amor. Vt dñs dicit. Iob. v.
Quo potestis credere gloriā ab inuicē expectā-
tes & gloriā que a solo deo est non querētes.
Si autē appetitus vel amor humane glorie quā
uis inanis non repugnat caritati. neq̄ quan-
tum ad id de quo est gloriā. neq̄ quantum ad i-
ntentionē ipsius querētis gloriāz. non est p̄ctm̄
mortale. s̄ veniale. Vñ dicit. Cris. sup. Math.
q̄ cū cetera vitia locū habeāt in seruis dyabo-
li. inanis gloriā locū habet etiā in seruis xp̄i.
In sanctis enī opibus habēt frequentē aliquos
motus vane glorie. cū tñ nullo mō uellent ali-
quid cogitare uel facere cōtra deum.

Quarta sc̄z utrū sit vitū capitale. Sci-
endū q̄ ysid. & cassianus & alii quidā cō-
siderantes sup̄biam s̄m qd̄ ē speciale p̄ctm̄ dis-
tinctū ab aliis ponūt eam esse vitū capitale.
& inanis gloriā non esse vitū capitale. s̄ pri-
mam sup̄bie filiam. Capitalia enī vitia sunt q̄
dam p̄ctā specialia. ex quibus oriunt̄ multa
gna p̄ctōz. Alii uero cōsiderantes sup̄biam i
quantū habet quandā uniuersalē influentiāz
& causalitatē in om̄ia p̄ctā non cōnumerant
eam cum aliis capitalibus vitiis. Sed inanis
gloriā ponunt esse primū p̄ctm̄ capitale. Vñ
Gre. xxxi. moz. dicit ip̄am esse reginā omniū
vitiōz & matrē. et inanis gloriā que immedia-
te ab ip̄a oritur ponit vitū capitale. & h̄ rati-
onabiliter dictū esse uidet̄. Sup̄bia enī est mor-
dinatus appetitus excellentie. ex omni autē bo-
no qd̄ quis appetit q̄ndā excellentiā & p̄fectio-
nem consequit̄. & ideo fines omniūz vitiōz
ordinant̄ ad finē sup̄bie. & s̄m hoc uidet̄ q̄
habeat quandā gnalem causalitatem sup̄ om̄ia
alia vitia. & non debeat cōputari inter alia pri-
cipia alioz vitiōz que sunt capitalia vitia. In-
ter bona etiā p̄ que cōsequit̄ quis excellentiam
precipue uidet̄ ad h̄ opari gloriā que importat
manifestationē alicuius bonitatis. Nā bonū
naturaliter amat̄ & honozatur ab om̄ibus. Et
ideo sicut p̄ gloriā q̄ est apud deū consequit̄
homo excellentiam in rebus diuinis. ita p̄ glo-
riā que ē apud homines cōsequit̄ homo excellēti-
am in rebus humanis. & ideo p̄pter p̄pinq̄ta-
tem quā habet ad excellentiā quā homines ma-
xime desiderant. cōsequens est q̄ sit multū ap-
petibilis. & q̄ ex eius mortuato appetitu mul-
ta vitia oriunt̄. & sic inanis gloriā ponit̄ esse
vitū capitale. Nec obstat q̄ inanis gloria ori-
tur ex sup̄bia. q̄z sicut dictū est. sup̄bia est regi-

na & mater omnium vitiōrum.

Quinta sc̄z circa que habeat esse inanis
gloriā. Sciendū q̄ inanis est gloriā si te-
extollas & queras gloriā. uel de bonis natu-
ralibus. uel fortune. uel gratie. De bonis qd̄
nature corp̄alibus. ut est pulchritudo. fortitudo
iuuentus. sanitas. nobilitas & hm̄oi. Vel d̄
bonis nature sp̄alibus ut est intellect⁹ acut⁹
memoria tenax. subtile ingeniu. industria na-
turalis. & discretio. Item de bonis sp̄alibus
acquisitis. sicut est sciētia. & p̄tia q̄cunq̄. Itē
de bonis sp̄alib⁹ infusis. sicut sunt gratia &
virtutes. ut patientia. misericordia. obediētia.
humilitas. fides. spes. caritas. &c. Item de bo-
nis sp̄alibus. sic sunt diuitie. potētia. honores
& delicia. fauores. & laudes humane. Item de
bonis que ex ore p̄cedunt. sicut sunt. oratio le-
ctio. predicatio. cantus. uel bona ars cantādi.
peritia consulēdi. allegandī. pulchre & vrba-
ne loquēdi. & hm̄oi. Itē de bonis q̄ opamur
ut est elemosinā facere. ieiunare. peregrinari.
& hm̄oi. De hiis & hm̄oi in corde gloriari. vñ
ex eis fauores & laudes hominū appetere. ad
vanam gloriā p̄tinet. Item dare hystrionib⁹
ad laudes eoz acquirēdū. uel eoz uituperia
reprimēdū. aut velle laudari de alieno bono
uel de cōtemptu p̄prio. aut velle laudari d̄ ma-
lis & a malis. aut gloriari de hoc q̄ magis ap-
pareat iter malos & q̄ alios excedat. & de ip̄a
malicia gloriari qd̄ peius est om̄ibus āndictis.
Ex predictis apparet q̄ uana gloriā iter fi-
lias sup̄bie primū locū obtinet. utpote que i
sublimibus radicā. & ex bonis orit̄. & eos i-
pugnat fortissime. qui iam cetera vitia deuice-
runt. s̄m illud. Gre. valde timendū est vitium
quod ex uictoria orit̄ uitiōz. Ip̄a est enī q̄ na-
tione celestis sublimū mentes inhabitat. in ci-
nere & cilitio latitat. & memorās unde cecide-
rit. ad ortus sui primordia nitit̄ aduolare.

Quarta sc̄z quare sit cōtemnēda gloriā
mundialis. Sciendū q̄ merito contēnen-
da est. Primo p̄pter vanitatē existentie. Secū-
do p̄pter breuitatem p̄manentie. Tertio p̄pter
pugnā difficilē. Quarto p̄pter culpam odibilē.
Primo quidē cōtemni debet gloriā mūdial-
lis p̄pter ip̄am vanitatē. q̄z vanū i eo q̄ uanū
non est appetendū. s̄ potius cōtemnendū. p̄s
Filii hominū vsq̄quo graui corde ut quid di-
ligitis vanitatē. & q̄. men. Hec autē & in se va-
na est. & homines uanos facit. Iere. ii. Ambulā-
tes post vanitatē vani facti sunt. Q̄ autē hui⁹
mōi gloriā uana sit immo nihil dicit̄. Iob. viii.
Si ego quero gloriā meā. gloriā mea nihil ē
Ideo comp̄ pulueri. uento. somnio. & ūbre.
Pulueri compatur. Math. x. Pulueres pedum
uoz excutite. Puluis mīma pars est terre. &
tñ ledit oculos. i. uiros sp̄ales. uel oculos in-
tentionis. Itē compatur uento. q̄z subito ma-
gnas naues in hoc mari mūdi in piculum dā
nationis mergit. Hic uentus aliq̄n mouētes
ad eundū in iherusalem celestē. ducit in sarrā-
cenoz infernaliū captiuitatē. non portans ad

potum salutis. sed precipitans. non implens
 sed euacuans. non satians. s; exiccans. tñ hoc
 muli pascunt insatiabiliter laudari appeten-
 tes. de quibus. **Iere. xxii.** Omnes pastores. r. pa-
 scer uentus. **Osec. xii.** Effraym pascit uentum
 Similes sūt onagris & draconibus qui uentū
 atrahunt. & eo reficiunt. **Iere. ii.** Onager i de
 siderio anime sue attraxit uentuz amozis sui.
Dicit mgr iacobus q; cuidam heremite mon-
 strata ē mundi malicia p hunc modū. uidebat
 tres homies. Primus i monte eminenti sedēs
 aperto oze uentuz atrahabat. & flabellum in
 manu tenens ad plus atrahendū laborabat.
Hii sunt uani gloriofi qui opa sua faciunt ut
 laudent. **Secūs** sedens sup fornacem fabri ap-
 to oze scintillas absozbebat. **Hii sūt insatiabiles**
 auari. **Tertius** sup fluuiū eum totū absozbere
 nitebatur. **Hii sunt uoluptuosi & luxuriosi.** q;
 omnia uoluptuosa uolunt expiri. Itē comparat
 somnio. **ps.** Dormierūt somnum suū. &c. **Job**
xx. Velut somniū aduolans non inueniē. **ps**
Ne timueris cū diues factus fuerit homo. &c.
Vsa. xxx. Sicut somniat esuries & comedit.
 & cū expgefactus fuerit uana est anima eius.
 &c. Sicut paup ribaldus aliquñ somniat se esse
 regem uel impatoz. & expgefactus inuenit
 se nudū in furno. Sic uani gloriofi recedente
 somnio p̄sentis uanitaris glorie & honoris. se
 nudos inuenient in inferno. **ps.** Dormierunt
 somnū. &c. **Quidā clericus** cuiusdā ecclesie p̄-
 bendatus somniat q; existeret in eminetia
 cuiusdā monticuli. & q; plebs totius dyoc. eēt
 congregata ante euz. & q; ip̄e indutus cappa
 serica cum deberet recedere signauit. Qd̄ cum
 narraret nutrici sue interpretata est eū futuruz
 episcopū ecclesie sue. Cui cū ille fidem adhibe-
 ret. cepit esse parcus & auarus. pecunias con-
 gregare ut haberet unde posset uel p̄motionē
 suā iuuare. uel defendere electionē. uel ius sui
 episcopatus quod ex ip̄o somnio iam putabat
 sibi deberi. Cū aut cononici illius ecclesie mit-
 terent questozes ad fabricam ecclesie repandā
 cogitantes q; ille p̄pter paritatez suā melius
 acquisita seruaret. miserunt euz cū questozib;
 cum reliquiis quibusdā. & cū brachio argēteo
 cuiusdā sancti. Cū aut populus multus illius
 dyoc. cōuenisset ad locū de quo somniauerat.
 & facta quēsta exhibuisset eis reliquias cū ca-
 pa serica indutus ad dictū questoz & populi
 surzexit. signās populū cū dicto brachio. Qd̄
 cum faceret & aduerteret somniū suū esse cō-
 pletū. in hoc aduerterens circūstantias somni
 piccit dictū brachiū se uidens esse frustratuz
 a spe sua. Itē comparat umbre. **Eccī. xxxiiii**
Somnia extollunt imprudentes. qui apprehē-
 dit umbram. & sequit uentū. sic qui attendit
 ad uisa mendacia. **Nota** q; umbra sequit fugi-
 entē se. & fugit sequentē. & in hoc apparet
 fatuitas uanam gloriā appetentis. q; magis
 fugiendo & cōtemnendo posset gloriā obti-
 nere & consequi q; sequēdo. s; m̄ p̄m hoc so-
 lum habet uana gloriā gloriofū q; se appeten-

tes fugit. & se fugientes appetit. Quidam fa-
 tuus respiciens umbrā suā similit̄ sibi ferentē
 baculū sup humerū ut ip̄e credidit q; esset ali-
 us qui cōtra se uellet pugnare. quē cū sequere-
 tur & umbra fugeret. proiecta claua sua um-
 bram suā manibus apprehendere uoluit. & ā
 plecti. nec ualuit cape. **Secō** cōtemnenda ē
 gloriā mundialis p̄pter breuitatē durationis.
 transit enī ad modū uenti. somniū & umbre.
 ut dictū est. hoc bene percipiunt miseri i infer-
 no. s; tarde. **Sap. v.** Quid nobis p̄fuit supbia
 et cetera. transierunt omnia uelud umbra. &
 cetera. **Sequit.** Spes impiū quasi lanugo que a
 uento tollitur. & quasi spuma gracilis q; a pro-
 cella dispergit. **Consuetudo romanoz** est q;
 cum nouus papa inthronizatur stupam succē-
 dūt oculis eius dicētes. Sic transt gloriā mū-
 di. & ad nihilū reducitur. Qd̄ patet. **Dañ. iii.**
Statua cuius caput aureū &c. in momentum
 ad nihilū redacta ē. p̄ quā signāē q̄tuor gñā
 lia dñia mundi. caldeoꝝ. medoꝝ. grecoꝝ &
 romanoꝝ. p̄ xpm ad nihilū redigenda subito
 Qd̄ satis patet cōsideranti i croniciis quō tria
 prima subito defecerūt. **Tertio** contemnen-
 da est gloriā mūdiālis p̄pter pugnā difficilē.
 nam subtiliter impugnat. plerūq; enī surgit
 pugna de uictoria alioꝝ uictioꝝ. **Sepe** enī cū
 homo uicerit uictia de sua uictoria uana gloriā
 nascitur. & de eo q; uicit uiriliter a uana gloriā
 supatur. & aliqñ de hoc q; homo uincit uanā
 gloriā ab ea supatur. **Sicut. Mach. vi.** Elea-
 zar uincens & occidens maximū elephantoz
 uicit & opprimē ab eo. **Iud. xvii.** Sampson
 uiriliter & fortiter domū subuertens opprimi-
 tur ab ea. **Gre.** Sub hoste quē sternit moziē qui
 de suo ope gloriā. **Aug.** Sunt qui de contē-
 tu uane glorie uanius gloriānt. hii q̄si de sua
 uictoria uincuntur. **Gre.** Valde timendū est uic-
 tiū qd̄ de uictoria nascitur uictioꝝ. **Aug.** Quas
 uires nocendi uana gloria habeat non sentit
 qui ei bellū indixerit. q; si ei est facile laudem
 non appetere cum negat difficillimū tñ est n̄
 delectari in ea dum offert. h̄ pugna nō meli⁹
 uincit q; fugiendo. **Ideo** xpus et sancti ip̄am
 fugientes nos exemplis suis fugere docuerūt
De xpo namq; legimus. **Mat. viii.** q; leproso
 mundato dixit. **Vide** nemini dixeris. **Mat. ix.**
Cecis illuminatis ait. **Videte** ne quis sciat.
Et discipulis tribus de trāfiguratiōe. **Mat. xvii.**
Nemini dixeritis uisionē. &c. Itē post mi-
 raculū de quinq; panibus. fugit ne fieret rex
Iob. vi. Et ut fugeret uanam gloriāz precepit
 discipulos statim ascēdere nauiculam. & trāf-
 fretare. **Mat. xiiii.** **Iob. viii.** Gloriā meā nō
 quero. **Itē. Luc. x.** cōtra uanā gloriā repressit
 discipulos suos dicens. uidebā sathanā sic ful-
 gur de celo cadentē. **Item** hanc fugiens beata
 uirgo laudationē angeli expauit. & erubuit.
 se ancillam dixit. ad montana fugit. ubi **Eliza-
 beth** se ancillam exhibuit. **Luc. ii.** Itē ad hanc
 fugiendā; beatus **Antonius** socios adiurauit
 moziens ut corpus suū ita sub fra occultaret.

ne ab aliquo sciretur uel inueniretur. ne moztuo eius cadaueri honoz aliquis exhiberetur. **I**tem beatus hylarion p mare et terras eam fugiebat. utiqz timēs & fugiens laudes hūanas. **A**liqui autē sancti adeo eam timebant. ut se fa tuos silarent. & eam sic effugerent. **I**n uitis patrū legiē. q̄ iudex puincie uenit in sciti. uide re abbatez moysen de quo multa & magna audierat. **Q**uō audiens dictus moyses abiit ut fugeret in egyptū. **C**um autē obuiaret ei iudex quesuit ab eo ubi esset cella abbatis moysi. q̄ ait. **Q**uid uultis eum infestare. homo fatuus est. & transiit ab eis. uenit autē dictus iudex cum sociis suis ad fratres. & audiuit q̄ ille esset qui fatuus abbatē moysen dicebat. **V**n illi bene edificati discesserunt. **I**te uenit ad abbatē sysoi quidā iudex. q̄ cū dictū esset ei. cooperiens se de sacco. accipiens panē & caseuz. ad ostiuz celle sue sedebat manducans. **I**udex autē audiens eum esse de quo tam magna audierat. cum sociis suis recessit cōtemnens euz. **I**tem q̄dam senex uacans quieti & cōtemplationi rogatus est a quodam q̄ ministrabat ei ut ueniret rogaturus pro filio suo defuncto. **Q**uō cum faceret p̄currirē homo annuntians vicinis suis aduentū senis. **S**enex autē longe uidens eos sibi occurrere cū lampadibus. exiit se uestimentis suis lauans ea in flumie nudus. **Q**uō uidens minister eius erubuit dicens aduenientibus. recedite. senex n̄ sensum suū pdidit. **Q**uō cum quereret a sene q̄re hoc faceret cum omēs dicerent eū arreptū a demone. ait. **S**enex. **E**t ego uolebā hoc audire. **I**tem de sancto petro tarētasien. episcopo. legiē i uita eius q̄ cum esset famosissimus sanctitate. p̄dicatō nis gratia & miraculoz. nec possēt latere late ter fugit silato sub habitu clericali ut effugeret piculum laudis hoīm in thozoniam intrans q̄ si nouitius ordinē cystertien. in quo fuerat & prioz & abbas. & de quo fuerat assumptus in archiepiscopū. **C**um autē ibi diu latuisset hūilime subiectus & obediens. & aliqn̄ ut solebat cum aliis iret ad laborē cognitus a suis & māifestatus. redire cōpulsus est. **Q**uō audietes moznachi cum quibus fuerat cōuersatus. mirabatur tantū uiri humilitatem & patientiā & obedientie subiectionē. et alias uirtutes quibus p̄pollebat & cognitus est ab eis. **Q**uarto cōtemnēda est. immo potius detestanda p̄pter culpam odibilē. iniuriatur enī creatozi ei⁹ gloriā usurpando. qz. ysa. xlii. dicit dñs. **G**loriaz meam alteri nō dabo. **S**ed arrogans dicit. **E**t si non dederis vsurpabo. **V**ere magnam iniuriam facit deo qui de bono q̄ ab eo est a quo bona cuncta p̄cedunt quasi a seip̄o. p̄cederet gloriā. immo aliqn̄ unū uilissimū ribaldum deo p̄ponit. cuius laudē non dñi eternū p̄mitum finē opis sui ponit. **I**tem cōtra fidē quā p̄misit in baptismo uideē agere. qz non renuntiat pompis dyaboli ut p̄misit. **B**ern. **F**idelis reuera famulus es si de multa gloria dñi. t. & si non exeūte ex te. tñ p̄ te transeūte nihil māi

bus. t. adherere cōtingat. **F**idelis famul⁹ fuit ioab ut legiē. ii. **R**e. xii. **Q**ui uidens q̄ capiēda esset rabath ciuitas quā obsederat. dño suo dauid gloriā reseruauit. mandans ei ut ueniret. & ciuitatē caperet. ut ip̄i dauid uictoria nō ioab ascriberet. **E**x ore laudantiū p̄batur homo utrū sit fidelis dño. an nō. ut dicit i. p̄. xxvii. **Q**uō p̄batur aurū in fornace. &c. **H**anc culpā odibilem faciliter euitamus si cōsideram⁹ peccata que cōmisimus. **S**i pericula sine quib⁹ n̄ uiuimus. **S**i futura tormenta que meruimus p̄ctā nostra nos uilissimos faciunt. p̄pter que non gloriari s̄ dolere debemus & erubere. **D**e p̄ctōze enī dicit. **S**ap. xv. **L**uto uilior uita eius **I**ere. ii. **Q**uā uilis facta es aīa peccatrix nimis iterans uias tuas. **D**e cuius uilitate satis habetur sup̄ de effectibus p̄cti. **I**n uitis patrū cum q̄dam pater diu orasset & fleuisset & ieiunasset & dyabolus temptaret eum d̄ uana gloria clamabat. **V**bi sunt nunc p̄ctā mea. **Q**uando de d̄speratione. clamabat. **V**bi ē dei misericordia. demones fugerunt ab eo se clamantes uictos p̄pter humiliatōnē. **P**ericula uero p̄sentia non sequit̄ uel appetere gloriā nos compellunt. **N**on enī debet gloriari cōtra quē lata est iam moztis sentētia irreuocabilis. **Q**ui in carcere astrictus est uinculis. qui iam cōuict⁹ ducit̄ ad patibulum inferni. &c. **F**utura uero tormenta non gloriari nos pmittunt. s̄ poti⁹ exhorere. siue illa que m̄fligunt̄ in purgatorio. p̄ ueniali. uel in inferno p̄ moztali culpa. **A**poc. xvii. **Q**uantū gloriificauit se quis & in delitiis fuit. tm̄ date ei tormentū & luctū. **I**ere xlviii. **E**rit moab in desitum & exemplum & obprobriū. &c. **E**t post. **E**t erit cor ei⁹ sicut mulieris parturientis. qm̄ cōtra deū gloriatus est pauoz & laqueus & fouea cōtra eū. &c. **L**egiē q̄ mgr̄ **H**ugo de sac̄to uict. post moztē suam apparuit cuidam sancto viro grauiter afflict⁹ petens suffragia eius & bonoz. **C**um autē ille causam afflictōnis quereret. r̄ndit q̄ p̄pter zedoxiam. & post disparuit. **C**um autē ille quere ret sensuz uerbi q̄ r̄ndeat. inuenit illud grece significare uanam gloriā.

Quā septimū scz que mala uana gloria facit in anima. **S**ciendū q̄ multa. **S**ed ad p̄sens dicamus q̄ inanis gloria mentē infatuat prozsus euacuat. reddit cōtempribiles. & facit damnabile. **P**rimo quidē mentē infatuat. & facit de numero quinqz uirginū fatuarum p̄ quas uani gloriozi significant. quoz fatuitas maxime i quinqz apparet. **P**rimo qz id q̄ nihil est p̄ aliquo immo p̄ magno accipit uanam gloriā. **I**ob. viii. **S**i ego gloriāz meaz q̄ ro. gloria mea nihil est. **I**llud in hiis dyabol⁹ sicut illud p̄ uero uel fatuo cui porrigit̄ p̄rū ad ponendū in os & mozdendū. et cū apperu erit os retrahit̄. & nihil in illud ponit. **S**ilis ē uane gloriozus fatuo saltanti ad caseum. cum autē aperit os subtrahitur & nihil capit. **I**tem similis est canis de quo dicit̄ cū portaret caseuz transiens sup̄ pontem uidēs umbrā eius i aq̄

credidit ibi esse aliū cascum. & volens habere
verūq; dimisso casco quē portabat. & descen-
dens ad vmbra ei⁹ amisit verūq;. Sic q; vanā
querit gloriā. vel in oratione. vel p̄dicatione
vel in aliis amittit ueram simul & vanam que
transit statim. Scō q; id quod aliqd est poit
in loco ubi necessarium habet illud amittere.
vt in ore hoim intentionē & spem suam. ut co-
lumba seducta que ibi nidificat. vbi amittere
pulos non dubitat. Item merces quas cōgre-
gavit ponit in sacco p̄sum. oze laudantium
lcs. Agg. i. Item in archa sine claue & sera cū
potius deberet ponē in securissima archa bone
cōscientie. Bern. Fidelis custos non tutū arbi-
tratur labiis hominū cōmittere gloriā suā.
arche sine claue & sera nulliq; omīno claue.
nocere volenti non est tutum. s; stultuz plane
ibi thesauros tuos condere. ubi cū uolueris n̄
valeas retrahere. cum ponis in os meuz faciēs
p̄ laude mea iam non est i tua. s; mea potesta-
te laudare uel vituperare. Sanū aut uas & con-
cussum bona conscientia. et seruandis secretis
ydoneum. nullis patens insidiis. nulli violen-
tie cedēs. nullo oculo vl manu accessibilis. exce-
pro diuino dūtaxat spū q; scrutat p̄funda dei
q; qd ibi deposuero securus sum. q; non pdā.
seruabit uiuo & restituet mortuo. Tertio fatu-
us est in emendo. q; de p̄tio vite eterne emit.
eternā miserā. Item de eodē pretio emit va-
nitate quā scit nihil valere. Bern. Ve qui alie
no vel meo testimonio cōtent us ū. cuius nec
vituperio reprober. nec laude dignus inueni-
ar. cum ante tribunal xp̄i iudicandus appare-
bo. Quarto quia plus appetit videri & dici bo-
nus q; esse dum nō curat q̄lis sit s; q̄lis videat-
ur vel dicatur. Criso. Ypocrita ut qd nō uis
esse laudabilis qui uis ut lauderis. q; formosū
est apparere. formosius est esse. Item plus ap-
petit se rectificari cū distorta regula i via. quā
videt oīno coruofas. q; recta que fit qn̄ regie
se ad nutū vel laudē hystrionū. quoz vitaz vi-
det & iudicat coruofas. & quoz laus vitupe-
riū. Sen. Idē sit tibi laudari a turpibus q; lau-
dari ob turpia. Petrus alfonsi. Ne gloriaris i
laude hystrionis. q; eius laus vituperiū ē. Qui-
dam phis videns aliū hystrionē laudantē. ait
sibi. Simile est attrahere adamātis. Laus enī
& ludus attrahit ad similia. q; sequit rem illā
quā melius posset habere abiiciēdo & fugien-
do q; sequendo. vt dictū est sup̄ de umbra.
Scō p̄orsus euacuat. reddit enī hominē
vanū & uacuū omī bono. facit enī expendere
bona tpalia. in festis. ludis. hastiludis. tyroci-
niis. vestib⁹. oznamētis. equis. famulis. & hu-
iustmōi. De hoc. Requirē ifra. Vanitas. inter-
filias manis glorie. Cum miles quidam ma-
gnus & nobilis moreret qui fere omnia bona
sua cōsumperat in uanitate. & maxime dan-
do hystrionibus et tyrocinis. aduertens et do-
lens p̄ uanitate sua. rogauit amicos suos vt si-
bi vnū darent obolū. Cum aut obolū teneret
ait. Ecce multū dolere possum qui p̄ tam vilī

precio vendidi omnia que habebam scz p̄ laudi-
bus vanis. Omnia enī que p̄ eis lucratus sū da-
rem p̄ uno tali obolo qui pl⁹ ualebit mihi. q; a
p̄ deo illud dari precipio. Homo enī de h̄ qd
facit p̄ uana gloriā nō habebit plusq; dextra-
rius mortuus. cuius bonitas cum mortuus est
amissa plangitur & laudatur. cito tñ obliui-
ni traditur. Item euacuat spūalibus bonis. q; a
veritas cum uanitate stare non potest. Vnde
Gre. Qui ceteras uirtutes sine humilitate cō-
gregat q̄si puluerē in uentū portat. Magi the-
sauros suos aperuerūt xp̄o. s; ceteris clauerūt
Mat. ii. Ezechias q; thesauros suos ostendit
babiloniis omēs pdidit. iiii. Re. xii. Tertio
reddit hominē instabilē arundinem uēto agi-
tatam. Mat. xi. Nubes sine aqua que a uen-
to circūferunt. Iude. c. Palee ante faciem uenti
& puluis. Iob. xxi. ps. Tanq; puluis quē p̄icit
uen. & c. Gallus sup̄ pinnaculū. peluis i aquā
spuma in mare que a uento circūfer. & c. Gre.
Adhibe eis iudiciū & scies quid palee & quid
granū. Hē i uitis patrū Quidā frater req̄si-
uit abbatem poemū si melius esset remot⁹ q; z
cū aliis fratribus remanere Rūdit. hō si seipm
rephendit. ubiq; potest cōsistere. Si aut se ma-
gnificat. nusq; quiescit. Quarto facit ho-
minē damnabilē. Dānatio enī duplicē penā
imporat uidelicet panā damni. & penā sen-
sus. Quantū ad penā damni priuat uera glo-
ria quicūq; fuerit uana gloria delectatus. Vn̄
vanam gloriā querētibus dicit dñs. Mat. v.
Amen dico uobis receperūt mercedē suam. In
uitis patrū legitur. q; dixit quidam pater. Sic
impossibile est ut sil herba nascatur & semen
ita impossibile est ut laudē & gloriā seculari-
um habentes simul & fructū faciam⁹ eternū
Quantū ad penā sensus duplex erit pena. q; a
uidelicet uane gloriosus cōculcabit & cruciabi-
tur. De primo. ysa. xxviii. Ve corone sup̄bie-
flozi decidēti. glorie exultatiōis eius. Calcabūt
demonēs eos qui non calcant uanam gloriā.
Iob. xviii. Calcabit sup̄ eū quasi rex interitus
ps. Cōphendat inimicus animā meā. & cō-
culcet in terra uitam meā. & gloriā meā in
puluerem deducat. Conculcat dyabolus uane
gloriosos sup̄ eos regnans. E cōtra cōculcant
eum. uanam gloriā cōculcantes. Ad h̄ fa-
ciunt duo exempla que secunt. In uitis p̄m
cum dñs p̄ciperet apollonio q; descenderet in
egyptum ad p̄dicandū. petiuit a dño vt aufer-
ret ab eo spm̄ uane glorie. uel elationis ne dña-
retur ei. Cui ait dñs q; manū suam sup̄ caput
suum poneret. & qd mueniret apprehendēs
sub pedibus cōculcāret. Qd cum fecisset inue-
nit super caput suū paruū ethyopez. qui dixit
se spm̄ elationis. qui de uana gloriā tēptabat.
ipse uero ipm̄ apprehensū sub pedibus suis de-
iecit & in sabulo conculcauit. De scō. Apoc.
xxviii. Quantū gloriificauit se & i deliciis fu-
it. tñ date ei tormentū & luctū. De utroq; si-
mul. Iere. xlvi. Erit moab i derisū & exēpluz
& obprobrium. Sequit. Et erit cor eius sicut

mulieris parturientis. qm̄ cōtra deū gloziat⁹
est. pauoz. laque⁹ & fouea cōtra eū. pauoz scz
demonū. fouea inferni. laqueus penarum in
euitabiliū. **DE SPECIEBUS IN
ANIS GLORIE ET DE FILIABVS
EIVSDEM. (DIST. IX.**

DEmde considerandū est de sp̄ibus
manis glozie. & de filiab⁹ eiusde⁹
Sunt autē species eius septē. sc̄m.
Gre. xxxi. mo⁹. videlicet. Inobedi
entia. Iactantia. Ypocrisis. Contentio. Pertin
acia. Discordia. Presumptio nouitatū. Quar
rū numerus sic ostendit. Illa enī uicia q̄ de se
nata sunt ordinari ad finez alicuius uitii capi
talis dicunt filie eius. finis autē manis glozie ē
manifestatio pprie excellentie ut ex p̄dictis pa
tet. Ad quod potest hō tendere dupliciter. Vno
modo indirecte siue p̄ uerba. et sic est iactantia.
siue p̄ facta. & sic si sint uera habētia aliq̄ ad
mirationē. sic est p̄sumptio nouitatū. quas ho
mies solent magis admirari. Si autē p̄ facta fi
cta. sic est ypocrisis. Alio autē mō nitit aliq̄s
manifestare suā excellentiā indirecte. ostendē
do se non esse alio minozē. & hoc q̄drupliciter
Primo quidē quantū ad intellectū & sic ē pri
nata. p̄ quā homo nimis innitit sue sentētie.
nolens cedere sentētie meliori. Sc̄do quantū
ad uoluntatē. et sic est discordia. dum nō uult
a ppria uoluntate discedere. ut aliis cōcordet.
Tertio quantū ad locutionē. & sic est conten
tio dum aliquis clamose cōtra alium litigat.
Quarto quantū ad factū. & sic est inobedi
entia. dum scz aliq̄s non uult exequi supiozis p̄
ceptū. Filie uero manis glozie dicunt esse
Ambitio. Singularitas. Arrogantia. Adulatō
Yronia. Indignatio. Discordiarum seminatio.
Temptatio dei passue. Contemptus dei. Ire
uerentia. Rebellio. Cōtumacia. Ex certa mali
tia. uel industria peccare. Inuerecūdia peccan
di. Erubescētia de bono. Supstitio. Scisma.
Infidelitas. Heresis. Apostasia. Obduratio.
Agnite ueritatis impugnatō. De singulis spe
ciebus & filiabus manis glozie dicendū est. li
cet nō eodez ordine quo sūt nomiare. Pri
mo de ambitione dicemus. circa quā cōsiderā
da sūt duo. Primo uerū ambitio sit p̄ctm̄. &
quō. Sc̄do que nos mouere possunt et debent
ad ambitionis uitiū detestandū.

Circa primū sciendū est q̄ ambitio est ap
petit⁹ honozis & dñi. Sic enī nomē sup
bie ipoztat iordiatū appetitū excellentie cuiuscū
qz ḡnalter loquēdo. Inanis autē glozia impor
tat mozdinatū appetitū laudis & fauozis hūa
ni. ita ambitio ipoztat mozdinatū appetitū
honoris. Honor autē est reuerentia alicui exhi
bita in testimoniū excellentie eius. Circa excellē
tiam homis duo sunt attendēda. Primo quidē
dem q̄ illud h̄m qd̄ homo excellit non habet a
se s; a deo. Vñ est in eo q̄si quoddā dñium. &
ideo ex hoc non debet honor principaliter hōi
s; deo. Sc̄do cōsiderandū est q̄ id i quo homo
excellit dat ei a deo ut ex hoc p̄sit aliis. & ideo

in tm̄ debet homi placere testimoniū excellen
tie sue q̄ sibi ab aliis exhibet. inquantū ex h̄
patur sibi uia ad hoc q̄ aliis p̄desse possit. Ap
petitū ergo honozis tripliciter esse mozdinatū
cōtingit. Vno mō ex hoc q̄ homo appetit te
stimoniū de excellentia quā non habet. qd̄ est
appetere honozē supra suā p̄portionem. Alio
modo ex hoc q̄ sibi appetit honozē non refe
rendo in deū. Tertio mō ex hoc q̄ eius appeti
tus i ipō honoze quiescit. nō referendo ad uti
litatē alioz. Ambitio autē ipoztat appetitum
honozis ut dictū est. Vñ manifestū est q̄ am
bitio semp est p̄ctm̄. qz semp est cōtra dei uel
pximi caritatem. p̄pter qd̄ bene dicit ap̄lus. i.
Coz. xiii. Caritas nō est ambitiosa. Licet autē
honoz sit premiū uirtutis h̄m p̄m̄. viii. Eth.
tñ non est premiū uirtutis quo ad ipm̄ uirtuo
suz. ut scz hoc p̄ premio debeat expetere. ita q̄
p̄ tali p̄mio debeat opari. s; p̄ premio debeat ex
petere beatitudinē que est uirtutuz oim̄ finis.
Sed honor debet esse uirtutis premiū quo ad
alios qui non habent aliquid maius qd̄ uirtu
oso retribuunt qz honozē. qui ex hoc ipō mag
nitudinē habet q̄ p̄hibet testimoniū uirtuti.
vnde patet q̄ non est sufficiens premiū. ut di
cit. iiii. Eth. Et si aliqui p̄pter acquirendū ho
nozē puocant ad bonū. uel reuocantur a ma
lo. Sicut dicit. iiii. Eth. tñ illi qui p̄pter soluz
honozē uel bona faciunt. uel mala uitant non
sunt uere uirtuosi ut dicit p̄bus ibidem. ubi di
cit q̄ non sunt uere fortes qui p̄pter honozē
fortia faciunt.

Circa sc̄m sciendū q̄ ad ambitionis uitiū
detestandū mouere nos debent. naturalis
cōditio. & mentalis afflictio. seruilis subiectō
periculoz aggrauatio. breuis eius duratio. ex
employ cōsideratio. & finalis dānatio. Pri
mo quidē ad ambitionis uitiū detestandum
mouere nos debet cōditio naturalis. Natura
enī omēs hoies equalis cōditionis fecit. q̄ nō
p̄posuit hoiem homi. nisi p̄ rōnis abusum pec
cando fiat brutū. brutis enī solis p̄fecit natu
ra & deus hoiem. p̄s. Compatatur iumentis in
si. & filis. f. ē illis. Bern. Nihil bestiali⁹ hoie q̄
est rōne uigens. & non rōne utens. Aliter na
tura fecit pares & similis conditionis. Gre. in
mo⁹. Non est data homi prelatio ut dñet ho
minibus. s; ut p̄sit bestiis terre. et piscib⁹ ma
ris. & uolatilibus celi. nisi indurent facies eo
rū. ubi non delinquimus pares sumus. Itē na
tura cozzrupta nobis dissuadet appetere p̄es
se aliis. qz ex quo prim⁹ homo cozzruptus fuit
p̄ p̄ctm̄. uix aliquis uixit qui sibi p̄essee potu
erit. immo aliq̄s modicā sui partem. ut oculos
aut linguā aut ipm̄ coz uix potest hō bñ rege
re. i. Thy. iiii. Si quis p̄essee domui sue nescit
quō ecclesie dei diligentia habebit. Multi autē
appetendo dñium hoim serui fiunt demonū
Ut scripserūt bragmanni alexandro. dicētes.
Tu autē oim̄ hoim acquirendo dñium. seruū
te facis oim̄ demonioz. in eoz seruitutē redi
gens vniuersitatē mēbroz tuoz. ubi p̄auerit

ei de membris singulis in quibus vitia regnabant. & in quibus deos suos. i. demones pfece-
 rat. **S**ecundo ad ambitionis vitium detestan-
 du mouere nos debet. afflictio multiplex qua
 infert ambitio. Multum enim torquet hominem in ap-
 petendo & acquirendo dignitates & honores
 magis autem in conseruando. maxime uero in amie-
 tendo. s. sup maxime eternum damnationis sup-
 plicium infligendo. **Q**uod autem ambitio multipliciter
 torquet hominem primo in conscientia
 ostendit. **B**ern. de consider. li. iii. **D**um singu-
 li que nostra sunt querimus. fit ut inuicem inuide-
 tes exerceamur ad odia. animemur ad iniuris-
 as. armemur ad lites. cauilem ad dolos. fera-
 mur ad detractiones. prumpamus ad maledi-
 cta. opprimamus a superbiis opprimentes in-
 feriores. **E**t post. **O** ambitio ambientius erux-
 quio omnes torques. et omnibus places. nihil acri-
 us cruciat. nil molestius inquietat. nihil apud
 miseros mortales celebrius negociis eius. anno-
 limina aploz frequentius terit ambitio. qz de
 uotio. an no questionibz eius tota legu & ca-
 nonuz disciplina insudat. **T**ertio mouere
 nos debet periculoz multoz aggrauatio. **D**e-
 us enim multum indignatur sicut princeps aliquis
 indignatur qn uult aliqs eius sede dignitatez
 uel dñium usurpare. ipso non pceptente. igno-
 rante. uel nolente. **S**ic qui appetit dignitatem
 ecclesiasticam uel seculari non mandante dño.
Heb. v. **N**emo assumit sibi honores. s. qui uo-
 catur a dño tanqz aaron. non ut choze. **N**um.
 xvi. **V**bi patet ira dñi in terre apertione. & eo-
 ru deuozatione. **N**on ut lucifer. ysa. xliii. **A**scen-
 dat sup al. nu. sup astra celi col. foli. m. **V**bi pa-
 tet ira dei in tot angeloz precipitacione. **S**ilicet
 iiii. **R**e. xv. de psecutione azarie regis iuda. p-
 pter ambitionez sacerdotii summi. **A**ug. In
 nullo deũ sentio ita iratũ mihi qz in hoc cũ in-
 dignus essem positus sim ad gubernaculum
 in apice regimnis ecclesie. **M**axime autem indig-
 natur deus qn uidet dyabolũ. i. dyaboli mem-
 brum uel ministrũ uelle sedere in sede sua. eo
 maxime inbibente. **S**icut sup ponit exemplũ
 de eo qui peruersus sedebat in sede beati mar-
 tini. quẽ pede pcessit. & sedẽ subuertendo euz
 precipitauit & occidit. **S**ecundum periculũ e qz impe-
 tus hostiũ sup eũ amplius aggrauatur. **S**icut
 ad loca altiora magis irruunt pcelle. fulgura
 & uenti. **I**uxta illud. **P**erflant altissima uenti
 Et sicut in bello materiali magis irruunt ho-
 stes in maiores. sic in bello spũali cõtra maio-
 res uicia & demones & temptaciones magis
 irruunt. i. **R**e. xxxi. **I**rruerũt phylistym in saul.
Et post. **T**otũ pondus prelii uersum est in saul
 iiii. **R**e. xxii. **P**recepit rex syrie dicens. **N**õ pu-
 gnabitis cõtra quepiã nisi cõtra regẽ israhel.
Quia dyabolus. q. nõ curat adeo impugnare
 alios. ut maiores maxime pãtos. quos si uice-
 rit. alios de facili habebit. **I**uxta illud. **M**atth.
 xvi. **P**ercutiã pastoẽ et dispergent oves. **H**ac
 cautela uti dyabolus qua dicitũ vsus fuisse in
 hysto. **K**aroli. rothlandus cõtra marsurũ sarra-

cenũ exercitũ. cũ p. pdicionẽ ganalouis dictus
 marsirius occidisset pugnatõzes francie in ron-
 ciualle. & de viginti milibus xpianoz non re-
 mansisset nisi rothlandus cũ centuz xpianis
 quos ille collegerat latitantes in montibus cu-
 piens vindicare sanguinẽ xpianũ effusum. ui-
 dens q non essent nisi centũ xpiani cõtra qn
 quaginta milia sarracenoꝝ aiauit suos ad vl-
 discendũ xpĩ iniuriã & suoꝝ. & q omnes irru-
 erent unanimiter cõtra principẽ & capitaneuz
 exercitus sarraceni qui demonstratus eis fuẽat
Quod cũ fecissent omẽm illã multitudinẽ uicerẽt
 occiso marsirio. oẽs autẽ alii occisi aut uicti et
 fugati sunt ab illis centũ xpianis. **H**ac etiam
 industria legiẽ in hyst. britonũ. arturus p. cu-
 ratozẽ romanoꝝ cũ regibus orientabilibus & oc-
 cidentalibus & romanis qui secũ habebant. q
 draginta qtuoz milia pugnatõꝝ uicisse precipi-
 ens suis ut relictis aliis tederẽt cũ impetu ubi
 erant reges exercitus & impatozes. **Q**uod & fe-
 cerũt. & eis occisis omnes alii occisi sunt & ui-
 cti. **S**imilitẽ ut dicitũ. **I**udieb. xv. q omnes exerci-
 tus assyrioz cũ audissent decapitatũ olofernẽ
 fugit mens & consiliũ ab eis q omnes defacili
 fugati pstrati sunt ab hebreis. **T**ertiu piculuz
 est. qz pondus cure maioris amplius augmen-
 tatur. vnus enim miser qui satis est onozatus
 de cura aĩme sue & uix potest sufficere sibi so-
 li ardentẽ appetit & gaudentẽ suscipit curaz
 & onus centũ miliũ aiarum. cum tũ singulis
 animabus singuli angeli pponant. **M**aximũ
 est ergo pondus cure. & maximũ opus & la-
 bozem requirit. non ocium. **B**ern. ad eugeniu
 papã. **H**omo natus in prelacione ad laborem
 non honozẽ. i. **T**hi. iiii. **Q**ui episcopatũ deside-
 rat bonum opus desiderat. h dicebat pro illo
 tempore quãdo mozs assidua officio episcopi
 iminebat et labor assiduus et gradis. qm q aliis
 preerant prius querebant ad martyriũ. ut fie-
 bat in tpe pauli. **V**el bonũ. i. grande opus qd
 officiu requirit. uel fm qd dicit glosa. episco-
 pus grecũ est nomẽ dictũ ab epy qd est supra
 & copos qd est intentio. uel intendere. quia q
 postqz coactus suscepit officiu episcopatus de-
 siderat intendere sup curã gregis bonũ opus
 desiderat. **S**ed pauci sũt ut dicit. **B**ern. **Q**uis
 mihi det unũ de nũo prelatoꝝ qui nõ magis
 inuigilet in marsupis euacuandis. qz in aia-
 bus curãdis. **S**atis enĩ patet q ppter pmgue-
 dinem temporaliũ dignitates appetunt & p-
 pter honozes tempales non ppter onera suble-
 uanda. **L**egiẽ enĩ in cronicis q omnes pape &
 episcopi ad martyriũ primi requirebant. **V**n-
 a tpe beati petri usqz ad tpus beati siluestri fu-
 erunt trigintaduo pape cõtinue qui p martyri-
 um transierunt fere omnes. **V**n post beatum.
Sixtu papã sedes diu uacauit papatus. nullus
 uolebat papatũ suscipere ppter mortis timorem
 uel ppter adiunctã paupratẽ. **S**ed postqz tpe
 magni constantini adiecte sunt possessiones
 & tpales honozes nec unus muentus est qui pa-
 patũ respuerit. **M**ulti autẽ inuenti sunt postea

papatum ambiētes tūc cum date sunt possessi-
ones nobiles ecclesie a dicto cōstantino. audita
est uox dicens. **Hodie uenenū effusum est**
i ecclesia dei. qđ ueruz fuit de ueneno ambitio-
nis. possessiones enī & tpales honores. addux-
erunt in ecclesia dei ambitiones. **Item annex-**
um est on⁹ tpaliū de quo oportet rationē red-
dere. & qui plura habet tpalia. plus est onera-
tus. **Quarto** mouē nos debet seruilis sub-
iectio. ambitiosi nāq; pcurant se poni in ser-
uitiis illoz p quos posse pmoueri se sperant.
puta platoz. vel principū. in principio se reci-
pi supplicantes ad aliqua humilitatis officia.
& eis sufficit qđ pedem habeant in curia. cū au-
tem ingressum primū habuerint non cessant
cogitare & pcurare qđ pueniāt ad ma-
iora. Nunq; uero contenti adeptis honorib⁹
appetunt. cogitant. somniant. anxiant. medi-
atores querūt. intercessores multiplicant. flas
amicicias silant. adulant. seruiunt. donec ad
gradū cōscenderint altiozē. **Est enī** videre plu-
rimos aucupes dignitatu. honozū auidos. ad-
herere potentibus. temptantes uia qua se pos-
sint e latere vel aduerso in altu. extollere. **Et h**
vel rōne nobilitatis vel rōne expensarū vl mu-
nerū. vel obsequioz. vel dissimulationū fictaz
allegando se indignos esse ad officia dignita-
tum ut ex hoc humiles & digni psequēs re-
putentur. **Sicut** patet p exemplū de monacho
qui cupiens abbas esse. data cuidam principī
magna summa pecunie. ut p ipm iuuares. vel
potius meruderet. ille uocatus ad abbatis offi-
cium humilitatē simulans. ut auidius petere-
tur onus refugeere & recusare honozē. & se tā-
ta dignitate pclamabat indignū. **Plane** inq̄t
princeps indign⁹ es. qz data mihi pecunia clā-
emisti. s; p me non stat quominus pactio cō-
pleatur. **Iustu** est me liberatū esse. & tu domū
redeas. & qui dignus ē p̄ficiat ecclesie destitu-
te. **Tales** ergo seruiunt & se hominū seruos
efficiunt. ut quoquo pacto pueniant ad intrē-
tum. nec solū hoim s; etiā demonū & omniū
vitioz. **Sicut** dicit i gestis alexandri. **Cū** alex-
ander p mundū pugnaret ut suū dñium aug-
mentaret. nuntii precursores intrauerūt siluā
uenientes ad fontem iuxta. quē morabaē qđā
p̄hns nudus se reficiens de fontis gramie &
aqua. qui ita mundū abiecerat qđ nihil de mū-
danis sibi retinuerat nisi cyphū in quo hauri-
ebat aquā. & tonellī medietatē habentē vnicū
fundū clausum. ex alia pre erat apertū. **Cū** au-
tē uentus flaret & plueret. cōfugiebat ad illud
uas uertens fundū cōtra pluuiā & uentū con-
tra illud dormiebat. p̄habatur. medicabaē. &
q̄secebat. **Cū** autē uideret nuntios p̄dictos con-
iunctis manibus trahentes aquaz de fonte &
bibentes. abiecit uersus eos cyphū suū. **Quo** uī-
so illi cucurrerūt uersus uas in quo erat. qđ
ait. **Nolite** mihi auferre qđ non potestis con-
ferre. h̄ dicebat de solis splendoze quē ei retine-
bant umbra sua. **Querentibus** autē illis cur cy-
phū p̄iecerat. ait qđ doctus fuerat de beneficō

qđ natura ei p̄bueat. nescies qđ dedisset ei na-
tura de māibus cyphū. cū autē illi se diceret ser-
uos eē et nūtiōs magni dñi alexandri. inquisit⁹
qđ ipse eēt. r̄ndit qđ maior eēt dño eoz. cū ipse
esset dñs dñoz suoz. ductus ad alexandrum
p̄bauit hoc ei sic. qz ipse sibi subiecerat & abie-
cerat mundū. & in seruitutē redegerat corpus
pprium. & sibi subiecerat ita cor suū ut nō ser-
uaret ei faciendo eius uoluntatē. s; potius euz
artauerat ad faciendū & sequendū qđ ipse uo-
lebat. **Quibus** omibus ipse alexander q̄si bu⁹
dñis seruebat. & subdit⁹ erat. merito dicebat
qđ erat dñs dñoz suoz. **Quinto** nos mo-
uere debet exemplaris instructio. **Primo** docz
nos exemplū xp̄i qui potius fugit regnū sibi
oblatū q̄z crucē. immo ut dicit. **Ioh. vi.** **Cū** uel-
lent eum rapere ut eum regē facerēt fugit so-
lus. **Cum** autē ad mortem eum quererēt. eis se
obtulit dicens. **Ioh. xviii.** **Ego** sum. &c. **Itē** be-
atus. **Iero.** fugit romanū cardinalatū. et abiit
p̄fugus in egyptū. **Item Aug⁹.** dicit qđ fugie-
bat ab omī ciuitate que nō habebat episcopū.
ne i episcopū rapeur. qui etiā inuitus a beato
valerio yponensi episcopo est p̄sbiter ordinat⁹
Item de beato **Ambrosio** legit⁹. qđ cū esset mis-
sus apud mediolanū iudex nundū baptizat⁹
cum mortuo episcopo urbis seditio esset popu-
li in ecclesia. intrauit eam ambrosius ad popu-
lum sedandū. uox infantis sonuit i ecclesia ut
ambrosiū eligerent. ad quā uocē in eū omnes
cōsentiant. qui fugiens ab ecclesia ascen-
dens tribunal pmittens tormentā electozibus suis
cum nec sic cessarent. ait. p̄biam sequar nisi q̄
eueritis. cum nec p̄pter hoc pmitterent. q̄sdaz
meretrices fecit ad se ingredi ut sic cessarent.
Cum autē de nocte egredereť furtiue de medi-
olano & fugeret. deo uolente per errorem no-
ctis in mane in porta urbis mediolanē inuē-
tus & captus & baptizatus. die octaua in ep̄m
est ordinatus. **Itē** de beato. **Gre.** legit⁹. qđ cum
esset nobilis de gñe senatorū defunctis paren-
tibus suis mundi honores fugiens. & de p̄-
monio septē abbatias fundans factus est mo-
nachus. mortuo papa pelagio omīs popul⁹ ro-
manoz eum papā elegit. & mauritius impera-
toz eum inuitū & renitentē eum cōfirmauit.
Cūq; porte urbis ita seruarent ne posset effu-
gere. obtinuit a quibusdam negociatozib⁹ ut
eum intra doliū super q̄drigam educerent ab
vrbe. & cū p̄ triduu; latuisset. cū romanus po-
pulus ieiuniis & orationibus p̄ eo se afflige-
rent. colūna lucis tertia nocte ubi latebat sup̄
eum descendit. p̄ quā quidē inclusus angelos
ascendentes & descendentes uidit. & sic muē-
tus ad papatū reductus est. **Et ita Gre.** pollēs
uirtutibus inuitus & coactus incedit ad regi-
men animarū. **Item** in uitis patrū de beato ar-
sennio legit⁹. qđ cū esset maximus in curia im-
patozis & honozatus. & ozaret quō saluus fi-
eret. uox facta est ad eum dicens. **Arsenni** fu-
ge homies & saluaberis. qui ex tunc fugit cu-
riaz & honozes. **Itē** beatus marcus euāgelista

discipulus beati petri apostoli. abscondit sibi pollicem ne ad sacerdotalem honore possit promo-
 ueri. sed deo uolente factus est primus alexan-
 drie patriarcha. Item in uitis patrum legitur quod con-
 tenerunt omnes sancti seniores qui habitabant
 in sicily. & consenserunt ut per ysaac ordinare-
 tur eis in presbiterum. Quod audiens dictus ysaac
 fugit in egyptum latens in quodam agro indignum
 se reputans. Cum autem multi sequerentur ut eum
 comprehenderent. fatigati ex itinere dimiserunt
 asinum qui uis necessaria eis portabat ad pasce-
 dum. qui pascendo uenit ubi senex latitabat.
 die autem illucescente requirentes asinum suum uene-
 runt & inuenerunt eum in loco ubi senex latita-
 bat. & admirantes dei dispensationem uolebant
 eum ligare & constringere & secum reducere. Se-
 nex autem non permisit dicens. Jam non possu-
 m bis contradicere. quia forsitan uoluntas dei est. li-
 cet sim indignus. ut sic uoluntas uestra fiat. Ad-
 idem est exemplum de priore clareuallis. ganf-
 redo nomine quod cum ipse esset electus episcopus tor-
 nacen. & ab eugenio papa & beato bernardo
 abbate suo cogere onus episcopatus illius accipe-
 pstravit se ad pedes beati bernardi & clericorum
 in modum crucis et ait. Monachus fugitiuus si-
 me eligitis esse potero episcopus nunquam ero.
 Cui laboranti in extremis quidam monachus ade-
 rat qui multum eum dilexerat uiceuersa. & ait
 ei. Adiuro te per deum karissime quod si deus tibi
 concesserit. certifica me de statu tuo post mor-
 tem. Qui cum post mortem eius oraret pstra-
 tus ante altare apparuit ei dictus ganfredus
 dicens. quod ipse erat quem adiurauerat. Cum autem
 ille quereretur. quomodo esset ei. respondit. bene per dei
 gratiam. Veritatem enim est mihi a beata trinitate
 reuelatum. quod si fuisset de nouo episcopo. et
 sic de nouo reprobo. & damnato. **S**exto
 mouere nos debet male mortis incurio. quia
 ambiosi frequenter turpiter & subito mori-
 untur. quod patet ex multis biblie locis. Ex nu-
 m. xvi. patet per exemplum choze & suorum qui ambi-
 tes sacerdotum subito a terra absopti sunt. & in
 infernum descenderunt. Item Iud. ix. per exemplum
 abimelech qui a muliere est excerebratus. percus-
 sus subito lapide. & a gladio armigeri percussus
 & occisus. Item de abfalon qui ambiebat re-
 gnum qui suspensus per capillos a ioab tribus la-
 ceis est percussus. ii. Re. xviii. De morte adonie
 qui dixerat. ego regnabo. ii. Re. i. It. ii. Mach.
 vii. De ambitione alchimii. de morte eius dete-
 stabili quomodo paralis percussus obmutuit. De ino-
 pinata & turpi morte ambiosorum refert So-
 fridus parisiensis. quod cum darius esset uictus ab
 alexandro & fugeret a facie eius quidam serui
 eius in fauorem dicti alexandri confossum da-
 rium seminec reliquerunt. Cum autem hoc fuisset
 alexandro intimatum fecit preconizari quod quicumque
 hac uindictam de aduersario suo ei fecisset si
 hoc ei notum esset. super omnes homines eos exalta-
 ret. Cum autem illi crederent se super omnes honorem habe-
 re se manifestauerunt. & eos alexander super
 omnes. altius suspexit. ut sui terrentur ne de eo

similia attentarent. Item in li. fra. iiii. ca. vi. quod
 beato Thedrico deberet succedere in episcopatu
 lingonen. medericus per regis francoz uiole-
 tia esset expulsus quidam siluester ei substituit.
 qui duz res episcopales occupasset & apud lu-
 gō. iret per episcopali benedictione suscipienda
 a beato niceno archiep. epylentico morbo cor-
 reptus. cum per duos dies continuos mugitus di-
 disse. tertia die spiritum exalauit. Post hunc autem
 elegerunt lingonenses pabulum. quod fuerat archi-
 diaconus eduen. quem multa iniqua egisse di-
 cunt. quod cum octauo episcopatus sui anno dyocesium
 suam uisitare. dormienti apparuit beatus The-
 dericus dicens. uultu minaci. Quid hic ita agis
 quid sedes mea polluis papule. quid ecclesiam
 puadis. quid oues dispergis. cede loco. relinque
 sedem. abscede longius a regione. Hec dicens
 cum ictu ualido uirgam quam habebat in manu
 eius pectori impulit. ex quo euigilans dum co-
 gitat quid hoc esset. dolore maximo in loco il-
 lo in quo depulsus fuit uirga pastorali affligi-
 tur. cibum & potum abhorret. & mortem proximam
 prestolatur. & in his afflictionibus cum die ter-
 tia sanguinem ore pueret. cum eo spiritum exalauit.
Septimo mouere nos debet eterne mortis
 inflictio. Baruch. iiii. Vbi sunt principes gen-
 tium. &c. Et post. Non est finis acquisitionis
 eorum. omnes exterminati sunt. & ad inferos de-
 scenderunt. Num. xvi. Choze et sui omnes descen-
 dunt in infernum. ysa. xlii. de lucifero qui dice-
 bat. ero similis altissimo. super astra celi col. so-
 me. & ascendam super alti. nu. &c. Et post. Ut
 quod ad infernum detraheris. et. Et post. detrahta
 est ad inferos superbia. t. Bern. Ambi uiam tuam
 posside archidiaconatum. ascende ad episcopatum
 gradatim ascendes. ueritatem usque ad inferni
 nouissima descendes. **DE YPOCRISI
 DISTINCTIO. .X.**

Deinde considerandum est de ypocri-
 si. Sicut autem ambitio est appetitus
 honoris. ita ypocrisis est appetitus
 apparentie. De hac autem consideranda
 sunt tria. Primo quid sit ypocrisis. & qua-
 le peccatum sit. Secundo que debet nos mouere ad ui-
 tandum hoc uicium. Tertio de differentiis vel
 modis eius.

Quoniam circa primū sciendum quod dicit ysa. li. Echi.
 Ypocrita greco sermone in latino simula-
 tor interpretatur. quod dum in uicium plenius sit. bo-
 num se palam ostendit. ypo enim falsum. crisis iudi-
 cium interpretatur. Vnde nomen ypocrite tractum est
 a specie illorum qui in spectaculis facies suas ope-
 riunt. distinguentes vario colore facies suas.
 ut ad personam quam silant colorem perueniant mo-
 do in specie uiri. modo in specie mulieris ut in lu-
 dis populū fallant. Vnde augustinus in li. de sermone
 domini in monte. dicit quod sicut ypocrite silatores ali-
 arum personarum agunt partes illius quod non
 sunt. Non enim qui agit partes agamenonis
 vere est ipse. sed silat eum. sic in ecclesia et in om-
 ni uita humana qui se uult uideri quod non
 est ypocrita est. silat enim se iustum quod non exhibet.

Item Gre. xviii. moꝝ. iiii. ypocrita qui latine dicitur simulatoꝝ iustus non esse appetit. s; uide ri. Et iccirco auarus raptor est qui dum iniquus agens de sanctitate desiderat uenerari. laudē uite rapit aliene. Ypocritarū uero studiū esse solet ut quod sunt supprimant. & h̄ qd̄ non sunt. esse se hominibus innotescant. refugiunt uideri qd̄ sunt. & ante oculos hominū supducta innocentie quadā honestate se uestiunt. Vñ recte p̄ euangeliū uoce nostre redemptois increpantur. cū eis dicit. **Ve uobis ypocrite q̄ similes estis sepulchris dealbatis. &c. Mat. xxiii.** Sic ergo patet q̄ ypocritis est simulatio non quecūq; s; solum illa que filat personā alterius. sicut cū pctōz filat psonam iusti. Nota tñ q̄ si quis habitū sanctitatis assumpsit p̄ta religionis uel clericatus. intendēs se ad statum p̄fectionis transferre. qz habitus ille significat statū quo quis ad p̄fectionis opa obligatur. s; si p̄ infirmitatē deficiat. non est simulatoꝝ uel ypocrita. qz non tenet suū manifestare pctm̄. sanctitatis habitū deponendo. Si autē sanctitatis habitū assumeret ad hoc ut se iustum ostēderet. esset ypocrita & simulatoꝝ. Vñ terius notare debes q̄ cū in ypocritis sint duo scz simulatio sanctitatis. & defectus eiꝝ. si ypocrita dicat ille cuius intentio fertur ad uerūq; ut scz aliquis non intendens sanctitatē habere solū appetat sanctus apparere. sicut in scriptura sacra accipi solet. sic ypocritis est peccatum mortale. Vñ d. Ieroꝝ. sup. ysa. xii. dicit in glosa. q̄ in comparatione duoz maloꝝ leuiꝝ est aperte peccare. qz sanctitatem simulare. Et sup illud. **Iob. ii.** Sicut dño placuit &c. dicit glosa q̄ simulata equitas non est equitas s; duplicatum pctm̄. Item sup illud. **Treno. iiii.** Maior facta est iniquitas populi mei pctō sodomoz dicit glosa. **Scelera anime plangunt q̄ in ypocritis labitur. cuius iniquitas maior est pctō sodomoz.** Item. **Iob. xiii.** Non ueniet in conspectu eius om̄is ypocrita. Si autē dicatur ypocrita ille qui intendit simulare sanctitatem a q̄ deficit p̄ pctm̄ mortale. tunc quis sit in pctō mortali ex quo sanctitate priuatur. non tñ ipsa simulatio semp̄ est ei in pctm̄ mortale. sed qñ qz ueniale. Hoc autē discernendū est ex fine. q̄ si repugnet caritati dei uel pximi erit peccatum mortale. puta cū simulat sanctitatē ut falsam doctrinā disseminet. uel assequat ecclesiasticā dignitatem indignus. uel quecūq; alia t̄palia bonā in quibus finē constituit. Si uero finis intentus nō repugnet caritati dei uel pximi. sic est pctm̄ ueniale. puta cū in ipsa fictione delectatur. de quo dicit p̄bus. iiii. **Ethi. q̄ magis uideretur uanus qz malus. Eadē est ratio de mendacio & simulatione. Cōtingit tñ qñq; q̄ aliquis simulat sanctitatis p̄fectionē que non ē de necessitate salutis & talis simulatio non sp̄ est pctm̄ mortale. nec semp̄ ē cū pctō mortali.**

Quare scdm̄ sciendū q̄ ad ypocritis uitium detestandū mouere nos debet. **Primo** exhortatio scripturaz. **Secundo** rerū nature. **Tertio**

cōsideratio figurarum. **Quarto** pene future. **¶** **Primo** inqz mouere debet exhortatio scripturaz. **Cōtra** nullos enī alios pctōzes magis muebit scriptura sacra. & etiam xp̄us in p̄dicationibus suis qz cōtra ypocritas. **Ecci. i.** Ne accesseris ad deum duplici corde. neq; fueris ypocrita in cōspectu eius. **Leui. xix.** Nō indueris uestem lana linoqz cōtextam. **Mat. vi.** Attendite ne iusticiā ur̄am faciatis coram hominibus ut uideamī ab eis. **Sequit.** Nolite fieri sic ypocrite tristes. &c. **In** quo capitulo & in multis aliis ostendit scriptura quō deꝝ ypocritis detestatur. **Specialit̄ Mat. xxiii.** Vbi octo maledictiones p̄ ordinem describunt a dño. **Ve uobis. &c.** **Prima** est quia regnū celoꝝ nō merant. s; illud aliis obturant. **Secda** qz bona spiritalia simulabant. t̄palia deuozabāt. **Tertia** qz erant homines cū multo labore uenientes. & ad inferos ducētes. **Quarta** qz erant minora uenerantes & maioribus non deferētes. **Quinta** qz erant minora soluentes. & maiora relinquentes. **Sexta** qz exteriora colentes. & interiora negligentes. **Septima** qz erāt oculos hominū ludificantes. & dei oculos tōtemnentes. **Octaua** qz erant patres suos accusantes. & se excusantes. & grauioza scelera cōsummantes.

¶ **Secdo** mouere debet opus nature. **Natura** enī ut dicit p̄bi in opibus p̄ponit interiora exterioribus. **Primo** enī in formatione corporoz feruilibū. & maxime hominis opatur circa interiora. ut circa cor & epar & pulmonē. q̄ uitam administrant. anteqz circa formam exteriorē. **Item** in arboribus & plantis circa germina et radices & in occulto opatur primo qz in apertis. **Cōtra** ypocrita totā & primā curā suā ponit circa exteriorē apparentiā relicta cultura et cura interiorē. **Ecci. xix.** Est qui nequiter se hūliat. & eius interiora plena sunt dolo. **Ysa. ix.** Om̄is ypocrita nequā. q̄ non equus. s; iniquus qz de minimis maximā & de maximis minimā curam gerit. ut dicit beatus. **Bern.** Nō enī est equū magis curare de serpellaria qz de troscello. de exterioribus qz de interioribus. **Tertio** mouere debet comparatio figuraz. i. diuerse rerum similitudines & figure quibus ypocrite compantur. **Ypocrite** nempe in scripturis compantur quibusdā auib. aialibus. arboribus. & herbis. & quibusdā artificialibus. **Auib** quidē. ut cigno. q̄ sub pluma alba habet carnē nigrā. **Item** similis est strutioni. cuius penna similis est auibus gnosis scz herodii & accipitris. q̄ sub pennis quas exteriorius ostēdit. habet pedes ferinos. qz hii sub similitudine uirtutum habent effectus & uoluntates bestiales. oua sua derelinquit in terra. qz opa sua p̄icit in terrenis. dū ea facit p̄ eis. **De hoc. Iob. xxxix.** **Pennas** strutionis &c. **Item** similis est ypupe que licet sit auis picturata & cristata. tñ in stercoze nidificat. & quiescit. **Similit̄** ypocrita in stercoze immūde cōscientie nidificat & quiescit. **Hec** aues s̄m̄ legem immūde sunt & p̄hibite comedī **Leui. xi.** et nos cauē debemꝝ imitatioz.

ypocritarum. Item similis est pavoni qui pretendit pennas angelicas. & habet pedes latronis. & caput serpentis. qz cū ymaginē uirtutū extra ostendit. pedes latronis habet. i. affectū capiendi & seducendi. caput serpentinū habet dum in principio seducere intendit pretendēs faciē uirgineam. i. simplicē apparentiaz ut ille serpens qui seduxit Euam. caudā tñ habet serpentinā. qz in fine uenit mortiferū imitit. Item similis est uespertilio. & aub⁹ nocturnis q̄ lucē odiunt. Narrat q̄ cū aues conuenirent uenit inter eas uespertilio occultans quatuor pedes & extendens alas fingebat se esse de illis non de q̄drupedibus. Cum autē aialia cōuenirent. ueniebat ad cōgregationem eozū clausas tenens alas. & q̄tuor pedes p̄tendens. ut ostēderet se esse de illis. Qd̄ aduertentes tā aues q̄ aialia odiosū eū habentes & p̄sequentes. de societate sua p̄icerunt. Sic est de ypocritis. qui aliqñ sunt cū bonis & habituz sanctitatis ostendunt. & q̄si alas extendunt. duz similitudinē sanctitatis et honestatis p̄tendūt. Cum autē in congregatione maloz cū dissolutis & bestialiter uiuentibus pedes suos. i. bestiales affectus suos dissolutos p̄ aliis ostendūt qñ p̄ aliis dissoluūt alis honestatis suspēsis. & ideo dephensi merito sunt & a bonis & a malis euitandi. & ideo tanq̄z aues noctis lumen eternū sustinere non poterunt. nec dei faciem uidebunt. Job. xiiii. Non ueniet in cōspectu ei⁹ omnis ypocrita. Itē filis est ypocrita qui busdaz aialibus. ut lupo. Sic dicit. Math. vii. Inerit secus autē sunt lupi rapaces. Dicit arest. in libro de naturis aialium q̄ lupi africani si bilos pastorū fingūt. & oues eos esse pastores credunt & ad eos cōueniunt. & ipi eas postq̄z tenuerint diripiunt. Job. x. Lupus rapit & dispergit oues. Item uident esse nutriti a lupis infernalibus. lupi enī qñ rapiūt pueros & nutriunt. qñ uident eos uelle se erigere sursum qm̄ qd̄ naturale est eis eos in capite cauda p̄cucit ut ad terram se p̄sternant. Sic dyabolus facit ut isti ad terrena sep̄ itendāt. Legit de nabug. Dan. iiii. q̄ tamdiu mutatus in bestia p̄manet sit. usq̄quo ad celū oculos leuauit. Item filis sunt vulpibus qui fingūt se mortuas. & ad capiendū corniculas extrahunt linguas. Vnde dicitur q̄ aliqñ aliqñ se mortuam simulauit uident q̄drigas allecibus oneratas. que cum a mercatoribus crederet mortua et esset super q̄ drigam posita alletia deuorabat. Sic ipsi animas & ecclesiarū bona q̄bus preponunt deuorant. In hoc etiā similes sunt vulpi q̄ solaz pellem exteriorē habet bonā. & sola eozū cōuersatio exterior & si bona non est. bona tñ uideēt. Eze. xiiii. Quasi vulpes in deserto p̄phete. erāt. Bern. sup can. Hii sunt ones habitu. uulpes actu. crudelitate lupi. qui boni uideri & nō esse mali esse et non uideri uolunt. et enī min⁹ semp malicia palam nocuit. Nullus enī bon⁹ nisi boni filatione deceptus est. Ita ergo boni in bonoz medio apparere student. ut pximi

edificentur. mali uolunt ut plus malignent. nec est apud eos uirtutes colere. s; uicia colere. q. quodā uirtutū menio. Item similes sunt ericiis. qui spinis suis ita pomis contegunt q̄ non apparet in eis caput nec pedes. s; si in uase aqua pleno supponunt nantes ostendunt quale caput & pedes habent. Sic ypocrite uidentur circūsepti asperitate penitentie q̄ diu sunt pauperes. s; postq̄z p̄ficiunt honoribus nando diuersas delicias & diuitias cōgregando. reiectis aculeis asperitatis & penitentie ostendunt caput intentionū suarū. et pedes affectiōnū malarū. & q̄ ideo studebant & penitentie signa ostendebant. ut dignitatib⁹ p̄ficerēt & in deliciis uoluptarent. Itē sunt similes simie de qua dicunt naturales. q̄ licet nullū aial sit homi similis extra. intus tñ est maxime dissimile. Sic uita ypocrite extra uideēt rōnalis. intra tñ est rōni maxime dissimilis. Item similes sunt lamii q̄ facies dicunt habere uirgineas. pedes equinos. carulos quos lactare debēt lamiant. ysa. xxxiiii. dicit de ecclesia. Erat cubile draconū et pascua strutionū. Et post. p̄s. saltabit. ibi cubabit lamia. ibi foueā habuit ericius. &c. Item similes sunt aranee que se totā euiscerat ut capiat muscas. Sic ypocrita se & totam subtilitatem suā apponit ut capiat muscas laudis humane. uel alicuius beneficii temporalis. & s; est tota fiducia ei⁹. Job. viii. Que est enī spes ypocrite si auare rapiat sic tela aranee fiducia eius. Item similis est ypocrita āgelo sathane qui se rāfigurat in angelū lucis. qz ypocrite extra sunt homies. s; intus sunt demones. angeli sunt in exteriori apparentia. s; interus sunt āgeli sathane i lucis angelos rāformati ut decipiant homies filata sanctitate. Refert magister iacobus q̄ cū quidā abbas cysterciē. rediret a capitulo cum quodā monacho multū lrato. & essent in medio cuiusdam silue errantes. occurrerunt eis quidā qui uidebantur ualde religiosi. rogantes eos ut declinarent ad abbatiam suā. Qd̄ cū facerent. uidebatur eis ornatiſſima & ordinatiſſima. abbatia illa in omnibus officiniis. Et cū uiderent iacē i lectis pulcherrimis garſiones. et monachi horrore concussi non poterant quiescere. s; & eq̄nitebantur capistra sua rumpe & fugere. nec de auena sibi apposita gustabant. Cum autē facto mane uellent recedere. uenit abbas illi⁹ abbatie rogans enixe ut loqueret aliqs eozū i capitulo. Qd̄ cū intrassent uidentes maximū capitulū & monachoz maximam societatem. mirati sunt de apparentia maxima religioſis. & d̄ spiritalitate maxima monachoz. Cum autē ad preceptū abbatis dictus monachus p̄dicaret estimans eos sp̄ualissimos ut ipi appetebant. incepit loqui de ierarchiis & ordinibus angeloz. Cum autē primo loqueret de inferiori ordine angeloz & deiectione maloz q̄ nō steterunt. exiuit maxima multitudo de capitulo. Similiter cū de tertio ordine & aliis loqueretur. multi exibant. Cum autē ad ultimum

paucissimi remansissent. indignatus monach⁹ quesivit quid hoc esset. Tunc abbas ait. Nos fuimus de illis angelis de quibus loqueris. Alii autem de quorum ordine & ruina loquebaris. cum de hoc loquebaris recedebant. non ualentes ferre uerba sue deiectionis. Nos qui remansimus fuimus de superioribus ordinibus. de quibus mundum loquutus es. nec uolumus ultra audire uerba tua & hoc dicto ipsi cum abbacia sua cum maximo sonitu euauerunt. Dicti autem monachi se inuenientes inter dumos & paludes uix ad uiam redire potuerunt. Item similes sunt quibusdam arboribus. ut uici siluestri quae primo floret in uere & redolet in autumno. fert pro fructu labruscas. Ysa. v. Expectaui ut faceret uuas & fecit labruscas. Similiter et arundini quae pro fructu fert lanuginem. Sap. v. Quasi lanugo que a uento tollitur. Mat. xi. Arundinem uento agitata. Arundo luto radicitur. uacua eleuat lanuginem fecundat. Sic ypocrite cum sint uani uana opera habent. Sicut apoc. iiii. dicit dominus de episcopo sarō. Non inuenio opera tua plena coram deo. Item sunt similes arbori sambuce. quae gratum. pulchrum. & odoriferum. prendit florem. fructum fert tetrū et contagiosum. Sic ypocrita licet primo habeat apparentiam honestatis. in fine exhibet opera fedicitatis. Aliquam raro fit quod asserit beatus Gregorius in hystoria franco. iiii. li. xi. c. quoniam ante mortem theotentaldis regis franco. rū arbor sambuce sine uitis coniunctioe uuas maturas protulit. & que grana nigra dare solita est. dedit grana racemosa. Sic fit miraculose quoniam ypocrita aliquis ad deum conuertit quae faciebat opera feda. in caritate manens fert opera deo grata. hoc dicit dictus Gregorius se uidisse. Item sunt similes arboribus sodomorum de quibus in hyst. scolastica dicitur. quod ferunt iuxta mare mortuum poma liuida apparentia exteriori. sed cum matura creduntur & aperiuntur. scintillis plena inueniuntur. Sic opera ypocritarum que uidentur in uia inueniuntur in morte coram deo & sanctis morte plena. Item comparantur mirice quae fert florem pulchrum & multum. in fine fructus inutilis & uacuum. Iere. xvii. Erit quasi mirice in deserto. Item similis est ligno putrido. quod de nocte lucere uis detur. sed de die esse putridum apparet. Sic ypocrita in nocte uite presentis uidentur esse aliquid lucidum & pulchrum. sed in die eternitatis apparebit esse lignum putridum eternis incendiis preparatum. Item comparatur quibusdam gramibus ut dicit beatus Gregorius in mor. sup. illud. Iob. viii. Numquid uirescere potest scirpus absque humore. & carectum sine aqua. ante omnes herbas arefcit cum adhuc sit in floze nec manu carpatur. Sic spes ypocrite peribit. Glo. ibi. Scirpus intus est uacuum. carectum manu tangentis ledit. quae ypocrita correptione non recipit. sed ad dilacerandum uitam aliorum prumpit. alios enim iudicat & reputat peccatores. & habens trabem in oculo suo uidet festucam in oculo fratris sui. Contra quem dominus. Mat. vii. ypocrita eice primum trabem de oculo tuo. &c. Correptione autem non recipit

vel quia non curat esse bonus. sed solum appare. vel quia culpam suam non recognoscit plus eis credens qui eum sanctum predicant & credunt. quam conscientie sue. quae sunt illi plures & conscientia ceca est. contra quos Poeta. Plus aliis de te quam tu tibi credere noli. Greg. sup. illud. Iob. xxvi. Non clamabunt cum uicti fuerint. Victi non clamant quae humana aueritate superati sanctos se putant. etiam cum in peccatis moriuntur. Sicut patet in uitis patrum. Quidam frater interrogauit senem quid saluat hominem. respondit senex. opus. Hoc probauit per exemplum illius solitarii de quo tanta opinio habebatur in ciuitate quod omnes conuenerunt in eius transitu cum cereis. quem uidit quidam sanctus a demonibus uolenter extrahi & deportari. de quo habetur supra. de morte. Item copiam ypocrita quibusdam artificialibus. Sicut ydolo cuius tota cultura & apparentia est exterius. Zach. xi. O pastor & ydolum quoniam nec habet uitam gratie nec motum uirtutum uel affectionum ad bene operandum. nec sensum compassionis uel deuotionis. magis enim uult apparere bonus quam esse magis habere simulachra bonorum quam uera bona. Seneca. Apud iniquos non sunt uera bona. sed simulachra bonorum. Item similis est statue quae erexit nabugodonosor. que exterius erat aurea intrinsecus lutea. tales constituit in ecclesia ut ab hominibus adorentur. Item similis est statue quae inuenta est loco dauid in lecto eius. i. Re. xix. Item ypocrita est figmentum quod dicitur chimera. ut sit in sola hominum opinione. sed in re nihil. Item ypocritas dicitur esse fermentum. Luc. xii. Attende a fermento phariseorum quod est ypocritas. Et dicitur esse fermentum quae ypocrite suo malo exemplo uel mala doctrina corrumpunt alios. i. Cor. xv. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Iob. xxiiii. Qui regnare facit ypocritas propter peccatum populū. quae se corum superbia mereat illud. ut superioribus corruptis corrumpantur & ipsi. Vnde ypocritas comparatur lepre que est morbus contagiosus. que cum nascitur in capite & maxime in oculis. inferioza membra corrumpit. ysa. i. Omne caput languidum. &c. Et post subiungitur facili corruptio inferiorum. A planta pedis usque ad uerticem non est in eo sanitas. Item ypocrita comparatur sterquilinio niuibus cooperto. & se pulchris ornatis. & parietibus dealbatis. calcibus & parapsidibus exterius mundatis. intus autem fecibus plenis. Mat. xv. & aureo calici babilonis Apo. xvi. Quarto ad ypocritas ueritatem detestandum mouere debet horror pene future. quae uidelicet finaliter damnabit. Iob. xiii. Non ueniet in conspectu eius omnis ypocrita. Veniet quidem ad iudicium condemnatus. & de sua occultata malitia confundendus sed non ueniet saluandus ab eo. & faciem eius gloriosam uisurus. Item Iob. xxvii. Que enim spes mea si auare rapiat. &c. Sequitur. non liberabit deus animam eius. nec audiet clamorem eius cum uenerit angustia super eum. sed sepabit eum a se & exponet dyabolo. Sic malum suum de quo dicitur. Mat. xxiiii. diuidet eum. i. a se

separabit partēq; cū ypocritis ponet. ibi erit fle-
tus & stridor dentium.

Quarta certum sciendū q; ypocritis quatuor
sunt differentiē vel spēs. **Prima** species ē.
qñ aliquis simulat se habere quod non habet
& facere qd non facit. **Sicut** illi qui facies su-
as extermināt pallore scz & macie. ut appeant
homibus ieiunantes cū tñ nō ieiunent. **Tibi**
iiii. In ypocriti loquentiū mendacius. **Secūda**
species est eoz qui bona quidez faciunt. sed ea
fedant intentōne corrupta. **Matth. vi.** Cum fa-
cis elemosinā noli canere ante te. sicut ypo cri-
te faciunt. **Tercia** species est qñ bonis obum-
brationibus mala sua depingunt. cōtra quos
Matth. xv. Ve vobis ypocrite qui filēs estis se-
pulchris dealbatis. &c. **Vel** qui sumunt habi-
tum sanctitatis. & non habent actū. **Isti** sunt
similes symoni cyreneo q; crucē dñi ī angaria
portavit. non q; cum introduceret in padysū.
sed alios. de quibus beatus **Berū.** **Ve** portan-
tibus crucem non sicut saluator suā. sed sic ille
symon cyreneus alienā. **Ve** cytharedis cythari-
cantibus. non ut illi de apoē. in cytharis suis s; ī
alienis. **Ve** semel & ve iterū supbis pauperi-
bus crucem xpī portantibus. & xpī nō sequē-
tibus. **Qui** nimirū eius passionibus precipan-
tur. hūmilitatē sequi negligunt duplici contri-
tiōe conterentē qui hmoi sunt. qui p tpali glo-
ria tpaliter se affligunt. et in futuro p interna
supbia ad eterna supplicia prahunt. labozant
cum xpo. sed non regnant eū eo. xpm in pau-
pate sua sequūt. **De** torrente in uia bibunt.
sed nō exaltabunt caput ī patria. **Quarta** spe-
cies est qñ aliquis silat se uelle occultare bona
sua cū tñ desideret ea esse manifesta homibus
ne appareat esse ypocrita & ut melior appare-
at homibus. **Cōtra** tales. **Matth. vi.** Cū oratis
non eritis sicut ypocrite tristes. qui amant in
synagogis & in angulis plateaz stantes orae
ut uideantur ab homibus ut uidelicet homies
eos uelle latere uideant. amen dico uobis rece-
perunt mihi cedem suam.

De iactantia. Singularitate. Et arrogātia.
Require supra. inter gradus supbie. Item
de iactantia. supra. primo libro.

DE
YRONIA. UDISTINCTIO. XI.

Quando considerandū est de yronia
Circa quā cōsideranda sunt duo.
Primo utrum yronia sit pctm. **Se-**
cūdo de compatiōe ei; ad iactantiā.

Quarta primū sciendū q; yronia dicitur duob;
modis. **Vno** mō s; vulgarē modū loqn-
di qñ scz aliquis in pferendo aliquid prinent
ad laudē alterius inuenit cōtrariū. uerbū gra-
tia. **Volēs** vitupare aliquē de feritate dicit. tu
multū es benignus. **Vel** de ī paciētia seu ira
dicit tu multū es patiēs. **Vel** o qñtū tu es be-
nign; & patiēs. & hmoi. **Yronice** loquebatur
apius. **i. Coz. vi.** Secularia iudicia si habuerit-
tis cōtempribiles qui sunt in ecclesia illos cōsti-
tute ad iudicandū. **Q;** autē yronice loquerē
ostendit cū ilico subiūgit dicens. **Ad** uerecūdi-

am vram dico. **Alio** mō dicit yronia s; m pñm
iiii. **Echi.** p quā aliq; minora d se fingit. **Hoc**
aut potest contingere dupliciter. **Vno** mō sal-
ua ueritate. dū scz maioza q; sunt in seipis reti-
cent. **Quidā** uero minora detegunt et de se p-
ferunt q; tñ in se esse recognoscunt. & sic mi-
noza de se dicere non prinet ad yroniaz. nec ē
pctm s; m genus suū nisi p alicuius circūstan-
tie corruptionē. **Alio** mō aliquis dicit minora
a ueritate declinans. puta cum asserit de se ali-
qd uile qd in se non recognoscit. aut cum ne-
gat de se aliquid magnū quod tñ pēpit in se
esse. & sic prinet ad yroniam. & est semp pec-
catū. **Vñ** dicit **Aug.** sup. **Io.** Non ita caue-
atur arrogātia ut ueritas relinqtur. **Et** **Gre-**
dicit q; incaute sunt humiles qui se mentiēdo
illaqueant. **Salomon** aut non est mētītus. di-
cendo. **pū. xxx.** Stultissimus sum uiroz et sa-
pientia hoīm non est mecū. **Similiē** nec amos
ppheta qñ dixit. **Non** sum ppheta. nec filius
pphete. **Duplex** enī ē sapientia. & duplex stul-
ticia. **Est** enī quedā sapientia s; m deū que hūa-
nam uel mundanā stultitiā habet adiunctā.
s; m illud. **i. Coz. iiii.** Si quis inter uos sapiens
uideatur esse in hoc seculo stultus fiat ut sit sa-
piens. **Alia** uero est sapientia mūdāna que ut
ibidē subditur stulticia est apud deū. **Ille** ergo
q; a deo confortatē cōfiteē se esse stultissimū
s; m reputationē humanā. q; scz hūana cōtēnit
q; hoīm sapientia querit. **Vñ** & ibidē subdit.
Et sapientia hoīm non est mecum. **Et** postea
subdit. & noui sanctoz scientiā. uel potest di-
ci sapientia hoīm esse q; humana rōne acqriē.
Sapientia uero sanctoz q; ex diuina inspira-
tione habet. **Amos** aut negauit se esse pphē-
tam origine. q; scz non erat de genere prophe-
tarū. **Vñ** & ibidē subdit. **Nec** filius pphete.

Quarta scdm scz de compatiōe yronie ad iac-
tantiam. **Sciendū** q; vnū mendaciū di-
citur esse grauius altero. **Quāz** quidē ex mate-
ria de qua est. **Sicut** mendaciū qd fit ī doctri-
na religionis est grauius. **Quāz** autē ex mo-
tuo ad peccandū. sicut mendaciū pnciosū est
grauius q; officiosū uel iocolum. **Yronia** aut
& iactantia circa idem mētuntur uel uerbis
uel quibuscūq; exterioribus signis. scz circa cō-
ditionē psonē. **Vñ** quantū ad hoc eglia sunt.
Sed ut plurimū iactantia ex turpiori motuo
pcedit scz ex appetitu lucri uel honozis. yronia
uero ex hoc q; fugit licet inordinate p electio-
nem aliis grauis esse. & s; m hoc phus dicit q;
iactantia est grauius pctm q; yronia. **Contm-**
git tñ quāz q; aliquis minora de se fingit ex
aliquo alio motuo. puta ad dolose decipiēduz
Et tunc yronia est grauior. **Et** nota q; cū du-
plex sit excellentia. **Vna** quidē ī tpalibus reb;
Alia uero ī spiritualibus. **Cōtingit** aut q; ali-
qui p exteriora signa uel p uerba pntendunt q;
dem defectū in exterioribus rebus. puta p ali-
q; uestem abiectam. aut p aliquid hmoi. & p
hocipm intendit ostentare aliq; excellentiā spi-
ritualē. **Sicut** dñs d quibusdā dicit. **Matth. vi.**

Q^{uod} exterminat facies suas ut appareat hoibus
ieiunantes. Vnde isti simul incurrunt uitiu
yronie & iactantie. rñ fm diuersa. & ppter h
grauius peccant. Vñ & pbus dicit in. iiii. Eccl
Q^{uod} & supabundantia & ualde defectus iacta
tium est. ppter qd de augu. legiē. q. neqz ue
stes nimis pcciosas neqz nimis abiectas habere
uolebat. qz in utroqz hoies suā gloriā querūt.

DEmde cōsiderandū est de adulatōe
Circa quā cōsideranda sūt tria. Pri
mo qd sit adulatio. Scdo utrum sit
ueniale vel mortale pētm. Tertio q
possunt & debēt mouē ad h uitiū detestādū.

Arcā primū sciendū ē qz amicitia uera et af
fabilitas & si principaliter intēdat delecta
re illos cū quibus uiuūt seu amicabilem cōuers
sā. tñ qñ expedit vel ppter bonū non uere
vel refugit cōtristare. Vel ppter bonū pximi
cōsequendū. Vel ppter malū aliqō excludēdū.
Sicut dicit pbs. iiii. Eccl. Et apus. ii. Coz. vii.
Si cōtristati uos in epistola non me penitet.
Et sequit. Gaudeo non qz cōtristati estis. s; qz
cōtristati estis ad penitentiā. Si ergo uelit ali
quis illos quibus cōuiuūt in oib; delectare in
loquendo. pfecto excedit modū in delectādo
& ideo peccat p excessum. Et si quidē hoc faci
at sola intentione placendi uel delectandi. pla
cidus fm pñm appellat. Si aut hoc faciat intē
tione alicuius lucrī cōsequēdi. uocāf blanditoz
uel adulator. Cōmūter tñ solet nomē adulati
onis attribui omibus qui sup modū debitum
uolunt alios uerbis uel factis delectare in con
uersatione cōmuni. Sciendū aut qz aliqz pōt
aliū delectare laudando & bene & male. p ut
scz circūstantie debite uel seruāf uel ptermi
tunt. Si enī uelit quis aliū delectare laudādo
ut eū suis sermonibus cōsoletur ne in tribula
tionibus deficiat. uel ut leuius ea ferat. aut ut
amplius in bono pficiat debitū circūstantiis
obseruatis. sic non est adulatio. s; pñet ad u
tutem amicitie. Ad adulationis uero uitiū
pñebit si uelit quis aliū laudando delectare
in illis in qbus non est laudandus. puta quia
mala sunt. fm illud. ps. Laudatur pētm in de
sideriis aīe sue. &c. Vel qz non sunt certa. fm
illud. Eccl. xxvii. Ante sermonez ne laudes vi
rum. Vel etiam si pbabiliter timeat qz hmōi
laude ad manē gloriāz puocet. fm illud. Eccl.
xi. Ne laudes uirū in specie sua. Et iterū. Ne
laudes hominez ante mortem. Similiē si uelit
aliquis homī placere ut i eo nutriat uel auge
at caritatē. & sic amplius pficiat. laudabile est
Sed si uelit placere ppter manē gloriāz. uel p
pter lucrū aliqō assequendū. uel etiā si malis
placere quereret & in malis. hoc esset pētm se
cundū illud. Dñs dissipauit ossa eoz qz homī
bus placent. Et apus. Gal. i. Si hoib; placere
xpi seruus non essem.

Arcā scdm scz quō adulatio sit mortale uel
ueniale pētm. Sciendū qz pētm sit morta
le qd cōtrariat caritati. adulatio qñqz cōtrari
atur caritati. qñqz non. Cōtrariat aut carita

ti tripliciter. Vno mō rōne ipsius materie. pu
ta cum aliqz laudat pētm alterius. hoc enī cō
trariat dilectioni dei. cōtra cuius iustitiā loqē
cōtrariat etiā dilectioni pximi. fm illud. ps.
Qm laudat pētm in desideris aīe sue. & mi
quus benedicitur. exacerbauit dñm pētm. Et
Iero. dicit. Nihil est qd tam facile corumpat
mentes qz adulatio. Et sup illud. ps. Conuer
tant statim erubescences. dicit. Glo. Plus noc
et lingua adulatoris. qz gladius psecutoris.
Item sup illud. ps. Oleū pētm nō impiguet
caput meū. dicit. Glosa. falsa laus adulatoris.
mentes hoim a rigore ueritatis emollit ad no
xia. Vñ manifestū est qz sic est pētm mortale
Alio mō cōtrariat caritati rōne intētionis. pu
ta cum aliqz adulatur alii ut ei fraudulētē no
ceat siue cozpaliter siue spūaliter. & sic etiā est
pētm mortale. & de hoc dicit. pñ. xxvii. Meli
ora sunt vulnera diligentis. qz fraudulēta odi
entis oscula. Tertio mō cōtrariat caritati per
occasionez. Sicut cū laus adulatoris sit alicui
ocasio peccandi. etiā pret intentionē adulan
tis. & in hoc considerari oportet utrū sit occa
sio data uel accepta. & qñs ruina subsequat.
qz si sit occasio data & inde sequat pētm mor
tale. ipe adulator dans occasiōē illam peccat
mortaliter. Si uero sequat pētm ueniale. pec
cat adulator uenialiter. Si uero sit occasio ac
cepta pter intentionē adulatoris. si sequat ru
ina pētm mortalis. adulator peccat mortaliter.
Si aut sit occasio pētm uenialis. uenialiter pec
cat. Sicut & de scandalo dici solet. Si autē ex
sola auuiditate placendi uel alios delectādi ad
malū aliquod excludendū. uel ad bonū aliqō
in necessitatis articulo cōsequendum aliquis
adulatur. sic non est cōtra caritatez. Vñ nec ē
mortale. sed solū ueniale pētm.

Arcā tertiū sciendū qz adulationis uitiū ca
uendū & detestādū est multiplici rōne.
Primo quidē qz adulatio simplices dementat
Scdo qz bonos fermēt. Tertio qz malos fo
mēt. Quarto qz puersos augmēt. **S**im
plices quidē dementat uerbis fallacibus. ut si
bi uideant alii qz sint. uel alios credant alios
qz sint. ut malos credant bonos. & feras et lu
pos & leones faciant sibi uideri hoies scz cum
eos qui opantur crudeliter. ut exactores pau
perū faciant sibi uideri qz opentur rōnabiliter
puos faciant sibi uideri magnos. & stultos sa
pientes. & malos bonos. Sicut erat dementa
tus roboam adulationibus iuuenū. cū dicebat
Minimus digitus meus grossior est dorso pa
tris mei. iii. Re. xii. **S**cdo adulator bonos
fermentat uerbis mendacibus. adultores enī
sunt falsi testes & mendaces quos querūt ho
mines ut ferant testimonium p se. Eccl. xx.
Qui edūt panes illius false lingue sunt. cū ipi
sup omnia indigerent ueridicis testibus qui eis
dicerent ueritatē. In hoc enī magni homines
sunt egentes. qz non habent qui dicat eis ue
ritatē. licet alia tpaia abundanter habeāt. Se
neca. Monstrabo tibi quid omnia possidētibus

desse se qui ueruz dicat. **Sicut** recognouit bñ Theodosius impator de Ambrosio. qui arguit eum publice d' pctō suo publico. **Vñ** ait. In ueni vñū hominē ueritatis in toto mūdo. ambrosiū se3 pontificem. qui etiā penitentiā publicam fecit p pctō suo publico. **Isti** blandiēdo decipiunt. qz faciunt homjēs obliuisci diuinarū iudicioz. & recedere a m'andatoz uia. ysa. iiii. **Popule** meus qui te beatū dicūt. ipi te decipiunt. qz faciunt credere miseris qz sint beati. & stultis qz sint sapiētes. **Sicut** illi qui stultis naturalit' imponūt miserā de p'gamento. quos faciunt credere episcopos. faciunt errātes credere qz bene uadunt. & ducunt eos per inuia. ut latrones ducunt pegrinos extra uiam publicam ut spoliēt. **Ideo** sequit'. **Viam** gressuuz tuoz dissipant. **Stat** adiudicanduz dñs. **Iere. xxxviii.** **Seduxerunt** te & p'ualuerūt aduersū te uiri pacifici tui. **Sicut** dicit **Ieremias** ad **Sedechiam**. **Similit'** **Iere. xli.** legi' fecisse hysma = el filius carce pegrinis euntibus i ierlm. quos seducens occidit. **Isti** sunt similes aucupibus. qui dulciter sibilando laqueos abscondunt in quibus cū dulci sibilo inducunt aues. **Sicut** dicitur pū. xxxix. **Homo** qui blandis fictisqz sermonibus loquit' cum pximo suo. quasi rethe expandit pedib' suis. **Callunt** homiēs. qz eos qsi vendere sibi uolunt dum eos sibilaudant. **Vñ** adulatori ait quidam. **Quid** mihi me laudas. uūqd mihi uendere me uis. **Tales** sub specie amicitie decipiūt. **Sed** melioza sunt uulnera diligentis qz fraudulenta odientis oscula. pū. xxvii. **Quis** debeat aut uelit irasci amico uera dicenti. nam etsi odiū parit ueritas nō h' agit. **Nam** in odiū uicioz sanctus amor igne scit & loquit'. & in illos magis inuehit. quos magis diligere comprobāt. **Amicoz** p'cere uitiis est adulatio non dilectio. nec tam amicitiaz qz amētiā sapit. non arguere quos amamus. **Adulatores** aut eo amplius caueant' quo sub amantis specie nocere non desinūt. donec lumen interioris oculi obtundat'. & aures ne uerum audiant obturentur. **Sed** ut ait **Cicero**. cuius aures clausē ueritati ut uerū audire non possint. eius salus desperanda est. **Adulatores** omnia pferunt ad libitū aliene uoluntatis. parum ad solidū ueritatis. **De** hoc ait quidaz sapiens. **Adulatoz** est inimicus omnis uirtutis. et quasi clauū figit in oculo illius cū quo cōserit eoqz magis cauendus est quo sub amātis specie nocere cupit. **Comites** enī habet. odiū. proditionē. & notā mendaciū. excecationē pximi exterminiu totius honestatis. **Seneca**. **Adulatio** similis est amicitie ap'is auribus excipitur & leniter in p'cordia nra descendit eo ipso gratiosa quo ledit. **Venit** ad me p amico blandus mimicus. & uicia mihi sub uirtutū spē suggerit. **Idē** adulationē euita. sitqz tibi tā triste laudari a turpibus qz ut lauderis obrupia. **Difficillimū** est adulatorz assertiones repellere quorū sermones aim qdam uoluptate resoluunt. nullius p adulationē amicitiaz mearis. nec ad

euam pmerendā. p hanc aditū pādas. nō acerba s; blanda uerba timebis. **Tertio** adulator malos fomentat blandis sermonibus. ē enim adulator sicut nutrit dyaboli. lactans & nutriens in malū. non solū puulos s; etiā senes. & libentius magnos qz puos. putā reges. p'cipēs & platos. **Adulatores** sunt similes lamis que facies habent uirgineas & corpus ferinum. que quos lactant laniant & occidunt. **Vñ** dicunt lamie qsi lanie a laniando. **Ideo** pū. i. **Fili** si te lactauerit pctōzes. ne acq'escas eis. **Er. xvi.** **Vir** impius lactat. amicu3 suuz. & ducit eum p uia non bonam. **Nota**. **Nutrices** puuloz non solū lactant. s; & suauiter cātant ad sopienduz eos. **Sic** adulatores quos lactāt cantibus suis. i. blandis sermonibus sopiūt in pctis. **Similes** sunt illis tybicinibus q canebāt circa mortuā filiaz archisynagogi. **Matth. viii.** **Item** illis qui sepeliebant mortuū. **Matth. viii.** **Sinite** mor. se & c. **Gre. ibi.** **Mortuus** mortuū sepelit. cum pctōz pctōzes fauoz aggere pmit. **Sunt** sacerdotes dyaboli cantantes adulationes super mortuos quos flere debuerunt. **Isti** incipiunt qsi uigilias de placebo. cantant enī carmina dyaboli que. s. sciūt homib' placere. **Respondēt** enī singulis sicut echo. **Sap. xxvii** resonans de altissimis montibus echo. **Conformant** enī se adulatores uocibus & uolūta: tibus eoz quibus cupiunt adulari. **Osee. vii.** **In** malitiis suis letificauerūt regē. malitias ei9 dicentes esse iustitias. **Dicunt** eui principi rapienti. uos potestis & debetis hoc facere. qz omnia uestra sunt. & ipi sunt mali rustici. **Ecclesiastias** spoliati dicūt. domie bene potestis accipe qz totū est pditū q'qd isti clerici uel monachi possident. & sic de aliis. ps. **Laudat'** pctōz in desideriis aie sue. & c. **Aug.** **Lingue** adulantium alligant homiēs in pctis. & sic anias eoz trahunt secū in pditionē. **Rex** quidā collaterales suos interrogauit dicēs. **Quid** de me dicūt homiēs in regno meo. qui dixerūt ei. **Dñe** qd possunt ipi dicere de uobis nisi omne bonum omnes laudant uos & amant. dicentes qz nū qz fuit princeps melioz uobis. **Rursum** interrogauit eos. **Vos** autē quid dicitis. quid de me sentitis. responderūt. **Nos** dicim' dñe. qz uos estis sapientissimus. benignissim'. largissim'. piissimus. animosus. bellicosus. deo & hoib' gratiosus. **Indignatus** rex uidens illoz infidelitatem & falsitatē uerboz dixit eis. si foretes qui me non nouerunt quia facta mea non uident. falso me laudant non est mirū. s; uos qz quotidie mecū estis & uitā meā uideris. scitis eoz cōtraria que in me laudastis. **Ideo** mēdaces & seductoēs uos reputo qz hucusqz me ueris blandis sermonibus decepistis. & i multis uitiis enutristis. **Iam** non sum puer. nec d' inceps uolo tales nutrices habere. **Vos** dicitis me prudentē esse. ego uideo qz inutilia concupiscam & appetā nocitura. **Saluti** mee necessaria omitto. cōmitto cōtraria. in ociositatibus. uanitatibus. & quod peius est in perniciofis

operibus totum tempus expendo. Quare ergo me in nullo laudabile laudare mendaciter presumpstis. recedite a me quia consilium & consolorium vestrum vilipendo. Quomodo enim in uobis confidere possum quod in temporalibus tantummodo necessariis mihi fideliter consulatis qui de necessariis anime mee salutis metam impie seduxistis. ueniam sic facerent omnes reges et principes quod a se abicerent tales pestes. Isti sunt pincerne dyaboli. mortis poculum propinantes. Alexander necauit. Adulatio est uenenum melle linicium. aut mel uenenatum. Iero. Adulatozū assentationes & noxia blādimenta uelut quasdam pestes fuge. Item tales sunt sub cubito dñoz suoz uel sub capitibus puluinos ponunt. Eze. xiii. **V**e illis qui consuunt puluinos sub omni cubito manus. & faciunt ceruicalia sub omni cubito ad capiendas animas. Sicut enim ait. Gre. Quisquis male agentibus adulatur puluinum sub cubito uel subiacentis capite ponit. ut qui corripit ex culpa debuerat in ea fultus laudibus molliter requiescat. **Q**uarto adulatio puerfos augmentat in suis sceleribus. hoc enim est oleum uel unguentum dyaboli. de quo ps. Oleum peccatoris non impiguet caput meum. Hoc quod ungitur. hic appatur ut in peccato succendat. & in futuro fortius comburat. Hoc est simile illi oleo de quo legitur in uita beati nicolai quod quibusdam nauigantibus peregrinis. ad sanctum nicolaum dyabolus apparens in litore in similitudine cuiusdam matrone nobilis tradidit pyxides in qua dicebat esse preciosum unguentum rogans eos ut linerent inde parietes ecclesie sancti nicolai ut melior odor semper haberent. quibus cum beatus nicolaus nauigantibus appareret & preciperet ut illud oleum dyaboli in mare proicerent. hoc facto mare inde exarsit inflammatum. Sic adulatio in malum inflammat eos qui in amaritudine penitentie sunt. Item adulatio similis est dyabolico unguento. quod dedit dyabolus Cypriano ut eo domum Iustine ungeret. & ipse cor eius interius ad peccatum inflamaret. Sicut legitur in passione Iustine & Cypriani. Item agit hoc oleum. i. falsa laus adulatoz quod mentes a rigore ueritatis emollit. & ad noxia inflectit. Exemplum quoniam nabugodioxon dixit principibus & ducibus bellatoz cogitationem suam in hoc esse ut omnem terram suam subiugaret impio. placuit omnibus tantumque adulantibus. Iudith. ii. Item cum rex assuerus iratus contra vasti reginam interrogauit consiliarios suos cui sententia regina subiaceret. responderunt. Regis iusta est indignatio. non tepauerunt furor regis. nec excusauerunt absentem. sed magis contra eam sententiam protulerunt. Hest. i. Item amici aman & uxores uidentes pessimam eius uoluntatem contra mardocheum non mitigauerunt eum. sed dixerunt. Iube pari exelsam trabem. &c. Hest. v. Item principes darii regis persarum uolentes quod rex iniquum decretum statueret contra danielē. promiserunt aliquid quod ad eius honorem uidebatur pertinere. Dan. vi. Pharisei uolentes ihm captum in sermone ceperunt magnas laudes ei dicere.

Magister scimus quod uerax es. &c. Item Herodi regi nephandissimo qui occidit Iacobum & incarcerationem Petri. populū acclamabat dei laudes & non hominum. Act. xii. & ideo percussus ab angelo expirauit. Patet igitur ex premissis quod adulatores non solum fomentant homines magnos in uitiis. uerum etiam ipsorum presumptiones. elationes & temeritates augmentant suis peruersis consiliis. Propter hoc antiqui sapientes cauebant sollicite ne adulatores regibus loquerentur. Vn ozatoz quidam impatori loquens dicebat. Impator auguste cum in multis tunc in hoc elucet maxime prudentia tua quod isti adulatores nondum te omnino reddiderunt infanum. qui cum applaudunt. non modo diis sed tibi & populo iniuriam faciunt. deorum siquidem minuunt reuerentiam quos tibi parificant. te arguunt insipientie. dum conditionis. & repugnante natura te parem diis esse persuadere presumunt. nota superstitionis seducunt populum cui mortales deos pro immortalibus persuadent esse colendos. Sed in eo aliquid diuinum tibi in esse monstrabis. si omnes istos qui diuinitati. & fraudulenter applaudunt rapit feceris ad tormentum. Quis enim deorum ei parcat a quo se deceptum iri intelligat. quis non irruat in eum qui aureos iouis oculos eruit. ut argento gemisq; sublatis eum nitat excecari. nempe deos inuisibiles & immortales circumuenire. & eis fallacie pare insidias. grauioris culpe est. eo quod ab hiis uisibilem deorum fabrica sustentat. & honorem qui istis exhibetur ipsi remunerant. Si sapias ergo auguste in deorum hostes insurges. & te deorum docebis esse cultorem. si deceptores istos exterminaueris. excecatores. & deorum contemptores. & iniuriam punias utroqueque. Guiardus cancellarius parisiensis & postmodum tozmacensis episcopus dicebat fabulam tale. Duo homines errantes a casu uenerunt in terram symiarum. quos cum uidissent huiusmodi symie. conuenerunt ad inuicem dicentes. Isti homines sunt exploratores. uocemus eos & sciamus ad quid ueniunt. Ego inquit earum maior ero in loco eminenti. & uos circundabit me quasi regem vestrum & honorabit uindictam. & ego faciam altos gestus. Quod cum fecissent uocauerunt dictos homines. quorum unus uocabatur falsidicus. & alter ueridicus. Vocatus est ueridicus & requiritur a rege earum ad quid uenerat & quid sibi uideretur de eo. qui ait. Domine licet uos faciat nobiles & magnos gestus. mihi uideatur quod non competunt conditioni vestre. cum sitis animal maliforme et ipotens. Tunc rex ille ait simiis suis. audistis quid iste ausus est dicere contra me. acuite unguis vestros & eum totum discerpite. Quod & fecerunt. Postea quesitum a falsidico consimile. Qui ait. Domine uos estis animal maxime nobilitatis & dignitatis & potestatis. qui tot & tantos habetis principes sub uobis. multum est ustra sublimitas honoranda. Quod audiens rex precepit ut sublimaretur & ab omnibus honoraretur. Item idem aliud exemplum dicebat fabulosum. Cum leo & lupo & vulpes iuissent uenatum. & accepissent partem quesitum leo a lupo quomodo deberet

distribui. Qui ait q̄ media ps ess; sua et leonis altera p̄ quo dedignatus leo piccit pedē suū sup caput eius. & extraxit inde pellem vnguib; & quesuit a uulpe quo deberet partiri p̄ da. Qui ait. dñe uos estis rex nr̄. & capitane⁹ vos debetis habere medietatem prede. & dña nostra regina vxor vestra quartā partem. & filius vester nobilis leunculus aliā quartā partem. Quē respiciens leo quesuit q̄s ita egregie dixerat euz; peiri. Rñdit. Dñe ille dñs cui deditis capiti rubeum. Sic est in cōgregatōe magnoz; ueridicos opprimunt. et falsidicos exaltant. & balliuos qui eis aliena ad iudicāt. diligunt. alios opprimūt qui cōtra faciunt. Hoc licet sit fabulosum. p̄p̄issime & uerissime cōperie malitie multoz;.

DE DISCORDIA. DISTINCTIO. XII.

DEmde cōsiderandum est de discordia. Circa quā consideranda sunt duo. Primo utrū discordia sit peccatuz; scōdo utrum sit filia inanis glorie.

Hoc primū dicendū q̄ discordia opponitur cōcordie. Concordia autē ex caritate causatur in q̄ntū caritas multoz; corda cōiungit in aliqd vñ qd est principaliter quidē bonuz; diuinū. scōario autē bonū pximi. Discordia igitē ea rōne est peccatū in quantum hmōi cōcordie cōtrariat. Sed scienduz; est q̄ hec cōcordia p̄ discordiaz; tollit dupliciē. Vno mō p̄ se. Alio mō per accidens. Per se quidez humanis actibus & moribus dicitē esse id qd est fm intentōnem. Vñ p̄ se discordat aliquis a pximo quādo sciēt & ex intēione dissentit a bono pximi i quo debet cōsentire. & hoc ē pctm̄ mortale ex suo gñe p̄pter cōtrarietate ad caritate. licet primi motus hmōi discordie propter imp̄fectionē actus sint pctā uenialia. Per accidēs autē in hūanis actibus consideratur ex hoc q̄ aliquid est p̄ter intentionē. Vñ cū intentō aliq̄oz; est ad aliqd bonū qd p̄inet ad honoz; dei. vel ad utilitatem pximi. si vnus estimat h̄ bonū esse. alius autē habet cōtrariā opinionē. tunc discordia est p̄ accidens cōtra bonū diuinū vel pximū. & talis discordia non est pctm̄ nec repugnat caritati. nisi hmōi discordia sit vel cum erroze circa ea que sunt de necessitate salutis. vel p̄tinacia indebite adhibeat. cū etiā supradictū est q̄ cōcordia que ē caritatis effectus est vñio voluntatū non vñio opinionū. Ex quo patet q̄ discordia qñq; ē ex pctō vñio us tm̄. pura cum vnus uult bonū cui alius sciēt ter resistit. Qñq; autē est cū pctō utriusq; p̄ta cum uterq; dissentit a bono alterius. & uterq; diligit bonū p̄p̄iū. Discordia autē que fuit i ter paulū & barnabā fuit p̄ accidens & nō p̄ se. Uterq; enī intēdebat bonū. Sed vñi uidebatur hoc esse bonum. alii aliud. qd ad humanū defectū p̄inebat. Non enī erat talis cōtrouersia in hiis que sunt de necessitate salutis. q̄uis hocism fuerit ex diuina p̄uidētia ordinatū p̄pter utilitatem inde cōsequētem.

Hoc scōm scz; utrū sit filia inanis glorie. dicendū q̄ discordia impoztat quandaz; difgregationē uoluntatis in q̄ntum scz; uoluntas vnus stat in alio. & uolūtas alterius in altero stat. Q̄ autē uoluntas alicuius in p̄prio sistat puenit ex hoc q̄ aliquis ea q̄ sunt sua preferit hiis que sunt alioz;. qd cum inordinate fit p̄tinet ad supbiām & inane gloriā. & ideo discordia p̄ quā vnusq; sequit qd suū est. et recedit ab eo qd alterius est. est filia inanis glorie. Sciendū autē q̄ discordia & rixa dr̄nt. qz; rixa consistit in exteriori ope. sicut infra patebit. Vñ causatē ab ira que mouet aim ad nocēduz; pximo. & ideo ponit filia ire. s; discordia in difiunctione motū uoluntatis quā facit supbia vel inanis gloriā ratōne iam dicta. & ideo discordia ponit filia inanis glorie.

DEmde cōsiderandū est de seminatōe discordiarū. p̄. vi. dr̄. Sex sūt que odit dñs & septimū detestat aia eius. Oculos sublimes. &c. Sequitur. Et euz; qui semiat inter fratres discordias istū septimo loco ponit tanq; magis exosum deo iter ceteros pctōzes. nec mirū. q̄ tales tunicā xp̄i incōsulitē nituntē diuidere. quā dñs indiuisam uoluit remanere. Per hanc tunicam signatur caritas i q̄ & p̄ quā vnitas eclesie cōseruat. Ad hanc hoztat aplūs. Eph. iiii. Solliciti seruire vnitate spūs in vinculo pacis. Tales sunt recte contrarii xp̄o. qz; xp̄us uenit ut dispersos cōgregaret in vnū. Ioh. xi. ps. Dispersos israhelis cōgregabit. De dyabolo autē vel de mēbro eius impio dicit. Ioh. x. Lup⁹ rapit & dispergit. Et nota q̄ sicut nihil magis nocet humano corpozi q̄ cōtinuitatis eius diuisio. sic nihil magis nocet corpi xp̄i mistico. i. eclesie q̄ diuisio vnitatis ex vno uerbo qd dicit ille discordie semiatōz. ozit tanta dissensio q̄ destruunt interdū ciuitates & castra. dissipantur bona. homines occidunt. capitales inimicitie subsecunt. pessimū est hoc semen ex cuius vnico grano taz; pestifera messis exurgit. De pctō prauū cōsiliū. nota q̄ prauus consiliarius est pditor. qz; decipit illū qui de ip̄o cōfidit. vñ p̄. xi. Simulatoz; oze decipit amicū suum. Et xxvi. Sicut noxius est qui mittit lanceas & sagittas in mortē. ita uir qui fraudulenter nocet amico suo. Tales uelant faciē xp̄i. Sicut faciēbant iudei. Math. xxvi. q̄si dñs possit eorum astutias ignozare. Cū tñ scriptuz; sit. Iob. xii. Ip̄e nouit decipientē & eum qui decipit. ysa. xxix. Ve qui pfundi estis corde ut a dño abscondatis consiliū. Item prauū consiliū qd ip̄i uolunt aliis dare qñq; iusto dei iudicio retorquetur in ip̄os. Sicut fuit golyath p̄prio mucrone pemptus. i. Re. xvii. Et aman suspens⁹ in patibulo qd ip̄e pauerat mardocheo. Hest. iiii. ps. Conuertet doloz; eius in caput ei⁹. &c. Istud enī habet iustitie om̄is iniusticia q̄ primo nocet sibi ip̄i. quicūq; nocere alii machiat. Om̄is laqueus deceptionis primo capit eum q̄ tetendit. & om̄is gladius persecutionis prius

spiritualiter transfuerberat eum qui eo utitur. **Vñ** **Ecc̃i. xxvii.** Qui fodit foueam incidet in eam. & qui statuit lapides proximo offendet in eo. & qui laqueum ponit alii peribit in illo. facienti nequifimum consilium super illum deuoluet. **Et. p̃. xvi.** Qui fodit foueam incidet in eam. & qui uoluit lapides reuertet in eum. **Praui consiliiarii.** de malis omnibus que consulant fieri. puta de rapinis & exactionibus & homini habent peccatum. & ad restitutionem tenent cum alii habeant commodum temporale. **In malis faciendis acquiescit eis communiter non in bonis.** **Vñ** si malum consilium suum uelint corrigere contrarium consulendo. non credit eis uel non acquiescit. sicut iudei iude predicato dicebant. **Peccavi.** tradens sanguinem iustum. rident. **Quid ad nos. tu uideris.** **Mat̃. xxvi.**

¶ De peccato reuelantium secreta sciendum quod agunt & contra ius nature. quia ius naturale dicitur etiam celandum esse quod alicui committitur sub secreto. **Et contra ius amicitie.** sic dicitur. **Ecc̃i. xxvii.** Qui denudat archana amici. fidem perdit. **Item** reuelando secretum damnificat alium uel diffamat. uix potest restituere famam quam abstulit. uel damnum quod intulit. **Vñ. Ecc̃i. xxv.** Que uiderunt oculi. t. ne perferas in iurgio cito ne postea emendare non possis cum de honestaueris amicum tuum. **De reuelatione secreti multa mala euenire possunt** sicut cuilibet patere potest. ideo summope cauendum est hoc peccatum. **¶ De peccato multiloqui dicitur. p̃. xx.** In multiloquio non deerit peccatum. **Qui multis utitur uerbis ledit animam suam.** **Et. Leui. xv.** Vir qui patitur fluxum seminis. immundus erit. **Item** signum est stulticie **Ecc̃es. v.** In multis sermonibus inuenitur stulticia. **Idem. x.** Stultus uerba multiplicat. **Et. xxix.** Totum spiritum suum profert stultus. **p̃. xxv.** Sic uerba patens absque muro ambitu. sic homo qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. **De hoc regere multa infra. De silentio.** **¶ De peccato turpiloqui dicitur. Eph. v.** Fornicatio autem & immunditia nec nominetur in uobis. neque turpitudine aut stultiloquiū. &c. **Seneca.** Turpiane dixeris. paulatim enim per uerba pudor efficitur. **Vñ** turpiloquiū inquinat non solum os hominis. immo potius animam eius. & totum hominem indecentem reddit. & mundicordibus abhominabile aufert uerecundiam & hominem efficit impudentem. quia cum turpia uerba non erubescit proferre etiam turpia facta uel opera facere non uerecetur. **Item** multum corrumpit et inficit audientes. iuxta illud. **i. cor. xv.** Corrumunt bonos mores colloquia praua. **¶ De peccato scurrilitatis dicitur. Eph. v.** Fornicatio autem & immunditia. &c. **Sequitur.** Nec scurrilitas que ad rem non pertinet. **Scurrilitas** que a stultis dicitur curialitas est iocularitas in uerbis puocantibus auditores ad risum. **Vñ** scurre sunt quasi symie cum quibus ludit dyabolus. & homines excitat ad risum. **Ipsi etiam** sunt consolatores falsi. qui suis recreationibus releuant et confortant homines in dyaboli seruitio laborantes ne deficient in uia que perperant ad infernum. **¶ De peccato uaniloqui siue**

ociosi uerbi nota sunt. **Gre. q̃** ociosum uerbum est quod pondere iuste necessitatis uel intentione pie utilitatis caret. **fm. Iero.** Verbum ociosum est quod absque loquentis uel audientis utilitate profertur. **A** uerbis ociosis abstinere debet homo multiplici ratione. **Primo** quia cum uir iustus sit celum. **fm** illud. anima iusti sedes est sapientie. **os eius** est porta celi. celum autem nunquam aptum fuisse legitur sine magna & utili causa. **Sic** patet ubi quod. **Item** homo est uelut castrum obsessum unde quod. **fm** illud. ps. **Inimici** animam meam circumdederunt. **Os** autem hominis est porta huius castri per quam castrum istud frequenter capit. ideo non sine magna utilitate aperiri debet. sed cum multa diligentia custodiri. **Item** qui thesaurum anime non uult amittere. debet portas oris sollicite custodire. **Item** uero uerbo potest mereri gratiam. **Vñ** reprehendit eos **Bern.** qui non timet tempus amittere in confabulationibus ociosis dicens. **Confabulari** aiunt licet donec hora pertransierit quam sibi ad agenda penitentiam. ad obtinendam ueniam. ad acquirendam gratiam. ad promerendam gloriam. miseratio conditoris indulserat. nec solum sibi. sed & multis aliis potest homo esse salutis occasio uero uerbo. **Vñ** ex magna corruptione peruenit quod homo ita passim uerba inutilia loqui uelit. **Item** lingua hominis est calamus spiritus sancti. ps. **Lingua** mea. ca. feri. ueloferi. **Irreuerentiam** ergo facit spiritus sancto. qui linguam suam ad inutilia uerba laxat. **Item** loquela in solis rationibus habentibus inuenitur. & lingua est rationis interpret. & ideo nunquam debet homo sine ratione proferre sermones. **Item** per uerbis ociosis ad examen diuini iudicii perabemur. **Sicut** dicitur super illud. **Job. xxxi.** Nonne ipse uias meas considerat. **Glo.** Sic deus uniuscuiusque uias considerat. sic gressus dinumerat. ut nec minutissime cogitationes. nec tenuissima uerba que apud nos usu uiluerunt. indiffusa remaneant. **Et. Mat̃. xii.** De omni uerbo ocioso quod locuti fuerint homines. reddent rationem in die iudicii. **Sed** heu que ratio poterit reddi de uerbis ociosis cum sine ratione dicantur. **Vñ. Bern.** Si propterea uerbum ociosum est quia nullam rationabile causam habet. quam ratione reddere poterimus de eo quod est preter rationem. **¶ De peccato indiscrete permissionis dicitur. p̃. xxii.** Est qui permittit & quasi gladio pungit conscientie. **Quod** contingit multipliciter. **Primo** quando non soluit aliquis quod permittit. **Vñ** de non soluendo reprehendit eum conscientia sua. **Secundo** quando permittit quod soluere non proponit. sicut aliqui suscipiendo sacros ordines implicite continentiam permittunt. quam tenere non intendunt. **De tali uoto uel permissione dicitur. Ecc̃es. v.** Melius est non uouere. quam post uotum permittit non soluere. **Tercio** quando permittit indistincte. cum tamen permittio non debeat fieri uel intelligi nisi sub debitis circumstantiis tacitis uel expressis. **Sic** ierthe permittit absolute quod immolaret deo quicquid de domo sua prius occurreret sibi de prelio cum uictoria reuertenti. **Iudi. ix.** Stultus fuit absolute

promittendo. s; impius in soluendo. i. filiã im
molando. Similiẽ herodes stultus fuit in pro-
mittendo filie sue q; q; q; peteret sibi daret ni
si debitis circumstantiis intellectis. et impius in
soluendo. i. Iohannem decollando. **Matth. vi.**
Quarto qn; pmittit aliqd illicitũ cõtra fidem
vel mores. Sicut illi de quibus dicit. **Act. xxiii.**
Deuotione deuouimus nos non comessuros
panẽ donec occiderimus paulũ. De tali pmis-
sione dicit. **Ecc̃s. v.** Displicet deo infidelis &
stulta pmissio. **De pctõ indiscrete commi-
nationis dicit. Ecc̃i. xxii.** Ante sanguinẽ. i. sã-
guinis effusione. maledicta. cõtumeliẽ. & mi-
ne. frequentẽ cõminat homo ex surreptione q;
non uellet. vel ex arrogantia que non possit.
vel ex ira que sibi non licet implere. a talibus
ẽ cauendũ. exemplo xpi de quo infra. i. **Pe. iii.**
cum patere non cõminabatur. Aut precedere
debet correctio caritatiua. sicut dicit. **Ecc̃i. xix.**
Corripe amicũ anteq; cõminaris. & da locum
timori altissimi. Locũ autẽ dat aliquis timori
altissimi q; magis uult q; hoĩes timore dei pec-
care dimittant q; humano timore. **De pec-
cato indiscrete taciturnitatis sciendũ. q; sicut
uiciofa est nimia loquacitas. ita uiciofa est qn;
q; nimia taciturnitas. Est enĩ tpus tacendi &
tpus loquendi. Ecc̃s. iii.** **Viduosus.** Seruanda
est lingua non indissolubilitẽ alliganda. Est
enĩ uiciosum i electionibus & pmotionibus
ad officia dignitatis officii uel honoris si tacẽ
do pmittas indignũ uel minus ydoneum p-
moueri. uel dignũ pmittas amittere dignita-
tem. beneficium uel honorẽ. Item in consiliis
Si alius ex ignorantia uel malicia male consu-
lentibus reticeas ueritatẽ. Item in iudiciis si ui-
deas aliquẽ nequiter accusari. uel iniuste cõdẽ-
nari. tacendo peccas. Item in colloquiis. si aliis
deceatibus alicui. uel non arguis detrahen-
tes. uel non excusas aut cõmendas psonã cui
deceatibus peccas tacendo. Item si qn; sp̃as p-
desse uerbũ edificationis. instructionis. exhor-
tationis. uel correptionis retines uerbũ salutis
tacendo delinquis. **Vñ. ysa. vi.** **Ve mibi quia
tacui.** Et ideo dicit. **Ecc̃i. iii.** **Ne retineas ubuz
in tpe salutis.** Ad h; specialitẽ tenent prelati &
om̃es habentes curam & regimen animarum
Hoc bene figuratũ est. **Exo. xxviii.** **Vbi preci-
pitur ut in extremis peibus uestiũ sacerdotali
um fierent tintinabula aurea cũ malis grana-
tis. ut audiret sonitus qn; sacerdos ingredere-
tur & egredere sanctuariũ & non moreret.**
Qd; exponens. **Gre. ait.** **Sacerdos ingrediens
moritur si de eo sonitus non audiret. qz contra
se iram eterni iudicis puocat. si de eo sonitus
p̃dicationis non pcedat.** Item **Ezech. xxiii.** **Si
speculatoz uiderit gladium uenientẽ & non
insonuerit bucina. & populus non custodiet
se. ueneritq; gladius & tulerit de eis aĩam. il-
le quidẽ i iniquitate sua captus est. sanguines
autẽ eius de manu speculatoris requirã.** De ta-
curnitate laudabili. **Require infra. Silentũ.**
DE CONTENTIONE DIS. XIII.

DEmde considerandũ est de conten-
tione. Circa quã cõsideranda sunt
duo. Primo distinguuntur diuersi
modi cõtentionis. Scõdo specialitẽ
de cõtentione q; est filia inanis glorie. quõ sic
pctm; mortale uel ueniale.

Circa primũ sciendũ est q; large summen-
do nomẽ cõtentionis multipliciter accipit̃
i scriptura. Est enĩ cõtentio quedã laudabilis
& appetenda. Quedã culpabilis & fugienda.
Et quedã horribilis & metuenda. In cõtentõe
iustoz q; laudabilis est. debet esse benignitas
patientie. exemplo xpi. de quo dicit. **Matth. xii.**
Non cõtendet neq; clamabit neq; in plateis
aliquis audiet uocẽ eius. Et ideo exemplo suo
hortat̃ nos ad patientiaz dicens. **Matth. v.** **Si
quis te pcusserit in dextram maxillam. pbe ei
& alterã. & ei qui uult tecũ cõtendere in iudi-
cio & tunicã tuã tollere. dimitte ei & palium.**
Vtrũ autẽ liceat alicui rem suã repetere in iudi-
cio. ex uerbo pposito uidet̃ qd; nõ. Sed dicit̃
quidã q; hoc non est pceptũ cõmuniter datũ
om̃ibus. s; est cõsiliũ pfectionis. uel non licet
cũ dolo uel scandalo. licet tñ cũ moderamine
rõnis. & s; leges & scita canonũ. **Vñ. i. Cor
vi.** **Fratre cũ fratre cõtendente resp̃ndit eos
ap̃lus. qz cõzã infidelibus iudicia exercebant.**
Qd; enĩ iudicare possent et corã fidelibus iudi-
cari manifeste declarat cũ dicit̃ ibidez. **Audet
aliquis vrm habens negociũ aduersus alterũ
iudicari apud iniquos & non apud sanctos.**
an nescitis qz sancti de hoc mũdo iudicabũt.
& si in uobis iudicabit̃ mũdus indigni estis q;
de mĩmis iudicatis. &c. Scõdo austeritas peni-
tentie. i. **Coz. x.** **Om̃is qui in agone cõtendit
ab om̃ibus se abstinet. & illi quidẽ ut corrupti-
bilem coronã accipiant. nos autẽ incorruptaz.
ego igit̃ sic curo non quasi in incertũ. &c.** **Se-
quitur. Castigo corpus meũ. &c.** **Tertio affe-
ctionis humilitas. Luc. xiii.** ait illi quidã. **Do-
mie si pauci sunt qui saluant̃. ipse autẽ dixit ad
illos. Cõtendite intrare p angustã portã. qz
dico uobis. multi querent intrare & non pote-
runt. Hec angusta portã est humilitas. Xpus
enĩ humilimus de seipõ dicit. **Ioh. viii.** **Ego sũ
ostiũ. Hoc ostiũ bassũ ẽ p humilitatẽ. Vñ Ma-
thei. xi.** **Discite a me qz mitis sũ et hũilis corde.**
**Et angustũ p paupertatem. Quia vulpes foue-
as habent & uolucres celi nidos. filius autẽ ho-
minis nõ hẽt ubi caput suũ recliet. Diuites er-
go huius mũdi p angustã portã non possent
intrare. qz nĩmis sunt grossi. Nec supbi. qz ni-
mis sũt alti. Sed gẽiles paupertate. & bassi hũ-
litate. Inter hũiles ergo est inter dñã pia contẽ-
tio de humilitate disputantes. & humiliter cõ-
tendentes. Sicut pia fuit intentio inter iohan-
nẽ bap̃stã & xpm. Dicebat enĩ iohannes.
**Ego a te debeo bap̃izari et tu uenis ad me. Di-
xit ei ihesus. Sime modo. Sic deceet nos implẽ
om̃ẽ iustitiã. i. pfectã hũlitate. Itẽ Luc. xxii.**
**Facta est cõtentio inter discipulos quis eoruz
uidet̃ esse maioz. Non est uerisile qd; iminẽte******

passione xpi de maiozitate contēderēt. sic intel-
ligendo q̄ vnusq̄sq̄ maiozitatez appeteret. &
se maiorem ceteris esse iactaret. uel etiā in coz-
de sentiret. **Sed** estimo pia fide q̄ p̄ tanto de
maioritate fuit contentio inter eos. qz vnusq̄
qz se mīmū reputabat. & omnes alios sibi p̄fe-
rendos censebat. **Isto** modo fuit pia contentio
inter sanctos benedictū & maurū. sicut legiē
ii. dyal. **Cum** enī placidus puer & monachus
aquā hauriens mergere. beatus bndictus h̄
videns in spū maurū vocans celerrime misit
vt puerū liberaret. **Qui** cursu cōcīto ad lacum
pueniens & sup aquā q̄ si p̄ terrā ambulās pu-
erū p̄ capillos extrahit & reducit. **Qui** mox ut
tetigit. & post tergū respiciens q̄ sup aquā cu-
currisset agnouit. & q̄ nullo mō facere p̄sūp-
sisset. miratus extremū esse factuz. reuersus
ad patrē. rem gestam retulit. s; viro dei hoc nō
suis meritis. sed illius obedientie deputante.
e cōtra mauro dñte hoc p̄ eius impio factum
esse seqz illa q̄ si nesciens fecisset consciū non
fuisse. **In** illa aut̄ hūilitatis pia cōtentōne arbi-
ter accessit puer qui fuerat liberatus. **Ego** inq̄t
cum ex aquis traheret abbat̄is manibus melo-
tam sup caput meū aspiciēs ip̄m ex aquis me
educere credebam. **Item** i uita beati pauli pri-
mi heremite legiē. q̄ cum beatus antonius ue-
nisset ad euz cozuus p̄ eoz̄ refectōne detulit
vnū panē. **Quo** viso. eya inquit paulus. domi-
nus prandiū misit nobis. q̄draginta aut̄ iam
sunt anni ex quo dimidiū semp panis fragmē
accipio. verū in aduentu. t. xpus militibus su-
is duplicauit annonā. **Refectōnis** hora secus
fontē sedentibus quis eoz̄ panē frangeret ob-
orta cōtentio diem pene duxit in vesperū. pau-
us moze cogebat hospitis. antonius iure repel-
lebat etatis. **Tandē** consiliuz fuit inter eos ut
cōprehenso e regione pane. dum ad se quisqz
niteret. pars sua remaneret in manibus. **Ecce**
qz pia cōtentio humilitatis exiit inter sc̄tōs.
Quarto cozectionis asperitas. i. **Re. xii.** **Ait**
samuel ad populū. **State** ut iudicio contendā
aduersum uos cozā dño sup vniuersis miseris
cozdiis dñi. &c. **Nota** ibi quo de pctis suis rep̄-
hendit populū. **Quito** deuotōnis sinceritas. ii.
Coz. v. **Scientes** qm̄ dū sumus i hoc corpe
pegrinamur a dño. p̄ fidem enī ambulam⁹ et
non p̄ sp̄m. audemus & bonā uoluntatez ha-
bemus magis pegrinari a corpe. & p̄sentes ef-
se ad deū & ideo cōtendimus siue absentes si-
ue p̄sentes placere. omnes enī uos manifestari
oportet ante tribunal xpi. &c. **Contentio**
culpabilis fugienda ē multiplici rōne. **Prio** qz
obnubilat intellectū et puerit iudiciū ratōis.
Ideo dicebat. **Iob.** **Rūdet** obsecro absqz cōten-
tione. & loquentes id qd̄ iustū est iudicate. qd̄.
Quādiu cōtenditis. iuste iudicare nō pote-
stis. **Secdo** qz corrūpit affectū. **Iaco. iii.** **Si** zelū
habetis amarū. & contētionēs sunt in cozdi-
bus vris. nolite gloriari. **Tertio** impedit p̄fectum
& subuertit cozda audientiu. ii. **Thy. ii.** **No-**
li uerbis cōtendere. ad nihil enī utile est nisi

ad subuersionē audientiu. **Vel** dicas q̄ contē-
tio impedit ueritatē. **Iob. vi.** **Rūdet** obsecro.
Vt supra. **Et. Iac. iii.** **Si** zelū habetis aniarum
&c. **Sequit̄.** & mendaces esse aduersus ueri-
tatem. **Ex** prima auctozitate habes q̄ conten-
tio obnubilat intellectū. & sic impedit iudiciū
um ueritatis. ex sc̄da habes q̄ facit hominem
mēiri i p̄iudiciū ueritatis. **Secdo** eneruat cari-
tatē. ii. **Coz. xii.** **Ne** sint inter uos cōtentioēs
&c. **Nota** ibi pessimā sequelā q̄ tota est contra
caritatē. **Tertio** diuidit vnitatem. i. **Coz. i.** **Id**
ip̄m dicatis omēs & non sint in uobis scisma-
ta. **Significatū** est mihi de uobis q̄ cōtentio-
nes sunt inter uos. **Sequit̄.** **Diuisus** est xpus.
Item. i. Coz. xi. **Si** quis cōtentiosus uideē eē.
nos talē consuetudinē non habemus nec eccle-
sia dei. **Quarto** destruit totius opis bonitatē.
Iac. iii. **Vbi** zelus & cōtentio. ibi incōstantia et
omne prauū opus. **Omne** enī opus q̄ntūcūqz
sit bonū de se si p̄ cōtentionē fiat fit prauum.
Sicut ip̄a p̄dicatio q̄ quidā xpm̄ anuntiabāt.
Sicut dicit̄. **phy. i.** **Ip̄m** p̄dicatōis opus sanctū
erat de se. & forte audientibus uile. s; tñ ip̄is
p̄dicantibus erat damnabile. qz ex cōtentione
erat deprauatū. **Ideo** hortat̄ ap̄lus. **phy. ii.** **Ni-**
hil p̄ cōtentionē neqz p̄ inanē glōziā. supple-
faciatis. **Et. p̄. xx.** **Honoz** est homi si se sepa-
rat a cōtentioibus. **Et** nota q̄ licet cum nullo
homie sic sine causa rōnabili cōtendendū. **Si**
cut dicit̄. **p̄. iii.** **Non** contendas aduersus ho-
mines frustra. cū ille nihil mali tibi fecerit. tñ
cōsultat sapiens non esse specialiter cōtendendū
cum dicit̄. **Ec̄i. viii.** **Non** cōtendas cum ho-
mie locuplete. **Item** nec cū homie potentioze.
Ec̄es. vi. **Nō** potest homo cōtra fortiozem se
iudicio cōtendere. **Item** nec cum homie stulto
vel insipiente. **p̄. xxx.** **Vir** sapiens si cū stul-
to cōtenderit. siue irascat̄ siue rideat. non iue-
niet requiē. **Item** nec cū pessimo cōscientiā nō
habente. **p̄. xxxiii.**

Quarta sc̄dm sciendū q̄ cōtentio ponit filia i
anis glōzie. sicut & discōrdia. qz sicut aliq̄
sunt adinuicē discōrdātes ex hoc q̄ coade stāt
in p̄p̄riis. ita sunt aliq̄ cōtendentes ex hoc
q̄ vnusq̄sqz id qd̄ sibi uideē uerbo defendit. p̄
priū aut̄ est supbie uel inan̄is glōzie p̄p̄riā ex-
ellentia querere. tam discōrdantes qz conten-
dentes p̄p̄riā excellentiā q̄runt. qz isti cozde &
illi uerbo stant i p̄p̄riis & aliis nō acquiescūt.
hec aut̄ contentio h̄m q̄ est filia inan̄is glōzie
q̄nqz potest esse mortale. q̄nqz ueniale pctm̄.
qz cōtendere est contra aliquē tendere. **Sicut**
aut̄ discōrdia q̄ndā cōtrarietate impoztat i uo-
luntate. ita cōtentio impoztat cōtrarietate i lo-
cutioze. **Cōtrarietas** autē locutionis potest at-
tēdi dupliciter. **Vno** mō q̄ntū ad intentionē
cōtendentis. **Alio** mō q̄ntū ad modū. **In** inte-
tione quidē cōsiderandū est uerū aliquis con-
trariā ueritati qd̄ est uitupabile. uel falsitati
qd̄ est laudabile. **In** mō autē cōsiderandū est
uerū talis modus cōueniat p̄sonis & negocio
qz h̄ ē laudabile. **Vñ** tullius dicit i. ii. rhetorice.

Contentio est oratio acris ad confirmandum veritatem & confutandum errores accommodata. Vel verum excedat convenientiam personarum & negotiorum. & sic contentio est vituperabilis. Si ergo accipiat contentio secundum quod importat impugnationem veritatis & inordinatum modum. sic est peccatum mortale. & hoc modo diffinit eam ambrosius dicens. Contentio est impugnatio veritatis cum confidentia clamoris. Si autem contentio dicitur impugnatione falsitatis cum debito modo et acrimonia. sic contentio laudabilis est. Si vero contentio accipitur secundum quod importat falsitatis impugnationem cum inordinato modo. sic non potest esse peccatum mortale. nisi forte tanta fiat inordinatio in contemnendo. quod ex hoc generetur scandalum aliorum. Vnde cum dixisset apostolus. ii. thym. ii. Noli uerbis contendere. subiunxit. Ad nihil enim utile est nisi ad subuersionem audientium. Notandum ergo quod si accipit contentio secundum completam rationem contentionis. puta est peccatum mortale. ille in iudicio contendit qui impugnat ueritatem iustitie. Et in disputatione contendit. qui intendit impugnare ueritatem doctrine. & per hoc catholici non contendunt contra hereticos. sed potius e conuerso. Si tamen accipiat contentio in iudicio uel in disputatione secundum imperfectam rationem secundum quod importat quendam acrimoniam locutionis. sic non sepe est peccatum mortale.

Post hoc dicendum est de pertinacia que est septima filia inanis glorie. Est autem pertinacia per quam homo nimis innititur proprie sententie nolens cedere sententie meliori. Vnde pertinax nimis est proprii sensus. quod maxime periculosum est iuris religiosi in quos pertinax maxime turbat pacem & contemnit mandata seniorum. Vnde hugo de sancto victore in expositioe regule beati Augustini. Sunt quidam in congregatione obstinati in suo sensu. sapientes in oculis suis. hiis quod non coneeperunt ex ratione defendunt. nec se aliis sed sibi alios applicari contendant. & si uiderint non obrepere. statim commouent atque alios perturbant. Ideo dicit Seneca. Mobilis esto non leuis. contentans non pertinax. Reuera naturale est quod homo sententiam suam uel opinionem libenter sustinet & defendit. Sicut dicitur. psalm. xv. Letatur homo in sententia oris sui. tamen non sic ei debet immutabiliter adherere quod nullo modo uelit acquiescere sententis & consiliis meliorum. Non dico quod sententis quocumque debeat acquiescere. quod nec iniquorum. Quia beatus uir qui non abiit in consilio impiorum. Et. psalm. i. Fili si te lactauerit peccatores ne acquiescas eis. &c. Non stultorum & popularium. Exo. xxiii. Nec plurimorum insipientium & popularium acquiesces sententie. ut a uero deues. Videlicet si sit ueritas certa uel probabilis de qua certitudinaliter uel probabilitate tibi constet. Non pueros uel iuuenum in expertorum. relinquendo sententiam expertorum. Sicut fecit roboam. iiii. Re. xii. Sed sapientium & bonorum. Deu. xxvi. Sequis formam eorum sapientium. sed non declinabis ad dexteram uel sinistram. Nota quoque moyses quod spiritus

dei habens quotidie cum domino loquebatur. consilium iethro soceri sui non contempsit. Exo. xviii. Tales autem in quibus sensus eorum nimis abundat de se nimis magna sentiunt. quod superbia dominatur in eis. & ideo semetipsos superbos & presumptuos ostendunt. Que est maior superbia quam quod unus homo toti congregationi iudicium suum preferat tamquam si ipse solus spiritum dei habeat. Propter quod dicitur. Thob. iiii. Superbiam in tuo sensu aut in tuo uerbo nunquam dominari permittas. Item meliores se contemnunt. secundum illud. psalm. xxvi. Sapientior sibi uidetur piger septem uiris loquentibus sententias. Tales manifeste ostendunt se stultos esse. quod consummata stulticia est quod homo se reputet sapientem & in factis suis nihil uideat nisi sapientiam. Ideo dicitur. Ro. xii. Nolite prudentes esse apud uosmetipsos. & uia. v. Ve qui sapientes estis in oculis uirum. & coram uobismetipsis prudentes. Isti sunt similes helyu qui cum esset iunior omnium. sensus suum sensui aliorum preferbat. immo uerba despiciens aliorum. uerba sua suas reputabat dicens. Job. xxxiii. Sententias labia mea puras loquentem. Item pertinaces sunt impudibiles. intractabiles. & ideo de peccatis suis incorrigibiles fiunt. Si in errore incidunt. in errore suo sunt pertinaces. & ex pertinacia irreuocabiles. Vnde quod nimis innituntur sensui proprio. ideo dat illos deus in reprobum sensum. Ro. i. Et ibidem. Euauerunt in cogitationibus suis. & obscuratum est insipiens cor eorum. dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Item propter sui pertinaciam dei maledictionem incurrunt. Gen. xlix. Symeon & leui fratres uasa iniquitatis bellantia in consilium eorum non ueniat anima mea. Sequitur. Maledictus furor eorum quod pertinax. Nota Symeon. i. audiens quod omnia audit & omnibus credit. & leui qui interpretatur firmator societatis. Isti sunt fratres. i. complices & in omni malignitate concordantes. Sequitur. Vasa iniquitatis. Bene sunt uasa iniquitatis. i. receptacula omnium iniquitatis. quod ex quo credunt omnibus que dicuntur & ad omnia se applicant ad sue pertinacie firmamentum colligationes faciunt. quibus in suis sceleribus mutuo se defendunt. Vnde bene signantur per squamas uel hemorh. de quibus dicitur. Job. xl. vna ueni coniungit. & nec spiraculum quidem incedit per eas. Cre. xxxiii. mo. xxviii. Quos similis reatus sociat concordia pertinacia. etiam defensio uersa constipat. ut in facinoribus suis alterna se defensione tueant. Qui enim diuini corrigi poterant in iniquitatum suarum pertinacia ueniti perdurant. Et tanto magis quotidie a cognitione iustitie insensibiliores sunt. quanto a semetipso nulla increpatione sepantur. Vnde tales dei maledictionem merentur. Ideo bene subdit. Maledictus furor eorum. quia pertinax.

DE INDIGNATIONE. DISTINCTIO. XIII.

Inde dicendum est de indignatione. que est octaua filia inanis glorie. Ad euentiam autem ueritatis sciendum est quod indignatio multipliciter accipitur in scriptura. Vno modo importat culpam

que committit. Alio modo offensam que conficitur. Alio modo penam que infligitur. Alio modo virtutem qua quis contra peccatum inuehit. Indignatio namque proprie & stricte loquendo importat displicentiam cum quadam inflatione cordis elati. Vnde dicunt homines indignatiui uel indignantis nature quibus displicent omnia que fiunt ab aliis & nihil quod fiat ab aliis reputant bene factum. Alio modo minus proprie dicitur indignatio displicentia alicuius quod creditur esse malum. & ex discretio zelo mouetur animus contra facientem uel factum. Tertio modo dicitur indignatio large loquendo pro pena debita pro peccato. Quarto modo improprissime dicitur displicentia dei qua sibi displicet omne malum. & contra facientem dicitur indignari.

Primo itaque dicitur indignatio displicentia cum inflatione cordis & hoc fit multipliciter. Aut enim mouetur quis contra personam quam ex arrogantia vilipendit. Vel propter ignorantiam. Vel propter inopiam. Vel propter simplicitatem uel humilitatem.

Isto modo indignatus est helyu contra iob et amicos eius. sicut dicitur eiusdem xxxii. Iratus est helyu aduersus iob eo quod se iustum esse diceret contra deo. Porro aduersus tres amicos eius indignatus est eo quod non inuenissent responsionem rationabilem. **Gen.** xxiii. moys. xv. Istis iudiciis apte colligitur quod pro eum amatorum uane glorie spes designatur. Iob quippe de presumpta iustitia amicos uero eius de stulta ratione redarguit. Omnes enim uane glorie sectatores dum se in omnibus preferunt. alios de fatuis sensibus. alios de indignis meritis reprehendunt. i. alios iudicant nihil scire. alios non bene viuere. Item indignatur quis quando uidet & dolet parem sibi preferri & sic iudei indignabantur quando uidebant christum plusquam se a populis honorari. **Matth.** xxi. Videntes principes sacerdotum & scribe mirabilia que fecit & pueros clamantes in templo & dicentes. osanna filio dauid indignati sunt. & dixerunt ei. Audis quod isti dicunt. Item indignatur quis quando uidet inferiori sibi proficari. Sicut filius senioris filio prodigo indignatus est quia uidit eum cum gaudio in gratiam recipi. **Luc.** xv. Indignatus est autem & nolebat inuolui. Item indignatur quis quando uidet aliquid contra uoluntatem uel honorem suum fieri. & propter hoc inflatus contra personam persequitur eam uel dimittit ei facere quod deberet. Sicut naaman indignatus est quia helyseus non exiuit ad eum. nec honorifice recepit. **iii. Re. v.** Iratus naaman recedebat indignans.

Oritur autem indignatio in corde. Vel propter sapientiam. quia scientia inflat. Ideo dicitur **Eccl.** i. In multa sapientia multa est indignatio. Vel propter opulentiam. Vnde diuites huius seculi contra pauperes facilius indignantur. Sicut naaman de quo dicitur **iii. Re. v.** quod erat uir magnus honoratus & diues. indignatus est contra helyseum. ut dictum est. Vel propter potentiam. Sic nabuchodonosor propter potentiam suam uolens sibi omnes subicere nationes. nuntios suos misit ad omnes terras. & quia noluerunt ei obedire. sine honore eius nuntios abiecerunt indignatus est nabuchodonosor ad omnem terram. &c. **Iu**

dith. i. Vel propter presumptam iustitiam. Sic pharisei & iudei indignabantur quia christus sabbato curaret. **Iob. vii.** Si circuncisionem recipit homo in sabbato ut non soluat lex moysi. mihi indigna mihi quia totum hominem sanum feci in sabbato. Item **Luc. xiiii.** Archysynagogus indignans quod sabbato curasset ibus. dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus licet operari in hiis uenite & curami.

Cauendum est autem hoc uicium quia uiam aperit ad multa uicia. Sicut dicitur. **pu. xxix.** Qui ad indignandum facilis est. erit ad peccata perliuioz. Ideo hortatur apostolus **Eph. iiii.** Indignatio autem & clamor & blasphemia tollatur a uobis. **Itē Col. iii.** Deponite uos omnia. iram. indignationem. malitiam. &c.

Ex predictis patet quod indignatio proprie dicta. i. huiusmodi perfecta ratione supra est peccatum mortale. Si autem accipiat indignatio huiusmodi completam rationem. i. huiusmodi quod importat displicentiam respectu boni ex zelo minus discretio. sic est peccatum ueniale. Et sic fuit in apostolis qui sub specie pietatis indignati sunt de effusione unguentum super caput ihesu. picentes. **Ut** quod predictio hec. **Matth. xxvi.** Item sub specie humilitatis indignati sunt de duobus fratribus scilicet iacobo & iohanne pro eo quod sublimitatem glorie petierunt. **Matth. xx.** **Et Mar. x.** Sic ergo indignatio importat culpam quam committit.

Item indignatio importat offensam que ex peccato consequitur. Isto modo indignatio ponitur in deo. Sicut ira. zelus & furor. transeunt in deum. Isto modo dicitur deus peccato uel peccatoribus indignari. **i. Re. vi.** Indignatus est dominus contra ozam. **iii. Re. xxii.** Succendetur indignatio mea. **Vsa. xiiii.** Ecce dies domini ueniet crudeliter & indignationis plenus. **Item. xxx.** Labia eius plena sunt indignatione. **Item** indignatio importat penas que incurritur. Sicut dicitur **Iob. iii.** Veniet super me indignatio. i. pena que est diuine indignationis effectus. **Item Iob. vii.** Sagitte domini in me sunt quarum indignatio ebibit spiritum meum. **Gen. vii. moys.** Sagittis animaduersionis percussio designatur. **Quid** autem est spiritus hominis ebibit. cum supine animaduersionis sententia afflictam mentem ab elatione compescunt. Sagitte domini spiritum hominis ebibunt. cum intentum exterius introitus trahunt. **Epotatus** spiritus dauid fuerat quando dicebat. **Indeficiens** ex me spiritum meum. & tu cognouisti semitas meas. **Et** quia pius dominus afflictos non deserit. sed post afflictionis duritiam dulcedinem consolationis immittit. ideo dicitur **Vsa. liiiii.** In momento indignationis mee. abscondi faciem meam parump a te. & in misericordia sententia misericors sum tui. **Quia** uero sunt nonnulli quos & si tormenta non cruciant non emendant. ideo contra tales dicitur. **Ro. ii.** Hiis que sunt ex contentione. i. que contendunt inter se uel contra correptos uel predicatores et que non acquiescunt ueritati doctrine uel correptionis. credunt autem iniquitati. impunitateque sibi permittentes uel de futuro iudicio non cogitantes seu futurum iudicium non timentes ira. i. aspectus irati iudicis. **ps.** Domine ne in furore tuo arguas me. &c.

Indignatio. i. disceptatis redargutio. **V**sa. xxx. Labia eius repleta sunt indignatione. tribulatio. i. pena exterior ignis materialis. & angustia. i. pena interior vermis spiritualis. **V**sa. ultio. Vermis eorum non morietur. & ignis non extinguetur. i. omnia aiam supple uentura sunt h. primo et postea etiam in omne corpus hominis operantis malum. Quarto & ultimo indignatio importat virtutem qua quis contra peccatum inuehitur. vel contra peccatum proprium per dolorem contritionis. vel contra peccatum alienum per feruorem emulationis. **C**ontra peccatum iniquum proprium per penitentiam. **V**n. ii. **C**or. vii. Que sunt deus est tristitia. i. dum peccator tristis est quia fecit quod deus odit. penitentiam. i. penitentialem satisfactionem. i. salutem stabilem. i. eternam operatur. **E**cce enim hoc ipsum scilicet experti estis in uobis quantum sollicitudinem. **E**n. hic apud septem gratiam tristitie penitentialem. contra septem incommoda que facit peccatum in anima. **P**rimo enim causat offensam ad deum. contra quod est sollicitudo de emenda. **S**ecundo obligationem ad supplicium. contra quod ponit defensionem a gehenna. **T**ertio maculam quantum ad subiectum proprium. contra quod ponit indignationem de macula. **Q**uarto penitentiam ad malum. contra quod ponitur timor. **Q**uinto difficultatem ad bonum. contra quod ponit desiderium de profectu. **S**exto exemplum malum ad proximum. contra quod ponit bonorum emulationem. **S**eptimo delectationem voluptatum contra quod ponit corporis punitionem. **D**icit ergo. **E**cce hoc ipsum scilicet contristari per deum quantum sollicitudinem emendandi quod deliquistis operatur in uobis. nec hoc solum. sed etiam operatur defensionem uiam a gehenna. quia secundum gloriam. penitere est defendere se a gehenna. nec solum hic. sed etiam indignationem contra uos ipsos per statum preteritum. **A**d me ipsum anima mea conturbata est. **N**ec solum hoc. sed etiam timorem respectu recidui. **P**u. xxviii. **B**eatus homo qui semper est pauidus. **N**ec solum hoc. sed etiam desiderium proficiendi. **N**ec solum hoc. sed etiam emulationem. i. bonorum imitationem. **A**po. iii. **E**mulare ergo & penitentiam age. **N**ec solum hoc. sed etiam vindictam. i. punitionem per peccatis uis. **A**ug. **P**rima est quedam dolentis vindicta punietis in se quod dolet commisisse. **C**ontra uero alienum peccatum indignatur quis per zelum. **E**ze. iii. **A**bii amarus in indignatione spiritus mei. manus enim domini erat mecum confortans me. **I**te **Z**ach. viii. **Z**elatus sum super zelo magno. & indignatione magna zelatus sum eam.

Deinde considerandum est de excessu. **C**irca quod sciendum est quod excessus multipliciter dicitur in scriptura. **V**no modo dicitur excessus contemplationis exaltate. de qua dicitur. **C**or. v. **M**ente. i. contemplatione rationis. excedimus temporalia scilicet a temporalibus ad celestia nosmetipsos eleuando. deo teste & conscio. **A**lio modo dicitur excessus miseracionis dicitur. **L**uce. ix. **E**rant moyses & helyas uisi in maiestate & loquebantur cum eo excessum quem completurus erat in ierusalem. **E**xcessus iste fuit beneficii dicitur passionis. **B**ene autem sua passio dicitur excessus si consideretur. quis. quantum et qualis.

per quibus. & qualiter. & quare. & quod grauia. & horrenda passus fuerit. manifeste patet quod tante dignationis misterium tam immense miseracionis beneficii. plus excessit modum ordinem. & mensuram. excedit humana merita. excedit intelligentiam angelicam et humanam. **V**n. sicut ioseph qui saluator mundi dicitur est tantam frumentorum multitudinem congregauit. quod copia mensuram excedebat. **I**ta christus tantam multitudinem gratiarum & beneficiorum congregauit in ecclesia quod copia mensuram excedit. **T**ertio modo dicitur excessus abusionis erratice. quoniam scilicet abutitur aliquis habita potestate. vel usurpat sibi potestatem non commissam. vel officium non iniunctum. vel nimiam crudelitatem exercet prelatum in subditum. dominus in seruum. uir in uxorem. vel quoniam se ingerit per se. per amicum potentiam. uolentiam. fallaciam. vel pecuniam ut proficit cum sit inutilis & indignus. **V**ere si quis diligenter inspiceret. et profunde consideraret. quantum habent sollicitudines anxietates & curas illi qui presunt in quantum periculis sint. & quod districtam habebunt coram summo iudice reddere rationem. nec ita ardentem ambirent. nec de adeptis supbirent. **S**icut dicitur. **S**ap. vi. **A**udite reges & intelligite discite iudices finium terre. et sequi. horrende & cito apperbit uos. quoniam durissimum iudicium in hiis qui presunt fiet. **E**xiguo enim concedit misericordia. **P**otentes autem potenter tormeta patient. **E**t infra. **F**ortioribus autem fortior instat cruciatio. **A**d uos ergo o reges sunt huius sermones mei ut discatis sapientiam et non excedatis prelationes scilicet non habitas ambiendo. vel habitas abutendo.

DE STUDIO VET AMORE VANITATIS. DISTINCTIO. XV.

Deinde considerandum est de studio & amore uanitatis quoniam scilicet hominibus diligit sequi & frequentat uanitates huius mundi. **S**icut sunt ludii. cantationes. & choree. uenationes. & aucupia. aues. & canes. & tyrocinia. comestiones & conuiuia & homines que uana sunt & hominem uanum reddunt. **O**mnia profecto mundana uana sunt. **E**cce. i. **V**anitas uanitatum & omnia uanitas. **E**t hoc lucide declarat. quia uanum est quod nec facietatem prebet appetenti. nec utilitatem possidenti. nec stabilitatem innitenti. nec securitatem confidenti. **O**mnia terrena quocumque sunt in mundo uana sunt propter istas quatuor rationes. **P**rimo quod dem. quia non dant facietatem. immo potius uacuitatem homini diligenti. **T**um. quia non sunt in corde hominis. **S**ed nihil potest implere cor hominis nisi quod est in eo. **T**um scilicet. quia cor hominis propter deum amandum & capiendum factum est. & tunc capacitate & amplitudinis est. ut nihil nisi deus potest illud implere nec sibi sufficit. **T**um etiam. quia temporalia non plenitudinem sed uacuitatem adducunt. **V**no qui plus habet. expit se pluribus indigere. propter quod bene dicit sapiens. **E**cce. v. **A**uarus non implebitur pecunia. **N**ote pecunie intelligas omnia quocumque possunt pecunia comparari. **S**ecundo temporalia non prebent utilitatem

possidenti. sed magis onus. sollicitudines. angustias. & timores. damnū & piculum multiplex. sicut docet experientia. Et **Eccles. v.** dicitur Qui amat diuitias fructus non capiet ex eis. Inuanius dicit alijs laborare quā de labore suo nullū uel modicū fructū uel utilitatē consequitur. Sicut pueri sequendo papilionēs. & hō q̄libet uentū. umbrā. uel fumū insequendo. Ideo dicit. **Eccles. ii.** Vidi cūcta que sub sole fiūt & ecce uniuersa uanitas & afflictio spūs. Sequē Magnificauī opa mea. edificauī mihi domos & plantaui uineas. &c. Et post multa q̄ enumerat cōcludit. Cūq; me cōuertissem ad uniuersa opera que fecerant manus mee. uidi in omnibus uanitatē & afflictionē animi. **Tertio** temporalia uel mūdāna non p̄bent stabilitatē inuicē. q; sicut ip̄a transeunt. sic & ip̄i talia possidentes. **Gre.** Qui labenti inuicē. necesse est ut cum labente labat. Hoc cōfitemē impij in inferno. Sic dicit **Sap. v.** Quid nobis p̄fuit superbia. et diuitiarū iactātia qd̄ cōtulit nobis. **Tra**nsierunt om̄ia tanq; umbra. &c. **Quarto** n̄ p̄bent securitatē cōfidenti. Non enī possūt dare securitatē uite uel pacis nel sanitatis & huiusmodi. **p̄. xi.** Qui cōfidit in diuitiis suis corruet. Et **Nee. i.** Vanitate seducti sumus. Propter qd̄. p̄s. fatuitatē mundanoꝝ arguens. Filii hōim vsq; quo ḡui corde. ut qd̄ diligētis uanitatem & queitis mendaciū. Sicut autē ista sūt uana. ita diligentes se uanos efficiunt. **Iere. ii.** Ambulauerūt post uanitatē & uani facti sūt. Qui enī mūdi uanitates diligunt & in eis delectantē. ex ip̄a uoluntate dilectionis & adherentie uani sunt. **Quoꝝ** uanitas radicatur in inflatis uisceribus. declarat in p̄lati sermonibus. demonstrat in opibus p̄petratis. et p̄bat in passionibus toleratis. **De p̄mo. p̄s.** Dñs scit cogitationes hōim qm̄ uane sunt. Cōueniat ergo unusq; sciam suam et uideat q̄les cogitationes habet. q; si uane sunt conuicē esse uanus. **Vane** sunt autē si p̄ eo q̄ ceteris p̄ferē temporaliter reputat se etiā spūaliter p̄ferendum. **Vñ. Gre.** Magna est potentia temporalis. q̄ apud deū meritū suū habet de bona admīstratione regiminis. Nonnūq; tñ eo ip̄o q̄ p̄minet ceteris. elatione cogitationis intumescit. & duz foris imenso fauore circūdat. intus ueritate uacuat. atq; oblitus sui in uoces se sp̄git alie. nas. talemq; se credit. q̄lem foris audit. non q̄lem intus discernere debuit. ceteros despicit. eosq; sibi equales ordine nature non cognoscit. cūctis se estimat amplius ualere quib; se uidet amplius posse. **Scriptus** est etiā. **Iob. xi.** Vir uanus in supbiam erigit. Mūdāna enim q; uana sunt faciunt cor hōim frequētē euanescere. nisi sit p̄ gratiā stabilitū. **Vñ** de sapientibus huius mundi dicit **ap̄. Ro. i.** Euanescunt in cogitationibus suis. & obscuratus est insipiens cor eoz. dicētes enī se esse sapientes stulti facti sunt. Nota q̄ alius euanescit p̄p̄ scientiam. alius p̄pter potentiā. alius p̄p̄ nobilitatē gn̄is. alius p̄pter diuitias et sic de alijs

& hec om̄ia uana sunt. **Itē** declarat eoz uanitas in sermonibus. Qd̄ enī latet in cordib; in uerbis frequēt ostendit. Sicut dictum est beato petro. Loquela tua manifestum te facit. Et dñs ait. Ex abundantia cordis os loquit. **Scriptum** est autē. Vana locuti sunt unusq; ad proximum suū. **Heu** q̄ uana sunt aliquoꝝ eloquia sc; uerba arrogancie. iactancie. fatuitatis & immūditie. uerba friuola. ociosa & huiusmodi. **Item** mōstrat uanitas ex opibus. **Naz** ut plurimū in alearum. scacoꝝ. taxilloꝝ. ludis uel in alijs iocis eque parū utilibus aut inuentionibus & aucupis occupant. & est q̄c; taz uanum. **Item** p̄ uanissima laude faciūt festa. & cōuiuia non p̄ paupibus xp̄i. s; p̄ diuitibus hystrionibus. traiectionibus. & p̄sonis alijs inhonestis. & hoc uanissimū iudico. **Itē** equos sibi multiplicant. phaleratos. scutiferos & alios seruientes. supra nūm & ultra suppetentiam facultatū. **Item** seruis suis & alijs multis multa dant paria uestiū p̄ noie largitatis. & hō ne uanitas. **Itē** p̄bat uanitas ex doloribus toleratis. nam in uenationibus et aucupis antedictis. multos labores sustinēt. uigilias. est; pluias. paludes. niues. glacies. spinarū. et uerū punctiones. famem. sitim. & plures alias corpoꝝ passiones. **Simili** in tyrocinis uerberant. fustigant. et aliqui mutilant. ut nomē sibi uendicent. p̄bitatis. s; hec uanitas est. **Si** p̄ p̄ctis suis imponerēt eis penitentia incomparabiliter minus grauis. dicerent se sustinē nō posse. **Si** autē p̄pter deū & aīarū suarū salutē tanta & tam grauiā sustinerēt. magni essent apud deū. & sancti ab hōibus dicerent. **Item** ut hōi toz neamēta frequēt. expendūt q̄ possident. & p̄ expensis hōi faciendis eras suas obligant. pecunias mueno sub usuris accipiunt. expensas intolerabiles faciūt extra ad ostentationē. & in domib; suis tam ip̄i q; uxores & liberi famis in edia cruciant. **Tandem** usuras soluere non ualentes. paupes effecti p̄p̄rijs hereditatib; expellunt. **Ecce** que de uano corde p̄deunt uana sunt & uane p̄pter uanitatē facta. uanū & uacū hōim ostendūt. & ad paupertatis uacuitatē p̄ducunt. **DE PECCATO EX CERTA MALITIA. DISTINCTIO. XVI.**

Deinde considerandum est de peccato ex certa malitia. Dicit enī. **Gre. xxv.** in moꝝ. xii. super illud **Iob. xxx.** Qui de industria recesserūt a deo. **P̄ctm** tribus modis comitit. nam aut ignorantia. aut infirmitate. aut studio p̄petratur. **Qd̄** potest sic declarari. **Homo** enī sicut & q̄libet res alia naturaliter habet appetitū bonū. **Vñ** q̄ eius appetitus declinet ad malū. nō potest cōtingere sine aliqua deordinatiōe in aliquo principio hōim existente. **Sic** enī & in actionibus rerū naturalium inueniē p̄ctm. **P̄cipia** autē actū humanoꝝ sunt intellectus & appetitus. tam rōnalis qui dicit uoluntas. q; sensituius. **In** hūanis igitur actibus cōtingit

quod peccatum sic ex defectu intellectus. puta quoniam peccat homo ex ignorantia & ex defectu appetitus sensitui. quoniam scilicet peccat homo ex passione sic etiam ex defectu uoluntatis que est inordinata. quoniam inordinata. quoniam minus bonum magis amat. & potius eligit pati detrimentum in bono minus amato ut potius bono magis amato. Sicut potius eligit homo abscisionem alicuius membri etiam scienter ut conseruet rem quam plus amat. Per hunc modum quoniam uoluntas inordinata plus diligit aliquod bonum temporale. puta diuitias. honores. & uoluptates quam ordinem rationis. uel caritatem dei uel aliquid homini. sequitur quod uelit & eligat in aliquo spirituali bono dispendium sustineri. eum bonum temporale quod plus amat possit obtinere. Nihil autem aliud est malum quam priuatio boni. Et hinc hoc aliquis scienter uult aliquod malum spirituale pro quod bonum spirituale priuatur. ut bono temporalis quod plus diligit potius & sic peccare dicitur ex certa malicia quasi scienter eligens malum. Licet autem nullus operetur ad malum intendens. sicut dicit dionysius. iiii. de di. no. quod malum hinc se & absolute non potest esse intentum ab aliquo. potest tamen esse intentum ad uitandum aliquod malum. uel ad consequendum bonum aliquod plus dilectum. ut dictum est. In tali autem casu aliquis eligeret consequi bonum pro se intentum si posset absque hoc quod alterius boni dispendium pateretur. Sicut uoluptuosus uellet uel delectatione si posset absque offensa dei. Sed duobus propositis magis uult offensam dei incurrere. quam dilectione priuari. Sciendum etiam quod quoniam dicitur aliquis peccare ex malicia hoc potest intelligi tripliciter. Vno modo potest intelligi de malicia habituali. hinc quod habitus malus uocatur malicia. quod peccat ex inclinatione habitus uicii osi. Alio modo dicitur malicia actualis hinc quod electio mali dicitur malicia. & sic dicitur aliquis ex malicia peccare quod ex deliberata electione mali peccat. Alio modo potest intelligi malicia aliquam culpam precedentem ex qua oritur culpa sequens. sicut cum aliquis impugnat diuinam gratiam ex inuidia procedente. Item nota quod uoluntas ex natura sue potentie inclinatur ad bonum tanquam ad proprium obiectum. Vnde omne peccatum dicitur esse contra naturam. propter quod dicit Damascenus. quod peccatum est ab eo quod est hinc natura in id quod est contra naturam uersio. Quod ergo uoluntas ex electione inclinatur ad malum. hoc aliter contingit. Et quoniam quod quidem ex defectu rationis. & sic dicitur peccare ex ignorantia. uel quoniam ex impulsu appetitus sensitui. Sicut quoniam aliquis peccat ex infirmitate siue ex passione. Sed neutrum horum est ex certa malicia peccare. Sed solum tunc aliquis ex certa malicia peccat. quoniam uoluntas eius ex se inclinatur uel mouetur ad malum. Quod potest intelligi dupliciter. Vno modo pro hoc quod habitus habet aliquam dispositionem corruptam inclinante ad malum. ita quod secundum illam dispositionem corruptam aliquod malum sit homini quasi conueniens & simile. & in hoc ratione conuenientie uoluntas tendit quasi in bonum quod unum quod tendit in id quod est sibi conueniens

Talis autem dispositio corrupta uel est aliquis habitus acquisitus ex consuetudine que uertitur in naturam. uel est aliquis egredionalis habitudo ex parte corporis. Sicut aliqui habent aliquas inclinationes naturales ad aliqua peccata propter corruptionem nature in ipsis. Alio modo contingit quod uoluntas pro se tendit in aliquod malum ex remotone prohibentis. uerbi gratia. Si quis prohibet uel impedit peccare non quod peccatum ei displiceat absolute. sed propter spem uite eterne uel timorem gehenne. remota spe pro desperatione. uel timore per presumptionem. sequitur quod ex certa malicia quasi absque freno peccat. Sic ergo patet quod peccatum quod est ex certa malicia semper in homine presupponit aliquam inordinationem que tamen non semper est habitus. Vnde non est necessarium quod quicumque peccat ex certa malicia. peccet ex habitu. Denique sciendum quod peccatum quod fit ex certa malicia multo grauius est quam peccatum ex passione uel ignorantia. Sic dicit. Gre. xxv. mo. xii. Grauius est ex infirmitate quam ex ignorantia. sed multo grauius studio quam infirmitate peccare. De peccato ex certa malicia dicit. Job. xxxiii. Quasi de industria recesserunt a deo. Et Job. xv. Si non uenisset et locutus eis non fuisset. peccatum non haberent. nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Et paulo post. Et uiderunt & oderunt & me & patrem meum. Gre. ubi supra. Aliud est ex precipitatione. aliud ex deliberatione peccare. Sepe enim peccatum precipitatione committitur. quod tamen consilio & deliberatione damnatur. Ex infirmitate enim plerumque solet accidere amare bonum & implere non posse. Ex studio uero peccare est bonum nec facere nec amare. Sicut ergo nonnunquam grauius est peccatum diligere quam perpetrare. ita nequius est odisse iustitiam quam non fecisse.

Demum considerandum est de inuerecundia peccandi. quoniam scilicet homo non uerecundatur peccare uel aliquid in honestum facere coram deo & angelis & sanctis. & hominibus. Gre. iiii. mo. ix. Sunt nonnulli quos ad perpetranda nequitia oborta malicia subita inuitat. sed tamen humana uerecundia reuocat. & plerumque pro hoc quod exterius erubescunt. ad interiora sua redeunt. et contra se internum iudicium sumunt. quod si propter hominem malafacere metuunt. quantomagis propter deum qui cuncta inspicit. nec mala appetere debuerunt. in quibus fit ut maiora corrigant pro bona minima. sed pro exteriori uerecundia. interiori culpa. Et sunt quidam qui postquam deum in mente contempserint multo magis humana iudicia spernunt atque omne malum quod appetunt audacter pagere non erubescunt. quos ad perpetrandum malum occulta iniquitas inuitat. & nulla apta uerecundia retardat. Sicut de quodam iudice iniquo dicit. Luce. xv. Deum non timebat & hominem non uerebatur. Hinc est etiam quod de quibusdam impudenti fronte peccantibus dictum est. Ysa. iiii. Peccatum suum quasi sodoma predicauerunt. Tales ergo nec timorem dei nec hominum pudore a perpetrandis flagitiis refrenant. De talibus etiam dicit. Iere. iiii. Frons

mulieris meretricis facta est tibi. noluit erubescere. Item. vi. Confusi sunt qz abhominatio nem fecerunt. qn immo cofusione no sunt cofusi & erubescere noluerunt. Gre. vbi sup. Pra uū fuit malū facere uoluisse. & peius est perpe trata nō erubescere. **DE SCANDALO**

DISTINCTIO. XVII.

Demde considerandū est de scanda lo. qz enī ex inuerecundia peccādi non curat homo facere uel dicē ali quid unde scandalum oriat. Ideo post inuerecundia peccandi. cōsequēs est cōsi derare de scandalo. Circa qd cōsideranda sūt nouē. Primo qd sit scandaluz. Secōdo utrū sit pētm. Tertio utrū sit speciale pētm. Quarto utrū sit mortale pētm. Quinto utrū pfecto rū sit scandalizari. Sexto utrū eoꝝ sit scandalizare. Septimo utrū spūalia bona sint dimittē da ppter scandalū. Octauo utrū ppter scāda lū sint spūalia dimittenda. Nono que mouere possunt ad scandalū fugiendū ul' detestandū

Ad primū sciendū qd scandalū est dictum uel factū minus rectū pbens occasionem ruine. Et sumit hec diffinitō ex uerbo Ieroni qui exponens illud. Math. xvii. scis qz phari sei audito h uerbo scandalizati sunt. dicit. qn legimus. Quicūqz scandalizauerit. hoc intelli gimus q dētio uel factō occasionem ruine de derit. Sicut aut dicit ibidē. qd grece scandalō dicit. hoc offensionē uel ruinā & impensionē pedis possumus dicere. Contingit enī qnqz qd aliquid exponit alicui in uia corpali cui impi gens disponit ad ruinas. & talis obex dicitur scandalū. Et similit in pcessu uie spūalis cōm git aliquē disponi ad ruinā spūaliē p dictū uel factum alterius. inqntū scz aliquis sua ad monitione. uel inductione aut exemplo alte rū trahit ad peccandū. & hoc pprīe dicit scanda lū. Nihil autē hūm pprīam rationē disponit ad ruinas spūaliē nisi qd habet aliquē defe ctū rectitudinis. qz id qd est pfecte rectuz ma gis munit hoīem conē casū. qz ad ruinā induc at. & ideo cōuenientē dicit. qd dictū uel factū min⁹ rectū pbens occasionē ruine sit scanda lum. Et nota qm diffinitōne pēti gñaliter dī cit aug⁹. xxii. cōtra faustū. Pētm est dictum uel factū uel cōcupituz conē legē dei. In diffi nitione aut scandalī nō ponit cōcupitū. qz co giratio uel concupiscentia qz diu latet in corde non pponit alteri ut obex disponens ad rui nam. Dicit aut hic minus rectū non p compa tionē ad aliqd aliud a quo ī rectitudine supē sicut vnus actus uirtuosus dicit rectioꝝ altēo s; dicit minus rectū qd habet aliquē rectitudi nis defectū. uel qz est hūm se malū. sicut pētm. uel qz habet spēm mali. sicut cū aliquis recum bic in ydolio. qz uis enī hoc hūm se nō sit pētm si aliquis h non corrupta intentione faciat. tū qz habet quandā spēm uel similitudinē uenēa tionis ydoli potest alteri prebere occasionē rui ne. Et ideo apłus monet. i. Thessa. v. Ab omī mala specie abstinete uos. & ideo cōuenienter

dicit minus rectuz. ut comprehendant tam illa que sunt hūm se pēta. qz illa q habent speciē ma li. Item dicit prebēs occasionē non causam. qz sicut dictuz est nihil potest esse hoī sufficiens causa pēti qd est spūalis ruina nisi pprīa uolū tas. & ideo dicta uel facta alterius homis pos sunt esse soluz impfecta causa aliqualiē induc ens ad ruina. & ppter hoc non dicit. dans causam ruine s; dans occasione. quod signifi cat causam impfectam. & nō semp causam p se sed p accidens. & tū nihil phibet in quibus dam poni illud quod est agens. qz id quod ē hūm accidens vnus. potest p se alteri cōuenire. Sicut in diffinitōne fortune ponit causa per accidens in. ii. phicoꝝ. Itē nota qd aliquod di ctum uel factuz alterius potest esse alteri cau sa peccandi duplici. Vno mō p se. Alio modo p accidens. Per se qdem qn aliquis suo malo uerbo uel factō intendit aliū ad peccandum inducere. Vel etiā si ipse non h intendat ipm factū ē tale qd de sui rōne habet qd sit inducti uum ad peccandū. puta qd aliquis publice facit pētm. uel qd habet similitudinē pēti. & tunc ille qui hūm actū facit pprīe dat occasionem ruine. vñ uocāt scandalū actiū. Per accidēs aut uerbū uel factū vnus est alteri causa pec candi. qn & ppter intentionē opantis. & ppter conditionē opis aliquis male dispositus ex hu iusmodi ope inducit ad peccandū uel opandū puta cū aliquis inuidet bono alioꝝ. & tunc il le qui facit hūm actuz rectuz non dat occasio nem ruine quantū in se est. s; alius sumit. hūm illud. Ro. vii. Occasione aut accepta &c. & ideo hoc est scandalū passiuuz sine actiū. qz ille q recte agit quantū est de se non dat occasionē ruine quā alē patit. Qnqz ergo attingit qd etiā sit simul scandalū actiū in vno & passiuum in alio. puta cū ad inductionē vnus alius pec cat. Qnqz aut est scandalū actiuum sine passi uo. puta cum aliquis inducit uerbo uel factō alū ad peccandū. & ille non consentit. Qnqz uero est scandaluz passiuuz sine actiū. Sic iā dictuz ē. Item nota qd apłus. Ro. xiiii. diuidit scandalū conē offensionē & infirmitatem. dī cens. Bonū est non manducare carnē & non bibere uinū. neqz in quo frater tuus offendit aut scandalizat aut infirmat. Infirmitas enī nominat pmpitudinē ad scandaluz. Offētio aut noīat indignationē alicuius cōtra eū qui peccat. q potest esse qnqz sine ruina. Scanda lum aut impoztat ipam imp actionē ad ruinā

Ad hūm scz utrū scandalū sit pētm dicendū qd sicut dictū est duplex est scandalū. Pas siuū in eo qui scandalizatur. & actiū in eo q scandalizat dans occasionē ruine. Scandaluz igitur passiuū semp est pētm in eo qui scanda lizatur. n enī q scādalizat scādalizat n inqntū aliqlit ruit spūali ruina q ē pētm. Potest enī es se scādalū passiuū sine pēto eius ex cui⁹ factō aliqs scandalizatur. sicut cum aliquis standa lizatur de hīs q alius facit bene. Similit etiā scandalū actiū semp ē pētm ī eo q scādalizat.

quia vel in opus quod facit est peccatum. vel etiam si habeat speciem peccati dimittendum est semper propter proximi caritatem de qua unusquisque conatur saluti proximi providere. & sic quod non dimittit. contra caritatem agit. Potest tamen esse scandalum actuum si ne peccato alterius scandalizatur. sic super dictum est. Quod autem dicitur. Math. xviii. Necesse est ut veniant scandala. non est intelligendum de necessitate absoluta. sed de necessitate conditionali. quod necesse est prescisa vel pronuntiata a deo evenire. Si tamen coniunctim accipiamur ut dictum est. Vel necesse est evenire scandala necessitate finis. quod utilia sunt ad hoc quod qui peccati sunt manifesti fiant. Vel necesse est evenire scandala secundum conditionem hominum qui a peccatis non cauent. sicut si aliquis medicus videns aliquos indebita dicere utentes dicat necesse est tales infirmari. quod intelligendum est sub hac conditione si dietam non mutant. & si necesse est evenire scandala. si homines conversationem malam non mutant. Item nota quod quando dixit petrus domino. Absit a te domine. &c. Math. xvi. Hoc dixit ex pietatis affectu quem habebat ad christum. Vnde non peccavit hoc dicendo. quod sicut dicit. Iero. 9. Error apostoli de pietatis affectu veniens. nunquam inveniuntur videtur esse dyaboli. Vnde quando dixit ei ihesus. Scandalum mihi es. scandalum hic ponit per quolibet impedimento large loquendo.

Hoc tertium scilicet utrum scandalum sit speciale peccatum. dicendum quod scandalum passivum non potest esse speciale peccatum. quod ex dicto vel facto alterius aliquem ruere contingit secundum quod dicitur quod genus peccati non autem hoc ipsum quod est occasio peccandi sumere ex dicto vel facto alterius speciale rationem peccati constituit. quod non importat specialem deformitatem speciali virtuti oppositam. Scandalum autem actuum potest accipi dupliciter. per se scilicet & per accidens. Per accidens quidem quando est propter intentionem agentis. puta cum aliquis suo facto vel verbo inordinato non intendit alteri dare occasionem ruine. sed solum sue satisfaciendi voluntati. Sic etiam scandalum actuum non semper est peccatum speciale. quod quod est per accidens non constituit speciem. Per se autem est scandalum actuum quando aliquis suo inordinato dicto vel facto intendit alteri trahere ad peccatum. & sic ex intentione specialis finis sortitur speciale rationem specialis peccati finis enim dat speciem in moralibus ut super dictum est. Vnde sicut furtum est speciale peccatum aut homicidium propter speciale nocendum proximi quod intendit. ita etiam scandalum est speciale peccatum propter hoc quod intendit speciale nocendum proximi. & opponit directe correctioni fraterne in qua intendit speciale nocendum remotio.

Hoc quartum scilicet utrum scandalum sit peccatum mortale. dicendum quod sicut dictum est scandalum importat impactum quodammodo per quem aliquis disponit ad ruinam. & ideo scandalum passivum quando quod quidem potest esse peccatum veniale quasi habes impactum quodammodo tantum. puta cum aliquis ex inordinato dicto vel facto alterius commoveatur motu venialis peccati. Quod quidem est peccatum mor-

tale. quod habens cum impactum ruina. puta cum aliquis ex inordinato dicto vel facto vel verbo procedit usque ad peccatum mortale. Scandalum autem actuum si sit quidem per accidens potest esse quod quidem peccatum veniale. puta cum aliquis vel actus peccati venialis committit. vel actus qui non est secundum se peccatum sed habet aliquam partem mali cum aliqua levi indiscretionem. Quod quidem vero est peccatum mortale siue quod committit actum peccati mortalis. siue quod committit salutem proximi. ut per ea conservanda non permittat aliquid facere quod sibi liberit. Si vero scandalum actuum sit per se puta cum intendit inducere alium ad peccandum. Si quidem intendit inducere ad peccandum mortale est peccatum mortale. & similiter si intendat inducere ad peccandum venialiter per actum peccati mortalis. Si vero intendat inducere proximum ad peccandum venialiter per actum peccati venialis est peccatum veniale.

Hoc quintum scilicet utrum peccato sit scandalum. dicendum quod scandalum passivum importat quodammodo commotionem animi a bono in eo qui scandalum patitur. nullus autem commoveatur qui rei immobili firmiter inheret. Meliores autem siue peccati soli deo inheret cuius est immutabilis bonitas. quod etiam si inherant suis prelati non inherant eis nisi in quantum illi inheret christo. secundum illud. ii. Cor. iii. Imitatores mei estote sicut & ego christi. Vnde quantumcumque videat alios inordinate se habere dictis vel factis ipsi a sua rectitudine non recedunt. secundum illud. ps. Qui confidunt in domino sicut mons syon non commovebitur in domino sicut mons syon non commovebitur in domino qui habitat in ierusalem. Et ideo in hiis qui peccato inheret christo per amorem scandalum non movetur. secundum illud. ps. Pax multa diligentibus leges tua domine & non est illis scandalum.

Hoc sextum scilicet utrum peccato sit scandalizare. dicendum quod scandalum actuum proprie est cum aliquis aliquid tale dicit vel facit quod de se est tale ut alterum natum sit inducere ad ruinam. quod quidem est solum id quod inordinate fit vel dicitur. ad peccatos autem pertinent ea que agunt secundum regulam rationis ordinare. secundum illud. ii. Cor. xiii. Omnia honeste & secundum ordinem fiant in vobis. & precipue hanc cautelam adhibent in hiis in quibus non solum ipsi offenderent. sed etiam alii offensio neque parent. & si quid in eorum manifestis dictis vel factis in hac moderatone desit hoc pervenit ex infirmitate humana secundum quam a perfectione deficiunt. non tamen intantum deficiunt ut multum ab ordine rationis recedant. sed modicum & leviter quod non est tam magnum ut ex hoc rationabiliter possit ab alio sumi peccandi occasio.

Hoc septimum scilicet utrum spiritualia bona sint peccato scandalum dimittenda. dicendum quod cum duplex sit scandalum actuum scilicet & passivum. questio ista non habet locum de scandalum activo. quod cum scandalum actuum sit dictum vel factum minus rectum nihil est cum scandalum activo faciendum. Habet autem locum questio si intelligatur de scandalum passivo. Considerandum est igitur quid sit dimittendum ne alius scandalizetur. Est autem in spiritualibus bonis distinguendum. Nam quedam horum

sunt de necessitate salutis que pretermitti non possunt sine peccato mortali. Manifestum est autem quod nullus debet mortaliter peccare ut alterius peccatum impediat. quia secundum ordinem caritatis plus debet homo suam salutem spiritualem diligere quam alterius. & ideo ea que sunt de necessitate salutis pretermitti non debent propter scandalum vitandum. In hiis autem spiritualibus bonis que non sunt de necessitate salutis videtur distinguendum. quia scandalum quod ex eis oritur quicquid ex malitia procedit. cum scilicet aliqui uolunt impedire hominibus spiritualia bona scandala concitando. & hoc est scandalum phariseorum qui de doctrina domini scandalizabantur. Quod esse contemnedum dominus docet. **Matth. xv.** Quicquid uero scandalum procedit ex infirmitate uel ignorantia. & hominibus scandalum est pusillo. propter quod spiritualia opera uel occultanda uel etiam interdum differenda sunt. ubi periculum non imminet quousque reddita ratione hominibus scandalum cesset. Si autem post redditam rationem hominibus scandalum duret. iam uidetur ex malitia esse. & sic propter ipsum non sunt hominibus spiritualia opera dimittenda. **Vn notandum secundum Augustinum** in libro contra epistolam permenianam. Vbi scismatis periculum timeatur a punitione peccatorum cessandum est. & tamen punitione peccatorum est quid spirituale ad iustitiam pertinens. quia penam inflictio non est propter se experenda. sed pene infliguntur ut medicine quedam ad cohibendum peccatum. & ideo in tantum habent rationem iusticie in quantum per eas peccatum cohibentur. Si autem per inflictionem penam manifestum sit plura et maiora peccata sequi. tunc penam inflictio non continebitur sub iusticia. & in hoc casu loquitur **Augustinus** scilicet quod excommunicatione aliorum imminet periculum scismatis. tunc enim excommunicationem inferre non pertinet ad ueritatem iusticie. **Ite** sacra scriptura res est maxime spiritualis. sed ab ea docenda cessandum est propter scandalum. secundum illud. **Matth. vii.** Nolite sanctum dare canibus. neque periculis margaritas ante porcos ne conuersi dirupant uos. **Sed** circa doctrinam duo sunt consideranda scilicet ueritas que docetur & ipse actus docentis. quorum primum est de necessitate salutis. ut scilicet contrarium ueritati non doceat. sed ueritatem secundum congruentiam etiam episcopis & personarum proponat ille cui incumbit docendi officium. & ideo propter nullum scandalum quod sequi uideatur debet homo premissa ueritate falsitatem docere. **Sed** ipse actus docendi in spiritualibus elemosinas computatur ut supradictum est. & ideo eadem ratio est de doctrina & de aliis misericordie operibus de quibus postea dicitur. **Ite** correctio fraterna interdum dimittenda est propter scandalum aliorum ut dicitur. **Augustinus** i. de ciuitate. **Sed** aduertendum quod quia correctio fraterna ordinatur ad emendationes fratris in tantum computanda est inter spiritualia bona in quantum hoc consuevit qui potest. quod non conuenit si ex correctione fraterna scandalizet. **Et** ideo si propter scandalum correctio dimittatur non dimittitur spirituale bonum. **Rursus** secundum **Ieronimum** propter scandalum dimittendum est omne illud quod pretermitti potest salua triplici ueritate scilicet uite. iusticie et do-

ctrine. **Impletio** autem consiliorum & largitio elemosinarum multotiens potest pretermitti salua triplici ueritate predicta. alioquin semper peccaret illi omnes qui pretermittunt. **Sed** sciendum quod in ueritate uite iusticie & doctrine non solum comprehenditur id quod est de necessitate salutis. sed etiam id per quod perfectius uenit ad salutem. secundum illud i. **Cor. xii.** **Emulami** carismata meliora. uel consilia etiam non sunt simpliciter pretermittenda. nec etiam misericordie opera propter scandalum. sed sunt interdum occultanda uel differenda propter scandalum pusillo. ut dictum est. **Quicquid** tamen consiliorum obseruatio & impletio operum misericordie est de necessitate salutis. quod patet in hiis que iam uouerunt consilia. & in hiis in quibus ex debito imminet defectibus aliorum subuenire. uel in temporalibus. puta esurientem pascendo. uel in spiritualibus. puta docendo ignorantem siue hominibus fiant debita. propter iniunctum officium ut patet in prelatibus siue propter necessitatem indigentis. & tunc eadem est ratio de hominibus. sicut de aliis que sunt de necessitate salutis. **Verum** autem per uitandum scandalum proximi debeat quis peccare uenialiter dixerunt quidam quod peccatum ueniale est committendum propter uitandum scandalum. sed etiam implicat seria si enim faciendum est iam non est malum neque peccatum. nam peccatum non potest esse eligibile. conuenit tamen aliquid propter aliquam circumstantiam non esse peccatum ueniale. quod tamen illa circumstantia sublata peccatum ueniale esset. **Sicut** uerbum ociosum est peccatum ueniale quoniam absque causa dicitur. si autem ex causa rationabili proferatur non est ociosum nec peccatum. quousque autem pro peccatum ueniale gratia non tollatur per quam est hominis salus. in quantum tamen ueniale disponit ad mortale uergit in detrimentum salutis.

Ad octauum scilicet utrum propter scandalum sint bona temporalia dimittenda. dicendum quod circa temporalia distinguendum est. aut enim sunt nostra. aut sunt nobis ad conseruandum per alios commissa. **Si**cut bona ecclesie committuntur prelatibus. & bona communia cuiuscumque reipublice rectoribus. & talium conseruatio sicut et depositorum imminet hiis quibus sunt commissa ex necessitate. & ideo non sunt propter scandalum dimittenda. sicut nec alia que sunt de necessitate salutis. temporalia uero quorum nos sumus domini dimittere ea tribuendo si penes nos ea habeamus. uel non repetendo si apud alios sunt. quicquid debemus propter scandalum. quicquid autem non. **Si** enim scandalum ex hoc oritur propter ignorantiam uel infirmitatem aliorum quod supradiximus esse scandalum pusillo. tunc uel totaliter dimittenda sunt temporalia. uel aliter scandandum scandalum. scilicet per aliquam admonitionem. **Vn** **Augustinus** dicit in libro de sermone domini in monte. **Dandum** est quod nec tibi nec alteri noceat quantum ab homine tradi potest. & cum negaueris quod peti iudicanda est iusticia ei. & melius aliquid dabis cum petente iniuste corexeris. **Aliquid** uero nascitur ex malitia quod est scandalum phariseorum. & propter eos qui sic scandala concitant. non sunt temporalia dimittenda. & hoc etiam noceret bono comuni. dare enim malis rapiendi occasio

& noceret ip̄s rapientib⁹ qui retinēdo aliena
in p̄cto remanent. Vñ. Gre. dicit in moralib⁹
Quidā dum t̄palia nobis rapiunt solūmō sūt
tolerandi. q̄dam uero seruata equitate p̄hibē-
di. n̄ solū curātes ne n̄ra subtrahant. s; ne rapi-
entes nō sua semetip̄os perdant. Preterea si
passim p̄mitteret malis hoībus ut aliena rape-
rent. vergeret hoc in detrimentū veritatis vi-
te & iusticie. & ideo non oportet p̄pter q̄dē
q̄ scandalū t̄palia dimitte. Item q̄n dicit apl̄s
Ro. xiiii. Noli cibo tuo illū p̄dere p̄ quo xp̄us
mortuus est. non est intentio apl̄i monere q̄ ci-
bus sit p̄pter scandalū totaliter dimitteendus qz
sumere cibū est de necessitate salutis. Sed talis
cibus est p̄pter scandalū dimitteendus. s; illud
i. Coz. viii. Non manducabo carnē in eternū
ne fr̄em meū scandalizē. Item annexa sp̄uali-
bus q̄nq; sunt p̄pter scandalū dimittenda. ut pa-
ter. qz apl̄s seminans sp̄alia t̄palia stipēdia
non accepit ne offendiculuz daret euangelio
xp̄i. Sic dicit i. Coz. ix. & ex simili causa nō
exigit ecclesia decimas ī aliquibus terris p̄pter
scandalū uitandū. Sed intelligendum est qz
scandaluz quod uitabat apl̄s ex ignozātia p̄-
cedebat gentiliū. qz hoc non consueuerant &
ideo ad t̄pus abstinenduz erat nec prius insti-
tueret hoc esse debitū. Ex simili causa ecclesia
abstinet de decimis exigendis in terris in quib⁹
non est consuetū decimas dare.

Circa nonū scz que mouere debent ad scan-
dalū fugiendū. considerandū est. Primo
q̄re non sit scandalū faciendū. Sc̄do q̄re non
sit scandalū patiendū. Circa primū sciendum
qz cū summa diligentia scandalū est uitandū
actiū id est ne homo aliquid agat unde sc̄-
dalū oriat̄. Priō p̄pter blasphemā dñi noīs.
Sc̄do p̄pter nocumētū multiplex pxioz. Tertō
p̄pter infamiā & augmentū nephandī crimi-
nis. Quarto p̄pter incrementū & cumulū cor-
ruptioz. **P**rimo quidē uitanduz est scan-
dalum p̄pter dei blasphemā. Vñ conq̄rit̄ do-
minus. Vñ. li. dñatores tui iniq̄ agunt. & iu-
giter nomē meū blasphemant. p̄ctā enī maiōz
id est principū seculariū & p̄latoz ecclesie p̄ci-
pue faciunt nomē dñi blasphemari. Vñ mīo-
res excusant se de p̄ctis suis p̄pter p̄ctā maio-
rū. Sed & iudei & heretici in p̄fidia pseuerant
p̄pter exempla mala & scandala p̄latoz. dicē-
tes. Videte quō isti viuūt. quō incedunt. non
sic petrus. paulus. & alii. Cum quidā legati &
abbates tredecim missi ad terram albigenisium
cum multis equis & famulis ambularent con-
tra hereticos p̄dicantes. insurgebant cōtra eos
heretici p̄dicantes econē exempla mala & iso-
lentiā uite p̄latoz clericoz ac etiā religiosoz.
dicentes. Ecce quō isti p̄dicant nobis xp̄m do-
minū suū. equites pedicē. diuites paup̄em. pō-
posi humilē. & hmōi. & sic sine fructu de tra-
confusi recedere habuerūt. i. Re. xii. Dixit na-
than ad dauid. blasphemare fecisti nomē dñi
Aaron ponens scandaluz corā filiis israhel. i.
vitulum fecit eos apostatare a deo. & dixerūt.

isti sunt dñi tui israhel &c. Exo. xxxii. Similit̄
ieroboam. iiii. Re. xii. Cogitato ieroboam con-
silio fecit duos vitulos aureos. & posuit vnuz
in bethel. & alterū in dan. & dixit. Isti sūt dñi
tui israhel. &c. & factū est hoc israhel in pecca-
tū scz apostasie uel ydolatrie. Duo vituli duo
exemploz maloꝝ ḡna significant in p̄lat̄is et
psonis ecclesiasticis. hic est vitulus quē posuit
in bethel. i. in domo dei ecclesie ad ruinā popu-
li. Vitulus in dan qui iudiciū interpretat̄ signi-
ficat exemplū malū principū terrenoꝝ. q̄ ali-
os & iudicat̄ iuste & a dño iudicabunt. Item
balaam docebat balach mittere scandalū corā
filiis israhel. ut dicit̄. Apōc. ii. edere scz de sacri-
ficiis ydoloꝝ & fornicari cū mulieribus madi-
anitis que induxerūt eos ad ydolatriā. Sicut
dicit̄ Exo. xxxv. Similit̄ de salomone. iiii. Re.
xi. Cum iam esset senex depuatus est cor ei⁹ p̄
mulieres ut sequeret̄ deos alienos. Similit̄. ii.
Mach. iii. Iason facinorosus uerbis suis et exē-
plis om̄es cōtribules suos traxit ad ritum gē-
tiliū. Et sic patet qz scandaluz inducit dei blas-
phemiam. **S**c̄do uitandū est scandalū p̄pter
nocumētū multiplex pxioz. multi enī vi-
sis uel auditis scandalis vulnerant̄ in mētib⁹
puertunt̄ in moribus. p̄s. Cū puerfo puerteris
imitando scz vitia puerfoꝝ. Item p̄cipitantur
in foueā p̄cti. scandalizantes enī primo corru-
pentes in foueā multos secū trahunt. maiōz au-
tē & grauiōz est ruina primo cadentis. qz om-
nes alii corruūt sup̄ eū. Homo quidā uolens
arboꝝ inclinare multos socios aggregauit q̄
ascendens in arboꝝ sūmitatē arboꝝis app̄hen-
dens pependit in ea deorsum trahendo. Sc̄os
uero manibus apprehēdit pedes primi. & ter-
tius sc̄oi. & quartus tertii. & sic de aliis. cum
aut̄ primus pondere grauatus sc̄eare uellet ī
manibus auulse sunt ab arboꝝ. & sic ipse ceci-
dit & om̄es alii p̄ter ceciderūt. Sic vno corru-
ente p̄ p̄ctm. multi adherentes ei corruunt ei⁹
exemplo uel sc̄adalo. Sicut primo angelo cor-
ruente om̄es alii adherentes ei p̄ consensū p̄i-
corruerunt. Sic et multi post se trahunt alios
Cōtra quos ysa. v. Ve qui trahitis iniquitatez
in funiculis uanitatis & q̄si uinculuz plaustrū
p̄ctm. Tales sunt dyaboli uenatoꝝ qui mul-
tos uenantur. illaqueant. capiūt. & acquirūt
dyabolo. Michee. vii. Vir fratrē suū uenatur
ad mortem. Iere. v. Inuenti sunt ī populo meo
imp̄i insidiātes quasi aucupes laqueos ponē-
tes. & pedicas ad capiendū viros. Laquei sunt
exempla uanitatis. pedice sunt exempla cupi-
ditatis. decipula sūt doloꝝitatis exempla. Vñ
legit̄ sicut decipula &c. Item sunt ut bubo cir-
cundari laqueis quē aucupes ponūt de die in-
ter laqueos. ad quē accedētes cornicule uel alie
aues admirantes capiunt̄ in laqueis circūposi-
tis maloꝝ exemploꝝ qui accedunt imitando.
Item similes sunt cuidā grui que capta ab au-
cupe et diu nutrita detrahit̄ alis facta ē ei q̄si
domestica. cum autē redissent plume uidens
gregē aliaruz aduolauit cū eis. & cū circa t̄pus

hiemale mutaret patriam facta est dux aliarum. & transiens per locum ubi nutrita fuerat quasi recordata boni pabuli quod in domo rustici habuerat. de nocte per tenebras introduxit alias in dicta domo. quarum clamorem audientes qui in domo erant surrexerunt. & accensis lumibus illam & alias ceperunt. quam inter alias potuit dominus agnoscere signo quod consueverat in coxa eius inuentum. Similiter qui apostatant a deo uel a fide uel ab ordine cum maxima ueneratione animarum ad dyabolum. uel mundum. uel peccatum redeunt. Item sunt milites in exercitu dyaboli propotentes qui aliquando uno actu. in uno exemplo multos immo quasi innumerabiles occidunt. Sampson in mandibula asini mille uiros occidit. Iud. xv. Et ipse se occidit plurimos interimit. ibidem. xvi. Principes & plati qui subditis suis mala prebent exempla similes sunt herodis. de quo ferre dixisse cesar. Mallus esse herodis porcus quasi filius. quia cum prozelitus sit ipse occidit filios suos & nutrit porcos. Osee. ix. Effraim ad interfectorem ducit filios suos. Item sunt similes neroni. de quo dicitur in cronicis. quod hostis iustitie primam persecutionem in christianos excitans petrum & paulum occidit & matrem suam et sororem & fratrem suum lucretium & senatum. & omnes fere domesticos. & tandem se occidit execrabilis factus omnibus & odiosus. licet primo promotus ad imperium modeste impare cepisset. Multi in platone sunt ei similes. Iacob. xi. Qui pauere uerbo occidebant exemplo malo. Tertio uidentur est scandalum propter infamiam ipsius facientis. reddit enim eum uilem & in uilitate notabilem. deo. sanctis. & hominibus odibilem. Exo. x. Exosus habui eos propter malitiam aduentionum suarum. ps. Iniquos odio habui. Aues nocturnales odiose sunt auibus lucis. Sicut noctua et bubo. Sic peccatores amantes tenebras peccatorum sanctis omnibus sunt exosi. Item tales ecclesiam uel collegium sua uilitate confundunt. Iere. xv. Confusa est & erubuit. ps. Tota die uerecundia mea contra me est. dicit ecclesia & confusio faciei mee cooperuit me. & ideo merito sunt confundibiles & confusione digni. & tamen quicquid ipsi de sua confusione non erubescunt. Iere. vi. Confusi sunt quia abhominacionem fecerunt. Quinimmo confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Debent autem confundi. quia sunt monstruosi. uenenosi. contagiosi. ridiculosi. Monstruosi quidem similes monstris babilonis. de quibus dicitur. Vsa. xiii. & xxxiiii. Erit cubile draconum & pascua strutionum. ibi occurrent demonia. onocentaurus & pilosus &c. Dracones sunt. quia uentum uanitatis attrahunt flamas ueritatis & malignitatis. euomunt. aquas diuitiarum & deliciarum mundi insatiabiliter bibunt. & aera flatu infamie inficiunt. Strutiones. habentes quasi alas autem. non uolat. uellera quasi ouium. uentre ferarum rugineum. pedes quasi asinorum. quia & si uerbis uolatu ad alta silant. de terra tamen non se eleuant. mentem habent quasi ferrugineam pro avaritia. & si exterius aliquando prebent quina similitudinem

in fine ostendunt asinam stoliditatem. Demonia. demones grece. scientes latine. quia scientie quam predicando ostendunt. operando contradicunt quasi demonia ibi occurrunt. prebent diuinam scientiam. & exemplis ostendunt demonum uitas. Onocentauri. i. asini et tauri. quia multi tauri sunt dum predicacione laborando excolunt terram ecclesie. & asini insensate & luxuriose uiuendo. Pilosi sunt. i. simie habentes humanam effigiem in corporibus. humanam dissimilitudinem in moribus. Lamie sunt. qui fetus suos quos uerbo laetant. exemplo lacerant. lamie dicuntur. quia lanie quia fetus suos laniant quos lactant. uel ut dicit Glosa. lamie habent faciem femineam. pedes equinos. quia multi in apertis sunt molles & dissoluti compositi. & ornati. sed inferius brutales & luxuriosi apparere. Venenosi uero. quia circumquaque uirus sue iniquitatis effundunt & effundendo corrumpunt. i. Coz. xv. Corruptum bonos mores colloquia praua. multo fortius consortia praua. similia & exempla praua. De prauis colloquiis. Reque super. de peccatis lingue. De prauis consortiis. Reque super. quomodo mala societas corrumpit. De malis exemplis quomodo uulnerant & occidunt. super proximo. Sunt enim sicut basiliscus qui totum aerem corrumpit. Et sicut dracones ut dictum est Iere. li. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrumpit uniuersam terram. Montes pestiferi sunt maiores quorum corruptio deriuatur in inferiores. Cuidam uero religioso apparuit quedam domus pulchra valde ornata regio preparata quam uident obstupuit credens quod esset uirgo beata. Sed illa dixit. non sum illa quam tu estimas id est mater christi. sed eius sponsa. i. ecclesia pro qua frequenter gemis & oras. cuius est dolor mirabilis & corruptio descendens a capite per oes artus usque ad pedes. & hoc tibi sit. signum quod dicto coronam speciosissimam amouens de capite ostendit ei superiorem partem capitis ad modum crucis in quatuor partem incisam. et vermes ebullientes & saniem defluentem. et ait. Ecce ex hiis que uides prepedere potes quantum sit dolor meus. & quanta corruptio in membris aliis. & hiis dictis euauit. Isti sunt contagiosi. multo peius quam lepra uel morbus alius. Isti hirci fetidi. & si cut thuribula ex quibus exhalat fumus non aromaticus. sed fetor imanis. Vsa. iiii. Erit pro sua uero odore fetor. quia odore uirorum sanctorum fetore faciunt. fumo & fetore in fame totum unum collegium uel religionem uel ecclesiam diffamantes. Tales sunt ridiculosi facti uidelicet in derisum ludibrium & obprobrium. non solum etiam coram hominibus. uerum etiam coram demonibus. Homines quidem de talibus in conuiuiis & tabernis obloquuntur & detrahunt. & eos ostendunt digito in derisum. Demones etiam ludunt de talibus sicut catus de sorice. Iere. xlviii. Erit moab in derisum et in exemplum omnibus in circuitu suo. Sicut Iud. xvi. legitur de sampson quod cum philistei cepissent dormientem in gremio dahlie crine nudatum & excecatum de eo ludebant. & festum magnam faciebant. & ei illudebant. Similiter

postquam homo captus a demonibus est in mani-
festo peccato expoliatus uirtutibus. & excecatus
per peccati impudentiam. qui primo erat demonibus
terribilis. fit eis contemptibilis. Item ad idem est
quod dicitur in scolasticis. hyst. quod cum sedechias fugeret
recedens a ierusalem comprehensus a caldeis in cam-
pibus iericho ad regem babilonis adductus in reb-
lata occisus filiis eius coram eo et familia exo-
culatus. in babilone uinctus ducitur. Vbi cum
maximum festum facerent babilonii fecit eum
nabuchodonosor adduci in medium inter conui-
uas cum cantoribus suis. qui cum de precepto re-
gis nabuchodonosor caneret in uasis musicis
de canticis syon. cum inuitarent cantores ad bi-
bendum. datus est sedechie de precepto nabucho-
notus laxatiuus. qui turpiter solutus et ignomi-
niose sedatus coram omnibus ab omnibus derisus
in carcere deersus. in confusione sua cito mor-
tuus est. Similiter mali prelati male se habentes
in regimine populi a pacis diuine uisione rece-
dentes et mundana sequentes & publice peccan-
tes. filios eorum id est subditis qui eos sequuntur imi-
tando. consuetudine adducti in babiloniam ifa-
mie turpiter defecati. per mala exempla sunt pecca-
toze cantus et demonum risus et ludibrium. Hoc
etiam dicitur Glosa. sup. abac. ii. Ve qui potius dat
amico suo mittens fel inebrians ut aspiciat nu-
ditatem eius. Abdias. c. Illuserunt tibi uiri fede-
ritas tui. Item notandum est quod dyabolus ut in ca-
tatorum qui omnes circumstantes in ludo suo uo-
lens puocare ad risum insufflat in pixide in qua
est inquinamentum. nec apparet in aliquo in qua
est inquinamentum. que cum porrexerit pluribus qui nec plura
quam sufflauerunt in pixide ex hoc apparent in qui
nati. tandem tradidit eam alicui fatuo ad insuf-
flandum uertens ei illam preem in qua est inquina-
mentum. qui cum exsufflet exit de pixide puluis
terribilissimus subito denigrans & inquinans fa-
ciem eius totam. ex cuius confusione & defecatione
omnes astantes ludo puocant ad risum & plau-
sum. Sic cum aliquis fatuus uult occulte peccare
dyabolus uertit ei quasi pixidem inquinamentum ei
quod sepe deprehendit aliqua occasione in aliquo fa-
cto aperit patenter quod credebat facere latenter.
per quod eius fama denigratur. de quo demones
gaudent & rident. Tales igitur confundunt &
confundunt. scandalizant & scandalizant. id est sca-
dalis qui faciunt diffamant. Ideo horreat sapiens
uitare scandalum dicens. Eccli. xxiii. Doctrina
oriz audite filii. qui custodierit illam non peri-
et labiis suis. nec scandalizabit in opibus pessimi-
s. nec uerbis nec factis scandalizabit. nec
diffamabit ex scandalis. Sequitur. Supbus &
maledicus scandalizabit. Contra religiosos pre-
cipue qui sanctitatis habitum portant exterius
sed interius iniquitate pleni ex abundantia cor-
dis & uerbis & factis alios scandalizant. dicitur
uideat illud. Eccli. i. Ne fueris ypocrita in conspe-
ctu hominum. & non scandalizeris in labiis tuis.
attende in illis ne forte cadas & adducas anime
tue in honorationem. & reuelet deus absconsa.
&c. Sic ergo uitandum est scandalum propter infa-

miā. Quarto uitandum est propter incremen-
tum & cumulum tormentorum. Sicut enim dicit. Gre-
sciant tales quod tot mortibus digni sunt quot
peccationis exempla ad alios transmittunt. Math.
xiii. Mittet filius hominis angelos suos. et colligunt
de regno eius omnia scandala. & alligabunt
eos sicut zizania in fasciculos ad comburendum
& mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus
& stridor dentium. ponet autem deus illos in exem-
plum damnationis & pene. sicut fuerunt in exem-
plum culpe. Ezech. xliii. Homo de domo isra-
hel qui posuerit ydola in corde suo. scandalus
iniquitatis sue &c. Et post. Ponam faciem meam
super hominem illum & faciam illum in puerum & ex-
emplum. & disperdam eum. Nau. iiii. Reuelabo pu-
denda tua & ostendam gentibus nuditatem tuam
& ponam super te abhominaciones tuas & contu-
meliis te afficiam & ponam te in exemplum. &c.

Deinde considerandum est que sit sca-
dalu uitandum passiuē. Sciendum quod
fatuitas illorum qui malum exemplum
accipiunt & mutant ab hiis quos
male uident agere apparet in multis. Videli-
cet & in male eligendo. et in male agendo. In
eligendo quidem quod bonos & bona uisa contem-
nunt. malos autem eligunt imitari qui proponunt
conuersationes malorum conuersationi bonorum. quod
potius sequuntur eorum opera. uicia uel exempla quam
uirtutes. magis uolunt esse degnes quam genero-
si. deformes quam formosi. fetidi quam odoriferi. pe-
nitiosi quam fructiferi. tenebrosi quam lucidi. Io. iiii
Dilexerunt homines tenebras magis quam lucem. Eli-
gunt lignum mortiferum. & lignum uite dimittunt.
Sicut adam sue uxoris exemplo comedit lignum
ueritum & mortiferum. Dimittunt cibum & potum
salutiferum et sumunt mortiferum. Dimittunt mel
& gustant fel. Dimittunt panem & sumunt la-
pidem. Dimittunt piscem & accipiunt scorpio-
nem. Dimittunt sanum et eligunt putridum. quod
non facerent ipsi porci. Eligunt malos in uasa
sua. bonos autem foras dimittunt. ps. Fiat mensa
eorum in retributionem et in laqueum et in scanda-
lum. Item isti dimittunt aurum. et eligunt scenum
Dimittunt rosam et eligunt spinam. Sequuntur
lupum et dimittunt piuum pastorem. Sequuntur iudam
peccatorem. et dimittunt saluatorem. Cum dicat pe-
trus. Sequamini uestigia eius qui peccatum non fe-
cit. Isti sunt similes illi qui dimisit socium suum
sapientem. et secutus fatuum incidit in latrones.
Deu. xii. Caue ne imiteris abhominaciones gen-
tium. Eccli. xxii. In uia ruine non eas. et non of-
fendes in lapides. non credas te uie laboriose.
ne ponas anime tue scandalum. Fatuus est qui sequitur
ductorem cecum. cursum claudum. comitem inimi-
cum. Isti querunt sibi exempla corruptionis. cum
inuenire possent exemplaria ueritatis. id est uita; et
exempla bonorum. Iac. v. Exemplum accipite fratres
longanimitatis laboris et patientie propheta-
tas. Ioh. xiii. Exemplum dedi uobis. Exo. xv. In-
spice et fac huius exemplar quod tibi in monte mo-
stratum est. Non debet accipi exemplar a sacerdotibus
baal. sed a sacerdotibus leuitici generis. Item fatuus

sunt in agēdo qz faciūt ea que damnāt et dā-
nanda iudicant ī aliis. Ro. ii. Eadez agis que
iudicas. Et post. Existimas O homo qui talia
agis quia tu effugies iudiciuz dei. Tales sunt
similes armigero saul qui videns dñm suum
irruisse ī gladiū suū fecit ipse similiter. et sic se
ipm occidit. i. Re. xxxi. Isti cū possent inueire
aurū. argentū. et lapides p̄ciosos de quib⁹ edī-
ficarent sibi domos ī quibus imperpetuū ha-
bitando regnarent. Isti non soluz edificāt lig-
nū. fenū. et stipulā. s; magis lutū. ferrū. plum-
bū. et stagnū cum quibus ardeant in eternuz.
Qui vult iuenire multa exēpla mala legat in
libro mūdane uanitat̄ et inueniet illū plenū
malis exemplis. Math. xix. Ve mundo a scan-
dalis. Isti colligunt de mundo om̄ia scanda-
la ad imitandū. s; filius hom̄is mittet angelos
suos & colligent de regno ei⁹ om̄ia scandala
ad comburendū. Math. xiii. Hoc aut sciendū
qz alii scandalizant ex ignozantia. alii ex fragi-
litate. alii ex tolerātia. alii ex malignitate. Scā-
dalizant aliqui ex ignozantia veritat̄. Sumē-
tes occasionē scandali vbi sumenda non esset
Sicut iudei audientes doctrinā xp̄i & uidētes
miracula mirabant ipm purū hom̄ez estimā-
tes. Mar. vi. Multi audientes admirabantur
in doctrina eius. dicentes. vñ huic om̄ia. & q̄
est sapientia q̄ data est illi. & uirtutes tales q̄
p man⁹ ei⁹ efficiunt. nonne hic est faber Ma-
rie filius. frater iacobi & ioseph & iude & sy-
monis. nonne & sorozes eius hic nobiscū sūt.
& scandalizabant in eo. Item. Io. vi. cū multa
diceret de sacramēto altaris discipulis suis. Pa-
nis quē ego dabo caro mea est &c. Caro mea
vere est cibus &c. multi audientes dixerūt. Du-
rus est hic sermo. et c. Sciens aut ih̄sus qz mur-
murarent. dixit eis. Hoc vos scandalizat. Alii
scandalizant ex infirmitate. Sicut dixit dñs di-
scipulis. Math. xxvi. Om̄es vos scandalū pati-
emini in ista nocte. Et Math. xi. Ceci vident
claudi ambulant. &c. Beatus est qui non fue-
rit scandalizatus in me. Gre. Vifa xp̄i passiōe
quisqz n̄ scādalizari debuit s; admirari. Math
xiii. Facta tribulatione & p̄secutione p̄pter ū-
bum cōtinuo scandalizant. Et Math. xxiiii.
Tunc scandalizabunt multi. Alii scandalizan-
tur ex coherentia conuersationis & societatis
maloz. facti videlicet imitatores eoz. ps. Cō-
mixti sunt inter gentes & didicerunt opa ei⁹
& factū est illis in scandalū. Ideo Math. xviii
Si manus tua uel pes tuus scandalizat te. ab-
scide eum. Et si oculus tu⁹ scandalizat te. erue
eum. &c. Item aliqui scandalizant ex maligni-
tate. sicut dño publice p̄dicante conē vitā ma-
lam & doctrinā scribarū & phariseoz. discipu-
li dixerunt ei. Scis qz pharisei audito hoc ver-
bo scandalizati sunt. Et. i. Coz. i. Nos predica-
mus xp̄m crucifixū. iudeis quidē scandalum
gētibus aut stulticiam.

**DE ERUBE-
SCENTIA BONITATIS.
DISTINCTIO. XVIII.**

Dēinde considerandū est de erube-
scentia de bono que est tredecia fi-
lia manis glorie. que est qñ verecū-
daē aliquis se paupem esse. uel ma-
le vestitū. minus esse inter alios honozatū. Ve-
recundant aliqui se de infimo gñe natos esse.
darentes cōsanguineos & amicos panpes vi-
dere cū ad pinguiorē fortunaz ascenderint vl-
eos corā hoibus recognoscere dedignant. Sic
ille qui requisitus quis esset pater eius. rñdit
se nepotem esse cuiusdā ep̄i. non audens p̄rem-
suū nominare. Sicut d̄ mulo dicit fabulose qz
requisitus quis esset. rñdit se creaturā esse dei.
requisitus quis esset pater eius. rñdit dextra-
riū auunculū suū esse. Ad eandē sp̄m p̄tinet
erubescencia iniquitatis. non qz homo erubescat
de iniquitate quā fecit ad cōfitendū. qz hoc es-
set laudabile. Sed intantū timēt verecundari
cozam hom̄ie. qz aut oīno non confiteat. aut cō-
fitens minora & min⁹ erubescibilia dicit sub-
ticens grauiora. De fatuitate talium. Require
infra. Confessio. Ad eandē sp̄m p̄tinet erube-
scentia veritatis. qñ scz verecūdaē aliquis veri-
tate dicere vbi & qñ opus est. qz timet offen-
dere lucrū. gratiā. uel fauozē amittere. vel req-
situs a iudice vel p̄lato p̄ctm suū. negat nolēs
erubescere cozam eis uel verecundiā sustinere
Vel si uerbū mendosū p̄culit non uult in mē-
dacio deprehēdi. & ideo mendaciū suū negat
uel uerbū suū sustinet esse verū. aut si menda-
citer detraxit de aliquo non uult famā eius re-
stituere ne de mendacio erubescat. aut si non
audet quis confiteri fidei veritatē. Contra qd̄
specialiter dicit ap̄lus. Ro. i. Nō erubescō euā-
geliū. Eccl. iiii. Pzo aīa tua non erubescas dicē
verū. Est enī confusio adducens p̄ctm. & ē cō-
fusio adducens gratiā et gloriā. Ad eandē spe-
ciem p̄tinet erubescencia sanctitatis. nam mult-
ti sunt qui cozam hom̄ibus erubescūt ieiuna-
re. ozare. elemosinas dare. & hmōi. ne irrideā-
tur ab eis. Sed stultus esset miles qui seruitiū
regi debituz non auderet ei reddere ne de hoc
hom̄ies loquerent. Item si recte incedens deri-
dere a claudo p̄pter hoc qz recte incedit. nul-
lus est qui non contēneret. & fatuus esset ille
si propter hoc uellet incedere sicut claudus.
Item si plutum ambulans derideret illos qui
per viā mundā & rectā incederent nullus seq-
retur enī p̄ lutum. Itē non debet sanus erube-
scere de hoc qz sanus est aliis egrotātibus. Vel
qz mundus est aliis leprosis. Vel qz non ē sor-
didus aliis inquinatis. Vel qz stat aliis cadē-
tibus. Sen. Sic tibi tam a turpibus laudari qz
ut lauderis ob turpia. Item non qz multis. sed
quibus placeas cogites. letioz esto quotiens di-
splices malis & maloz de te estimatōnes pra-
uas. ueram tibi laudationem ascribe.

Dēinde considerandū est de tempta-
tione dei. que ē decia quarta filia ī-
anis glorie. Circa quā consideran-
da sūt duo. Primo in quo cōsistat
temptatio dei. Secdo utrū sit p̄ctm. & quō.

Arca primū sciendū q̄ temptare est p̄ experimētū sumere de eo qui temptat. Sumimus autē experimentū de aliquo & verbis & factis. Verbis quidē ut expiamur an sciat q̄d facit. Verbis quidē ut expiamur an sciat q̄d querim⁹. uel possit aut uelit illud implere. Factis autē cum p̄ ea que facimus explozam⁹ alterius prudentiā. uel uoluntatē. uel potestatē. Verūq; autē horū contingit dupliciter. Vno q̄ dem modo apte. Sicut cū quis temptatozem se p̄fiteretur. sicut sampson. Iud. xiiii. Proposuit p̄bleuma philisteis ad eos temptādus. Alio uero mō insidiosē et occulte sicut pharisei temptauerunt xpm. Math. xxii. Rursus q̄q; expresse. puta cum quis dicto uel facto intendit experimentū sumere de aliquo. Q̄q; uero interpretatiue. q̄ sc̄z & si hoc non intendat ut experimentū sumat. id tñ agit uel dicit q̄d ad nihil aliud uidet̄ ordinabile nisi ad experimentū sumendū. Sic ergo homo deus temptat q̄q; uerbis q̄q; factis. Verbis quidē deo colloquimur orando. Vñ in sua petitiōne aliquis xp̄s se deū temptat q̄ ea intentōne aliquid a deo postulat ut explozet dei scientiā. potestatez. uel uoluntatē. Factis autē aliquis xp̄s se deū temptat. q̄ p̄ ea que facit intendit experimentū sumere diuine potestatis uel pietatis. aut sapientie. Sed quasi interpretatiue deū temptat q̄ etsi non intendat experimentū sumere d̄ deo. aliqd tñ uel pete uel facit ad nihil aliud utile nisi ad pbandū dei potestatē. uel bonitatē. seu cognitionē. Sicut cū aliquis equū currere facit ut euadat hostes. hoc nō est experimentū de equo sumē. Sed si equū currere faciat absq; ulla utilitate. hoc nihil aliud esse uidet̄ q̄z experimentū sumere de equi uelocitate. & idē est in omib⁹ aliis rebus. Q̄n ergo p̄pter aliq; necessitatem seu utilitatē cōmittit se aliquis diuino auxilio in suis petitionibus uel factis hoc non est deū temptare. Dicit̄ enī. ii. Para. xx. Cum ignozamus q̄d agere debeamus. hoc solum residui habemus ut oculos n̄ros dirigamus ad eē. Quādo uero h̄ agit absq; necessitate & utilitate. h̄ est interpretatiue temptare deus. Vñ Deu. vi. Nō temptabis dñm deū. dicit̄ Glosa. Deū temptat qui habēs quid faciat sine rōne se cōmittit p̄iculo xp̄is utrū possit liberari a deo. Et Aug⁹ xxv. cont̄ faustuz dicit̄. q̄ xp̄s qui palam docendo & arguendo. & tñ inimicorū rabiē ualē in se aliqd non sinendo. dei demonstrabat potestatem. Idēz. tñ fugiendo & latendo hoīs instruebat firmitatē. ne deum temptare audeat q̄n habet q̄d faciat. ut q̄d cauere oportet. eua-dat. ex quo uidet̄ i h̄ tēptationez dei consistere q̄n p̄mittit homo facere q̄d potest ad pericula euadenda. resp̄. iens ad auxiliū diuinuz. Hoc autē aduertē q̄ sancti p̄ muocationē diuini noīs miracula faciunt. licet expectent solū diuine potestatis effectū. Similic̄ p̄dicatores regni dei qui p̄missis hūanis subsidiis in solo deo spem suam ponūt. Iuxta illud. i. Pe. v. Om̄em sollicitudinē v̄ram p̄icientes in eum. Et ps. Ista cogitatū tuū in dño. &c. nō tem-

peant deū. qz ex magna utilitate uel necessitate subsidia tpalia p̄mittunt ut vacent expectatiū uerbo dei. & ideo si soli sumo imitantē non p̄pter hoc temptant deū. Sed si absq; utilitate uel necessitate humana subsidia desererent. deus temptarent. Vñ Ambro. sup illud. Luc. ix. Nihil in uia tuleriēis &c. dicit̄. Qualis debet esse qui euangelizat regnum dei. p̄ceptis euangelicis designat̄. h̄ est ut subsidia secularis admicula non requirant. fideiq; totus iherens putet quo min⁹ ista requireret. magis posse suppetere.

Arca sc̄m sc̄z q̄o temptare deū sit p̄ctm Sciendū q̄ sicut dictū est. temptare est experimentū sumere. null⁹ autē experimentū sumit de eo de quo est certus. & ideo omnis temptatio ex aliqua ignorantia uel ex dubitatione p̄cedit. uel eius qui temptat. sicut cū quis experimentū sumit de re aliqua ut ei⁹ q̄litate cognoscat. siue alioz. Sicut cū quis experimentū sumit de aliquo ut aliis ostendat p̄ quē modū deus dicit̄ nos temptare. Ignozare autē uel dubitare de hiis que p̄tinent ad dei p̄fectionē est p̄ctm. Vñ manifestū est q̄ temptare deū ad h̄ q̄ ip̄e cognoscat dei uirtutē. ē p̄ctm. Vñ Deu. vi. dicit̄. Nō temptabis dñm deū tuū. Et. i. Coz. x. Nō temptemus xpm. sicut quidam eoz temptauerūt. Si quis autē ad h̄ experimentū sumat eoz que ad diuinam p̄fectionē p̄tinet. non ut ip̄e cognoscat. s; ut aliis demonstrat. h̄ nō est temptare deū. cū subsit iusta necessitas uel pia utilitas. & alia que ad hoc cōcurrere debent. Sicut enī apli petierunt a dño ut in noīe ihu xp̄i signa fierent. Ut dicit̄. Actu. iiii. ad h̄ sc̄z q̄ uirtus xp̄i infidelibus manifestaret̄. Et nota q̄ duplex ē cognitio diuine bonitatis uoluntatis. Vna quidē speculatiua. & quātuz ad hanc non licet dubitare nec p̄bare utrū uoluntas dei sit bona. uel utruq; deus sit suauis. Alia est cognitio diuine bonitatis seu uoluntatis affectiua seu exp̄imentalis. dum quis experitur in seip̄o gustū diuine dulcedinis. & complacentiam diuine uoluntatis. Sic de ierotheo dicit̄ Dionysius. ii. c. de di. no. Q̄ didicit diuina cōpassione ad ip̄a. & hoc mō mouemur ut p̄bemus dei uoluntatē. & gustemus eius suauitatē. Item nota q̄ reprehendit̄ rex achas qz dicit̄ sibi q̄ signū peteret noluit petere. dicit̄. Vsa. vii. Nō petā. & nō temptabo dñm. p̄pter q̄d uideri posset q̄ temptare deū non sit p̄ctm. Abrahā uero petiuit signū. sicut legitur Gen. xv. Vñ scire possum q̄ possessurus sum eam sc̄z terrā p̄missam. Et Gedeon signū petiuit a dño de uictoria rep̄missa. sicut dicitur Iud. vi. qui tñ ex hoc non rephendit̄. Est autē ratio p̄missorū. qz deus uolebat signū dare regi acham. non p̄ ip̄o solū. s; p̄ totius populū i instructione. & ideo rephendit̄ q̄si impeditoz communis salutis q̄ signū petere uolebat. nec petendo temptasset deus. Tum. qz ex mandato dei petiisset. Tū. qz hoc p̄tinebat ad utilitatē cōmunē. Abrahā uero signū petiuit ex instinctu

diuino. et ideo non peccauit. Sed eo uero signum ex debilitate fidei peccasse uideatur. & ideo a peccato non excusatur. Sicut Glosa ibidem dicit. Sicut & zacharias peccauit. dicens. Luce. i. ad angelum. Vn hoc sciam. vn & ppter incredulitate punitus fuit. Sciendum tñ qd dupliciter aliqis signum petit a deo. Vno modo ad explorandam diuinam pietatem aut ueritatem dicti eius. & hec de se peinent ad dei temptationem. Alio modo ad hoc qd instruat quid sit circa aliqod factum placitum deo. et h nullo modo peinet ad dei temptationem.

DE CONTEMPTU DEI.

Demde considerandum est de contemptu dei. Circa quod considerandum quomodo sit peccatum spirituale. & filia inanis glorie. Et dicendum quod in aliquo peccato potest esse contemptus dei dupliciter. Vno modo per se & ex intentione peccantis. Alio modo per accidens. & ppter intentionem. Primo modo contemptus dei dicitur esse speciale peccatum. quia habet propriam rationem obiecti. Alio modo dicitur dei contemptus esse in aliquo peccato per accidens. quia non intendit in peccato deum contemnere. Sed ppter intentionem suam sequitur quod peccando contemnit deum. faciendo scilicet aliqod quod est contra preceptum dei. puta fornicator non intendit principaliter deum contemnere. sed libidine suam explere. Sed ex hoc sequitur quod contemnit deum. contra inhibitionem eius agendo. Est ergo contemptus dei peccatum. quoniam scilicet aliquis ex intentione facit aliqod in contemptum dei. quoniam minus eius & iudicia non metuit. quoniam peccare per nihil lo ducit. quando negligit exire a peccato. quando bona spiritualia & eterna perpendit. Vnde. psalm. xviii. Impius cum in profundum uenerit peccatorum contemnit. Et nota quod est contemptus laudabilis & culpabilis. Contemptus laudabilis est quando quis contemnit mundanum honorem propter deum. sicut de uiro iusto dicitur. Job. xxix. Contemnit multitudinem ciuitatis. et uocem exactoris non audit. &c. Item quoniam contemnit pauorem. id est. quoniam non timet sustinere dolores & angustias propter deum. Vn de equo forti & audaci dicitur. Job. xxxix. Contemnit pauorem. nec cedit gladio. Item quando contemnit pudorem. id est. quoniam non timet sustinere confusionem & uerecundiam propter deum. exemplo christi. de quo dicitur. Heb. xii. Sustinuit crucem confusionem contemptam. Contemptus uero culpabilis est multiplex. Quoniam enim contemnit deum. quia contemnit eius imperia. Vn reprehenditur dauid. ii. Re. xii. Quare contempsisti uerbum domini. Et Nui. xv. Anima que per superbiam aliqod commiserit. quoniam aduersus dominum rebellis fuit. peribit de populo suo. uerbum enim domini contempsit. Itē quoniam contemnit eius iudicia. Sic congruit dominus. Eze. v. Contempsit iudicia mea. ut plerumque esset impia quod gentes. Et Leui. xxvi. Si spreueritis leges meas & iudicia mea contempseritis ut non faciatis ea que a me constituta sunt. &c. Visitabo uos uelociter. &c. Item quoniam contemnit eius consilia. siue contemnit eius sapientiam. Sicut dicitur. Eccl. i. Sapiencia pauperis. id est. christi contempta est. Item contemnit eius clementiam. Sic ipse con-

gritur. Iere. iii. Quo si contemnat mulier amantem suam. sic contemnit dominus israel. Ro. ii. An diuitias bonitatis eius & patientie et longanimitatis eius contemnis. Sed omnes tales maledicti sunt. sic habetur. Thob. xiii. Maledicti erunt qui contemunt te. Et. i. Re. ii. Qui contemnunt me erunt ignobiles. Item quoniam contemnit eius familia. bene reputat se contemni. Sicut ipse dicit. Luce. x. Qui uos spernit. me spernit. Et ideo Math. xviii. Videete ne contemnat uos vnus ex hiis pusillis. Item quoniam contemnit eius ecclesiam. Sicut reprehendit aliquos aplos. i. Cor. xi. Ecclesiam dei contemnit. Et. ii. Mach. iiii. Contempro templo & sacrificiis neglectis. &c.

DE IRREUERENTIA. DI. XIX

Demde considerandum est de irreuerentia que est decimasexta filia inanis glorie. quod scilicet homo non exhibet honorem quibus debet. Et hoc fit multipliciter. sicut multe sunt res quibus est reuerentia exhibenda. Est enim irreuerentia facta deo. & irreuerentia facta sacris rebus. Irreuerentia facta deo est sicut quando deus temptatur uel contemnitur. Sicut dictum est de temptatione dei passiuē. & de contemptu dei. Vel quando nomen eius irreuerentem assumit. sicut in piurio. de quo dicitur infra. Irreuerentia uero facta rebus sacris est sicut irreuerentia sacrorum uerborum quando irreuerentem uel audiunt uel proferunt uel officiorum quando negligent exercent. Vel sacramentorum quando inhoneste et irreuerentem recipiunt uel tractant. Vel sacrorum locorum. ut ecclesiarum. cymiteriorum. altarium. uel locorum religiosorum. quando in eis & circa ea fit aliqod quod non debet. uel quando non exhibet eis honorem debitum. uel sanctis eorum reliquiis. uel personis ut parentibus. senioribus. uel maioribus. uel placis. Cum igitur multiplex sit irreuerentia sicut dictum est. de illa sola irreuerentia diffusius est agendum que fit respectu rerum sacrarum. quod dicitur sacrilegium. Circa quod consideranda sunt septem. Primo quod sit sacrilegium. Secundo utrum sit speciale peccatum. Tertio de speciebus eius. Quarto de pena sacrilegii. Quinto specialiter de sacrilegio personalis. Sexto de sacrilegio locali. Septimo de sacrilegio reali.

DE SACRILEGIO.

Circa primum scilicet quod sit sacrilegium. dicendum quod sacrilegium dicitur sacre rei uiolatio. quasi sacrilegium. Vel hinc. Vbi in libro ethymo. dicitur sacrilegium ex eo quod aliquis sacra legit. id est. furat. nam sicut ex supradictis patet. sacrum dicitur aliqod ex eo quod ad cultum diuinum ordinatur. Sicut autem ex eo quod aliqod ordinatur in finem bonum fortiter rationem boni. ita etiam ex hoc quod aliqod deputatur ad cultum dei efficiunt quoddam diuinum. Et sic ad ea quedam reuerentia debet que refertur in deum. & ideo omne id quod ad irreuerentiam rerum sacrarum pertinet. ad iniuriam dei pertinet. et habet sacrilegii rationem. Notandum tamen quod uolatio hic large accipitur per quodcumque irreuerentia uel ex honoratione. Sicut autem honor est in honorante. non autem in eo quod honoratur. ut dicitur i. i. Et hinc ita etiam irreuerentia

est in eo qui irreuerenter se habet. quibus etiam nihil nocet ei cui irreuerentia exhibet. ergo quoniam tunc est in se rem sacram violat licet ipsa non violetur.

Quia secundum se verum sacilegium sit specialis deformitatis. ubi necesse est quod sit specialis deformitas. quod spiritus cuiuslibet rei precipue attenditur secundum formalem rationem ipsius. non secundum materiam uel subiectum. In sacilegio autem inuenitur specialis ratio deformitatis. quod sic violatur res sacra per aliquam irreuerentiam. & ideo est speciale peccatum. & opponitur religioni. Sicut enim Damascenus dicit in libro. Purpura regale indumentum facta honoratur & glorificatur & si quis hanc perforauerit. morte damnatur quasi contra legem agens. Ita etiam si quis rem sacram uiolent. ex hoc ipso contra reuerentiam dei agit. & sic per irreuerentiam peccat. puta si quis sacerdotem occidat. est ibi homicidium. Si virginem sacratam uiolent. uel quicumque mulierem in loco sacro. est ibi luxuria. Si uero rem sacram furatus fuerit in loco sacro. uel non sacro uel non sacram in sacro. furatur committit. tunc propter unam formalem rationem deformitatis est unum speciale peccatum formaliter loquendo.

Quia tertium scilicet de speciebus sacilegii. dicitur quod peccatum sacilegii in hoc consistit ut dictum est quod aliquis irreuerenter se habet ad rem sacram debet autem rei sacre ratione sanctitatis reuerentia & ideo secundum diuersam rationem sanctitatum rerum sacrarum. quibus irreuerentia exhibetur necesse est quod sacilegii species distinguantur. & in tanto sacilegium est grauius quanto res sacra in qua peccat maiorem obtinet sanctitatem. Attribuitur autem sanctitas & personis sacris. id est diuino cultui deputatis. & locis sacris. & rebus quibusdam aliis sacris. Sanctitas autem loci ordinatur ad sanctitatem hominis qui in loco sacro cultum exhibet deo. Dicitur enim in ii. Mach. v. Non propter locum gentes. sed propter gentem dominus locum elegit. Et ideo grauius est sacilegium quo peccatur contra personam sacratam quam quo peccatur contra locum sacrum. Sunt tamen in ueteri & sacilegii specie diuersi gradus secundum diuersam personarum & locorum sacrorum. Similiter & tertia species sacilegii que circa alias res sacras committitur. diuersos habet gradus secundum diuersas rerum sacrarum inter quas summum locum obtinent ipsa sacramenta quibus homo sanctificatur. quorum principium uel precipuum est eucharistie sacramentum. quod continet ipsum christum. & ideo sacilegium quod contra hoc committitur. grauissimum est inter omnia. Post sacramenta autem secundum locum tenent uasa consecrata ad sacramentorum susceptionem. & ipse ymagines sacre. & sanctorum reliquie. in quibus quodammodo ipse personarum sanctorum uenerantur uel dehonozantur. Deinde ea que pertinent ad ornamentum ecclesie & ministerium siue sine mobilia siue immobilia. quorum autem contra habet quicumque peccat. crimine sacilegii incurrit. Et nota quod possibile est aliquod duo peccata secundum aliquid unum esse unius speciei. & secundum aliquid diuersarum. Sicut fortis et plato conueniunt in specie animalis. differunt in specie colorati si unum sit albus & alius niger. Et similiter & possibile

est aliqua duo peccata differre specie secundum materiales actus. conuenire autem in specie secundum unam formalem rationem sacilegii. puta si quis sanctio niale uiolauerit uerberando uel concubendo. Item nota quod omne peccatum quod sacra persona committit. materialiter quidem & quasi per accidens est sacilegium. Vnde Hieronymus dicit quod nuge in ore sacerdotis sacilegium est uel blasphemia. formaliter autem & proprie illud solum peccatum sacre persone sacilegium est. quod agit directe contra eius sanctitatem. puta si uirgo deo dicatur fornicetur. Eadem ratio est in aliis.

Quia quartum scilicet de pena sacilegii. Sciendum quod in penis infligendis duo sunt consideranda. Primo quidem equalitas ad hoc quod pena sit iusta. ut scilicet in quo quis peccat per hoc torqueatur. Ut dicitur Sap. xi. & hoc modo conueniens pena sacilegii. qui sacris iniuriam infert est excommunicatio per quam a sacris arceat. maior autem excommunicatio si in personam sacratam uolentia inferatur. uel si aliquis incendat uel frangat ecclesias. minor uero in aliis sacilegiis. Secundo autem consideratur utilitas. nam pene quasi medicine quodam infliguntur. ut his terribili homines a peccato desistant. Sacilegius autem qui sacra non reueretur. non sufficienter uideatur a peccato arceri per hoc quod ei sacra interdiciuntur de quibus non curat. & ideo secundum leges humanas adhibetur capitis pena ut saltem penis temporalibus homines a sacilegiis reuocentur. Quoniam etiam secundum canones infligitur pena pecuniaria. quod pena mortis non infligit ecclesia. & interdum sunt aliqui qui ex communicationis sententiam non timent sed contemunt. ideo propter tales necesse est & expedit penas pecuniarias adhiberi. quod uide licet per excommunicationis penam non sufficienter coercentur a peccando. Vnde xvii. q. iiii. Si quis contumax uel supbus seruum fugitiuum de atrio ecclesie per vim abstraxit. nongentos solidos componat. Et infra. Si quis inuentus fuerit reus sacilegii. viginti libras argenti examinati purissimi componat. Talis enim pena rationabiliter exigetur ad hominum correctionem. uel aliam manifestam utilitatem. Sed si exigetur sine iusta & rationabili causa. hoc uideretur ad occasionem auari pertinere. Contra quod dicit apostolus. i. Thessa. ii. Non fuimus aliquando in occasione auaricie.

Quia quintum scilicet specialiter de sacilegio personarum. Sciendum est quod istud sacilegium sollicite cauendum est multiplici ratione. Primo quidem propter reuerentiam domini cui tales persone seruiunt & cuius sunt officio dedicati. Ipse enim est rex regum & dominus dominantium. Apoc. xix. habens in uestimento &c. Nota. uolentia que fit baiulo regis puniuntur acti facta esset ipsi regi. Luc. x. Qui uos spernit me spernit. Et etiam patet. Math. xxii. de eis qui seruos regis uocantes ad nuptias contumeliis affecerunt. contra quos rex iratus collectis exercitibus uenit & eos occidit & ciuitatem eorum succendit. Item hoc patet. ii. Re. ix. de nuntius regis dauid quos populus filiorum amon dehonozauit. quod ita grauiter sustinuit dauid quod non quieuit donec omnes ciuitates eorum destruxisset & spolia cepisset & de hominibus

talem vindictam accepisset. quibus legis. ii. Re-
xii. Idē dicitur Eccē. vii. In tota anīa tua time
deū. & sacerdotes eius sanctifica. Et infra. Ho-
nora deū ex tota anīa tua & honorifica sacer-
dotes. Quod honorandi sint maxime sacerdotes
ostendit beatus martinus. cū inuitatus fuisset
ad conuiuiū maximi impatoris. & potrexisset
ei imperator ciphū suū ut prius biberet. prius
potrexisset calicē sacerdoti suo indignū iudicans
aliquē impatorē regem uel aliu quēcumq; esse
pponendū illi quē deus aliis pposuit. & quē
pre aliis honorauit. Item in pmo libro triptē-
hyst. legitur quod constantinus baptizat episcopos
& sacerdotes & pmos in sacris ordinibus
maxime honorabat. & eos secū habebat in p-
liis tanq; puiam & pcpuā aciem pugnatorū.
nō quod materialibus gladiis pugnarent. s; ut cū
hymnis & orationib; cū crucis vexillo exerci-
tum eius circuiret. & eū diuinis officiis & mī-
steriis cōmirent. Item fecit reuocari ab exiliis
quos dānauerant antecessores sui epōs & sac-
dotes. & cū maximinus epīs fecisset erui dex-
tros oculos & sinistros suras ipse reuocatis ab
exiliis ī concilio niceno contē arrianā heresim
& alias celebrato osculabat eis cicatrices uul-
nerū p reuerentiā. & quod sustinuerant p fidei
defensione. Item cū multi cōuenissent de diu-
sis mūdi ptribus cōgrentes de epīs & aliis cle-
ricis libellos q̄rimoniārum fecit sibi dari. et fa-
cto igne fecit eos cōcremari. dicens. Absit a no-
bis ut nos hic eoz simus iudices. a quibus hic
& in futuro habemus iudicari. Item in hysto-
ritonū legitur quod cū impugnasset arturus yber-
nos. scotos. pictos. & quosdam alios p̄ditores
suos. et ei rebellantes fugerūt ad q̄dam loca q̄
credebant inexpugnabilia ppter rupes ī accel-
sibiles & stagna. quos cū maxima industria
& strenuitate obsidisset & affligeret ad mor-
tem fame & miseria. nec aliquo mō uellet eis
pcere. sed oīno uellet eos delere. nec aliquos su-
per h uellet audire. Ad ultimū cōuenērunt. &
omnes epī & sacerdotes & clerici induti sacris
uestibus apportantes sanctoz reliquias pcel-
sionalit. flentes & flectentes genua corā deo.
Quos cū ipse ueniētes uidit. descendit & eis
occurrit. p̄sternens se similitē coram eis flens
& eos cū maximo honore suscipiens. & qcqd
postulabant cōcessit. dicens. Non est dignum
ut eoz recusemus petitiones. qui nras petitiō-
nes habent deferre ad deū. **S**cdo cauendū
est hoc pctm ppter officiū qd exercēt. sunt enī
capita populoz a quibus sensus & motus ce-
teris mēbris ecclesie ministrat. ps. Constitue
me ī caput gentiū. Et. i. Re. xv. Nonne cum
puulus esses ī oculis tuis caput ī tribubus isra-
hel factus es. Item Amos. vi. optimates capi-
ta populoz. Itē sunt patres. patroni. pastores.
& medici. & mediatores. duces. lumina. docto-
res. et iudices. quibus omībus reuerentiā debe-
tur. Qui ergo cōtumeliā uel iniuriā inferunt
sacerdotibus & aliis psonis sacris. similes sūt
freneticis mordentibus. uel alit ledentib; eos

qui sibi beneficia cōferūt. Cum beatus franci-
scus q̄ndā intrasset ecclesiā ad orandum cuius
parrochialis sacerdos infamis erat. quod cōcubi-
nam tenebat. quidā hereticus qui famā sancti
tatis beati francisci audierat accessit ad eū. &
uolens p eū sibi populū allicere. fidē subuerē.
& officiū sacerdotale cōtempribile reddere. di-
xit ei. Ecce nunqd credendū est uerbis huius
uel factis eius aliqua reuerentiā exhibenda q̄
cōcubinā tenet. & manus habet pollutas car-
nem meretricis tractando. attendens igit vir
sanctus heretici malitiā. corāz prophanis uēit
ad sacerdotē illū. & flectens genua an eū. ait
Si tales sunt man; illius q̄les iste dicit. nescio
& si etiā tales essent. scio quod non possunt inq̄-
nare uirtutē & efficacitā diuinoz sacramētoz
Sed quod p man; istas multa beneficia dei & ka-
rismata populo dei fluunt. istas osculor ob re-
uerentiā eoz que ministrant. & cuius aucto-
ritate ministrant ea. & hec dicens & genua fle-
ctens coram sacerdote illo. manus eius oscula-
batur cōfundens hereticos & eis credentes q̄
aderant. **T**ertio cauendū est hoc pctm p-
pter exempla angeloz. sanctoz. creaturarū ir-
rōnabiliū. ac etiā demonū. q̄ omēs psonas sa-
cras. i. sacerdotes & clericos uenerant. Angeli
quidē sancti sacerdotes honorant. quod faciunt
eoz officiū. quod est deū laudare. cantare. legere
p̄dicare. & missarū sollemnā celebrare. Vñ &
ipī sacerdotes angeli dicunt. Mal. ii. Angelus
dñi exercitū est. Vñ angeli dei assistunt eis
dum officiū suū exercēt. ps. Preuenerūt p̄n-
cipes cōiuncti pfallentibus. **S**ec. in omeli. pa-
sche. Quis fidelium dubiū habere possit ī ipā
immolationis hora ad sacerdotis uocem celos
apiri & in ipō ministerio angeloz choros ad-
eise. summa & ima sociari. Quidā bonus ho-
mo abhoiābatur multū sacerdotē suū quē au-
dierat esse ī quodā pctō mortali. & cogitabat
quō talis sic indignus poterat cōficere sic dig-
nū sacramētū. Cū aut sacerdos accederet ad
altare & uellet se induere uestibus sacris. ape-
ruit deus oculos dicti hominis & uidit sup hu-
merū dicti sacerdotis sedentē dyabolū absce-
dere. & bonū angelū accedere qui assistebat ei
vsq; ad finē misse. Cum aut ī fine misse dictus
sacerdos deposuisset uestimenta sacra recede-
bat bonus angelus ab eo se elongās. malus aut
angelus semotus prius accedebat & sup eum
ascendebat. Item in q̄nta ueneratōe habeāt oī
ministros boni angeli. satis patet ī passione be-
ati uincētiū. quē cū datianus multū irreuerē-
ter tractasset. & multis tormentis affecisset.
& in carcerē obscurissimū detrussisset. & fecit
illū astringi ligno duro. & aliis tormentis
illū affligi ibi pcepisset. lux immensa p carcerē
spergit. teste in carcere fracte ī quibus nudus
erat uincētius positus in flores conuertunt.
& affuerunt beati angeli suauiter cū eo concī-
nentes. & eū de premio dulciter cōfortantes.
& cum eo deū collaudantes. Item non solum
reuerentiā exhibent uiuis. sed etiā mortuis.

ut dicit Augustinus in passione dicti sancti. quod mortuum corpus beati Vincentii cum Dacianus fecisset piici feris & auibus uozanduz affuerit beati angeli corpus dicti sancti seruantes. cozuus etiā quidā ut maius appareret diuinū miraculū ab auibus & feris et a lupo adueniente illud defendebat qui etiā flexo capite in aspectu sacri cozpozis affigebat. et angeloz custodia admirabat. Item in passione beati Dionysii legitur quod cum caput eius et socioz eius esset amputatū surrexit corpus eius et caput suum deportauit a monte martyrū usqz ad sancti dionysii locū. ubi nunc requiescit angelorum uallatū caterua lūie precedente. tantaqz melodia eoz longe lateqz diffusa est angeloz. ita quod multi gentiles eam audientes ad dñm sūt conuersi. Item irrōnabiles bestie psonis sacrif reuerentiā exhibuisse legunt. ut leones. Dani. vi. et. xiiii. Item in uita beati pauli primi heremite legit de reuerentiā quā fecerūt leones beato Antonio. cui facta fouea et sepulto cozpozere beati pauli duo leones inclinauerunt capita sua p eius benedictione habenda. Similit fecerunt zozime monacho sepulto cozpozere egyptiace. Item in uita beati māmētis legitur quod fere ad eum cōueniebant. et lac ei ppinabāt. et bñ dictionē eius expectantes. Similiter legit in uita beati Egidii quod cū esset solus in heremo. quedā cerua uenit ad eum lac suū ei ppinans singulis diebus. et p lacte suo benedictionē eius impetrans. quā cū canes uenatoz regis insequerent. ipsa ad sanctū uirū qsi ad refugiū refugiebat ad pedes eius pūbens. quod uidentes semper retrocedebant. Item in uita beati Blasii legitur quod cū ipse esset epus sebastie ciuitatis tēpore psecutionis cū uita solitariā duceret in spelunca. cōueniebant ad eum fere nec discedebāt ab eo donec ille q erant infirme acciperēt sanitate. & sane & infirme benedictionē suā. Cū autē feras quererēt uenatozes. inuenerūt eum in dicto loco ozantē. & magnā ferarū multitudinē hincinde ei assistentē. In uita felicitis p sbyteri legitur. quod cū psecutores eum ad mortez qrerent cū secessisset ad angulū inter duos pices nutu dei aranee subito telis suis eū occultauerūt. Item elemēta psonas sacras honozāt De igne legit. i. dyal. vi. de marcellino epō. cū ciuitas eius esset igne succensa. nec aliquo conamine ualeret extingui compatiens ciuibz suis fecit se portari cū ipse podagra morbo laboraret. nec posset ire. & opponi se fecit igni ex illa parte ex q ignis ascēdebat. Quo facto flāma cepit retroagi & i semetipm ignis collectus defecit. Item terra. sicut patet in uita beati Hilarii qui cum uenisset romā ad conciliū leonil pape heretici ut cōtra heresim arrianā se opponeret. & cū nullus ei assurgeret nec locū ei daret. sedie in terra dicens. Dñi est terra. & c. statim terra qsi euz honozans sub eo se eleuauit. & eum maltauit. Item cū Beda p sbyter de roma ueniret & mortuus esset in qdam uilla in dyoc. lugō. que uocāt. puane sepultus in cymi

terio aliqntulū ab ecclesia remoto. et cum dñs uille fecisset gradus palatii iuxta tumbā dicti uiri. frequentē accidebat quā uolebat ascendere equū suū ut prius ascenderet tumbā dicti uiri. & de ea ascenderet sup equū suū. tunc terra qsi indignata de hoc quod talis uir cōculcaret ibi. transtulit eū in dicta ecclesia iuxta maius altare cum sepulchro suo. ubi inuentus in mane quodā acsi primo ibi fuisset humatus. Itē aqua uideet eis deferre. Inē miracula beati martini dicitur quod cum ipse transiret p pratū quoddam exactoz dñi pratū uiolenter petebat ab eo coznetā. cū autē ipse in dicto prato humiliter laboraret. cozrens subito de montibus abundā tissimus descendit. & omnia prata replens & omnia subuertens. beatus Martinus immobilis stetit. Cū autē qdam cōfugerēt ad salices. qdam accederēt ad bñm martinū cū ipse exactoz & alii qui ad salices confugerāt in illo diluuiū perirent. bñs martinus solus cum hīs qui ad eum cōfugerant intactus ab aqua remansit. Item etiā ipi demones uiros sanctos reuereri uident. dum nō audent in eos uolētās manū iniicere. nec eos ledere nisi de licentia sūmi iudicis et auctozitate. immo nec ea que ad eos pertinent ledere. Vndē Iob. i. & ii. Extendes paululū manū tuā. q. d. Da mihi iniam in rebus & in psonā eius. Vbi dicit. Gre. quod dyabolus nec in unā auiculā iob habebat potestatem. nec audebat contingē nisi deo ei cōcedēte. nec in psonam eius. Item in passione iacobi iunioris legitur. quod cū hermogenes magus adiurasset & misisset demones ad capiendū ipm. & deducē dum ad se uinctum. ut se de eo & phyleto discipulo suo uindicaret. Cū uenissent ad bñm iacobū. in aere ululare ceperunt. a quibus cū querere ad qd uenissent. rñderūt ei quod missi erāt ab hermogene ut euz uinctuz cū phyleto ad se ducerent. Sed ipi ecōtrario ab angelis catenis igneis ligati sunt & cruciabant ab eis. quibus cū pcepisset ut ipi ecōuerso ducerent ad se uinctū hermogenē. & ipi hoc fecissent. qsi uic ab eis qre non caperēt ipi similit phyletū. Qui dixerunt quod nec minimā formicā auderent vel possent ipi contingē que esset in lecto eius. tūc cū pcepisset dissolui hermogenē & dimitti librati sue. ipse submersis libris suis ad dñm conuersus est. & multa p eum miracula facta sūt. Item uident eos reuereri non audentes loqui in eoz pſentia. Sicut in passione symonis & iude legitur quod cū uenissent apostoli in qndā ciuitatem. demones in illa rñsa dare non audebant usqzquo ab apostolis illis pceptū est. Itē similit cū uenisset bñs Bartholomeus in Indiam in ciuitate ubi erat astaroth ydolz nullum potuit dare responsū. Item in ecclesiastica hyst. li. vii. c. xxvii. legitur quod Gre. epus ponti puintie cū transiret alpes urgentibus ciuibz nec haberet quo alibi declinaret. intrauit phasnum apollinis pnoctans ibi. tunc ipm ydolz nullū responsū dedit ut solebat. nec in sequēti die. Sed apparuit sacerdoti demon in somnio

dicens se recessisse de loco illo i aduentu. Gre-
nec de cetero posse ad eundem locum regredi nisi
de licentia Gregorii predicti. quem secutus est sac-
dos apollinis conquestus quod questum suum amiserat
per hospitalitatem suam. tunc Gre. scripsit apol-
lini. permitto tibi redire ad locum tuum & agere ut
prius. & posita carta iuxta simulachrum. affuit
demon agens que prius. quod uidentem sacerdos
iudicans. Gre. demonem superiorem clauso & ser-
to phano conuersus est ad deum. & a dicto Gre.
baptizatus. et ita claruit in uita et doctrina quod
ei in episcopatum successit. **¶** Quarto cauendum
est hoc peccatum propter penam qua facientes iniuri-
am puniuntur. xiiii. q. iiii. decreto. **S**iquis sua-
dente dyabolo &c. dicit Innocentius. quod sacrile-
gium crimen incurrit. qui in clericum uel monachum
manus iniecerit uoluntas. anathematis uinculo
innodatus. **D**ebet homo considerare quis hanc
sententiam proferat. quod summus pontifex christi uicarius.
qui inter alias sententias quas proferit. singulis
annis in die cene hanc innotat. & quod ista non
potest ab alio absolui nisi in casibus exceptis. &
que sit efficacia illius sententie. **S**ic enim per misterium
beati Petri saphyra & ananias dyabolo traditi sunt.
& corinthios incestuosus misterio pauli suffocatus.
ita homini sacrilegi per eum quod est loco illo-
rum apud quem residet plenitudo potestatis est. **S**ed
si quis querat quis non statim excommunicatus deo-
rat qui quasi leo rugiens circuit querens quem de-
uoret. **A**d hoc soluit quidam quod dyabolus similis est
lupo qui quando inuenit ouem extra ouilem in os suum
eam colligit. sed non statim ei dentes sentire facit
sed molliter & leniter eam tractat & defert usque
ad siluam. ne si forte eam statim lederet. ac-
currerent et succurrerent ei canes et pastores ea
clamante. ut eam ab eius faucibus eriperent. et
alio exera ouile exire timerent. **S**ed cum eam dy-
abolus usque ad tutum mortis perduxerit. tunc satis
potest clamare et recalcitrare. quod nec predicatores
canes christi. nec pastores sed sacerdotes possunt
ei subuenire. **I**n primitiua ecclesia quando aliquis ex-
communicatus & a dyabolo deuoratus & occide-
batur in corpore. alii tantum timebant quod nullus
excommunicatus sustinere audebat. & ideo uidentem
incommodum suum dyabolus. blande et leniter
tractat excommunicatos usque ad mortem. uel usque
quo aliquis subitus casus eos opprimat. **I**tem per
hoc sacrilegium aliquam penam ignis. **N**um. xvi.
habet exemplum de hiis qui uolebant irruere in aaron
& moysen ubi igne succensa sunt. xiiii. milia
hominum. **E**t. iiii. **R**e. i. de igne celesti deuorante
duos quinquagenarios qui uenerant ad capiendum
helyam. **I**tem contra irreuerentiam sacerdotum in uita
beati Martini legitur. cum ipse quadam necessitate
urgente impatorem ualentinianum adiret. & ille
nollet dare quod beatus martinus petebat. non per-
misse eum ingredi palatium suum. tunc beatus martinus
per totam ebdomam in cinere & cilicio & ora-
tione & ieiunio perdurans angelo promouente pa-
latium intrauit. & usque ad impatorem penetrauit

nemine prohibente. **Q**uo uiso. impator indig-
natus nec ei assurrexit. nec ei cum eo loquendi uo-
luit respondere. donec ignis ex parte posteriori
sedet & eum inuasit inferius. qui uirtute diuinam
sentiens & confitens concessit ei quicquid petebat.
& assurgens honoraui sanctum. **I**tem in orosio
chronicis legitur. li. vii. **S**ic. **O** mira. ualens impa-
tor arrianus precepit omnes monachos fustibus
occidi nisi uellent militare. **C**um autem gens huno-
rum fugasset gentem gothorum de sedibus suis ue-
nerunt ad romanos tradentes eis arma sua uo-
lentes eis seruire ut defenderent ab hunis. **C**um
autem duceret eos secum ualens. rogauerunt eum
quod mitteret eis sacerdotes christianos qui eos instru-
erent. qui misit eis arrianos qui eos in errore il-
lo imbuerunt in quo & manserunt. **C**um autem uir-
te fame supersissent arma contra romanos. qui nec
eis subuenire uolebant eos uicerunt. & ualentem
impatorem fugauerunt. & eum sagitta vulnerates
in quodam puo tugurio incluserunt. & ibi inclu-
sum cremauerunt cum tugurio qui caruit sepul-
tura. **I**tem in hystoria francorum. li. x. cum mar-
tharius comes relicto comitatu factus esset epi-
scopus. & res ipsius ecclesie strenue gereret ue-
neno in capite piscis iniecto crudeliter enecat
cui successit frontonius cuius consilio antecessor
fuerat intoxicatus. qui diuino irruente su-
per eum iudicio infra annum mortuus est. **Q**ui-
dam autem nepos dicti martharii natiuus res ec-
clesie quas auunculus suus ei scripto testamen-
to reliquit abstulit ecclesie multas iniurias in-
ferens episcopo qui aliis successerat nomine heracio qui
& quendam sacerdotem cum perca occidit. quapropter
a dicto episcopo excommunicatus est. postea autem cum
coram multis iurasset episcopo se satisfacturum eccle-
sie. & subiectum esse de cetero episcopo heracio. ad in-
stantiam aliorum episcoporum absoluit eum. cum autem post ab-
solutionem suam deteriora faceret. arripuit eum gra-
uissima dissenteria. que interiora emitebat. et fe-
bris grauissima que eum totum exurebat. & cla-
mabat. heu. heu. ab heracio crucior. ab eo com-
sumor. ab eo totus exuro. ab eo ad iudicium
uocor. meminit me quantas iniurias ei intuli in-
iuste & cum hoc dixisset. infelicem animam exalauit.
Item submergitur in aqua sicut super dictum est de il-
lo qui angariavit sanctum martinum ad cornetam
ab mundante aqua submerso cum sociis suis. **I**tem
arripit a dyabolo. **I**n passione beati Ypoliti legi-
tur. quod detius cesar post passionem beati Ypoliti
sociorum eius. & beati Laurentii quem torqueri fece-
rat cum descenderet cum valeriano de curru au-
reo cepit clamare arreptus a demone. **O** ypoli-
te uinctum cathenis asperis trabis me. **V**aleria-
nus similiter clamabat. **O** laurenti igneis ca-
thenis me trabis. qui statim a dyabolo suffoca-
tus coram deo expirauit. **D**etius autem per triduum
vexatus mortuus est. **I**tem in uita sancti Sil-
uestri cum prefectus romanus cepisset beatum Sil-
uestrum imponens ei nomen christianitatis ait ei.
stulce hac nocte repetet animam tuam a te tormeta
quod nobis minaris sustinebis imperpetuum. cum
comederet in cena cum amicis piscem. os piscis in

es eius tranversatū est. & tota nocte crucias
 eius est. & nō ualens illud glutire ī mane mor
 tuus est. & eodē tpe eductus de domo sua du
 ctus est ad sepulchrū. & **Silvester** eductus de
 ea reductus est cū gaudio ī domū melchiade
 pape a xpianis. **Itē Iero.** in cronicis suis dicit
 q̄ cū Iulianus apostata cōtra p̄las pugnaret.
 uouit ydolū ut cū ip̄e uictor rediret q̄ sangui
 nem clericorū sacerdotū & monachorū ydolis
 immolaret q̄ a quodā silato p̄fuga p̄ pfundā
 deserta p̄ductus fame & siti ap̄statas p̄didit
 gentē sui exercitus a suis agminibus oberrās.
 a quodā forte hostiū equite conto p̄fossus ylia
 incertit.

**DE SACRILEGIO LOCALI
 DISTINCTIO. XXI.**

Quia sextum sc̄z de sacrilegio locali
 sciendū q̄ cauendū est istud p̄ctm
 multiplici rōne. Ad hoc enī mouē
 nos debent. Primo q̄dem sancto
 rū veneranda p̄sentia q̄ a deo & sanctis speci
 aliter habitant. Sc̄do diuina officia q̄ ibi mi
 rabiler celebrant. Tertio dei dona & b̄nficia
 que ibi liberaliter conferunt. Quarto damna
 & supplicia que uiolatoribus īferunt. **Primo**
 quidez debent haberi ī reuerentia loca sac̄
 p̄pter sanctoꝝ p̄sentia. & p̄mo sancti sancto
 rū. i. di. p̄s. Dñs ī tēplo sc̄to suo. Et. ii. Mach.
 iii. Qui habet ī celis habitationē uisitatoꝝ et ha
 bitatoꝝ est loci illius. Ideo p̄s. Adorate dñm ī
 atriō sancto eius. Idem domū tuam decet san
 ctitudo. Idem. Introibimus ī tabernaculū eiꝝ
 & c. Math. xxi. Domus mea domus orationis
 uocabit̄. & c. Item p̄sentie corpis xp̄i q̄nta reue
 rentia debeat exhiberi declarā exemplo. Rus
 ticus quidā multū desiderans ditari multos
 habēs alueolos apum. que sicut ab alio quō pos
 set ditari. et apes multiplicare. Qui respondit
 q̄ si ī die sancto pasce cōmunionē retineret &
 ī aliquo alueolo suo eam poneret. omēs apes
 uicinoꝝ suoz lucrarēt qui dimissis alueolis
 suis ad locū ubi esset corpus dñi cōuenirent.
 & ibi mellificarent. q̄ ille fecit. tūc omēs apes
 ad alueolū ubi erat corpus xp̄i cōuenirent. et
 p̄ reuerētia sibi facta cōpatientes q̄si ope suo
 inceperūt cōstruere ecclesiā puulam fūdamen
 ta & bases & columnas erigere & altare cōsi
 mili ope. & corpus dñi cū maxima reuerentia
 sup̄ illud altare collocauerūt. & ecclesiā illā
 miro ope & pulcherrimo infra alueolū illum
 p̄fecerunt. Vicine uero apes relictis alueis sui
 is ad illū cōueniebant & q̄sdam melodias mi
 rabiles suo mō circa illud opificiū cōinnēbāt
 ad modū hymnoꝝ. Rusticus aut̄ hoc audiēs
 mirabāt. expectans autē vsq̄ ad debitū tpus
 ad colligendū examē & fauū nihil ī alueolis
 suis ī quibus apes mellificare cōsueuerant in
 ueniens. se depauperatū unde credebat se debe
 re fieri diuitem. iuit ad illud ubi cōmunionē
 posuerat. ubi apes uiderat cōuenisse. Cū autē
 appropinquaret. apes quasi uolentes uindicare
 contumeliā saluatoris irruentes ī rusticū acu
 leos ī eū defigebant. ita q̄ uix euasit. multū

afflictus ueniens ad sacerdotē retulit totū fa
 ctum & suū & apum. qui de consilio ep̄i colle
 git proebiam & uenit. p̄cessionalit̄ ad locum
 tunc apes de alueo exeuntes ī sublime se ele
 uauerunt. dulcē melodiā facientes. Eleuantes
 aut̄ alueolū inuenerūt intus nobile opificium
 illius parue ecclesie. et corpus dñi sup̄ altare
 collocatū. ip̄i aut̄ illā puulam ecclesiā luculen
 tissime & artificiosissime compositā ī ecclesi
 am suā intromiserūt cū laudibꝝ sup̄ altare col
 locantes. Hic possunt multū cōfundi qui nō
 deferunt s̄ potius contumeliā īferunt vel sa
 cro xp̄i cozpoz. uel sacro loco eius. Item meri
 ta sanctoꝝ ī quoz honore ecclesie sunt dedi
 cate. ip̄i enī honozant illos qui loca sua hono
 rant & uisitant. defendunt & liberant. In hy
 stozia sarr. li. ii. legit̄. q̄ gens hunorū a sedi
 bus suis egressa de p̄nomo uidelicet ī uigilia
 pasche obsedit metensē urbem. s̄ anteq̄ uenit
 sent apparuit ī ecclesia b̄ti **Stephani** q̄busdā
 religiosi sanctus stephanus loquens cū bea
 to **Petro** & **Paulo** ut rogarent cū eo dñm ne
 ciuitas illa destrueret̄ ī qua ozatorū suū mul
 tū frequentabat̄ & honozabat̄. tunc illi respō
 derunt q̄ illa p̄pter malitiā suā erat cōcreman
 da excepto ozatorio suo cū contentis ī eo. q̄
 ab eis erat obtentū suis ozationibus. q̄ ita fa
 ctū fuit. **Sc̄do** uenerari debemus loca sac̄
 p̄pter officia diuina que ibi celebrant sc̄z offi
 cia angeloꝝ. ut legere. cantare. & deū laudā
Aug. In ozatorio nemo aliquid agat nisi ad
 q̄ factū est. unde & nomē accepit ibi etiaz af
 sunt principes cōiuncti p̄fallentibus sc̄z ange
 li sancti. p̄s. In cōspectu angeloꝝ p̄fallam tibi
 & c. i. cōspicientibus angelis. q̄ audiūt et gau
 dent officiis ecclesiasticis. uel ī cōspectu an
 geloꝝ. cōspiciendo angelos similia faciā ei ī
 ecclesia que ip̄i faciūt ī celo. Sicut legit̄ fecit
 se b̄tus ignatius martyr. ī hyst. trip. li. x. c. ix.
 qui fuit tertius post b̄m petrū ecclesie anthy
 ochene antistes cōuersatus cū b̄tis apostolis q̄
 uidit angeloꝝ uisionē quō p̄ antiphonā beate
 trinitati hymnos dicebat. q̄ ip̄e ecclesie faciē
 dū instituit. & de illa deueit ad alias. Vñ ob
 reuerentiā domoꝝ & officia sacra dederūt an
 tiqui etiaz gentiles puilegia templis suis. Sicut
 ī hysto. britonū. q̄ añ incarnationē dñi qui
 dam **Rex Deouallo** nomē. dñs illius gentis
 statuit ut quicunq̄ p̄ quouq̄ forefacto per
 totam britannā maiorē fugeret ad tēpla deo
 rum ī eis uel ī uia eoz securus esset. & q̄cū
 q̄ hanc legē suā violaret. summa pena punire
 tur. Similit̄ & qui ad atria cōfugerēt. eodem
 puilegio gauderent. **Reges** aut̄ catholici po
 stea nolentes minus esse deuoti ecclesie q̄z gē
 tiles ydolatrie hanc legē uoluerūt seruari de
 ecclesiis et eaz uis. Per istos etiā hec lex tran
 siuit ad alia regna. Item ī uita beati siluestri
 legit̄ q̄ cōstantinus ī ip̄a die q̄ baptismū ac
 cepit. lepre leges ī honore dñi p̄mulgauit. q̄
 rū q̄nta fuit ut quicunq̄ reus ī ecclesia igrēssus
 fuisset sub piculo iudicis illius loci defederet.

Stephanus

Multa etiā iura sunt cōtra sacrilegos violatores ecclesiarū & confinioꝝ iparuz. In decretis. xvii. causa. q. iiii. Qui excomunicandi sunt & pena puniendi. et q. rei sūt lese maiestatis crimine. & q. sūt ab omībus euitandi. Sicut antiquis &c. Si quis in atrio &c. Si quis suadente &c. C. Qui autē de ecclesia &c. Virtutē autē dedicationis & cōsecrationis ecclesiarū ostēdit bēus. Gre. dial. xxx. vbi dicit. q. cū qdam ecclesia q. fuerat arrianoꝝ cōsecraret ab eo & esset ibi delate reliquie sacti Sebastiani & Agathe cū missa celebraret illi qui erant ī sacrario primo inceperūt audire & sentire pozcū fetidissimū discurrentē p. pedes suos huc & illuc. Sicut populus qui erat in ecclesia cōpressus quilibet dictū pozcū ut uidebat iuxta se sentiebat. s. uideri non poterat eum. & hoc vnus alii ostēdebat. & sic ianuas petēs exiuit. & licet sentiret. tū uideri nō potuit. nocte etiā eadē tātus strepitus in dicta ecclesia factus est sup. tectuz. ac si ibi aliquis errando discurreret. sequenti nocte grauior sonit⁹ excreuit. ita ut subito uideretur ecclesia a fundamentis euersa. & prin⁹ recessit nec ultra ibi inquietudo dyaboli apparuit. qm̄ inuitus a loco quē tenuerat dyabolus exhibat. post ī magna serenitate aeris nubes celitus emissa sup. altare dicte ecclesie descendit & operuit illud. & tanto terroze et odoze repleuit ecclesiam. ut nullus auderet egredi patētib⁹ ianuis. sacerdos. custodes & populus q. conuerant ad audiendā missam ingredi non poterant. licet odoze mirifico traherent. die alio lapides ibi extincti sunt succense. quas finita missa custos extinxit & accēsas inuenit. & iterum diligentius extinguens. rediēs firmatis ostiis accēsas inuenit. & ex ipso lumine aperte claruit q. locus ille de tenebris ad lucē uerser. **T**ertio reuerentiā exhibere debem⁹ sacris locis ppter dei dona & beneficia q. ibi abundantius cōferunt. ibi nāq. sepe recipit p̄ctōzū uenia. sanctis p̄s gratia. diuersa xpi beneficia & sacroz ordīnū officia. & diuina sacramēta ibi in baptisate facti sumus filii dei. ibi suscepimus corpus xpi. cōfirmamur in regnū dei. ibi p. penitentiā reconciliamur ei. Ideo locū illum debemus reuereri cū Jacob. Gen. xxviii. Vere dñs est ī loco isto. &c. pauēsq. ait. Quāterribilis est locus iste. nō est hic aliud nisi domus dei & porta celi. Ad hoc facit qd legi in hyst. francoꝝ. xxvii. c. q. cū clodoneus p̄mus rex francoꝝ xpianoꝝ voto facto d. baptisate suscipiendo p. uictoria obtinēda cōtra alemānos noluit statī baptisari nisi cū honoze maximo & lucro animaz tā nobile nobilitē recipet sacramentū. Vnō fecit fieri uela depicta ac pulcherrima diuersoz colorz in qbus ipse & q. cum ipso erant tm̄ suscipent sacramentū. et tā tū diuine largitatis recipient beneficiū. adduxit autē secū ad baptisatū suscipienduz plus q. triamilia gentiliū francoꝝ. & sorore suā. cui occurrit bēus Remigius remensis arēpus. dicens rhetozice applaudendo. nutis deponē col

la sychambre. Sychambroz cū uocat q. franci de sychābrie terra uenerant. & incēde qd adorasti. i. ydola. adora qd succēdisti. i. signū crucis & alia sacra. tantā autē cōtulit ibi deus gratiam sup. baptisatos & tanta erupit suauitatis fragrantia q. omēs qui aderāt putauerunt se esse in deliciis & odozibus p̄adyfi. & ut in uita bti Remigii dicit colūba clodoueo in phyla de p̄ioso lapide celestem detulit vnctionē. de qua reges francie cōsueuerūt mūgi. **N**ota q. Symeon & Anna frequētantes et honorantes tēplū. xpm̄ uidere & suscipere meruerūt Luc. ii. Item in betel q. domus dei dicit. Vbi etiā tēplū edificatū esse credit. uidit Jacob scalam & dñm̄ innixū scale ibi p̄misit ei deus sedaturū terrā p̄missionis. Item salomoni ozati in templo p̄misit deus q. & ipse & alii orantes ibidē q. p̄terent obtinerēt. iii. Re. viii. fere p. totū. Et Para. vi. Cōfirmauit autē dñs omēs petitiones suas in dedicatiōe tēpli nube & gloriā dñi tēplū replēte. iii. Re. viii. & igne de celo ibi descendente. ii. Para. vii. & dño ei apparente. & dicente sibi. Exaudiui ozationē tuā. &c. iii. Re. ix. **Q**uarto ad reuerentiā sacroz locoꝝ mouē debent damna & supplicia q. uiolatoribus inferunt. Huius exemplū ostēdit xpus qui uidentes & ementes oues & boues eiecit. & numularioꝝ effudit es. & cathedras uendentū colūbas euertit. Math. xxi. & Job. ii. Aliqñ etiā q. loca sacra maculant uel uolunt igne diuino succēdēt. uel q. eis iniuriā faciūt. ps. Qui dixerūt hereditate possideam⁹ sanctuariū dei. &c. Deus meus &c. Sic ignis qui cōburit siluā &c. Ysa. xxix. Erit sic fauilla peransiens multitudinē oīm q. dimicauerunt cōtra ariel. i. altare uel tēplū uel sanctā ciuitatē ierlm̄ q. dicebat ariel. p̄p̄t altare holocaustoz qd uozabat arietes. hec uindicta patet in exercitu sennachar. igne diuino cōsumpto mirabili. Ysa. xxxvii. Egressus angelus dñi percussit in castris assyrioz centū octoginta q. milia. &c. Item aliqñ ab hostibus uincūt. Sic patet. i. Mach. ii. de nicanore q. contēpsit in tēplo ostensa sacrificia. et polluit tēplū. et iurauit q. illud destrueret et succēderet cū uictor rediret nisi iudam ei traderet. ipse autē nō uictus est uictus & occisus. & totus eius exercitus. caput eius amputatū est. & manus quā iurās cōtra templū extēderat. De hoc etiā habet Mach. xv. Item ī croniciis ozosii legiē. cū pompeius. uiginti duos reges ozientales pugnādo uicisset. & semp uictor in omnibus factis suis extitisset. ad uultimū ierlm̄ ueniens tēplū obsedit. et in eo cōfugientes cepit et occidit. alibi etiā dicit q. ī tēplo equos suos collocauit. Dicit etiā q. uiolato tēplo q. ante in omnibus factis suis uictor semp erat. semp postea uictus est. Item eodē libzo legiē. q. crassus collega p̄pey cōtra fedus qd habebāt romani cū iudeis tēplū auro et opibus spoliavit. et īde partos inuasit. dicens. q. adhuc uolebat ipse aurū p̄ticū et sericū. ī quē rex proꝝ surenas subito irruit

*Pana Violantibus Templo
sacra, illa tē.*

et romanos omnes vicit et occidit et ipm crassu
 Legit et alibi qd eo capto cu tractarent primo
 parti cu eo qsi uolentes pacē eius qd dare ei de
 auro qntuz deberet eius appetitui sufficere cu
 captu parti ceperunt. et p os eius aurū liquefa
 ctū igne piccerūt. dicentes. aurū sicisti auruz
 bibe. Satis cōueniens est qd vincantur et diui
 no iudicio occidant q loca sacra inuadunt. **L**e
 git in cronicis regionis abbatū q tpe Karoli
 magni qdam saxones obsederunt xpianos q
 confugerunt ad castrū qd dicit bursaburg. et
 cu vicina uastassent et quandā capellā quā de
 dicauerat Bonifacius martyr dices pphetice.
 q non cōbureret. cū laboraret intus. & extra
 igne in lignis appposito apparuere interiorib⁹
 xpianis et paganis duo iuuenes ipaz basilicaz
 defendentes. nec potuerunt eam succedere. s;
 diuino pauore territi fugerūt nemie psequēte.
Vnus autē eoz inuentus est mortuus habens
 ignē et ligna qsi flexis genibus ea ecclesie ap
 plicans qsi ignē sufflans. Itē in eisdē cronicis
 legit qd cū saxones victi karolo iurassent se fi
 eri xpianos et subiectionē. audientes qd decel
 sisset pacti ruperūt iuramenta. et obsederūt ca
 strū et ecclesiam i q erant frāci qd dicit heres
 burg. cū autē eos instantē impugnarēt. apparu
 it gloria dñi sup dictā ecclesiam. et tria scuta sā
 guineo colore flāmantia. et uelut qbusdā mo
 tibus in plio agitantia se. Quod aspiciētes di
 cti pagani timore et formidine repleti fugien
 tes in tantā amentia deuenerūt q strictis gla
 diis armis mutuis se cōfoderēt. nri autē hoc vi
 denes deū laudabant. q saluos facit sperātes
 in se. Itē qnqz diuino iudicio ceci fiuūt. Sic pa
 ter de helyodoro flagellato. et multa caligine
 circumfuso. Item Gre. dial. xxx. dicit qd cū i spo
 liana vrbe epus lōgobardoꝝ arrianus uenit.
 et cōtra imbibitionē epī illius vrbis catholi
 ci accessisset sumo mane ad ecclesiam bti Pauli
 apli cū multitudine suoꝝ. volens eam frangē
 ut festū suū in ea faceret. repente eo assistente
 value subito apte sunt. qis accedēti nocte forti
 ter seruauerat et lampades extinxerat et late
 bat. tūc lāpades omnes accense sunt. et epus ar
 rianus cecitate pcellus est subita manibus ali
 enis ad suū habitaculū reductus. nec ausi fue
 runt vltra lōgobardi sancti uirtutē agnoscen
 tes loca sancta temerare. et mirū fuit. qz eadē
 hora lumē est ecclesie reddituz et heretico abla
 tu. Item in fine hystorie karoli legit qd cū post
 moꝝ eius terra galicie multis rpibus i pace
 quieuisset. attū maior codube collectis multil
 milibus sarracenoꝝ terras vsqz ad vrbē sancti
 Jacobi inuasit. & ipam ecclesiam dicti sancti spo
 liauit. & sine omī reuerentia egestionibus hu
 manis inqnauit. ilico eius exercitus ita a dño
 est pcellus qd alii sunt execcati. alii omīa visce
 ra cū intestinis egerebant. cū autē ipse in vtroqz
 affligerēt videlicet cecitate & dissinteria pcul
 sus mirabili. qdam sacerdos quē secū captiuuz
 tenebat ait ei qd ista ei acciderant et suis. qz lo
 cū sanctū pphanauerit. et cōsuluūt ei qd pmit

teret bto Iacobo q machometū negaret et ab
 lata restitueret in duplū. Qd et fecit restituent
 ablata in duplū & pdicans magnā dei virtutē
 cessauit ab eo & suis plaga & recessit. Cū autē
 post ea ipse diu & sui uastarent et qsdā alias p
 tes xpianoꝝ ecclesiam qndā bti Romani qdam
 princeps sarracenus intrauit & spoliauit. videl
 aut ibi esse columnas marmoreas q habebant
 capitella deaurata & deargentata. uoluit eas
 pcpitare. & tūc uersus est in statuā lapideam
 talis coloris cuius erat uelut uermis. q vsqz ho
 die ibidē est. Dicit autē pegrini q si tangatur
 ymago lapidea in quā cōuersus est dictus sar
 racenus. fetozē maximū emittit. h audiēs ma
 ior ait. fugiamus a finibus xpianoꝝ. qz reuer
 ra magnus est deus eoz q tales habet alūnos
 qz mortui sic possunt in uiuos sibi rebellantes
 qz Iacobus me excecauit & Romanus hoīem
 lapideū fecit. Itē in uita sancti Clementis legi
 tur. qd syfinnius uir theodoze maxim⁹ i vrbe
 romona cū intrasset ecclesiam clemēte cel. bran
 te uolens scire qd ibi vxoz sua faceret. cec⁹ mu
 tus & surdus factus est. Similit & pueri sui.
 ita q non possent ostiū inuenire. oratōne san
 cti Clementis liberatus est. & cū credēt se ma
 gicis artib⁹ delusū & misisset seruos ad dedu
 cendū sibi uinctū sanctū clemētē loco ei⁹ li
 gabāt colūnā ecclie ita ceci facti sunt q colūnā
 eū esse putabāt. hic tū postea precibus vxozis
 sue cōuersus est. Itē irreuerentia sacroꝝ lo
 coz mutos & surdos efficit. Gre. turoñ. in ge
 stis francoꝝ. iiii. li. xvii. c. dicit qd trannus fili
 us clotarii regis francoꝝ pessimus pessimum
 habebat cōsiliariū. Leonē noīe & re. ad cuius i
 stigacionē multa mala faciebat dictus trann⁹
 q ut spoliarent ecclesie turoñ. s; et limoniceū.
 aliqñ dixit Marcialis & Martinus cōfessores
 dñi nihil fisco regio addiderūt. ilico amens ef
 factus vsuz amisit loquēdi piter & audiendi.
 & ad basilicā bti Martini uigilias faciens nō
 est exauditus. Sed in eadē plaga pmanit me
 rito sic punitus. qz mala cōsilia corde tractaue
 rat. oze deduxerat. aure audierat. ad sanctoꝝ
 basilicas spoliandas. Itē ppter illā irreuerenti
 am sepe relinquūt hoīes dyabolo cruciādi ar
 repti ab eo. Gre. turoñ. in gestis frācoꝝ. li. iiii.
 c. xiiii. Cū theodozicus rex frācoꝝ misisset cō
 tra aluernos exercitū. cū pdarent terram fra
 ctis feris intrauerūt basylicā bti Iuliani marty
 ris extrahere nitētes res ibidē depositas a pau
 pibus. q mox a dyabolo arrepti p priis se moz
 sibus lacerabant. Clamantes. Cur nos martyr
 sancte sic crucias. Item dial. iiii. dicit. qd cum
 longobardi seuiētes intrassent monasteriuz
 sancti Equicii. & uellēt inde monochos exēhe
 re ut eos torqrent & monasteriū spoliaret. fu
 gerūt ad sepulchrū sancti uiri monachi. quo
 rū abbas ingemuit dices. O sancte equici pla
 cet ne tibi qd hinc extrahamur & nō nos defē
 das. statū ad hāc uocē a spū immūdo lōgobar
 di arrepti ad terrā pcpitati sūt. & tā diu vexa
 ti quousqz q foris erāt lōgobardi cognoscēt.

Sacrilegiorum pena.

q̄ loca sancta temerarie accedere nō auderēt.
 Item q̄q̄ diuersis plagis morbis & flagellis
 & cladibus affligunt̄ qui loca sacra audēt te-
 merare. ii. Mach. iii. de helyodozo flagellato
In cronicis ozosii in fine legiē q̄ q̄dam mag-
 n⁹ princeps astrate dictus gildo iterfecit du-
 os filios fratris sui michezel uolens cū eis euz
 occidere. qui non habēs p̄ quos posset impug-
 nare dictū gildū. cogitans q̄ Theodosius im-
 patoz imperiū obtinuerat & uictoriā non uiri-
 bus aut multitudine s; orationibus & uisitatioe
 sanctoz s; locoꝝ & p̄sonaz. adiit insulā capa-
 riam ubi erant multa loca sanctoz uisitās eā
 cōmendans se & suū negociū sanctis uigilās
 & ozans & ieiunans ī sacris locis. cui apparu-
 it b̄us Ambrosius q̄ nup̄ obierat. cū p̄stora-
 li baculo ter humū pcutiens. et dicens ter. h. h.
 h. Qui ex hīs intellexit. & uictoriā sibi deberi
 & locuz & tpus. tam ex merito annūtiātis q̄
 ex tribus dictis et p̄cussionibus. q̄ cū q̄q̄ mi-
 litibus die tertia in loco sibi assignato a sac̄to
 confusus in exemplo theodosii & uisione san-
 cti Ambrosii ausus est cōfligere cōtra octogē-
 taz milites hostiū. Cū autē lignifer aduersari
 oz p̄cussus in brachio inclinasset vexillū. cre-
 dentes alii q̄ uexillū reddidisset. uenerūt et se
 & signa sua michezeli reddiderūt. gildo autē
 hoc uidens p̄ africā fugiens iugulatus inter-
 it. Michezel autē p̄dictus ex uictoria elatus et ī
 gratus loca sacra spoliāns et hoies inde uī exē-
 bens. unde primus sensit dei adiutoriū cū lo-
 ca sacra uenerare. inde sensit diuinū iudiciū.
 et factus sacrilegus grauit̄ est punitus et intē-
 fectus. Item in eodē li. dicit̄ q̄ cū augustus ce-
 sar misisset gayū nepotē suū ad p̄tes transma-
 rinas p̄ ordinandis negociis. ueniēs ierlm̄ in
 templū ibi adozare cōtemp̄sit. et locū despexit
 qui cū redisset augustus hoc appobanē p̄uo-
 vsus cōsilio. Nam ut dicit̄ ozosius ex h̄ scuta
 est diuina ultio tam grauis ut tanta seuiret fa-
 mes in populo romano ut laniscar familias et
 seruos et pegrinos in urbe tradī p̄cipet augus-
 tus. extremitates imperiū undiq; inceperūt re-
 bellare cōtra romanū imperiū. Tēplū iam qd̄
 circa uanitatez xp̄i mūdo undiq; pacificato p̄
 duodeci annos clausum fuerat in signū pacis
 p̄petue. in signū guerre et discordie ap̄itur. Itē
 templū p̄phanatoz morte turpi & iopinata af-
 fligē & occidē. Sicut in eodem libro legiē de
 gayo caligula tertio impatoze romano post iu-
 liū. qui postq; fecisset post eius m̄nūa flagicia
 templū p̄phanari. appositis in eo ydolis gen-
 tiū a suis p̄fectozibus est turpiter occisus. Itē
 Gre. turoñ. in gestis francoꝝ. iii. li. xv. c. Cū
 quidā exercitus trāni uenissent ad spoliādū
 ecclesiā b̄i martini turoñ. moāchi clamauerūt
 ex vna pte flumis. recedite barbari qz ecclesia
 est b̄i martini quā uultis spoliare. qd̄ nisi fe-
 ceritis. scitote q̄ grauit̄ luetis. Viginti autē
 ceteris audatiores fluiū cū nauī transferunt
 aliis timoze dei discedētibz. illi ūberatis mo-
 n. chis & factis sarcinis d̄ uestibz ecclesie spo-

liate redire uoluerūt. Cū autē fluiū uellēt trā-
 sire subita cōmōtione facta cū non possēt se
 de remis iuuare. conabant lanceis ferro eozuz
 a supioꝝ pte posito. tunc diuino iudicio lācea
 vniuscuiusq; pectus eius infixit. et ex alia pte
 in terra affixa sup aquā appensū & occisū te-
 nuit vsq; quo naue sub pedibus eius collapsa.
 monachi ad eos uenientes & res suas recipiē-
 tes eos mortuos inueniūt. Vno excepto q̄ ali-
 os semp̄ arguebat. Ad hoc facit quod habēt. i.
 Mach. vi. Quo anthyochus fecit p̄phanari tē-
 plū. Eiusdē. ix. p̄ totū. de p̄cussione anthyochi
 & graui eius afflictioe & ignomiosa ei⁹ mor-
 te. Item sacra loca irreuerētes sunt merito cō-
 fundendi & confusi. p̄s. Cōfusi sunt. qm̄ do-
 min⁹ spreuit illos. Sicut patet. ii. Mach. iii. et
 vi. & ix. de anthyochō quō uictus est et repul-
 sus. & a dño ignomiose p̄cussus. Ad hoc etiā
 faciunt exempla aīcedentia. Itē confūdi meri-
 to debent eo q̄ creature irrōnales reuerite sūt
 aliqñ sacra loca. Dicit̄ dyal. iii. Cū q̄dam rusti-
 cus depoztasset qñ dā archā in ecclesia b̄i lau-
 rēti sup sepulchrū sac̄ti Equiciū. turbo celitus
 factus dictā archā exulit. & longe p̄iecit ut
 om̄ibus innotesceret q̄ sacra loca debent reue-
 reri & ut pateret merituz sancti uiri. Itē Gre-
 dyal. viii. Cū tpe regis totile. gothi uenissent
 ad cellā cuiusdā monachi sancti iuuenis. noīe
 benedicti uoluerūt ip̄m incendere cū cella sua
 ignē supponentes. om̄ia autē que superant icir-
 cuitu eius combusta sūt. dictus locus celle ei⁹
 cōburi oīno nō potuit. nec ille qui intus erat.
 Vñ indignati gothi eū extraxerūt & in cliba-
 nū quē non longe coquēdis panibus patū sue
 censū uiderant intruserunt. clibanūq; clausē-
 runt. qui in crastino ita illesus muentus ē ut
 nec in capillis aut in uestibus etiā extremis ali-
 qd̄ ignis uestigū remaneret aut etiā apparerz
 Item non solū aer aut ignis cōfundere potest
 irreuerētes. s; etiā ip̄a aqua s̄m q̄ legiē. dyal.
 ix. Dicit̄ enī ibi q̄ ī uoñ. urbe fluiū athēsis
 subito ita excreuit q̄ vsq; ad ianuas ecclie bea-
 ti Zenonis martyris ueniens eas claudēs mul-
 tos itus intrusit & vsq; ad supiores fenestras
 ascendit. & q̄si in soliditate uersa dictā ecclesi-
 am non intrauit. illi autē qui erant in ecclesia ī-
 clusi ad ianuā uenientes & ianuā aperientes
 cū p̄ necessitatibus suis ut liqdam hauriebāt.
 & bibebant. s; ut solida anee ianuaz stabat. &
 erat aqua fluida ad adiuuandū. s; solida erat
 ad nocumentū sacri loci cauendū. Itē maledi-
 cti sunt q̄ sniam anathēatis incurrūt q̄ intē pe-
 nas ecclesiasticas maior est. qz mors spūalis ē
 sup om̄ia mōmoda timēda et cauēda. i. Coꝝ.
 iii. Si quis uiolauerit templū dei disperdet illū
 deus. Multi autē magis timent in bursa ledi ī
 modica pecunia. q̄z h̄ gladio feriri mortifero
 anime & cozpori. qz in utroq; disperdit & eē-
 naliter p̄dit. Quidam ep̄us geronopolitanus
 p̄cepit suis sacerdotibus ut uenientes ad syno-
 duz honeste cum stolis & albis & suppellicis
 uenirent. qd̄ ip̄i facere cōtempserūt. tūc p̄cepit

eis sub pena suspensionis. nec tunc etiā hoc fecerūt. tunc aggrauauit manū dicens i alia synodo q̄ sub pena excomūicationis uenirent. Qd̄ cū non fecissent nisi pauci. ait. Cras ueniatis ut dixi sub pena q̄nq; soli. tunc omēs ne īcurrerent penā dicte pecunie albas & suppelliā quesierūt uel p̄ mutuū qui non habebant uel p̄ precii datū. ita q̄ omēs uenerunt sic eis fuerat impatū. Quos de hoc ep̄us in synodo arguit & cōfutaui q̄ magis timerent a missiōe dicte pecunie q̄z anīe sue. Item notādū q̄ dñs loca sacra sepe punit. ex eo q̄ p̄phanā q̄ aliq̄ in honesta m̄ eis fiunt. Sicut p̄pter mala que fiebant in tēplo dñi ut crediē sustinuit q̄ a nabuzardā cōcremareē. iiii. Re. xxv. & ab anthycho spoliareē. ii. Mach. i. Tyrus ciuitatem & templū subuertit & cōbussit & oīno destruxit. Sic patet ozolii. li. v. Itēz arēpus lugd. aliq̄n̄ quesitū a quodā fratre p̄dicatore unde erat q̄ loca sacra plerūq; fulmibus ferirentur & frequētius q̄z loca p̄phana. & cū fraē respōderet ei q̄ sibi occurrebat. rādīt ep̄o q̄ exptus erat q̄ ideo loca sacra deus puniebat. uel cōcremando. uel alio mō p̄pter inonestates q̄ ibi male fiunt. Et adiunxit qd̄ de nouo uisita uerat ecclesiā bēe Marie podiē. qui locus est ualde uenerabilis. & multis diuinis miraculis & beneficiis illustris & a multis frequētatus. in quo dicit̄ esse & ostendit̄ calciamentū beate uirginis. & digitus quo Iohannes baptista dñm demonstrauit. Ibi etiā ut dicit̄ sarraceni occidētales mittūt munera ut bēa uirgo eos liberet a fulgōibus & tēpestatibus & agros suos. Ibi p̄p̄ ante q̄z uenisset dictus arēpus fulgur ceciderat. & etiā ip̄os lapides pauimētū cōbussit. qd̄ muleis fiebat in stuporē. Cū aut̄ n̄ rediret ad ip̄am ecclesiā dictus arēpus. s; iussit cū podiē. ep̄o ad quendam locū q̄ silua uocat̄ monialiū ad uisitandā q̄ndā sanctimoniam quā bēa uirgo curauerat. q̄ fuerat gutta. fistula. & aliis morbis ita torosa & p̄forata. ut interiora apparerent. Visitata a bēa uirgine & curata subito hoc datū fuit ei ut singulis sabbatis in exatim rapta multas ibi reuelatōnes acciperet. Cū autē dicti plati q̄siuissent ab ea q̄ esset causa dicte fulminatōnis. ait q̄ due p̄sone adulter & adultera. cū non haberent aliū locum ubi sine suspitōne cōuenire possent. locum illū p̄tō suo cōtamiauerāt. Ideo dñs igne illo locū p̄dictū uoluit purgare. Et dixit dictus arēpus q̄ ep̄us pod. ei postea dixerat q̄ ī uenerat p̄ utriusq; p̄sone cōfessionē q̄ p̄t̄m cōmiserant ita uerū esse ut eis dicta sanctionialis dixerat. Item in q̄dam abbacia ut dicebat illius loci abbas accidit q̄ cū monachi essent in simul cōgregati in choro. tonitruū maximū īsonuit & in dicta ec.lesia fulgur cecidit cōburens pauimentū & q̄dam loca. quosdā autē maiores monachos paruīs innocētibus intactis remanentibus uulnerauit ad mortē. p̄ sinū eoz̄ subtiliter intrās & pilos inferiores radens & yrens. & loca illa inferiora grauiter les-

dēs. **U**ltimo notandū est q̄ sicut deus puniit & cōfundit loca sacra ledentes & inhonorantes. ita p̄mouet dicat et exaltat loca sacra colentes & honorantes. Qd̄ patet in salomone q̄ templū edificauit. q̄ factus est a dño sapientissimus potentissimus & diuissimus. & pacē sepeper in terra sua habuit. q̄z diu cū dño pacē seruauit. Itē hoc patet in alexandro honorate templū & sumū sacerdotē. cui deus dedit in bellis uictoriā & mūdi monarchiā. Legit̄ in croniceis francoz̄. et maxime ī croniceis regionis abatis q̄ clotarius fili⁹ clodouei p̄m̄is regis frācoz̄ xp̄iani obtinuit regna q̄tuor fratru suoz̄ & ea dimisit q̄tuor filiis suis moriens. Herbertus regni sui sedē habuit p̄sius. Conrandus aurelianis. Hypitus regnū p̄ris sui tenens habuit sedē sueffionis. Sigibertus sedē regni habuit remis. Hoc fuit magni Gre. pape. et mauricii impatoris t̄pibus. Conradus autē in p̄te sua tenebat burgondiā & inferiores p̄tes. hic erat pacificus & omī bonitate ornatus. cultor. edificator. benefactor. & honorator locoz̄ sacroz̄. Cū autē q̄dam die uenaret̄ in q̄dam silua suis huc illucq; dispersis. solus remansit cum vno fideli suo. & grauiē sōno de p̄ssus obdormiuit capite suo in eius gremio inclinato. de cuius dormiētis ore uidit̄ ille sup̄ cuius gremio recūbebat egredi puū aīal albū ad modū mustele molientis transire quēdā riuū sibi cōiunctū & non ualebat. tunc ille cōpassus eius conatibus. spatā suā eduxit et riuo supposuit. & illud aīal statī riuū illū transiit. et post paulū rediens de cauerna quā intrauerat super eandē spatā riuū transiēs in os dicti regis regrediē. statim rex excitatus mirā se uisionē uiddisse testat̄. asserens se transisse q̄ndā fluuiū p̄ pontē ferreū. & in q̄dam spelunca multum pondus auri uidisse in terra. & p̄ eundē fluuiū ad locū suū rediisse. Ille autē ī cui⁹ gremio dormiēat. q̄ uiderat et fecerat referē. Tūc rex fecit effodi locū. & inuenit thesaurū inestimabilem. de cuius auro fecit fieri cyphū ex auro solidū mire magnitudinis & ponderis. & super corp⁹ h̄i Marcelli tabilonis poni fecit. nec uel q̄z ut dicit̄ cronica ullū opus ex auro factū est qd̄ ei ualere cōpari. nec post multū t̄pus cum thesauros omēs ecclesiis et paupibus erogass; moritur & in eadē h̄i Marcelli ecclesia sepelitur. cuius regnū Chyldebertus & eius filii obtinuerūt. Itē ī hyst. karoli legit̄. q̄ cū ip̄e redisset de hyspaniis & bello de rōceualle. & turpinus arēpus remensis p̄ suis uulneribus curādis remansisset apud Viennā. et cū incepisset hozas. dicēdo. deus in adiutoriuū &c. corā altari raptus in spū uidit̄ infinitā multitudinē spirituū ī mundoz̄ uersus metis cū maximo exitu decurrentiū. & post eos vnū similit̄ ethyopi lentius incedentes quē adiurauit ut ei dicē quo festinarent. qui ait q̄ uersus aquisgranū ad mortē karoli festinabat eoz̄ exercitus. ut eius aīam rapent in infernum. quē adiurauit ut p̄ eum rediret & ei denūciaret qd̄ egissent.

*Honorantes & colentes
Templa sacra*

Cum aut uix fuisset boza dicendi psalmū. ecce iidem demones qui prius añ eū trāsierunt ut prius ofusi nihil ferentes. & tūc arēpus questi uit a quo prius audierat de morte qd egisset. q rñdit. q nihil potuerāt pualuisse. q galacia nus sine capite se eis opposuēat. & tot lapides in statera posuerat ecclesiaz oīm q̄s edificauerat karolus. & tot alia bona q̄ eis fecerat. & dona q̄ eis dederat. & honores quos eisdē impēderat. q̄ ad compatiōē eoz̄ ea q̄ habebāt cōtē eū erant nullius pōderis. & dict⁹ gallacian⁹ cū suis aīam eius eisdēz abstulit. & hoc dicto demones dispuerūt. Quidā aut miles adiuratus a karolo q̄ q̄scito mortē eius sciret. eā turpino denūtiaret. deciaq̄nta aut die post obitū dicti karoli uenit ad turpinū festinānt ei eā annūtiāns. q̄ inuenit eū migrasse eadē die & boza q̄ pdixerat ei demon. Eonē q̄ sacra loca violat non uidebit gloriā dei. *Vsa. xxvi.* In terra sanctoz̄ in q̄ gessit nō uidebit gloriā dei.

DE SACRILEGIO REALI.**DISTINCTIO. .XXII.**

Quoniam septimū sc̄ de sacrilegio reali. Sciendū q̄ sacrilegiū reale cōmittitur i rem sacra. i. consecratā. vel sacris locis. psonis. aut officiis deputatam. Videlicet ex inuasiōe. captiōe. & detentione sacrarū reruz. uel ad sancta loca siue sanctos p̄sentiū. Hoc autē p̄ctm̄ cauendū ē multiplici rōne. Primo q̄ res sacras capiūt. capiunt uel detinent p̄sonalit. Sc̄o q̄ puniunt & flagellant uel torq̄nt corpali. Tertio q̄ damnant eternalit. **Primo** qdē capiūt uel detinent p̄sonalit. *Aug⁹.* Preda quā rapcupis in muscipula ē. *In hysto. ecclesiastica. xli. c. v.* & in tript. hyst. s̄lr. hoc legit q̄ eo tēpe quo sanctus Pyridion ep̄s cypri. cum ad huc curā materialū ouīū gerebat cū latrones uenissent ad ouile suum et oues suas ligassent ut eas secuz deferrent. ligati sunt a dño. & mane ueniens inuenit eos ad caulas suas ligatos pendentes quos suis ozatōnibus soluit. & arietē eis dedit. *Item dya. ii. dicit.* Cre. q̄ cū q̄dam fur intrasset ouile quozundā religioz̄. & ouile esset p̄pe ecclesiā in q̄ erāt dicti religiofi diuinū officiū agentes. arietē tulit & cū uenisset ad locū ubi q̄dam sanctus uir sepultus erat. de loco illo nec egredi ualuit nec arietem deferre. & cū uellet eum relinq̄re. non ualebat eū dimittere nec manus laxare. vsq̄ quo dicti religiofi quoz̄ erat uenerūt. q̄ uix suis ozatōnibus ei liberatiōē obtinuerunt. *Itē dya. iii.* Cū libertinus fūdensis ecclesie p̄fectus p̄ negociis ecclesie sue eq̄taret. quidā gothi ducentes exercitū euz de caballo deposuerūt. q̄ dedit eis flagellū cū quo eū ducerēt. dū uellent aquā cuiusdā fluuīi transire. eoz̄ equi licet uerberati & calcaribus afflicti non poterāt moueri. licet usq̄ ad sanguis effusiōē eos attriuisent. Cū aut vnus eoz̄ diceret hoc esse p̄ctm̄ equi ablati tūc ip̄i redierūt & libertinū orantē & uolentē equū suū recipe ip̄i equo supposuerunt

ueniā de iniuria postulantes. & statim eoz̄ equi velocissime p̄ uia & fluuīū cucurrerūt. **Secūdo** q̄ res sacras rapiūt uel furant plerūq̄ tepaliter puniunt. & hoc multiplici. *Naz* q̄nq̄z diris plagis & cruciatibus ferunt. **Sicut** patz ii. *Mach. iii.* De Helyodoro q̄ uolebat uasa templi deferre flagellato. **Eiusdem. ix.** De Anthiocho q̄ templuz uasis & thesauris spoliauerat. **Et** de Balthasar q̄ i sacris uasis bibebat. *Dan. v.* **Et** sic sup̄ ostensū ē de spoliatoribus sacroz̄ locoz̄. **Itē** q̄nq̄z a deo comburūt. **In** passione Iuliani martyris inter alia eius miracula legitur. q̄ cū q̄dam tyrannus res ecclesie sancti Iuliani puassisset. nec admonitus a sacerdote redere uellet. s̄ clericos cū cōtumeliis repulisset. cū uenisset ad festū sancti & cōuiuū magnū faceret. i. mensaz̄ sederet. fulgur cū tonitruo de celo descendit & eū intactis aliis cōcremavit. **Item** i eadē passione dicit & hoc idē refert **Gre. turoñ.** in hyst. francoz̄. q̄ q̄dam clericus relicta ecclesia fisco adhesit regio. & cū discurreret p̄ montes q̄si p̄ iure suo regrendo. muenit oues ecclesie sancti Iuliani. Cū aut eas q̄si p̄prias tolleret inhiuentibus ei pastoribus expe sancti Iuliani ne detineret rñdit. Iulian⁹ arietes non comedit. Cū aut postea p̄p̄dēs iniuriā ad uillā sancti Iuliani uenisset. & ante sepulchrū eius staret grauissima febre corripitur. & tāto ardoze q̄ cadens se leuare non potuit. nec aliquē uocare q̄ eū ad se tollendū iuaret. Cū aut inde fuisset delatus cepit clamare q̄ cōburerēt. & aquā sup̄ se p̄ici fecit. & tātus fum⁹ & fetoz̄ de eius corpe exiuit. ut astates sustinere non ualentes secederēt. & sic expiranit. **Itē** q̄nq̄z arripit a demonibus uel ab hoibus occidunt. **In** passiōe sanctoz̄ **Simplicii. Faust. & Beatrias** legit. q̄ duob⁹ martyrizatis **Lucretius** p̄fectus ambiens p̄dia eoz̄ cū nollent ydolis imolare. fecit eos nocte p̄focari & cū intrasset eoz̄ possessiones epulas cū amicis. q̄dam infantulus lactens de gremio mris clamauit. audi lucreci. occidisti. misup et posse disti. ecce datus es in possessione inimici. itatis **Lucretius** timens & tremens a dyabolo arripit & p̄ tres horas ita vexatus est ut in ip̄o conuiuio morerēt. & q̄ aderant timentes facti sunt xp̄iani. **Item** in hyst. francoz̄. cū **Clodoueus** rex francoz̄ factus esset xp̄ianus uadēs ad pugnadū. cōtra regē **Aldericū** arrianū. fecit p̄conizari in exercitu suo ne quis tāgeret res sacroz̄ herbis pascualibus exceptis. Cū aut q̄dā accepisset fenū cuiusdā paupis de hoibus sancti **Martini** dicens. q̄ fenū erat herba cū sc̄iz hoc clodoueus fecit eū necari. dicens. ubi erit nobis spes uictorie si b̄tus **Martinus** offendaē. q̄ ad placandū sanctū martinū misit ad eius basilicā nūtiōs cū muneribus. **Itē** q̄nq̄z morte subita rapiunt. **In** fine passiōis **Cyriaci** largi & **Smaragdi**. legit q̄ post martyriū b̄i **Cyriaci** impetrauit **carpalus** a **maximiano** domū cyriaci. & cū ad derisionē xp̄ianoz̄ ubi baptizabat b̄tus **Cyriacus** se balnearēt cū. xix. sociis

Similiter. ecc. iii.

epulas celebrans omnes subito mortui sunt. ex tunc clauso balneo gentiles xpianos timere ceperunt. Item iter miracula scti Andree legi qd ppositus cuiusda ciuitatis abstulit agros ecclesie sancti andree. Cu autē admonitus ab epō nollet reddere. statim arripuit eū febris fortisima. q mādauit epō qd p eo ozaret & agros redderet. Qd cū fecisset & epus ozasset. statim curatus est. Qui uidens se curatus occupari fecit p seruos suos agrum pdictū. Tunc epus extitit omnes lampades q erant i domo sua. dicens. Non accendat hic lumē. donec deus uindicta ecclesiam de hoste suo. Qd cū fieret & ozaret. febris grauissima arripuit ppositū. Et statim mādauit epō ut oraret p eo ne moreret. et redderet ecclesie agrum simile illi adiungentes p emenda. Tunc remandauit epus ei. iam ozatus & exaudiuit me deus. & tu me derisisti. & deū decipe credidisti. Tunc ppositus pcepit se ferri ad epm. Cū autē rogaret eum p seipm ut ecclesiam intraret et nollet. eū compelli fecit. Cū autē hoc fecisset. qz cito epus ecclesiam intrauit ppositus obiit. & ecclesia rem suam recupauit. et ppositus amisit et se et agrū pdictū. **T**ertio damnantē eternalit. Sicut patet sup de theoderico et karalo martello. picctis in uulcanū et de Stephano aduocato q abstulerat ecclesie sancti laurentii p aduocationē falsā qtuoz domos eccl. **Ysa. v. Ve qui iustitias iusti aufertis ab eo ppter hoc sicut deuorat stipulā ligna ignis et calor flāme exurit. sic radix eoz qsi fauilla erit. et c. qz in inferno cōburent. Quia si cue ignis q comburit siluam. et sicut flamma cōburens montes. ita psequet eoz deus in pte sua. scz i inferno cū demonibus in supplicio eterno.**

DE INOBEDIENTIA. DISTINCTIO. XXXIII.

Deinde considerandū est de inobedientia. q est decimasēptia filia inanis glorie. q scz homo nō uult iugum obediētie subire. s; omib; supire. Et sicut ex ambitione uult pesse. ita p inobedientia; uult non subesse. nec alterius. puta dei uel supioris. s; suam facē uoluntatē. Cū autē ex inani gloria appetat homo manifestari onē excellentie sue. ex hoc maxime manifestari uidet. qd alterius uoluntati uel obediētie nō subdat. et sic ex inani gloria ozit inobediētia. **C**irca inobediētia autē notanda sūt qtuoz. Primo utrū omnis inobediētia sit mortale peccatū. Secūdo utrū sit pētm speciale. Tertio q mouere nos debent ad pētm inobediētie detestandū. Quarto cōsiderandū est de uoluntate propria q maxime causat in nobis inobediētia. **C**irca primū sciendū ē qd pētm ideo dicitur mortale qz cōtrariat caritati p quā ē spiritalis uita. caritate autē diligit deus et pxim. Exigit autē caritas dei ut eius mādatis obediat. sicut supdictū ē. & ideo inobediētie esse diuinis pceptis pētm mortale ē. qsi diuine dilectioni cōtrariū. In pceptis autē diuinis cōtinet q etia supioribus obediat. Et ideo etia; in

obediētia q quis inobediens ē pceptis supioribus est pētm mortale. qsi diuine dilectioni cōtrariū. s; m illud. Ro. xiii. qui potestati resistit. dei ordinatōni resistit. Cōtrariat isup dilectōni pximi inqntū supiozi. pxio subtrahit obediētia quā ei debet.

Ad scdm scz utrū inobediētia sit pētm speciale. dicen dū qd pētm aliqd dicit esse speciale pētm ppter speciale rōnez obiecti. Inobediētia autē habet speciale ratōnē obiecti. qz licet inobediētia possit esse circa obiectū cuiuslibet peccati. tū specialitē respicit pceptū sub rōne pcepti. Vñ non omne pētm pprīe loquēdo ē inobediētia. s; soluz qñ aliqd pceptū ex intentione cōtemnit. Qñ autē aliqd facit cōtra pceptū nō ppter pcepti cōtemptū pncipalitē s; ppter aliqd aliud. tunc est inobediētia materialit tū. s; formaliter pntinet ad aliā speciē pti. puta fornicationis. furei uel homicidii & hmōi. Licet autē videat Amb. diffinire pētm. dicēdo. Pētm est puaricatio legis diuine. & celestiu inobediētia mandatoz. Et sic omne pētm uidet esse inobediētia. tū illa diffinitio non dat nisi de pēto mortali. qd habet pfectā ratōnē pti. pētm enī ueniale nō est cōtra pceptū s; pter. nec tū omne pētm mortale est inobediētia. formaliter loquēdo ut dictū est. Itē licet non omnis motus inanis glorie sit mortale pētm. tū ex ipa potest oziri inobediētia. qz nihil phibet ex ueniali peccato oziri mortale. cū pētm ueniale sit dispositio ad mortale. Itē nō omnis inobediētia ē peccatū mortale. s; sūt gradus grauitatis i eo. **P**otest enī vna inobediētia esse grauior alia dupliciter. Vno mō ex pte pceptis. Quāuis enī omnem curā hō apponē debeat ad hoc qd cuiuslibet supiozi obediat. tū magis est debitū qd homo obediat supiozi qz inferiozi pti. Cuius signum est qd pceptū inferioris ptermittit si sit p e pto supioris cōtrariū. Vñ cōsequēs ē qd quāto supioz est ille q pcepit. tanto ei inobedientes esse sit grauior. & sic inobediētie esse deo ē grauius. qz inobediētie esse hōi. Secūdo ex pte pceptorum. Non enī pceptis eqliter uult adimpleri omnia q mandat. Magis enī vnusq; vult finem. & id qd est fini ppinquius. & ideo tāto est inobediētia grauior. qnto pceptuz qd qd pterit magis de iderentōe illius q pcepit. Et in pceptis qdem dei manifestū est qd qnto pceptū dat de meliori. tanto est eius inobediētia grauior. qz cū uolūtas dei p se ferat ad bonū. qnto aliqd est melius. tāto deo uult illud magis impleri. Vñ q inobediens ē pcepto de dilectione dei. grauius peccat qz qui inobediens est pcepto de pximi dilectione. Voluntas autē hominis non semp magis fert i melius. & ideo ubi obligamur ex solo hōis pcepto nō ē maius peccatū ex eo qz maius bonū pterit. s; ex eo qd pterit qd est magis de intentōe pceptis. Sic ergo oportet diuersos inobediētie gradus diuersis pētoz gradibus cōpare. Nam inobediētia qua cōtemnit dei pceptum ex ipa ratione inobediētie grauius est pētm. qz pētm quo

peccat in hominem si fecerit inobediencia dei. Et hoc dico. quia quod contra proximum peccat. etiam contra preceptum agit. si tamen in aliquo peccato preceptum dei contemneret ad hoc grauius peccatum esset. Inobediencia autem qua contemnit preceptum hominis. leuior est peccato quo contemnit ipse precipiens. quia ex reuerentia precipientis. precedere debet reuerentia precepti. Et similiter peccatum quod directe pertinet ad contemptum dei. sicut blasphemia uel aliquid homini grauius est. semota etiam per intellectum inobediencia quod peccatum in quo contemnit solum dei preceptum.

Quia tertiū scilicet quod mouere nos debet ad peccatum inobediencie detestandum. Sciendum quod ad hoc nos debet mouere specialiter quatuor. Primo lex nature. Secundo lex scripture. Tertio bona que perdimus. Quarto mala que incurrimus.

Primo quidem peccatum inobediencie detestandum esse ostendit lex nature. que dicitur homini quod deo super omnia obediendum est. **Ber.** Infidelis uiget naturalis ratio. totum se debere ei a quo totum se habet. Iudicat enim se totum debere deo quasi suo creatori. totum genitrici. redemptori & domino. **Ber.** Si seruus est timet a facie domini. si mercenarius est mercedem sperat de manu domini. si discipulus aurem parat magistro. si filius honorat patrem. Ex his omnibus rebus iudicat ius nature illum qui deo obediendo non obtemperat ut creatura creatori a quo totum se habet. genitrici a quo descendisse se uidet. liber redemptori cui se totum debet. mercenarius remuneratori. magistro discipulus. domino seruus. Et mentem in qua inobediencia uidet semper reprehendendo mordet ius nature. Unde dominus ad chanaan dixit **Gen.** iiii. Si male egeris in foribus peccatum tuum aderit. reclamante conscientia tua. propterea te malum egisse. Unde inobediens deus contemnit et ius nature pervertit dum membra nolunt obediendo subesse capiti ut creatura creatori. uxor uiro. filius patri. subditus prelato. seruus domino. immo cedunt eis quibus quod ex aduerso. Per hanc contemnit creatura creatori. & creatori creaturam abiicit. **ps.** Aduersus te testamentum disposuerunt. ta. ydu. & ysaia. **Re.** xv. Dixit samuel ad saul. Scelus ydolatrie est nolle acquiescere. quia abiicisti sermonem domini. abiicit te ne regnes super israhel. Quia filii israhel abiecerunt dominum per inobediencia. abiicit eos dominus in multitudine seruitutis miseriam. **Osee.** ix. Abiiciet eos dominus deus meus quia non audierunt eum. & erunt vagi in nationibus. Item propter inobediencia contemnit subditus prelatum suum & sacerdotem suum. & per hoc contemnit deum. **Re.** viii. Dixit dominus ad samuelem. Non te abiicerunt sed me. ne regnem super eos. Et eiusdem. **ix.** Filii belial dixerunt. &c. Deus etiam propter hoc abiicit eos. sicut ostendit dominus per figuram. **Eze.** vii. Loquaris ad eos & non audient te. Et post. Precepit eis tondere capillos & picere. dixitque eis sic picendos inobedientes. Item per hanc contemnit uxor uirum. ut uasthi assuerum. **Hest.** i. Item inobediencia facit seruum rebellem domino suo. **Job.** i. Vir uanus in superbia erigit. & quasi pullum onagri se liberum natum putat. qui nullo modo sustinet iugum.

ii. Re. xix. Dixit miphyboseth. Seruus meus contempnit me. Quia inobediencia sit contraria legi nature manifeste patet ex hoc quod omnes creature obediunt creatori. sicut illud. **Iudith.** xvi. Tibi seruiat omnis creatura tua. **ps.** Omnia seruiunt tibi. **Job.** ix. Qui precipit soli & non oritur. &c. In solis autem homine & demone inuenit rebellio.

Secundo hoc idem docet lex scripture. Et hoc multipliciter. Videlicet. suadendo. arguendo. promittendo. comminando. exempla obedientium & penas inobedientium describendo. Primo quod suadendo. **Deu.** x. Et nunc israhel quod dominus deus tuus petit a te nisi ut timeas. &c. Sequitur. Et custodias mandata domini &c. **Et.** xix. Obedias uoci domini. illique adhaereas. **Heb.** xiii. Obedite prepositis uestris &c. Item hoc idem docet scriptura arguendo. **Deu.** xxxii. Deum qui te genuit dereliquisti. **Ie.** xxvi. Nunquid non recipietis disciplinam ut obediatis uerbis meis dicit dominus. Item ad **Gal.** v. Quis uos impediuit non obedire ueritati. Item hoc idem docet scriptura comminando. **Deu.** viii. Peribitis si inobedientes fueritis. **Et.** xviii. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui ministrat domino deo tuo. morietur homo ille. Item **xxi.** Si genuerit homo filium contumacem & proteruum qui non audit patris uel matris imperium & coercitus obedire contempserit &c. lapidibus obruet eum omnis populus. **Itē.** ii. **Thy.** i. Qui non obediunt euangelio domini nostri ihesu christi penas dabo in interitum sempiternas. Item hoc idem docet scriptura promittendo. **Gen.** xxii. Benedicetur in semine tuo omnes gentes quia obedisti uoci mee. **Et.** xxvi. Benedicent in ipso omnes gentes eo quod obediuit abraam uoci mee. Ideo dicitur. **Iere.** xlii. Obediamus ut bene sit nobis.

Denique hoc idem docet scriptura exempla obedientium & penas inobedientium describendo. Obedientium quodam ut abraham sicut dictum est. Item christi **Phyl.** ii. Christus factus est obediens &c. Inobedientium facta & exempla recitat scriptura sancta in multis locis. puta de lucifero qui noluit esse deo subditus sed similis ei. & ideo a summo celo eiecitur. & in profundum inferni detruditur. Adam per inobediencia a paradiso uoluptatis in huius mundi miseriam exul emittitur. **Gen.** iii. Uxor loth per inobediencia in statu salis conuertitur. **Gen.** xix. Pharaon nolens obedire domino. dicens nescio dominum quasi lapis uel plumbum in profundum maris demergitur. **Exo.** xxiii. Chozeb per inobediencia eum ra deglutiuit. & ab inferno absorbetur. **Nui.** xvi. Populus deo & moyse inobediens ab hostibus suis occiditur. trahitur & uincitur ab eis. **Nui.** xiiii. & in multis aliis locis. Achan inobediens mandatis domini. tollens de rebus prohibitis a domino deprehensus transgressus. lapidibus obruitur. **Iosue.** vii. Saul domino inobediens cum filiis occidit a philisteis. corpus eius decapitatum muro suspenditur. & regno cum sua progenie imperpetuum spoliatum. **Re.** vlti. Salomon mandatum domini transgrediens cum mulieribus alienigenis matrimonio contrahens. sapientia priuatur. ydolatriam efficit. & amore ardentissimo alienigenis mulieribus

copulatur regnū eius ab eo sciūditur. & ei ad
 uersariū suscitant. **Re. xi.** Item vir dei qz in
 obediēs fuit verbis dñi a leone occidit. **Re.**
xiii. Item vasti ppter inobediētiā suā de ipe-
 rio eiciē. **Hest. i.** **Tertio** ad idēz mouē nos
 debent multa & magna bona q̄ pdimus. & q̄
 debent p inobediētiā priuamur. q̄ sunt duodeci
 sicut sunt fructus duodeci ligni uite. quibus
 licitū fuisset hōi uesci si se hīs p inobediētiāz
 non priuasset. **Obedientia** quippe est lignum
 uite cuius fructus ducit ad uitā pperuam. **In-**
obediētia uero lignū mortis cuius fructus du-
 cit ad mortē. **Fructus** autē duodeci sunt imoz-
 talitas corpis. uita eterna. ornāmēta uirtutū.
 meritū bonoz operū. benefaciēdi facultas p-
 nitas uirtū. anime puritas & pspicacitas. san-
 ctioz associatio. bonozū ecclesie cōmunicatio.
 pax & concordia supioz. obediētia inferioz
 abundantia terrenoz & tpaliuz bonoz. **Hīs**
fructibus priuat homiēm uirtū inobediētie.
Primo q̄dem imortalitate corpis. **Inflīcta** nā
 qz est nobis necessitas moriēdi ppter inobediē-
 tiam. **Sicut** dictū est adē **Geñ. ii.** In quacunqz
 die comederis ex eo. mori. mori. **Item** priuat ui-
 ta spūali q̄ deus est. qui ppter inobediētiā
 relinquit aīam quā inhabitabat p gratiā. **ii.**
Para. xv. Si dereliquit dñm p inobediētiā
 dereliquet uos p sublatam gratiā. **Et. i.** **Para.**
xxviii. dixit dauid salomoni. **Si** dereliqueris
 dñm. derelinquet te & piciet in eternū. **Itēz** in-
 obediētia tollit et aufert ornāmēta uirtutū
Vñ adam & eua post inobediētiā senferunt
 se esse nudos. qz p inobediētiā nudant hōies
 uirtutibus quibus fuerant induti ex al-
 to. **Item** inobediētia priuat uitā eternā. **Geñ.**
iii. Videte ne forte sumat de ligno uite & ui-
 uat in eternū. **Iob. xii.** Mandata dei uita eter-
 na sunt. supple cū implenē. & ei? priuatio cū
 non implenē. **Math. xix.** Si uis ad uitā igre-
 di. serua mandata. **Item** p inobediētiā priuā-
 tur & spoliānt hōies bonoz operū p̄ciositate.
 que erāt meritozia uite eterne. & ita adeo de-
 spiciunt q̄ nec respiciunt. **Geñ. iiii.** Ad chaym
 munera non respexit. qz deo non placent in-
 obedientes. uel eoz obsequia. **Nūi. xv.** dicitur
 de choze & suis cōplicitibus. **Non** respicias ad
 sacrificia eoz. **Item** priuānt benefaciēdi facul-
 tate. **Cum** enī homo ante p̄ctm inobediētie
 haberet arbitriū liberū a p̄cti seruitute. p̄nus
 erat ad bonū uolendū & faciendū. p p̄ctm in-
 obediētie facilis est homo ad male faciendū
Itēz priuāt anime pspicuitate & subtilitate ut
 non sint i ea q̄nta erant ante inobediētiā. **Itēz**
 priuāt sanctozū societate. qz qui prius erat de
 grege et societate sanctozū. fit socius demonū
 p inobediētiā. qz infectus lepra spiritu ali. ei-
 citur a societate sanozū ad modū leprosi. **Item**
 sepatur ab ecclesie cōmuniōe. ut ecclesie suffra-
 gia que prius ei ualebant. iam non ualeāt di-
 recte ad salutē. & maxime sacramentū corpis
 xpi. aut ecclesiastica sepultura. **Sicut** patet de
 excōmunicatis. **Itēz** p inobediētiā amittit hō

pacem supioz. ut rōnis que impugnat & rep-
 hēdit eum. & dei cum quo non habet pacem s̄
 guerrā. & cū sanctis eius. **Isa. lvii.** Nō ē pax
 impiis dicit dñs. **Item** p inobediētiā amittit
 inferioz obediētiā. **Ade** enī aī p̄ctm inobe-
 diētie erant ad nutū subiecta omnia inferioza.
 qz omnia membra corpis erant subiecta ratōni
 eius. & omnia aīalia obediēbant ei. **ps.** Omnia
 subiecisti sub pedibus ei? &c. **Vñ** dixit ei do-
 minus. **Geñ. i.** Dñi amini piscib? maris &c. **VI**
timo inobediētia aufert hōi gratuitam abū-
 dantiā terrenoz. qz ante p̄ctm inobediētie ē
 ra sine labore dabat bona sua & postea dedit
 spinas & tribulos. & excolit cū magno labore
Geñ. iii. Maledicta terra in ope tuo. in labori-
 bus come. &c. **Sp̄as** et tribulos germiabit tibi.
Quarto p̄ctm inobediētie detestandū ostē-
 dunt mala que p illud incurrimus q̄ si non ef-
 fet. nihil noceret homi. nec in hoc seculo nec i
 futuro. **Gre.** Nulla nocēbit aduersitas. si nul-
 la dñetur iniquitas. **Multū** esset odiēda & fu-
 gienda illa pestis a qua omnia mala eueniunt.
 euenient. & eueniunt. omnia mala q̄ facit pec-
 catuz facit inobediētia. **De** hoc req̄re. sup de
 p̄ctō i gñe. **Tñ** causa breuitatis possunt redu-
 ci ad q̄tuoz que sunt. **Nature** uulneratio. **Ini-**
qua dñatio. **Multiplex** maledictio. **Diuina** in-
 dignatio. **Primo** q̄dez nature nre lesio. q̄ per
 inobediētiā facta est ita corrupta i aīa & cor-
 poze. passibilis. infecta & afflicta. **Omnes** infir-
 mitates & pene quas caro patit sūt inflīcte ex
 inobediētia primi hōis. quibus cōfigitur q̄si
 septē sagittis. que sunt afflictiones calorū &
 frigoz. famis & sitis. lassitudinis & infirmi-
 tatis. & mortis corpalis. quibus natura nra q̄
 si spinis cōfigit. **ps.** **Conuersus** sū in erūna.
 mea dū cōfigit spina. **Et** sic sagittis cōfodit
Iob. vii. Sagitte domi i me sunt. quaz indig-
 natio ebibit spm̄ meum. **ps.** **Sagitte** tue infixę
 sunt mihi. **Si** tanta pena plectit hōm p in-
 obediētiā aliena cui uoluntate p̄pria nō con-
 sentit p qua necesse habet tātas p̄alitates cor-
 pozis & mortē etiā sustinere. cogitare debet qz
 grauiter p sua inobediētia cuius est ip̄e cul-
 pabilis sit plectendus. **Omnes** etiā passiones et
 pene spūales anime ex illa prima inobediētia
 pueniunt. puta ignozantia. impotentia. cōcu-
 piscētia. malitia. rebellio carnis ad spm̄. timor
 dolo. tristitia. sollicitudo. angustia. & hmōi.
Et breuiter omnia mala que patimur. nobis p
 ppter inobediētiā infligunt. **Secdo** mouē nos
 debet iniqua domiatio. **Per** hanc enī solaz ha-
 bet dyabolus potestātē & iurisdictionē in pec-
 catoze. **Aug.** **Eandē** iurisdictionē habet dya-
 bolus in p̄ctōze. quā homo habet in p̄prio pe-
 coze. **Per** hanc solam efficit hōm seruus dya-
 boli. ut de membris eius imo de corpe suo red-
 dat ei censuz. dum in eius corde cōtemptus &
 inobediētia domiatur. **Et** sicut obediētia fa-
 cit homiēm filiū dei. **Ecc̄. iiii.** **Filii** sapientie ec-
 clesia iustoz. & natio eoz obediētia & dile-
 ctio. sic inobediētia facit hōiēm filiū dyaboli.

Iob. viii. Vos ex patre dyabolo estis. **August.** Qui hinc seipsum & non hinc deum vult vivere. similis est dyabolo. Unde in talibus dyabolus spiritaliter. et quandoque etiam corporaliter permittitur domari. In vita beati francisci legitur quod cum frater quidam in capitulo coram gardiano suo nollet culpam suam recognoscere nec recipe disciplinam. beatus franciscus in oratione existens vidit in spiritu dyabolum super fratris inobedientis dorsum qui talis seffozis sequebatur habenas. Item. ii. dyal. xxv. dicitur quod cum quidam iuuenis monachus leuis moribus dissuadente beato benedicto exiret ordinem. in uia inuenit draconem ipsum deuorare uolentem. Timens autem ac tremens clamare cepit. succurrite fratres succurrite. aduenientes autem fratres tremente & palpitante ad monasterium redierunt. Reductus autem permisit se nunquam deinceps de monasterio recessurum. Item. iii. dyal. xix. de theodoro puero qui in extremis draconis traditus fuit ad deuorandum. sed ille fuit fratrum precibus effugatus. Tertio hoc idem ostendit multiplex maledictio. quod maledicunt inobedientes. Maledicunt enim a deo & a sanctis eius. **Deu. xi.** En propono uobis maledictionem si non custodieritis mandata dei etc. **Item. xxviii.** Quod si non audieris uocem domini dei tui etc. **Vbi** ponuntur maledictiones multe & grauissime quibus feriuntur mandatorum domini transgressores. **Item. Deu. xxxiiii.** precepit dominus filiis israel ut se diuiderent in duas partes. & starent super duos montes garizim & hebal. et sex tribus starent in uno monte. & sex tribus proponerent benedictiones. super obseruatores mandatorum. secundum maledictiones in fine subiungerent. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis nec eos opere perficit. et respondit omnis populus. amen. Sic fiet in iudicio. omnes sancti deo assistentes proponent benedictionem eternam obedientibus. & e contra maledictionem perpetuam inobedientibus. **ps.** Maledicti qui declinant a mandatis tuis. **Eccii. xli.** Ve uobis uiri impii qui derelinquitis legem altissimi. quod si nati fueritis etc. Quarto hoc idem ostendit furor & indignatio dei contra inobedientes. quod causa uehementer & irremediabiliter indignatur quod eos a suo regno excludit. Sicut enim obedientia christi regnum celorum aperuit. ita inobedientia pariter illud claudit. multo fortius ergo claudit illud inobedientia propria. **ps.** de inobedientibus dicit. Iuravi in ira. me. si in ira. **Omnes** enim filii israel qui postquam mare rubrum transierunt fuerunt inobedientes. terram promissionis non introierunt. **Item** magister iacobus. Cum quidam monachus factus fuisset archiepiscopus et abiectisset ferre omnem ordinem quantum ad obedientiam & ordinis paupertatem. cum ueniret aliquando visitare abbatiam de qua assumptus fuerat cum maximo apparatu equorum. summariorum & sociorum magnorum. cum in mensa in qua preparata erant multa preciosa fercula. quando in conuersum quem uidit ibi uirum simplicem et obedientem per omnia meditationi & contemplationi attentum. incepit irridere coram aliis de hoc quod ipse uideret quasi alibi raptus. dicens. Domine quer

se dicite nobis quid somnatis. & cum instaret. ait conuersus. Domine ex quo placet uobis. ego referam. **Mibi** uidebatur quod raptus eram ad iudicium dei. et quod ibi erat infinita multitudo assistentium ante deum. Cum autem supplicasset beatus benedictus per monachos suos. concessum est ei quod omnes per uirtutem obedientie qui erant de suis monachis inirent in regnum celorum. Veruntamen multi aderant qui de suis monachis se dicebant. Cum autem regula reuolueret. & de obedientia inquireret. inuentum est quod regulam non obseruabant multi in exterioribus. ut in uerimentis. equis. & hominibus. & cum iudex diceret quod uentres eorum scinderentur & inquireret utrum in cibaria regularia inuenirentur ut fabe & hominibus. cum aperirentur effundebatur maxima multitudo commixta uolatilium. carniuum pinguium. & specierum. & cum nec intrus nec extra inueniret aliquid de beati benedicti regula. dictum est eis a domino. nescio uos. non mirabitur in requiem meam cum illis inter quos uos uidebam esse. Quibus auditis. dictus archiepiscopus confusus. conuersum dimisit in pace. **Aug.** Quod detestabile est uirtutum obedientie contrarium. per quod angelus cecidit de celo. homo exclusus est a paradiso. saul amissit regnum populus israel gentem & locum. Item ex ira & indignatione quam habet contra eos. in infernum intrudit eternaliter cruciandos. Sola enim inobedientia homini aperuit infernum & ibi torquet eum. quod si non fuisset infernus non esset. Sicut enim artifex inueniens ferrum durum fornacem succendit et martellos parat ad domum illud. ita deus ignem & tormenta & torquentes parat ad contundendam duritiam superbie & inobedientie & rebellionis. **Deu. xxxii.** Ignis succensus est in furore meo etc. **Item. xxxiii.** Si non audieris uocem domini dei tui ut facias mandata eius. imponet dominus iugum ferreum super ceruicem tuam donec te conterat. **Eccii. xxxix.** Sunt spiritus ad uindictam creati. et in furore suo tormenta confirmauerunt. De hiis dicuntur exempla multa supra de inferno. **Item** cum beatus bernardus conuersus fuisset omnes suos & secuti fuissent eum. pater eius inobediens erat ei in sua duritia pseuerans. Cum autem semel in uilla sua predicaret. nec uellet ei pater suus obedire. precepit quod apponere ignis. Quo facto applicauit eum ad quendam truncum ueterem qui erat ante portam ecclesie. & cum laboraret ad eum succendendum. non poterat accendi sed fumabat. tunc inuixit omnibus quod post comestionem illuc conuenirent ad sermonem. & quod quilibet apponere secum unum fasciculum de malleolis sarmentorum. & pricerent super illum truncum. Quo facto. precepit ignem apponi. & succensus fasciculus etiam truncus succensus est maximum ignem emittens & flammantem. Tunc beatus bernardus incepit sermonem. de tormentis & igne inferni. quomodo inobedientes fasciculis peccatorum suorum super eos proiectis torquerentur in inferno. & de hoc ita excellenter predicauit. quod ipse pater suus durus & inobediens sibi ad claustralem obedientiam est secutus.

**DE CAUSIS INOBEDIENTIE
DISTINCTIO. CXXIII.**

Deinde considerandus est de hiis q̄ principaliter inobedientiam causant in nobis. que sunt duo principaliter scilicet voluntas propria & sensus proprius. Nam homo in quo voluntas propria dicitur non vult aliis subesse. nec vult alienas sequi sed propriam voluntatem. Ille vero qui est proprii sensus sic adheret sue sententia. non vult cedere sententia meliori. Sunt autem multa que nobis ostendunt voluntatem dei vel prelati vicarii eius. que est qui audit deum et qui spernit deum spernit. pretere audire esse proprie voluntati. Primo quod voluntas dei est bona & irreprehensibilis. Secundo quod est certa & immutabilis. Tertio quod beneplacens & delectabilis. Quarto quod perfecta & honorabilis. Probetis autem apostolus. Rom. xii. que sit voluntas dei bona beneplacens & perfecta. Nostra vero voluntas proprias conditiones habet contrarias. ut infra patebit. Primo quidem voluntas dei est bona. sancta. principium & causa totius bonitatis. Nam eo ipso quod vult aliquid fieri. bonum & iustum & sanctum est illud fieri. & tamen est aliquis bonus. quod diu voluntatem suam conformat deo. Vnde Augustinus super illud. psalmi. Mibi adherere deo bonum est. dicit. Quid vultis amplius fratres. hoc omne bonum est. quod qui adheret deo. vnus spiritus est quod sua precipue bonitate. qui ei adheret per voluntatis uniformitatem. Contra proprie voluntas est principium omnis mali. & omnia bona inficiens mala facit. & sine ipsa nihil malum est. Augustinus. Primum adeo est voluntarium. quod si non est voluntarium non est peccatum. Secundo voluntas dei est certa & immutabilis. Vnde voluntatem dei necesse est adimpleri non nostram. Gen. i. Non dei possumus resistere voluntati. Hest. xiii. Non est qui possit tue resistere voluntati. psalmi. Omnia quecumque voluit fecit &c. Si autem voluntatem dei sequimur. errare non possumus. et fructu meriti non caremus. Voluntas autem nostra vaga est. faciens homines vagum & instabilem. et inducit eum ad quecumque mala & precipua & pericula. ut sit similis uacce percussae oestro. Osee. iiii. secundum aliam translationem. Sicut vacca percussa oestro declinauit israel. quod si mulca canum. que percussa currit vaga. nec regit ad nutum pastoris. Item fit sicut nauis in tempestate sine remige et anchora ronis & diuini timoris. que fertur preceptis ad omnia pericula. psalmi. xxi. Vbi non est gubernator corruet populus. Hi sunt nubes sine aqua. nebule turbinibus agitate. Iud. ii. Item sunt similes lunaticorum que spiritus nequam nunc in ignem percipiebant. nunc in aquam. Mathi. xvii. Ideo. Eccl. xviii. Post concupiscentias tuas non eas & a voluntate tua auertere ne sic te precipitet per mala multa ut equus vmbra tilis & indomitus. Item sicut sequi propriam voluntatem est periculose & male viuere. ita per contrarium non sequi sed abicere est bene viuere. Augustinus. Illas dies bene uixisse puta. in quod voluntati tue abrenuntasti. in quod desideris tuis restitisti. quam sine ulla transgressione regule duxisti. Tertio voluntas dei est beneplacens et delectabilis. Job. iiii. Meus cibus est ut faciam voluntatem pa-

tris mei. Idem. vi. Non veni ut faciam voluntatem meam. sed voluntatem eius qui misit me. Vnde imminente passione dicebat. Non mea voluntas sed tua fiat. Luc. xxii. Berni. Cogita domini passionem & erubescere sequi propriam voluntatem. hanc sequi facit minister christi. & eum sequi & consequi Augustinus. in libro de cohabitatione. Ille tuus optimus minister erit domine qui non magis intuetur hoc a te audire quod uoluerit. sed potius hoc uelle quod audierit a te. Vnde christus nos docuit orando dicere. Fiat voluntas tua sicut in celo &c. Mathi. v. Et. xvi. dicit. Qui uult uenire post me abneget semetipsum. quod nec propriam voluntatem facientes nec eorum opera. nec oblationes. nec munera placent ei. Mal. ii. Non est voluntas mea in uobis dicit dominus. & munus non suscipiam de manu uestra. Sane diuina voluntas multum est delectabilis in corde deuoto. sicut dicit Augustinus. ubi supra. Mibi adherere deo bonum est. Quid uultis fratres amplius &c. Idem. cum tibi adhaesero. ex omni me nunquam mihi labor. nunquam dolor. sed uita mea tota uiuet in te tota plena te. Talis itaque adhesio facit hominem pacificum. inperurbabilem & quietum. & in presenti. quod deum facit. Luc. ii. In terra pax hominibus bone uoluntatis. psalmi. Pax multa diligentibus legem tuam. & non est illis scandalum. Nec de presentibus aduersitatibus si insurgant contra eum conturbat. quod conformat uoluntatem suam uoluntati diuine a qua omnia ad utilitatem fiunt. Sicut quidam bonus homo faciebat. cum quedam tepestas ateriuisset quendam prochiā. & in die eodem uenissent in ecclesia prochiani mestri & afflicti de hoc quod amisissent bona sua. & contra deum murmurarent. quidam eorum letus persistebat domino gratias agens. Cum autem alii quererent ab eo quare hoc faceret. ait. quod hoc ideo faciebat. quod in potestate sua ita deum redegerat. quod nihil faceret deus nisi si quod ipse uellet. Cum autem de hoc accusarent eum apud sacerdotes. quod uiderent heresim sapere. reddens de hoc rationem sacerdoti ait quod hoc ideo dixerat. quod quicquid deus uolebat. & ipse similiter. ita quod ipse nihil uolebat. nisi quod deus uolebat. Et propter hoc de omnibus factis eius sic gaudebat. quod de nullo turbabatur. sed cum ipso tanquam amicissimo habebat idem uelle & nolle. Et cum segetes suas uideret attritas. de hoc gaudebat. sciens quod hoc deus ad eius utilitatem faciebat. Item de pabolis phariseorum. cum quidam socratis discipuli recederent ab eo rogauerunt eum ut aliquid preceptum ab eo reciperent bene ordinandi uitam suam qui ducens eos secum in diuersorum suum. & ascendens supiora domus iussit uxori sue ut uasa melis & oleo plena euiceret desuper. que statim parens hoc fecit. Admirantibus autem discipulis. ait. Si tale in rebus et domibus uestris potestatem habueritis beatam uitam ducetis. quod si uoluntatem supiorum fecerint inferiores non suam. tunc pacifica uita est et beata in domo. Quarto voluntas dei est perfecta & honorabilis. ideo diuine uoluntatis impletio. & abdicatio proprie uoluntatis. ducit hominem ad perfectum. Et causam ostendit. Ambrosius. Tantum inquit adiciet uirtuti. quantum subtrahetis

proprie uoluntati. **Bern.** Quicquid fit sine spiritalis patris uoluntate uel consensu. uane glorie deputabit non uirtuti. **Itē in coll. pa.** dicitur iiii. li. q. qui ueniebat in cenobio ad suscipiendum ordinis habitum. p. annum morabatur in domo hospitiū cum seniore. & examinauit ibi & instruebat in seruitio hospitiū. & si bene se habebat ibi. tradebat alteri seniori qui perat decem iuuenibus quibus precipiebat ea que ppendebat uoluntatibus eorum contraria. & hoc faciebat ut eorum frangeret uoluntates. q. nec humilitas nec concordia nec perfectio. nec perseuerantia potest haberi in ordine ab hiis qui proprias non didicerint frangere uoluntates. **Itē in uie. pa.** narrauit abbas cassianus de abbate iohanne q. cum migraturus esset cum hilaritate maxima & constantia. fratres circumstantes rogauerunt eum ut aliquod uerbum commendiosum & salutare quasi loco hereditatis eis dimitteret per quod possent ad perfectionem ascendere que est in christo. **Ille autem ingemiscens ait.** Nunquam feci propriam uoluntatem. nec aliqui docui quod prius ipse non fecerim. **Reddit etiam hominem honorabilem.** q. magnus est honor seruo dominum. filio patris. discipulo magister venerabilem honorare. & eius facere uoluntatem. **Item tales uocat fratres & sorores.** quod est honorificum nimis. **Vnde Math. xii.** Quicumque fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est. ipse frater & soror & mater est. **Econtra propria uoluntas reddit hominem confusibilem.** sicut dicitur. **Osee. x.** In uoluntate sua confundetur israel. **Et qui nutritur in religione secundum uoluntatem suam. sepe confundit eam.** p. xxx. **Puer qui dimittit uoluntati sue. confundit matrem suam.** **In uie. pa.** dicitur quod quidam iuuenis circumiens multos patres. uenit ad quandam senem causa edificacionis. **Cum autem senex ab eo peteret quid ipse quereretur.** ait iuuenis quod aliquem senem quem uideret uiuere secundum uoluntatem suam ut cum eo moraretur. **Cui ait senex.** Quo tu tot transiisti bene uiuentes & huc uenisti. tu ergo uis inuenire senem qui uiuat secundum uoluntatem tuam quem tu potius deberes querere ut secundum eius uiueres uoluntatem. **Hic est ordo posterus salutis tue & saluatori contrarius.** qui non quesitum facere uoluntatem suam sed potius patris sui. **Hec audiens iuuenis confusus se prostrauit ad pedes eius.** **Merito confusione digni sunt qui secuntur propriam uoluntatem.** q. per hanc potest homo committi de furto uel rapina. maxime claustralis. de rapina si est uolens & aperta. de furto si est occulta. **In professione autem dimisit immo commisit eam in manu prelati ut de ea & eo faceret quicquid secundum deum uellet. quam inuito eo sibi usurpat homo proprie uoluntatis.** **Bern.** talibus loquens dicit. Vos que uos nobis semel dedistis. quid ad huc uos de uobis intromittitis. similes sunt crucifixoribus domini qui arundinem quam primo tenebant quasi eum honorantes in manu eius per ceptro ponebant regio. & iterum eam inde rapientes. caput eius inde percutiebant. **Math. xxviii.** **Item uidentur subseruare dominum ad modum illorum qui ludunt cum pila & ad modum puerorum qui modo dant & statim**

rehabere uoluntatem. quod etiam si statim non rehabere impube repetunt. & flent nisi statim rehabere. **Ecci. xxxiii.** Non placent deo subseruationes impiorum. & uora eorum non probant altissimi. **Denique qui dei faciunt uoluntatem abnegando propriam uoluntatem. deus eos ad honorem perpetuum producit.** ysa. lviii. **Si auerteris a sabbato pedem tuum facere uoluntatem tuam.** **Et post.** & non inuenies uoluntatem tuam. tunc delectaberis super domino. sustollam te super altitudo. et erit tibi hereditas patris tui. **Item Math. vii.** Qui facit uoluntatem patris mei ipse intrabit in regnum celorum. **Aug.** Si in uita nostra laborauerimus facere non nostram sed dei uoluntatem. deus per totam uitam suam studebit nostram implere uoluntatem scilicet per totam eternitatem. **ps.** Uoluntatem timentium se faciet & deprecationem eorum exaudiet et saluos faciet eos. **Aug.** Si huius feceris uoluntatem dei. in beatitudine quecumque uoles erit. quecumque uoles non erit. **Miser igitur est qui uoluntatem dei non uult facere ad tempus modicum.** quam si faceret deus suam faceret in eternum. **Scdm** quod maxime causat inobedientiam in nobis. est sensus proprius. sicut est quoniam aliquis nimis tenet de sensu suo. dum platos suos minus esse discretos iudicat. etiam mandata eorum contemnit. & sic inobediens efficitur. **Sic** chore cum suis complicibus iudicans mandata moysi tanquam irrationalia & peruersa. uocati uenire contempserunt. dicentes. non uenimus. nunquam oculos nostros uis eruere.

De hoc require super de peccacia.

DE CONTUMACIA. DI. .XXV.

D Emde considerandum est de contumacia. Sciendum autem quod contumacia duobus modis accipitur. Vno modo communiter per inobedientiam. **Deu. xxi.**

Si quis genuerit filium contumacem &c. cuius pena secundum legem moysaycam erat mors corporis. sicut dicitur ibidem. **Alio modo** proprie per inobedientiam que contemnit aliquis coram suo iudice comparere parumpendens canonicas & ecclesiasticas sententias id est sententias excoicationis. suspensionis. & huiusmodi. **Vel** postquam incurrit de eis punitur exire & querere remedia opportuna. **Istud autem peccatum est dei contempnium. contumacia ualde nocuum. et ecclesie corruptiuum.** **Iob. xv.** Cucurrit ad uersus deum erecto collo. & pingui ceruice armatus est. **Cum autem** multiplex sit ecclesiastica sententia. que per contumacia ferri solet. de sola sententia maioris excoicationis que magis est pestifera dicendum est ad presens. ostendendo solus quod sollicitus sit cauenda. **Sciendum autem** quod sicut dicitur in decretis. inobediens sacerdotibus in ueteri lege aut ex castra positus lapidabatur a populo. aut gladio ceruice subiecta contempnium expiabat cruore. **Nunc autem** inobediens eis que applico gradui succedunt. que christi corpus ore sacro conficiunt. que clauis regni celorum habentes ante iudicii die iudicant. spirituali aduersione truncantur. id est excoicatione. **Que licet** ex intentione ecclesie & iudicis excoicationis sententiam preferentis sit medicinalis. sicut ait. **Inno. ex.** **Cum** medicinalis tamen ex pueritate

contumacia hominis clauis ecclesie cõtemnẽtis. sic sibi nociua multiplici & damnosa. Per sententiã enim excõicationis ab ecclesia separatus efficitur. bonorum omnium expers efficiẽ. hostibus suis ductus exponitur. contagioso morbo inficitur. a deo & eius ecclesia maledicitur. ab eterno regno excluditur. & exclusus in infernum demergitur. **Primo** quidem ab ecclesia separatur. i. a comũione fidelium & a consortio cuius christi. & est ut ouis extra ouile posita. Item est ut membrum putridum a corpore prescisum. ramus excisus a radice. palme a uite. **Nũm.** xv. cũ chore dathan. & abyron sui que essent separati ab aliis. terra eos absorbuuit. **Aug.** sup. **Iob.** Nihil tũ debet timere christianus que separari a corpore christi. a quo si se separatur. iam non est membrum eius. nec vegetatur spiritus eius. Ad hoc facit exemplum quod habetur in dyal. **xxiii.** de duabus monialibus excõicationis a beato benedicto que semper videbant egredi ab ecclesia quã celebrabat missa. Similiter ibidem habetur de puero monacho quẽ terra humatum ex se precipitebat. De hiis reque sup. de purgatorio. **Aug.** Grauius picat talis que si gladio materiali percussus. que si a feris deuoraretur. que si flammis cremaretur. Percussus enim gladio spirituali qui in presentia occidit animam & in futuro occidet corpus & animam simul quã percipiendus est gladio ex utraque parte acuto. qui egreditur de ore domini. **Apo.** i. Quantum ista sententia sit timenda ostendunt etiam bruta. Nam omne animal maxime timet separationem capitis a corpore suo. per quam priuatur uita. Sic debet homo timere excõicationem. per quam maxime separatur a christo capite. & priuatur uita spirituali. Membra enim naturaliter se opponunt ne amputentur caput aut ledantur. & homo manum aut brachium opponit contra ictum uel alium si potest. Serpens totum corpus suum exponit scindendum ne abscindatur ei caput. & timens capiti suo toto corpore suo caput inuoluit. quia sine capite non est uita in membris. Maxime ergo timenda est excõicatio. que est capitis abscisio & uite spiritualis priuatio. Item in uegetabilibus cũ truncus & ramus a radice separatur. aqua quasi lacrimas emittit & siccat. similiter qui separatur a radice matris ecclesie per excõicationem. non sine lacrimis debet hoc sustinere. quia per hoc separatur ab ecclesie sacramentis. a quibus ministratur non excisus ramis humor gratie et uite spiritualis. & quasi ramus excisus siccat arefactus a gratia. & preparatur ad incendium infernale. Item sententiam excõicationis docent timere & cauere aialia exemplo & diuino miraculo hoc agente. **Narratur** quod cũ papa **Gregorius** nonus esset ante papatum legatus sedis apostolice in lombardia. inuenit in quodam ciuitate quosdam maiores compugnantes qui processum eius impediabant cũ altera pars staret ad arbitrium eius de pace reformanda. & altera contumax nollet consentire. cũ excõicasset capitaneum illius dissensionis qui solus pacem impediabat. & ille excõicationem contemneret. cyconie multe que nidificauerunt super turre & caminos domus eius recesserunt. et nidos suos

transulerunt ad domum alterius capitanei dicte guerre. que patens erat stare mandato dicti legati. Quod uidens ille contumax humiliavit cor suum ad absolutionem procurandam. & ad uoluntatem dicti legati faciendam. Quo absoluto dicte cyconie nidos suos super domum suam reportauerunt. Item multi passerres solebant intrare ecclesiam & fedare & diuinum officium impedire. Cũ autem non possent excludi. episcopus illius loci excõicauit eos. mortem eis comminans si ecclesiam ipsam ulterius intrarent. Qui ab ecclesia recedentes nunc postea eandem ecclesiam intrauerunt. & multitudo magna earundem auiculaz circa eandem ecclesiam nidificauerunt super eam aliquam uoluntatem si nulla earum dictam ecclesiam intrabat. Et dicitur adhuc quod si aliquis capiat aliquas earum & eam in dictam ecclesiam uolenter intromittat. statim illa morietur. Item cũ quidam episcopus haberet piscatores in lacu. & quadam nocte misisset eos piscari ad anguillas. piceientes retia sua in lacu. ceperunt serpentes cũ anguillis. Quidam autem eorum capita dentibus atterebat credens anguillas esse. ne possent exire nauiculam. In mane autem cũ uidisset quod essent serpentes ita abhorruit. quod per abhominacionem mortuus est. Quod audiens dictus episcopus excõicauit dictas anguillas. si de cetero in dicto lacu morarentur. omnibus autem inde recedentibus. nulla earum postea in dicto lacu reperia fuit. **Secundo** bonorum omnium expers efficitur. quia priuatur bonis spiritualibus et eternis. sacramentis. officiis. beneficiis. & a participatione omnium bonorum fidelium deum timentium. **Particeps** ego sum omnium timentium te. **Eccl.** Si damnatum incompabile alicui incommodo temporalis est amittere participationem unius solius misse. quia bonum eius est inpreciable. debent attendere excõmunicati quantum damnificant qui amittunt non solum lucrum unius misse. sed singulis diebus totum milium missarum lucrum. quot per uniuersum orbem celebrantur. et etiam fructum omnium ieiuniorum. orationum. pegrinationum & aliorum bonorum operum que fiunt singulis diebus per totum mundum. **Unum** excõmunicatus est in grauissima captiuitate. quia quod diu est in tali statu. nullum beneficium absolutionis uel liberationis sue potest ad eum uenire adiutorii christiani. **Unum** melius esset ei si esset in captiuitate saracenorum. quia ab illa posset per aliquos christianorum beneficium liberari. ab ista uero ex quo est in illa iuste intrusus. non potest aliquo christianorum adiutorio liberari sed a captiuitate dyaboli. nisi per manus eorum qui eum intruserunt sed per prelatos ecclesie quod diu per eos egredi cõtemnit. Item similis est illi qui a comunia alicuius ciuitatis de qua fuerat. est bannitus. quia si capitur ab hostibus ciuitatis. nullum consilium apponit dicta comunia ad eius liberationem. Similiter nec comunia ecclesie aliquod adiutorium apponit. quomodo uel instantia orationum. uel preciorum spiritualium bonorum de manu dyaboli liberetur. **Iob. xv.** Non credat errorem deceptus. quod aliquo sit precio redimendus. Item similis est illi qui cecidit in foueam et sub onere pressus non habet adiutorem. **Eccl. xiiii.** **Ve** soli

quia si ceciderit non habebit subleuantem se.

Tertio ligatus hostibus suis exponit. **L**igat enim p sniam ecclesie tali uinculo qd dissolui non potest nisi p manus illius qui ligat. vlt supioris eius. qz summus iudex in celo ratas habet snias quas i terris ferunt officiales sui. Em curie sue iura. omnes dies cotumacie sue coputans. & condemnans snialiter cotumaces. **Math. xvi.** Quodcuqz ligaueris sup terra &c. **Mal. iiii.** Venia & pcutia terraz anathemate. Miser uero sic ligatus hostibus suis exponit qnqz qdem materialibus. Sicut patet. **Iosue. vii.** de acham qz transgressus mandatū dñi tulit de anathemate. p quo ibi dicitur. Peccauit israhel et puaricatus est. nec poterit stare ante hostes suos eosqz fugiet. qz pollutus ē anathemate. Itē spūalibus hostibus tradit. **Qnqz** enī excōicatus sathane tradit. **Sic dicit. ii. Coz. v.** Tradidi hmoi sathane ut spūs saluus sit. **Augusti.** Omnis xpianus qui a sacerdote suo excōmunicatur. sathane tradit. qz extra ecclesiam est dyabolus. sicut in ecclesia xpūs. Itē eiectus de ecclesia rapido oze demonū discerpiē. **In** vita beati eligii legiē. qz cū i eius dyocesi esset qdā p̄biter nimis infamis & frequē admōitū ab eo. nollet a pctō cessare semp se excūsās ipē excōicauit eū. & p̄hibuit ei ut nullo mō celebraret. Cū autē sententiā p̄pendēs celebra re uellet. astans altari subito cecidit a dyabolo suffocatus. **Quarto** excōicatus inficit. quia excōicatio inficit eū in quē fert. aiam eius corumpens & denigrās. & opa q̄ fecerat & q̄ facit. **Inficit** etiā ipos cōicantes. **Inficit** aiam sustinentis. qz est lepra spūalis q̄ sup alias infirmitates horrenda est. **Figurata** est autē per leprā marie sororis moysi. **Nūi. xii.** qz excōicatio est morbus contagiosus. ideo excōicatus ē extra castra fidelīū abiciendus ut leprosus q̄ solus habitet extra castra. **Leui. xiiii.** ne alios miferet habens opertus os. **Item** ouis moribida ab ouili eicienda est alioquin inficit omnes alias. **Item** inficit aias & denigrat maledictione ut dyabolica tinctura. **Cum** quidam comestholofanus fautoz esset hereticoz & receptatoz. qdam sanctus fuit missus ad eū omōnendum ut ab hoc desisteret. qui cū nollet sancto uiro acquiescere nec excōicationē timeret. scizens sanctus qz coz subuersū non erudit. uerbū dixit illi. **Tu** & tui videatis factis q̄zifecta sit anima snia excōicatiois innotata. **Volo** mibi deportari panē album. quo sibi delato. accepit eum & dixit. panis licet non merueris tñ ut in te ostendat veritas fidei nre & maledictio anime excōicationē non timentis. excōico te. **Quo** dicto. panis qui inter manū eius erat cādidus subito factus est niger. qui p̄cepit illuz in duo diuidi. et similiter interius apparuit niger. muscidus et corruptus. **Tunc** subiunxit. ut etiā vos sciatis uirtutē absolutōnis. accepto pane dixit. **Absoluo** te panis. **Qui** statim i p̄ozem speciem & candozē est reuersus. **Item** in hystozia karoli dicit turpinus archiep̄us qz cū

karolus obsideret qndā ciuitatē hispanie in q̄ erant sarraceni in ualle uiridi que uocabat lucerna. & non possēt eam cape p spaciū quatuor mensū. p̄strauit se in oratione ad deū & sanctū iacobū. & surgēs maledixit ciuitati. & statim eius muri corruerūt. & ubi erat ciuitas ab eius medio ater amnis erupit. & uersa est ciuitas in desertū. & facta inhabitabilis. in cui⁹ loco factus est gurgēs teterrim⁹ cui⁹ pisces magni & nigri sunt. **Si** homo nō sacerdos s̄ dei nuntius hoc fecit in dicta ciuitate suo maledictō. intendi debet q̄nta maledictione inficit. anima q̄ excōicatione pcutitur a dei vicario. **Item** excōicatio inficit bona opa et intoxicat. immo illa que sunt de se bona. facit excōicatio mala. saluifera. pestifera. benedictionē. maledictionē. sacramentū. nocuentū. **Et** ut dicit rabanus salus repitur ad mortē. qz excōicatio sacramenta saluifera. sunt mortifera. cōicatio execratio. officīū ecclesie nihil p̄ficat. s̄ officit & bona ecclesiastica excōicatis. qui se in eis ingerunt non sunt ad absolutōnē s̄ ad p̄ditiōez. **Item** excōicatio inficit omnes p̄cipantes cū excōicatio. **Vnde** excōicatus est sicut colūba dyaboli seducta & excecata quā dyabolus ponit ad modū aucupis in rete suum ad quā alie accedentes capiunt in reti dyaboli. cum cōicant ei cōtemnendo ecclesiasticā sniam. & maxime qñ cōicant in crimie. **Item** excōicatio ē muscipula & sagena dyaboli. **Abac. i.** Totū eraxit i sagena sua. **Hec** sagena cū vnū capiat. sepe totam prochiā inuoluit. **Cum** conradus apostolice sedis legatus cardinalis & albus monachus p̄dicaret in theutonia. uidit quendā arreptum in quo demon loq̄bat. q̄ inter alia multa hoc dixit. qz vnū erat p qd in ecclesia plures lucrabat. s̄ nullo mō diceret illud. **Ad** vltimū tñ multis cōpulsus coniuatōnibus dixit qz illud erat excōicatio. p quā vno capto aliquādo maiores prochie uel omnes ei cōicant. ecclesie sniam contēnentes. uel timoze. uel pudore. uel amoze. uel cōtemptu clauū. **Calixtus** papa in decretis. **Nullus** cōicet excōicatis in oratione aut cibo uel potu. aut osculo. nec aue dicat eis aliquis. nec uale. qz quicunqz in hiis aut aliis p̄hibitis scienter eis cōicauerit. iuxta ap̄loz istitutionē & ipē sili excōicatioi subiacebit. **Vsi** dozus. **Si** quis cū excōicatio aut palam aut absconse fuerit locutus. statim cū eo cōmunem excōicationis contrahet penā. **Non** est ergo securū cōiungere se eis quoz oza. cibis. & pot⁹. & uerba plena sunt laqueis ad animas capiendū. & captas tradendū dyabolo ad deuozandum. **Quinto** excōicatus maledicit. qz excōicatio est qdam maledictio. p̄s. **Dilexit** maledictionē & ueniet ei. &c. **Vñ** excōicatus arefcit ab humoze gratie. siccat & sterilis efficit. **Sicut** palmes non potest ferre fructū a semet ipso nisi manserit in uite. &c. **Io. xii.** **Et** mēbrum excisum a cozpoze. nec sensū nec motū nec uitā recipit ab anima. s̄ est p̄orsus inutile. **Excōicati** sunt sicut montes gelboe. de qbus.

dicuntur. **Re. i.** Moyses gelboe nec ros nec plu-
uia &c. Item similes sunt illi ficulnee cui dñs
maledixit. et statim aruit. **Math. xxi.** In hysto-
ria karoli legiē karolus maledixisse aliquib⁹ ci-
uitatibus q̄ in desertū usq; hodie sunt redacte
& cunctis habitatoribus desolate. Item ducif
sa burgondie dicit̄ emisse a quodaz sacerdote
quoddā uiridariū valde pulchrū in quo erant
arbores multe pulchre. & trā bona et pinguis
nullus tñ fructus ibi crescebat. Cū autē ab i-
colis quereret rationē. dixerūt. q̄ causam huius
esse credebant. qz cū tempe fructuum puri fru-
ctus disperperet. clausuram & arbores diffi-
parēt. sepe monuit eos sacerdos q̄ ab istis fur-
tis & damnis desisterent. s; uidens eos moni-
tiones suas cōtemnere. excōicauit uiridarium
si de cetero ferret fructū. Ducissa uero ī plena
prochia fecit absoluī uiridariū. Sacerdos autē
absoluendo precepit q̄ demceps ferret bonos
fructus & utiles. qd̄ & fecit. Item in dyoc. bel-
uacē. cum miles quidā a q̄busdam religiosis
violenter & iniuste siluā vnā & stannū adia-
cens q̄ p̄decessores eius dederant abstulisset.
uidens prioz locū q̄ nec ui nec placito recupare
poterat possessionē ablatā. uenit ad locū dicēs
silue & stanno. Sicut uerū ius habemus ī uo-
bis. ita sub intermātoe anathematis uobis in-
hibeo ne de cetero fructū uel utilitatē aliq; fe-
ratis illis qui uos nobis abstulerūt iniuste. &
ex tunc p̄ plures annos aruit illa silua. & stan-
nū pisces non habuit. **Sexto** excōmunicat⁹
a regno celoꝝ excludit̄. vn̄ non solum ab eccle-
sia militante & a fidelīū confortio sepat̄. uer⁹
etiā ab ecclesia triumphante & a confortio be-
atoꝝ. Ideo sup̄ illud. **Iob. xii.** Accipite sp̄m san-
ctū. quoz remiseritis pctā. et c. dicit̄ glosa. Qui
bus ecclesiam interdixeritis nisi p̄ satisfactio-
nez condignā reconciliati fuerint. illis ianua
regni celestis clausa erit. **Apoē. xxii.** Beati qui
p̄ portas intrant ciuitatē. foris autē canes &c.
Canes uocat excōicatos. **Eccī. xiii.** Que cōmu-
nicatio sancti ad canem. **Septimo** in infer-
num demergitur. igne cōcremandus eterno.
et cū hoc a demonibus in eternū cruciāduz. p̄s
Exarsit ignis in synagoga eoz. &c. **Math.**
xxv. dicit̄ dñs excōicatis. **Ite** maledicti in igne
eternū. &c. **Amos. vi.** Ve qui sepati estis
ī diem malū. **Apoē. xxi.** Execratis erit pars il-
loꝝ ī stanno ardenti igne & sulphure. Domi-
nus faciet excōicatis sicut fecit iudas. **i. Mach.**
v. Qui filios bean anathematizauit. quoz ma-
litas recozdatuz est qz populo erant ī laqueū
& ī scanda. & cepit & succendit eos ī turrib⁹
eoz. Item quidā miles ī excōicatione mortu⁹
& extra cymiteriuz positus. cū ab amicis pecu-
rata fuisset eius absolutio & uellent eū sepeli-
re. iuenerunt maximū serpentē qui collū eius
cingebat & uentrē. Cū autē uellent serpentem
ā mouere. intrauit p̄ os ī uentrez eius. Ex hiis
ergo potest aduerti qualic̄ eoz anime ī inferno
a serpentibus infernalibus ligent̄. qui excom-
municati moziuntur.

DE REBELLIONE.
Emde considerandū est de rebelli-
one. Est autē rebellio qñ aliquis n̄
solum senioꝝ uel supioꝝ p̄cepta n̄
obediendo contēnit. uerū etiā con-
tra supioꝝ ip̄os m̄surgit. repugnando. blas-
phemando. cōuitiando. sanctū eoz p̄positū
impediendo. cōmōtiones colligationes & cō-
spirationes cōtra eos faciendo. contra ip̄os &
eoz facta murmurando. interdū etiā corpaliē
p̄sequendo. Tales pacem non habentes ī cor-
dibus. pacem & concordā alioꝝ pturbant. cō-
plices aggregādo. discōrdias in collegiis. dif-
fensionēs ī cenobiis. sediciones ī urbibus. rix-
as in domibus. & guerras cōmouentes in re-
gnis. Tales non solū aduersus homies. uerū
etiā aduersus dñm rebellare conant̄. Hoc de-
testabile crīmen dissuadet moyses. dicens fili-
is israhel. **Nūi. xiiii.** Nolite rebelles esse cōtra
dñm. Item **Deu. ix.** increpando dicit̄. Semp
fuiſtis rebelles cōtra dñm. Item **Nūi. xv.** Aia
que p̄ supbiā aliqd̄ pcti fecerit qñ rebellis fu-
it cōt̄ dñm. peribit de populo. Exempluz eui-
dentissimū habem⁹. **Nūi. xvi.** de choze. dathā
& abyron. p̄ceribus synagoge. quos terra de-
gluciuit. & uiuī descenderūt ī infernū. Itē cū
ī crastino murmurarent filii israhel cōt̄ moy-
sen et aaron dicentes uos interfecistis populū
dñi. ignis descendens de celo ex eis. q̄tuozde-
cim milia deuozauit. **DE PRESUM-
PTIONE. DIST. .XXVI.**

DE PRESUMPTIONE. DIST. .XXVI.
Emde considerandū est de p̄sum-
ptione. Circa quā cōsideranda sūt
duo. Primo quid sit. & quot mo-
dis dicat̄. **Secō** ex q̄bus oriatur &
causē in nobis. **Circa** primū notandum
q̄ p̄sumptio multipliciter accipit̄ in scriptura.
Vno mō p̄prie p̄ quā scz aliquis desiderat &
attēptat aliquid ultra p̄prium facultatē de q̄
dicit̄. **Eccī. xxviii.** Vidit p̄sumptionez eoz qz
mala. Alio mō minus p̄prie ponit̄ p̄sumptio
p̄ fiducia. Sicut dicit̄. **Judith. vi.** Non derelin-
quīs p̄sumentes de te id est cōfidentes. **Et. ix.**
eiusdē. Exaudi me miserā dep̄cantes & de tua
misericordia p̄summentez. Alio mō improprie
p̄ attemptare. **Sap. vii.** Mibi dedit deus dice-
re ex sententia & p̄summere digna hoz q̄ mi-
hi danē. Alio mō ponit̄ abusiue p̄ timere. Sic
spes abusiue dicit̄ de malo. **Sap. xvii.** Semp
p̄sumit̄ seua pturbata cōscientia. De p̄sumptō
ne primo mō dicta. est hic intentio. Scienduz
est autē q̄ p̄sumptio impoztat immoderantiā
spei. Obiectū autē spei est bonū arduū possibi-
le. Sed aliqd̄ dicit̄ possibile duplicit̄. Vno mō
p̄ uirtutē p̄priā. Alio modo p̄ uirtutē diuinā.
Circa utranq; uero p̄ immoderantiā potest esse
p̄sumptio. Nam circa spem p̄ quā aliquis de
p̄pria uirtute cōfidit. attendit̄ p̄sumptio ex h̄
q̄ quis tendit̄ in aliqd̄ ut sibi possibile. qd̄ tñ
suā facultatez excedit. h̄m qd̄ dicit̄. **Judith. vi.**
P̄sumentes de se & de sua uirtute gloziātes
humiliās. Circa spem autē q̄ q̄s inheret diuine

potentie. potest p̄ imoderantiā esse p̄sumptio
 ex hoc q̄ tendit hoc in aliquid ut possibile per
 uirtutē & misericordiā diuinā. q̄ tñ possibile
 nō est. Sicut cū sperat quis ueniam de p̄ctis
 sine penitentiā & gloriā sine meritis obrinere
 & h̄ p̄sumptio p̄prie est sp̄s p̄cti in sp̄m san-
 ctū. q̄z p̄ hanc tollit uel cōtemnit adiutorium
 sp̄s sancti per q̄ reuocat homo a p̄ctō. Dicit̄
 autē p̄sumptio importare sup̄ excessum uel im-
 moderantiā sp̄i. nō q̄z possit homo nimis spe-
 rare de deo. s̄ q̄z deo imputat id q̄ deo nō cō-
 uenit. Vñ inuitit̄ intellectui falso. ul̄ estimati-
 oni false sicut & desperatio. Sicut enī falsū est
 q̄ deus penitentib⁹ non indulgeat. uel q̄ pec-
 catores ad penitentiā non cōuertat. ita falsū
 est q̄ in p̄ctō p̄seuerantibus cōcedat ueniā uel
 q̄ sine meritis. uel oīno a bono opere cessantibus
 eternam gloriā largiat̄. **C**irca scōm
 sciendū q̄ p̄sumptio solet ī nobis oriri ex q̄tuor.
Est enī p̄sumptio que oritur ex apparentia
 uanitat̄. Qñq̄ ex sapiētiā uel notitiā ueritat̄.
 Qñq̄ ex eminentiā sanctitat̄. Qñq̄ ue-
 ro ex nimia cōfidentiā diuine pietat̄. Est in
 q̄z p̄sumptio q̄ consurgit ex apparentia uani-
 tat̄ qñ sc̄z homo nimis confidit de rebus ca-
 ducis & uanis. puta de diuitiis. fortitudie. po-
 tentiā. nobilitate gn̄is. & amicis carnalibus. q̄
 om̄ia uana sunt. Sicut dicit̄ **Ecc̄s. i.** Vanitas
 uanitatū & om̄ia uanitas. Q̄ enī de diuitiis n̄
 sit cōfidentū. ait̄ p̄s Diuitie si affluant nolite
 cor apponere. Idem ne timueris cū diues fa-
 ctus fuerit homo. & cū mul. f. g. do. e. q. cum
 iu. non su. om̄ia. &c. Idem de impio dicit̄. Vi-
 debunt iusti & timebunt. & sup. e. ri. & di. ec-
 ce homo q̄ non po. de. ad. f. h̄ spe. ī mul. di. f. ee
 p̄. ī va. f. p̄. xi. Qui confidit in diuitiis corru-
 et. Exemplū de illo q̄ dicebat. Anima mea ha-
 bes multa reposita ī annos plurimos. quiesce.
 comede. epulare. Cui dictū est. Stulte hac no-
 cte repetent aīam tuā a te. &c. **Luc. xii.** Non ē
 ergo p̄sumendū de opulentiā tpali. nec de po-
 tētiā seculari. Sic de anthiocho dicit̄. ii. Mach
 ix. qui tā ignomiosē et dure interiit. **Ite.** Dañ
 iiii. dicit̄ de nabuch. qui p̄ potentiā suam totū
 mundū sibi uoluit subiugare. & ex sua p̄sum-
 ptione dicebat. Nonne h̄ est babylon ciuitas
 magna &c. qui tñ in bestiam mutatus est. &
 ab hoībus abiectus. fenū ut bos comedit. &c.
 donec cognouit potestati celestē. sic dicit̄ ibi-
 dem. Item sennacherib potētissimus erat. cui⁹
 exercitus vna nocte fuit exterminatus & reda-
 ctus in cinerē. Item totū robur exercitus assy-
 riorū p̄ iudith fuit confusū interfectio holofer-
 ne. **Judith. xiii.** **Ite** panis subcineritius uisus ē
 in castra madyan descendere. i. gedeon cū tri-
 centis uiris. & ea penitus destruxit. **Judi. vii.**
 Item ī croniciis legit̄ de Xerse rege p̄sarū qui
 p̄ magnitudie exercitus p̄sumebat se posse mō-
 tes uallibus coequare. maria pontibus trans-
 fretare. immensas aquaz uozagines meabilef
 facere. semp tñ fuit ultimus ī conflictu. & in
 fuga primus. Hic cū iret ad expugnandū gree-

am & haberet in exercitu suo septuaginta mi-
 lia equitū armatorū. & peditūz tricenta milia
 naues maris rostratas mille ducetas. onerari-
 as tria milia. tāto exercitu dux deficiens uict⁹
 est turpiter & confusus. Item non est p̄sumē-
 dū de nobilitate carnali. **S**cōdo solet oriri p̄-
 sumptio ex sapientiā & scientiā ueritat̄. cōt̄
 q̄. **Ecc̄i. xxxiii.** Audi tacens simul & querēs.
 & in medio senioz loqui non p̄sumas. Sunt
 tñ aliqui ita p̄sumptuosi q̄ docēt q̄ nesciūt.
 uel p̄sumunt docere doctōres se. & corripe me
 liozes. Sicut helyu iob. eiusdē. **xxxii.** Item p̄su-
 munt aliqui scrutari curiose q̄ erascunt
 eoz intelligentie facultatē. cōt̄ quos dicitur
Ecc̄i. iiii. Altioza te ne quesieris et fortōza te ne
 scrutatus fueris. &c. De hoc req̄re sup̄. de curi-
 ositate. In uitis patrū legit̄ q̄ interrogatus ab
 bas zeion. qd̄ est qd̄ dicit̄. **Iob. xxv.** Stelle nō
 sunt munde in cōspectu eius. R̄ndit. Relique-
 runt homies p̄ctā sua & scrutant̄ celestia. sol⁹
 autē deus mundus est. hoc est qd̄ dicit̄. Celi nō
 sunt mundi. &c. Item p̄sumunt aliqui adue-
 nire nouitates. que magis solent hoīes admiri-
 rari. non cōtenti sententiis uel opinionibus
 alioz. ut per hoc subtiliozes & admirabiliozes
 hoībus uideant̄. Cōt̄ quos. p̄. xxii. Ne trāf-
 grediaris terminos antiquos quos posuerūt pa-
 tres tui. Tales sunt similes atheniensibus de
 q̄bus dicit̄. **Act. xvii.** q̄ ad nihil aliud uocabāt
 nisi dicere aut audire aliqd̄ noui. **T**ertō so-
 let oriri p̄sumptio ex eminentiā sanctitat̄. Nā
 plerūq̄ nimis p̄sumit homo de meritis suis.
 & de sanctitate sua occasionalit̄ extollit̄ in p̄-
 sumptionē. ut nimis alta homo de se sentiat.
 & audeat attemptare. Hec ē filia q̄ q̄z cito na-
 scitur occidit mare sc̄z p̄sumptio sanctitatem
 Mirū q̄ de bono orit̄ p̄sumptio. cū nullum
 bonū s̄ solum malū sit a nobis. Bonū autē ad
 uisurā nobis accōmodatur est cū piculo corpis
 & anime si illud negligent̄ uel idigne tracta-
 uerimus. & ad iudiciū dei p̄pter hoc adducen-
 di sumus. **Ecc̄i. xxxvi.** Reddet homi h̄m p̄sum-
 ptionē illius. De bono enī potest fieri malus.
 & de optimo pessimus. **Ecc̄i. xxxvi.** O p̄sump-
 tio nequissima uide creatā es. que nec de bono
 nec d̄ malo qd̄ solū h̄m⁹ a nob̄ debuit oriri.
Ite aliqui male orit̄ ut de signis sanctitat̄ &
 miraculis. Ideo dñs **Luc. x.** h̄ac rep̄mebat ī di-
 scipulis signa facientibus. dicens. Videbā sa-
 thanam. &c. Item in uitis patrū legit̄ q̄ cū q̄-
 dam fratres senes fatigati ex itinere uenisset̄
 ad uisitandū quendā iuuenē solitariū. qui ui-
 des eos fatigatos. uocauit ad se onagros quos
 uidit transeuntes. p̄cipiens eis in noie dñi. ut
 duos senes deferrent ad locū quo tendebant.
 qui statim obedierunt & eos tulerūt quo uo-
 lebant. Qd̄ cū relatū fuisset beato antonio. di-
 xit. Qñq̄ nauis onerata om̄ibus bonis. tēdit
 ad interitū. Et post modicū cepit acerrime fle-
 re beatus Antonius dicens. maxima columna
 ecclesie cecidit hodie. & misit duos discipulos
 suos ad dictū solitariū q̄ inuenerunt eū flentē

peccatū in quo ceciderat ppter p̄sumptionem. & infra quinq̄ dies mortu⁹ est. Ad hoc facie q̄d habet. **I**nfra de oratione de monacho p̄fū-
 puolo. qui cū supuenisset. & ad ignez inueni-
 ret b̄m Pachomiū sedentē cū fratribus dixit.
Vbi est fides ur̄a. & postq̄z stetit sup ignez
 ille sus. ip̄m dyabolus decepit sub specie pulch-
 errime mulieris. arripuit. fugauit in fornacē
 p̄cipitavit. & occidit. Item i uitis patrū legiē.
 de quodā q̄ cū multa miracula faceret. & de-
 mones expelleret & hoīes ad eū fluerēt timēs
 sp̄m p̄sumptionis & elationis q̄ temptabatur
 rogauit dominuz. ut dyabolus quē expellebat
 ab aliis eum arriperet. & uexaret. & humilia-
 ret. q̄d factū est. & satis cito post liberauit euz
 a uexatione & temptatione dyaboli. Item i ui-
 tis patrū. abbas Nesteron uidens draconē fu-
 git. Q̄ uidens discipulus eius. ait. Tu times
 pater. R̄dit. Non timeo fili. s; fugio uanam
 gloriā & p̄sumptionez. Ex hac p̄sumptione
 oritur nimia securitas. q̄n scz homo de meritū
 suis p̄sumens. credit esse de sua salute securus
 & minus timet & cauet casū. p̄. xiiii. Sapiēs
 timet & declinat a malo. stultus trāssilit & cō-
 fidit. Aug⁹. Multū effrenis est qui illuc ire cō-
 tendit. ubi multos ualentiores se cōspicit cor-
 ruisse. quis enī lucifero altior. adam innocen-
 tior. samp̄se fortior. dauid sanctior. salomōe
 sapientior. nabugodonosor potentior. petro
 feruentior. qui omnes ob uite p̄sumptionē ex
 nimia sui confidentia corruerunt. Bern⁹. Nul-
 lus locus est securus fratres. qz angelus p̄ sup-
 biam cecidit de celo. adam p̄ gulam de parady-
 so. iudas p̄ cupiditatē de saluatoris confortio.
 Aug⁹. Nemo secur⁹ esse debet. qz nescit utruz
 fiet ex melioze deterior. qui fieri potuit ex de-
 teriore melior. Iero⁹. Prosperitas parit securi-
 tatē. securitas negligentia. negligentia contē-
 ptum. contēptus mobedientia. mobedientia
 malam ruinā. Item ex hac or̄e audax temeri-
 tas qua scz homo audet indignus accedere ad
 sacra misteria tractanda & agēda. Sicut oza-
 de quo dicit. ii. Re. vi. Qui tangens archā do-
 mini percussus est a dño sup temeritate sua. &
 hoc ideo. qz nocte p̄cedente cū uxore sua dor-
 mierat. Si tm̄ dō displicuit q̄ iste tetigisset ar-
 cham dñi q̄ non erat nisi umbra & figura do-
 minici corpis p̄ eo q̄ cū uxore p̄pa dormiuis-
 set. qd̄ erit de illis qui cū alienis dormiunt &
 sacrosanctū dñi n̄ri corpus tangere. & nephā-
 dis manibus tractare. et oze sacrilego consec-
 re p̄sumunt. Apparet etiā h̄ temeritas in h̄ q̄
 homo dignus se reputans ultra merita sua et
 supra p̄p̄iam facultatem p̄sumit assumere. et
 ambiciose se ingerere p̄sumit ad statuz nimis
 arduū. ac statū p̄sone sue incōpabiliter transcē-
 dentē. puta dei & angeloz officiū scz regimen
 animarū. & sedere i loco dei. Sicut lucifer. ysa-
 xiiii. Similis ero altissimo. Et princeps thyrī.
 de quo dicitur. Eze. xxviii. Deus ego sum. et i
 cathedra dei sedi. De hoc sup̄. Ambitio. Item
 apparet ista temeritas in hoc q̄ homo audet

et p̄sumit se cōpare uel p̄ferre meliorib⁹. et tm̄
 se reputat q̄ maiozes meliozes et sapientiozes
 in sui cōpatione p̄uipendit. Sicut maria soroz
 moysi p̄sumpsit se fratri suo scz moysi incōm-
 pabiliter meliozi se cōpare. Nūi. xii. Et roboz
 patri suo salomoni se p̄ferre p̄sumpsit. iii. Re.
 xiiii. dicens. Minim⁹ digitus me⁹ grossior ē doz-
 so patris mei. Presumptio enī ita execat ho-
 minē ut nesciat se metiri. Sicut aliqñ ludificā-
 tur oculi hoīm ut res aliqua multo maior uī-
 deat q̄z sit. Ro. i. Euanuerūt in cogitationib⁹
 suis. et obscuratū est insipiens cor eoz dicētes
 enī se esse sapientes stulti facti sūt. Hoc dictū
 est de phīs et pharyseis chzistum arguere et ei
 contradicere p̄sumētib⁹. Vñ dicit. Math. xv.
 Ceci sūt duces cecoz. Et ep̄o laodicie dicit do-
 min⁹. Apoē. iii. Dicit qz diues sum et locuple-
 tatus. & nullius egeo. & nescis qz tu es miser.
 et miserabilis. & paup. & cecus. et nud⁹. Mul-
 tum erat excecatus ille de quo legiē in uī. pa-
 q̄ cū in durissima penitētia scnuisset in here-
 mo p̄sumens de meritū suis cepit cogitare q̄
 q̄z cito moreret. dignus esset āgelicis manib⁹
 in celi fastigiū deportari. qui dyabolo sibi ap-
 parente in specie angeli & suadente. in p̄fun-
 dum puteū se p̄iecit. Cū autē fratres illū cadē-
 tem audientes accurrissent. & cū magno co-
 namine seminecē extraxissent. uix p̄ triduum
 quo supuixit ei psuadere potuerunt q̄ p̄ p̄sū-
 prionē fuisset a dyabolo seductus. Quarto
 solet oriri p̄sumptio ex nimia cōfidentia diui-
 ne pietatis. q̄n scz tante misericordie et benigni-
 tatis credit dñs ut non damnet delinquen-
 tes. cuius sentētie fuit Origenes. ut dicit. Iero.
 Tñ eū excusat cesariensis ep̄us in ecclesiastica
 hystoria. dicens libzoz eius ab hereticis corrup-
 tos. multa magnifica dicens & scribens de eo.
 Licet autē in p̄s. dicat q̄ misericors & misera-
 tor sit dñs. tñ subdit q̄ etiā est iust⁹. cui⁹ unī-
 uerse uie misericordia & ueritas equitatis. Itē
 hac p̄sumptione laborat. qui uiuens deuz ipu-
 gnare non cessat. et tamen credit q̄ deus euz
 ad bonū finem p̄ducatur. Sed ut uulgarit̄ dicit̄
 ista cauda nō est de isto vitulo. nec bonus fi-
 nis esse potest quē nō p̄cesserit bona uita. Eccl̄
 xxix. Repromissio nequissima multos p̄didit.
 Inter istas q̄tuoz p̄sumptionū sp̄s. prima est
 mala. sc̄da peior. tertia pessima. q̄ta sup̄pelli-
 ma. que est p̄ctm̄ in sp̄m̄ sanctū. Dicit enī pec-
 catū in sp̄m̄ sanctū p̄ qd̄ remouet uel cōtemni-
 tur ab hoīe id p̄ qd̄ potest impediri ab electiōe
 p̄cti. Avertit̄ autē homo ab electiōe p̄cti ex cō-
 sideratione diuini iudicii. quod habet iustitiā
 cū misericordia. Vñ sicut p̄ desperationē tolli-
 tur spes que consurgit ex cōsideratione diuine
 misericordie remittentis p̄ctā & p̄miantis bo-
 na. sic p̄ p̄sumptionē excludit̄ timoz qui con-
 surgit ex cōsideratione iustitie punientis pec-
 cata. & sic p̄ p̄sumptionem homo p̄cludit sibi
 uia salutis. **DE SUPERSTITIONE
 DISTINCTIO. CXXVII.**

DEinde considerandū est de supstitione. Circa quā considerāda sunt duo. Primo qd sit supstitio. Scdo de spēbus eius. **C**irca primum sciendū qd supstitio est uitiū religioni contrariū. Religio autē fm yfō. libro ethymo. dicitur a relegendo. qz scz ea que sunt diuini cultus frequenter in corā legenda & reuoluenda sunt. Iuxta illud. pū. iii. In omib⁹ uis tuis cogita illū. Vel dicitur religio a reeligendo. eo qd nos peccatores deum debemus reeligere quē negligentes amisimus. Sicut dicit Aug⁹. x. de ci. dei. Vel dicitur religio a religando. Vnde dicit Aug⁹. in libro de uera religi. Religet uos religio vni omnipotenti deo. Siue autē religio dicatur a frequenti lectione. siue ab iterata electōne. siue a relegatione. religio pprie importat ordinē hominis ad deū. qntū ad cultū ei principaliter exhibendū. Ipe enī est cui principaliter alligari debemus. tanqz in deficienti principio ad quē etiā nra electio dirigi debet sicut in ultimū finem. quē etiā negligendo amittimus. & credendo & fide ptestando recuperare debemus. Huic religioni cōtrariā uitiū supstitionis fm excessū. Dicitur enī supstitio esse religio sup modū seruata. sicut dicit glosa. sup illud. Coll. ii. Que sunt rationē habentia. &c. Dicitur autē supstitio excedere mediū religionis nū qz transcendat faciēdo plus in cultu diuino qz religio faciat. uel qz ad maius aliqd tendat s; qz facit uel exhibet cultū diuinū. uel cui nō debet. uel eo modo quo non debet. Dicitur autē supstitio esse religio sicut dicitur in glosa palle. gata. non pprie s; transūptiue. sicut transūptiue dicimus bonū latronē. & noīa uirtutum transūptiue accipiunt i malū. Sicut prudentia aliqñ dicitur p astutia. Luc. xvi. Filii huius seculi prudentiores id est astutiores filiis lucis in gnatione sua sunt. **S**upstitionis qtuor sunt species. Prima est i hoc qd deo exhibetur cultus indebito modo. Scda est ydolatrie. Tertia diuinationis. Quarta est obseruantiarum. Potest enī diuinus cultus exhiberi cui exhibēdus est. s; non debito mō. Vel ei cui non debz exhiberi scz cuiusqz creature. & sic est aliud supstitionis gen⁹ qd in multas species diuiditur fm diuersos fines diuini cultus. Ordinat enī diuinus cultus ad reuerentiā deo exhibendam. & fm hoc prima spēs huius est ydolatria. q reuerentiā debitā deo. exhibet creature. Scudo cultus diuinus ordinat ad hoc qd homo instruat a deo quē colit. et fm hoc accipitur diuini cultus supstitio qd demones consulit p aliqua pacta cū eis imita. tacita uel expressa. Tertio ordinat diuinus cultus ad qndam directōnem actūz humanoꝝ fm dei q colit instituta. & ad hoc prinet supstitio qrundā obseruationū. & h tria tāgit. Aug⁹. ii. de doc. xpiana. dicens supsticiosū esse qcqd est ab hoibus institutū ad colenda ydola. & hoc prinet ad primū. Et postea subdit. Vl ad consultatōnes & pacta qdam cū demonibus imita atqz federa-

ta. & hoc prinet ad fm. Et post pauca subiungit. Ad h genus prinet omēs ligature &c. et in hoc insinuat tertiū. De prima specie supstitionis que consistit i cultu veri dei mō indebito. sciendū est qd sicut dicit Aug⁹. in li. contra mendaciū. Mendaciū maxime pnciosū est in hiis que ad xpianam religionem prinent. Est autē mendaciū cū aliquis exterius signat cōtrariū ueritati. Sicut autē signat aliqd uerbo. ita etiā signat facto. & in tali significatōe facti. consistit exterior religionis cultus. Exteriores enī actus religionis. sunt adoratio exterior q corpus deo subiicit & offert. & oblationes & sacrificia p que interior deuotio designat. & ideo si p cultū exteriorē aliqd falsum significetur. erit cultus pnciosus. Hoc autē cōtingit dupliciter. Vno mō a pre rei signate a qua discordat significatio cult⁹. & hoc mō tpe legis noue pactis iam xpī misteris. pnciosū est ueritimonis ueteris legis. quibus xpī misteria signabant futura. Sicut pnciosus esset si quis uerbo cōfiteret xpī esse passurū. Alio mō potest contingere falsitas in exteriori cultu ex parte colentis. & hoc pncipue in cultu cōmuni qui p ministros ecclesie exhibet in psona totius ecclesie. Sicut enī falsarius esset q in psona alicuius pponeret q non essent ei cōmissa. ita uitiū falsitatis incurrit qz ex parte ecclesie exhibet deo cultū cōtra modū auctoritate dei ab ecclesia cōstitutū. & in ecclesia consuetū. Vñ dicit Ambro. Indignū est q aliter celebrat misterium qz xpūs tradidit. Et. Coll. ii. dicit Glosa qd supsticiosū est qn traditioni humane nomen religionis applicat. Possunt enī in cultu diuino diuerse cōsuetudines obseruari qntuz ad aliq non principalia. obseruato principali i institutione diuina. Sicut dicit Gre. ad aug. angloꝝ epm pponentē qd sunt diuerse cōsuetudines ecclesie in celebratione missę. Mibi inquit placet ut siue in romanis siue i galliarū ecclesiis seu in qualibet ecclesia aliqd inuenisti qd plus omnipotenti deo placere possit. sollicitē eligas. Sic igitur patet qd circa cultū deo uero & sumo exhibitū potest esse aliquid supsticiosum.

DE ydolatria uidentur est. qd sit & unde originez habuit. qz graue sit pētm. & uerū sit spēs supstitionis. Sciendū ergo qd ydolatrie duplex fuit causa. Vna scz dispositiua. Alia consummatiua. Dispositiua fuit ex parte hoim. Consummatiua ex parte demonū. **D**ispositiua causa fuit triplex. Prima pcessit ex mozdinatione affect⁹ qz scz homines aliquē aliū nimis amantes & ultra modū honozare uolentes. non erant contenti ipm sicut aliū hominem honozare. & ideo honozē diuinū ei impenderūt. & hec ratio tāgit. Sap. xiiii. Acerbo luctu dolēs pater cito rapti sibi filii fecit ymaginem. & illū qui tunc quasi homo mortuus fuerat. tanqz deuz colere cepit. Et ibidez subdit. qd hoies aut affectui aut regibus seruiētes. incōicabile nomē scz diuinitatis lignis & lapidibus imposuerūt. Scda

causa qz homines in representacione expressa rei multu dilecte naturaliter delectant. & ideo rudes homines a principio uidentes ymagines hominis expressissime factas. eis cultu deo debitum impenderunt. Vñ dicit. Sap. xiii. ca. Si quis artifex de silua lignu rectum secuerit. & scientia sue artis figuret illud et assimulet ymagini hominis. de substantia sua & filiis & nuptiis uocum faciens inquirat. Et ibidem. xiiii. dicit qz suauitas hominis h id est ydolatriam ad inueniendum in orbe terrarum. Tertia ppter ignorantiam ueritatis cuius excellentiam homines considerare nescientes quibusdam creaturis ppter pulchritudinem uel uirtute culu diuinitatis impederunt. Vñ Sap. xiii. a. Opibus attendentes non agnouerunt quis esset artifex. s; aut ignem. aut spm. aut citiu aeris. aut gyrus stellarum. aut nimiam aquam. aut solē. aut lunam. rectores orbis terrarum deos putauerunt. Sic ergo patet qz causa ydolatrie dispositiua fuit ex parte hoīs. uel p ignorantiam in relectus. uel p deordinatōez affectus. **C**ausa uero cōsummatiua fuit ex parte demonum. qz hominibus errantibus se colēdos exhibuerunt in ydolis dando responsa. & aliqua qz uidebantur hoibus mirabilia faciēdo. Vñ i ps. dicit. Omnes dii gentium demonia. Et notandū qz i prima mundi etate non fuit ydolatria. ppter recentem memoriā creationis mundi. in mentibus hoīm existentē. ex qua adhuc unius dei cognitio uigebat. In sexta uero etate ydolatria excluda est p doctrinā & uirtute xpī. qui de dyabolo triumphauit. Vñ Sap. xiiii. dicit qz non sepe fuit ydolatria. neqz erit impetū. In scōda uero etate legitur inuenta fuisse. uel a nemroth. qz cogebat homines ignē adozare. uel a nino qz patris sui defuncti fecit ymaginem adozari. Apud grecos autē sicut refert ysid. pmetheus primus simulachra hoīm de luto finxit. Iudei uero dicunt qz ysmael primus simulachra de luto fecit. Et sic patet primū scz unde ortum habuit ydolatria.

O grauitate & enormitate huius flagitii sciendū qz alicuius peccati grauitas potest attendi. uel ex parte ipsius peccati. uel ex parte peccantis. Si consideret grauitas peccati ydolatrie ex parte ipsius peccati. sic est sup omnia grauissimū. Sic enī in terrena republica grauissimū esse uidet quod aliquis honore regiu exhibeat alteri qz uero regū qz qntū in se est totū ordinē reipublice putat. ita in peccati qz cōmittunt i deum. qz tū sunt maxima grauissimū esse uidet qz aliqz honorem soli deo debitū creature impendat. qz qntū i se est aliū deū facit i mūdo. diuinū destruens principatū. Alio mō potest attendi grauitas peccati ydolatrie ex parte ipsius peccantis. & sic grauius est peccatū eius qui sciēt qz qui ignoranter peccat. sic nihil p̄hibet hereticos. qui scienter corumpunt fidē quā acceperunt grauius peccare qz ydolatrias qui ignorant peccant. Similit̄ etiā aliqz alia peccatā possunt esse maiora ppter maiore cōtempnū peccatis. **D**eniqz sciendum qz soli summo deo creatori ppter sui singularē excellentiā singularit̄ debet diuinitatis cultus. Ideo si cuiusqz creature impendat. excedit modus diuini cultus. qz. s. exhibet cui non debet exhiberi. & ideo supstitionis uitium incurritur. ideo ydolatria spēs est supstitionis. Sic autē p aliqz signa sensibilia cultus exhibet deo. puta p sacrificia. oblatōes. et alia hōmō. ita etiā exhibebat creature representate p aliqz formam sensibile uel figurā qz simulachru uel ydolum nuncupat. Diuersimode tū exhibebat ydolis cultus hōmō. Quidā enī ymagines aliqz cōstituebāt. qz uirtute demonum aliquos certos effectus habebāt. Vñ putabāt ipīs ymaginibus aliqd diuinitatis i esse. & p cōsequens cultum diuinū eis exhiberi debere. & hec fuit opinio termegeti. sicut dicit Aug. viii. d. ci. dei. Alii uero non exhibebāt cultū diuinitatis ipīs ymaginibus. s; creaturis qz erant ymagines. Et utruqz tangit ap̄lus. Ro. i. Nam qntū ad primū dicit. Mutauerūt gloriā incorruptibilis dei in similitudinē ymaginis corruptibilis hominis. et uoluerūt. & qdrupedū. & serpentū. Quantū uero ad scōm subdit. Coluerunt & seruiuerunt creature potius qz creatori. Horum tū fuit triplex opinio. Quidā enī estimabāt quosdā homines deos fuisse quos per eoz ymagines colebāt. Sicut iouē. mercuriū. & alios hōmō. Quidam uero estimabant totū mundū esse unū deū non ppter corpale substantiā. s; ppter animā quā deū esse credebant. Dicebant enī deū nihil aliud esse qz animā motu & rōne mundū gubernantē. Sicut & homo dicit sapiens. non ppter corpus s; ppter animā. Vñ putabant toti mundo et omnibus eius partibus cultū diuinitatis esse exhibendū. puta celo. aerē. aq. & omnibus hōmō. & ad hoc referebant nomina & ymagines deoz suoz. Sicut dicit. Aug. vii. de ci. dei. Alii uero scz platonici. posuerūt unū sumū deū causā oīm. post quē ponebant quōsdam spūales substantias a summo deo creatas quas deos notabant p̄cipatione scz diuinitatis. Nos autē āgelos esse dicim. Sub hiis ponebant demones. quos dicebant aerea qdā aīalia. & sub hiis ponebant aīas hoīm. quas p uirtutis meritū dicebāt ad deoz uel demonū societate assumi. & hiis omnibus cultū diuinitatis exhibebāt. Sicut narrat Aug. viii. de ci. dei. Has autē duas ultimas opiniones dicebāt p̄tinere ad phīcā theologīā quā phī considerabant i mundo & docebant in scolis. Aliā uero de cultu hoīm dicebant p̄tinere ad theologīā fabularē. quā fm figmenta poetarū representabant in theatris. Aliā autē opinionē de ymaginibus p̄tinere dicebant ad ciuilem theologīā qz per pontifices celebrabāt in templis. Omnia autē h ad supstitionē ydolatrie p̄tinebant. Vñ Aug. ii. de doc. xpīa. Supsticiosū est qcqd ab hoibus institutū est ad faciendā & colendā ydola p̄tinens. uel ad colendā sicut deū creaturā. p̄tinens uel ullam creature. Hoc autē sciendū qz licet in ueteri testamēto fuisse legant ymagines cherubim. Exo. xxv. & nunc i ecclesia sint ymagines

sanctoꝝ beate virginis & xpi. tñ non cõstitur
unẽ ut eis cultus latrie exhibeat. s; ad quandã
significationẽ. ut p hmoi ymagines imprima
tur in cordibus hoim memoꝝia. & cõfirmet fi
des de excellentia angeloz & sanctoz. Secus
aut est de ymagine xpi. cui ratione diuinita
eis vnite cultus latrie debetur. **DE DIUI**

INATIONE. DIS. XXVIII.

DE supstitione diuinatiua uidẽduz
ẽ primo utrũ sit pctm. Scõdo de spe
ciebus eius. **C**irca primũ sciẽdũ
est q noie diuinationis designatur
qdam pñuntiatio futuroꝝ. Futura aut dupli
citer pñosci possũt. Vno mō i causis suis. Alio
mō in seipis. Cause aut futuroꝝ sunt i tripli
ci drña. Quedã eni ex necessitate & semp pro
ducũt suos effectus. & tales effect⁹ p certitu
dinẽ pñosci & pñuntiari possunt ex suarũ con
sideratione causaz. Sicut astrologi pñuntiat
eclipses futuras. Quedã uero pducũt suos ef
fectus non ex necessitate & semp. s; ut in plu
ribus. aliqñ tñ deficiunt. licet raro. et ex talib⁹
causis possunt pñosci & pñuntiari euentus fu
turi. non p certitudinẽ. s; p qñdã cõiecturã. ee
sic astrologi p considerationẽ stellaz aliqua d
pluuis & siccitatibus pñosci & pñuntiare pos
sunt. & medici de sanitate uel morte. Quedã
uero cause sunt q si hm se considerent. se hñt
ad utrũlibet. qd pñosci uideẽ de potentiis rati
onalibus. q hm pñosci se habent ad opposita. Et
tales effectus uel etiã si q effectus ut i paucio
ribus & casu accidunt ex naturalibus causis.
ex cõsideratione causaz pñosci nō possunt. qã
hmōi cause non habent inclinãtõem determi
natã ad illos effectus. ideo hmōi effectus pñosci
ri non possunt nisi i seipis cõsiderent. Hoies
aut cõsiderare possunt hmōi effectus in seipis
solũmõ dũ pñosci sunt. sicut cũ uidet homo
sore currere uel sedere. Considerare aut tales
effectus in seipis añqm fiant. ppriũ est solius
dei. qui solus in eternitate sua uidet ea q futu
ra sunt qsi pñencia. Vñ dicit **Ysa. xli.** Annũci
ate q uentura sunt i futurũ. & sciẽm⁹ qm dii
estis uos. Si quis ergo hmōi futura pñoscẽ &
pñuntiare pñumpserit nisi deo reuelante. mã
feste usurpat sibi qd dei ẽ. et ex hoc aliq dicit
etur diuini. Vñ **Ysa. li. ethy.** dicit q diuini di
cunt qsi deo pleni. qz scz diuinitate se plenos
esse silant. & astucia qdaz fraudulentie hoib⁹
futura pñuntiant. Diuiniatio ergo non dicit si
qs pñuntiet ea q de necessitate eueniunt ul' ue
in pluribus q humana rōne pñosci possunt.
uel etiã si aliqs futura cõtingentia deo reuelã
te pñoscat. tunc eni nō ipse diuinat id est non
qd diuinũ est facit. s; suscipit. Tunc autẽ solũ
dicit diuinare qñ indebito mō usurpat sibi p
ñuntiationẽ euentũ futuroꝝ. Hoc autẽ cõstat
esse pctm. & ad supstitionis uitũ pñoscere. qñ
sicut ydolatria spēs supstitionis est p eo q cul
tũ deo debitũ demonibus impendit. oblatiões
sacrificia. uel alia hmōi exhibendo. ita diuina
tio spēs est supstitionis diuinũ aliqd sibi assu

mendo. Omnis eni diuiniatio puenit ex opatio
ne demonũ. uel qz demones inuocant exp̄sse.
ad futura pñoscenda. uel qz demones ulero se i
gerunt uanis inq̄sitionibus futuroꝝ. ut men
tes hoim inducant in erroꝝe & implicent uani
tate. Vana aut inq̄sicio futuroꝝ est qñ futu
ra pñoscere temptat aliquis unde pñosci non
possunt.

Diuinationis tria sunt gna. Primũ ẽ p mã
festam demonũ inuocationẽ. Scõm est p
solam cõsiderationẽ dispositionis uel motus
alterius rei. Tertiũ est dũ nosipi facim⁹ aliqd
ut nobis manifestet aliqd occultũ. Sub quoli
bet autẽ istoꝝ multi modi cõtingent. qm omnis
diuiniatio ad pñoscitionẽ futuroꝝ euentuum
utit aliquo demonũ consilio & auxilio. qd q
dem uel exp̄sse implorat. uel pter petitionẽ ho
mĩs demon se ingerit occulte ad pñuntiatũ
aliqua futura q hoibus sunt ignota. Demoi
bus autẽ possũt futura esse cognita multis mo
dis. q cõtingunt. ii. q. iiii. Sciẽdũ demonũ hanc
esse naturã &c. Ipi autẽ exp̄sse inuocari solent
pñuntiare futura multipliciter. Qñqz quidẽ quo
dã pñoscio siue qbusdam apparitiõib⁹ aspectui
uel auditui hoim se ingerentes ad pñoscendũ
futura. & h spēs uocat pñoscio. p eo q oculi
hoim pñoscunt. Qñqz autẽ p somnia. & hec
uocat diuiniatio somniõz. Qñqz uero mortu
oz aliquoz apparitiõẽ & locutionẽ. & h spe
cies uocat necromantia. qz necron grece. mor
tuus latine. mantia diuiniatio nuncupat. ut ait
Ysa. in li. ethy. qz qbusdã pñoscitionibus re
suscitati mortui uident diuinare. & ad inter
rogata respondere. Qñqz uero futura pñuntia
nt p homies uiuos. Sicut patet in arreptitiis
& hec est diuiniatio p phytonez. Phytonez au
tẽ a phyton apolline dicti sũt. Sicut dicit **Ysa.**
qui apollo dicebat esse actoz diuinandi. Qñqz
uero futura pñuntiant p aliquas figuras uel
signa q in rebus maĩatis apparent. q si appa
reant in aliquo corpe terrestri. puta ferro. uel
lapide polito. dicit geomantia. Si in aq. ydro
mantia. Si in aere. aeromantia. Si in igne. pi
romantia. Si aut in uisceribus aĩaliũ immola
toꝝ in aris demonuz. aruspiciũ nuncupat.
Diuiniatio autẽ q fit sine exp̄ssa demonũ in
uocatione. in duo gna diuidit. Quoꝝ primũ
est cũ ad pñoscendũ futura cõsideram⁹ ali
qd i dispositionibus aliarũ rerũ. & si qs coner
tur futura pñoscere ex cõsideratõe situs et mo
tus syderũ. hoc pñinet ad astrologos. Si uero
p motus uel uoces aĩũ. seu quoꝝcũqz aĩaliũ.
siue p sternutatiões. uel membroꝝ saltus. hoc
pñinet gñaliter ad auguriũ qd dicit a garritu
aĩũ. Sicut aruspiciũ dicit ab inspectione ara
rũ. quoꝝ primũ pñinet ad aures. scõm ad ocu
los. In aĩibus autẽ h pñoscio considerari solent
Si uero hmōi cõsideratio fiat circa uerba ho
minũ alia intentione dicta. q retorquet qs ad
futurũ qd uult pñoscere. h uocat omen. Si au
tẽ cõsiderent aliq dispositiones figurarũ i cor
pibus uisui occurrentes. erit alia spēs diuiniatio

Nam diuinationis sumpta ex lineamentis manus consideratis. cyromantia uocatur quasi diuinationis manus. cyros enim grece dicitur manus latine. Ad secundum genus diuinationis quod est sine manu festa demonum inuocatione. pertinet consideratio eorum que eueniunt ex quibusdam que seruo fiunt ab hominibus ad inquirendum aliquid occultum siue per tractionem punctorum quod spectat ad artem geomantiae. siue per considerationem figurarum que proueniunt ex plumbo liquato in aqua picto. siue ex quibusdam cedulis scriptis uel non scriptis in occulto repositis. dum consideratur quis quam accipiat. uel etiam ex festucis inaequalibus propositis que maiorae uel minorae accipiat. uel etiam ex taxillorum pictione quis plura puncta praeiciat. uel etiam dum consideratur quid apientis libri occurrat. quae omnia sortium nomen habent.

Uero de speciebus diuinationis in generali. uide dum est de eis in speciali. Et primo de diuinatione que fit per inuocationem demonum utrum sit licita. Ad quod breuiter est dicendum quod non. sic patet Deum. xviii. ubi prohibetur expressum. Non inuocatur in te qui ariolos sciscitetur. nec phytones consulat. Hec autem est illicita duplici ratione. Primo ex parte principii diuinationis. quod est pactum expressum inter eum cum demone per eius inuocationem. quod est diuino illicitum. Unde de quibusdam dicitur. Vsa. xxviii. Percussimus fedus cum morte. & cum inferno fecimus pactum. Ad huc autem esset grauius si sacrificium offerret uel reuerentia exhiberet demoni inuocato. Secundo est illicitum ex parte ipsius euentus de quo inquiritur. quia demon qui semper intendit perditionem hominum. ex responsis suis et si aliqui uera dicat. intendit homines assuefacere ad hoc quod ei credatur. & sic conatur perducere in aliquod quod sit humane salutis contrarium & nocuum. Unde athanasius exponens illud. Luc. iiii. In crepauit illi dicens. obmutescere. dicit. Quauis uia faceret demon. concupisceret tamen christus eius hominem. ne simul cum ueritate etiam suam iniquitatem promitteret. ut nos etiam assuefaceret ne curemus de talibus. etiam si uera loqui uideatur. Nephthys enim est ut cum assistit nobis diuina scriptura. a dyabolo instruamur. ergo nec per rebus perditis recuperandis. nec per inquirendo statu defunctorum. seu per quicquid scia uel notitia inquirenda. sunt demones inuocandi. quia nulla temporalis utilitas potest comparari detrimento salutis quod incurritur per inuocationem demonum. Et si christus legatur iterrogasse demones. Quod tibi nomen est. qui respondit. Legio. mulei enim sumus. tamen hoc non est trahendum in consequentiam. quia sic dicitur. Beda. Luc. viii. Non uelut inscius dominus requirit. sed ut confessus peste quam tollerabat. uirtus curantis grauius emicaret.

De diuinatione que fit per astra. sciendum quod diuinationi que ex opinione falsa procedit magis re se operatio demonis ut hominum mentes implicet uanitati aut falsitati. Vana autem & falsa opinio non ueritatis. si quis ex consideratione stellarum futura uelit cognoscere que per eam cognosci non possunt. Est igitur considerandum quid per celestium corporum inspectionem de futuris possit pronosci. & de hiis que

dem que ex necessitate eueniunt. manifestum est quod per considerationem stellarum possunt pronosci. sicut astrologi pronuntiant eclipses futuras. Circa pronuntiationem uero futurorum euentuum ex consideratione stellarum diuersi diuersa dixerunt. Fuerunt enim quidam qui dixerunt quod stelle signant potius que faciant ea que ex earum consideratione pronuntiantur. Sed hoc irrationabiliter dicitur. Omne enim corporale signum uel est effectus eius cuius est signum. sic fumus signat ignem a quo causatur. uel procedit ab ea causa. & sic dum signat causam. per consequens signat effectum. sicut yris quae signat serenitatem in quantum causa eius est causa serenitatis. Non potest autem dici quod serenitas. dispositiones corporum celestium. & motus sint effectus futurorum euentuum. Nec iterum possunt reduci in aliquo superiore causam communem que sit corporum. Possunt autem reduci in unam causam communem que est in prudentia diuina. Sed alia ratione disponunt a diuina prudentia motus & situs celestium corporum. & alia ratione euentus contingentiū futurorum. quia illa disponunt secundum rationem necessitatis. ut semper eodem modo eueniant. hec autem secundum rationem contingentie. ut uariabiliter contingant. Unde non potest esse quod ex inspectione siderum accipiatur pronuntiatione futurorum nisi secundum quod ex causis pronoscitur effectus. Duplices autem effectus subtrahunt causalitati celestium corporum. Primo quidem omnes effectus contingentes per accidens. siue in rebus humanis. siue in rebus naturalibus. quia ut probatur in vi. metha. Ens per accidens non habet causam. & precipue naturale. cuius est uirtus celestium corporum. quia quod per accidens fit. nec est ens proprie. neque unum. sic quod lapide cadente fiat terre motus. uel quod homine fodiente sepulchrum inueniatur thesaurus. Hec enim & homini non sunt unum. sed simpliciter plura. Operatio autem nature semper terminatur ad aliquid unum. sic & procedit ab uno principio. quod est forma rei naturalis. Secundo subtrahunt causalitati celestium corporum actus liberi arbitrii quod est facultas uoluntatis & rationis. Intellectus enim siue ratio non est corpus. nec actus organi corporis. & per consequens nec uoluntas que est in ratione. ut patet per philosophum in iii. de anima. Nullum autem corpus potest imprimere in rem incorpoream. Unde impossibile est quod corpora celestia directe imprimantur in intellectum & uoluntatem. hoc enim esset ponere intellectum non differre a sensu. quod aristoteles in libro de anima imponit hiis que dicebantur quod talis uoluntas est in hominibus qualem in die inducit pater uiuorum deorumque scilicet sol uel celum. Unde corpora celestia non possunt esse per se causa operum liberi arbitrii. possunt tamen ad hoc dispositiue inclinare in quantum imprimunt in corpus humanum & per consequens in uires sensitivas que sunt actus corporum organorum que inclinant ad humanos actus. cum uires sensitivae obediunt rationi. ut patet per philosophum in iii. de anima. & in i. Et hoc nulla necessitas ex hoc libero imponitur. Sed contra inclinationem celestium corporum hoc potest per rationem operari. Si quis ergo consideratione astrorum ueritatem ad pronoscendos casus futuros. uel fortuitos

uentus. aut etiā ad cognoscendū p certitudi-
nem futura opera hoīm. pcedet hoc ex vana
& falsa opinione. & sic opatio demonis se im-
miscet. Vñ erit diuination supstitiosa et illicita
Si uero aliqs vtrā cōsideratiōe astroz ad pre-
cognoscēda futura q̄ ex celestibus causant̄ coz-
pibus. pura ficitates & alia hmoi. non erit il-
licita diuination nec supstitiosa.

De diuinatione q̄ fit p somnia. Sciendum
p somnioz causa duplex esse potest. inte-
rior & exterior. Interior duplex. Vna scz ania-
lis. inq̄ntū scz homi fantasie occurrunt i dor-
miēdo illa circa que cogitatio eius & affectio
fuit intenta & immozata i uigilando. & talis
causa somnioz non est causa futuroz euentu-
um. Vñ hmoi somnia p accidēs se habent ad
futuros euentus. & si q̄qz simul concurrunt
erit casuale. Q̄qz uero causa extrinseca som-
nioz est cozpalis. nam ex interiori dispositiōe
corpis formā aliqs motus i fantasia cōueni-
ens illi dispositioni. Sicut homi in quo sunt
humores frigidī occurrit i somnis q̄ sit i aq̄
uel niue. Et ppter hoc medici dicūt esse sōniis
imrendendū ad cognoscendū iteriores dispo-
sitiones. Causa aut sōnioz exterior similis est
duplex scz cozpalis & spūalis. Cozpalis quidē
iquantū ymaginatio dormiētis immutat̄. uel
ab aere continēti. uel ex imp̄ssione corpis cele-
stis. ut sic appareant dormiēti aliq̄ fantasie
conformes dispositioni celestiu. Spūalis autē
causa q̄qz est a deo qui ministerio angelorū
aliqua reuelat i somniis. Sicut dicit̄. Nūi. xii.
Si q̄s fuerit iter uos ppheta dei. i uisione ap-
parebo ei. aut p somnia loquar ad eū. Et Job.
xxxiii. Per somniuz i uisione nocturna q̄n so-
poz irruit sup homies. & dormiunt i lectulo.
tunc aperit aures uiroz. & erudiens eos istru-
it disciplina. Q̄qz uero p opationes demonis
apparent dormiētibus aliq̄ fantasie ex q̄bus
q̄qz aliq̄ futura reuelant illis q̄ cū eis habent
pacta illicita. Sic ergo dicendū. q̄ si quis utit̄
somnia ad p̄cognoscenduz futura scdm q̄ sō-
nia pcedunt ex reuelatione diuina. uel ex cau-
sa naturali intrinseca siue extrinseca. q̄ntū potest
talis utus se extēdē. n̄ erit illicita diuatiō. Vñ
& ioseph interpretatus est somnia pincerne pha-
raonis & magistri pistoz diuina reuelatiōe.
Gen. xli. Et daniel somnium regis babilonis.
Dan. i. & iiii. Et medici ex causa naturali cō-
iecturant de infirmitate uel morte. ut dictuz
est. Si aut hmoi diuination cause ex reuelatiōe
demonū. cū quibus habent pacta exp̄ssa. q̄a
ad hoc inuocant̄. uel tacita. qz hmoi diuination
ad id extendit̄ ad q̄ non potest se extendere
erit diuination illicita & supstitiosa. Ideo dicit̄.
Deū. xviii. Non inueniat̄ in te q̄ obseruet sō-
nia. &c. **A**d ludificationē q̄ fit in somniis.
priet̄ erroz illaz mliez que dicūt se nocturnis
ozis cū dyana & herodyade & aliis psonis q̄s
bonas res uocant ambulare. & sup q̄sdaz besti-
as equitare. & multa terraz spacia transire. et
certis noctibus ad deaz seruitiū euocari. que

utinā sole in sua p̄fidia pissent & non multos
secū ad infidelitatē suā peraxissent. et̄. sicut in
decretis continet̄. xxvi. q. vi. Epi & eozuz &c.
Et post. Non omittendū q̄ q̄dā scelerate mu-
lieres retro post sathanā abeuntes. q̄ mentem
quā captiuā tenet in somniis deludit. & p de-
uia q̄qz deducit. & q̄ solus patitur spūs. infi-
deles hoc non aīo s; i cozpe euenire opinantur
Cū q̄dam uetula uolēs blandire suo sacerdo-
ti diceret ei i ecclesia. dñe multū debetis me di-
ligere. qz liberaui uos a morte. qz cū ego uadā
cū bonis rebus. media nocte intrauimus do-
mū ur̄am cū lūaribus. ego uidens uos dormi-
entē & nudū coopui uos. ne dñe nr̄e uiderēt
nuditatē ur̄am. quā si uidissent ad morte; uos
flagellari fecissent. q̄siuit sacerdos quō iteraue-
rant domū eius. et chamberā cū ostia essent for-
titer serata. Tunc ait illa q̄ bene intrabāt do-
mū ianuis clausis. Sacerdos aut̄ inuocans eaz
in cancellū clauso ostio uerberauit eam cū ba-
culo crucis dicens. Exite hinc dña fortilega.
& cū non posset exire. emisit eam sacerdos di-
cens. Modo uideris q̄ fatue estis q̄ somnioz
creditis ueritatē. Itē cū in q̄dam prochia hoies
talibus crederent. q̄dam ribaldi trās figuraue-
runt se in similitudinē muliez eaz assumpto
habitu. & domū cuiusdā diuitis rustici cū tor-
titiis intrantes & chozeas ducentes. suppressa
uoce canebāt. Gallice. Vñ em prennel cent en
rendres. Latine. Vñ accipite. centuz reddite.
& sic i oculis rustici domū ei⁹ euacuauerūt om-
nibus bonis. dicētes uxori sue. Tace & claude
oculos. diuites erimus. qz bone res sunt & cē-
tuplicabūt bona nostra.

De diuinatione q̄ fit p auguria & omina et
alias hmoi obseruatiōes exterioroz rerū sci-
endū. q̄ motus & garritus auium uel q̄cunqz
dispositiōes hmoi i rebus considerate. manife-
stū est q̄ non sunt causa futuroz euentuum.
Vñ ex eis futura cognosci non pnt̄ sic ex cau-
sis. Relinquit̄ ergo q̄ si ex eis aliq̄ futura cog-
noscat̄. hoc erit inq̄ntū sunt effectus aliquaz
cauzaz. q̄ etiā sunt causantes uel p̄cognoscent̄
res futuros euentus. Causa aut opationū bru-
toz aialium est instinctus q̄dam quo mouen-
tur i motū nature. non enī habent dñium sui
actus. Hic aut̄ instinctus ex duplici causa pos-
test pcedere. Vno modo ex causa cozpalis. Cū
enī bruta aialia non habeāt nisi aiam sensitis
uā. cuius potentie omēs sunt actus cozpalium
organoz. subiacet eoz aia dispositioni cōtinē-
tium cozpoz & pmozdiale celestiu. & ideo ni-
hil phibet eoz opationes esse futuroz signa i
q̄ntū conformant̄ dispositionibus celestium
cozpoz. & aeris cōtinētis ex q̄ pueniunt ali-
qui futuri euentus. In hoc tñ duo considerari
oportet. Primū quidē ut hmoi opationes nō
extendant̄ nisi ad p̄cognoscēda futura q̄ caus-
sant̄ p motus celestiu cozpoz. ut sup̄dictū est
Secūdo ut nō extendant̄ nisi ad ea q̄ eq̄liter pos-
sunt ad hmoi aialia p̄tinere. cōsequit̄ enī per
celestia cozpa cognitionē q̄ndaz naturalem &

instinctu ad ea que eorum nature sunt necessaria. sicut sunt immutationes que fiunt per ventos & pluuias & alia huiusmodi. Alio modo instinctus huiusmodi causantur ex causa spirituali scilicet uel ex deo ut patet in columba super christum descendente. & in coquo qui parauit helyam. & in ceteris qui exsoluit & eiecit ionam. **Vel** etiam ex demonibus que utuntur huiusmodi operationibus brutorum animalium ad implicandas animas uariis opinionibus. Et eadem ratio uideatur esse de omnibus aliis huiusmodi preterquam de hominibus. quia uerba humana non accipiuntur per hominem nisi subdantur dispositioni stellarum. disponuntur tamen secundum diuinam providentiam. & quicquid secundum demonum operationem. Sic igitur dicendum quod omnis diuinationis huiusmodi si extendatur ultra id ad quod potest pertinere secundum ordinem nature uel diuine uel diuine. est superstitiosa et illicita.

Diuinatione que fit per sortes uideatur quod non sit illicita. quia super illud. psalmus. In manibus tuis sortes mee. dicitur. **Ordo.** Augustinus. Sortes non est aliquid mali. sed res in humana dubitatione diuinam indicans uoluntatem. Preterea ea que in scripturis sanctis obseruata leguntur. non uidentur esse illicita. sed sancti uiri tam in ueteri quam in nouo testamento inueniuntur sortes uel esse. Legitur enim. Iosue. vii. quod Iosue ex precepto domini in iudicio sortium puniuit acham que de anathemate surripuerat. Saul etiam sorte filium suum ionathan deprehendit mel comedit. **Re.** xiiii. Ionas etiam a facie domini fugiens sorte deprehensus est & in mare proiectus. Ionas. i. Zacharias etiam sorte exiit ut incensum poneret. **Luc.** i. Mathias etiam est ab apostolis in apostolum electus. **Actu.** i. ergo uideatur quod diuinationis sortium non sit illicita. Preterea pugna pugilum que monomathia dicitur est singularis ad certatum. & indicia ignis & aque que dicuntur uulgaria uidentur ad sortes pertinere. cum per huiusmodi aliquid exquiratur occulta. sed huiusmodi non uidentur esse illicita. quia & dauid legitur cum philisteo singulare inisse certamen. **Re.** xviii. ergo uideatur quod diuinationis sortium non sit illicita.

Sed contra est quod dicitur in decretis. xxvi. q. v. Sortes quibus cuncta nostra discrimina puniti. quas patres damnauerunt nihil aliud quam diuinationes uel maleficia decreuimus. quibus obrem omnino illas damnari & ueliter christianos nolumus nominari. & ne exerceantur anathematis iterdicto prohibemus.

Risio. dicendum quod sortes proprie dicuntur cum aliquid fit ut eius considerato euentu aliquid occultum innotescat. & siquidem queratur iudicio sortium quod cui sit exhibendus siue illud sit res possessa siue honor. siue dignitas. seu pena. aut actio aliquid uocatur sortes diuinationis. Si autem inquiratur quid agere oporteat. uocatur sortes consultoria. Si uero queratur quod sit futurum. uocatur sortes diatoria. **Actus** autem hominum que requiruntur ad sortes. non subduntur dispositioni stellarum. nec etiam euentus ipsorum. **Utrum** si quis ea intentione sortibus utatur quasi huiusmodi actus humani que requiruntur ad sortes secundum dispositionem stellarum sortiantur effectum. uana & falsa est opinio. & per consequens non carens demonum ingestione ex quo talis diuinationis erit superstitiosa & illicita. **Hac** autem causa remota necesse est

quod sortium actum expectetur euentus. uel ex fortuna uel ex aliquid spirituali causa dirigente. Et si quidem ex fortuna quod locum habere potest solum in diuisione sorte. non uideatur habere nisi sorte uelut uanitatis. Sicut si aliqui non ualentes aliquid concorditer diuidere uelint sortibus ad diuisionem uti. quod fortune exponentes. quos quam preter accipiat. Si uero ex spirituali causa expectetur sortium iudicium. Quicquid quidem expectatur ex demonibus. sicut legitur. **Eze.** xxi. quod rex babilonis stetit in bivio in capite duarum uiarum commiscens sagittas interrogauit ydola. & ea consuluit. Et tales sortes sunt illicite & secundum canones prohibentur. Quicquid uero expectatur a deo secundum illud. **ps.** xvi. Sortes mittuntur in sinu. sed a domino temperant. & talis sortes secundum se non est malum. ut dicit Augustinus.

Potest tamen quadrupliciter peccatum incidere. **Primo** quidem si absque ulla necessitate ad sortes recurratur. hoc enim uideatur ad dei temptationem pertinere. **Utrum** Ambrosius dicit super lucam. Qui sorte eligitur. huiusmodi iudicio non comprehenditur. **Secundo** si quis etiam ex necessitate absque reuerentia sortibus utatur. **Utrum** super actus apostolorum dicit Beda. Si qui necessitate aliquid compulsi deum putant sortibus exemplo apostolorum esse consulendum. uideant hoc ipsos apostolos non nisi collecto fratrum cetero & precibus ad deum fufis egisse. **Tertio** si diuina oracula ad terrena negocia conuertantur. **Utrum** Augustinus dicit ad inquisitiones ianuarii. Hiis que de paginis euangelicis sorte leguntur. & si optandum sit ut id potius faciant. quam ad demonia consulenda concurrant. tamen ista mihi displicet consuetudo negocia secularia & ad uite huius uanitate diuina oracula uelle conuertere. **Quarto** si in electionibus ecclesiasticis que sancti spiritus inspiratione fieri debent aliqui sortibus utantur. **Vnde** sicut Beda dicit super actus apostolorum. Mathias ante penthecosten ordinatus sorte quiritur scilicet quod nundum erat plebitudo spiritus sancti in ecclesia effusa. **Septem** autem dies conuicta non sorte sed electione discipulorum sunt ordinati. Sicut autem est in temporalibus dignitatibus que ad terrena disponenda ordinantur. in quorum electione plerumque homines sortibus utuntur. sic & in diuisione temporalium rerum. Si uero necessitas imminet. licitum est cum debita reuerentia sortibus diuinum iudicium implorare. **Vnde** sicut Augustinus dicit in epistola ad honozatum. Si inter dei ministerios sit disceptatio. quod eorum persecutoris tempore qui eorum maneant ne fuga omnium. & que fugiant ne morte omnium ecclesia deserat. si hec disceptatio aliter non poterit terminari. quantum mihi uideatur. que maneant & que fugiant sorte eligendi sunt. **Augustinus** i. d. doc. christiana. dicit. Si tibi abundaret aliquid quod oportet dari ei qui non haberet. nec duobus dari potuisset. si tibi occurrerent duo. quorum neutrum alium uel indigentia uel erga te aliquid necessitate superaret. nihil iustius faceres quam ut sorte legeres cui dandum esset quod dari utrique non posset. **Utrum** per hoc patet risio ad primum et ad secundum. **Ad** tertium dicendum quod iudicium ferri cadentis uel aqua feruentis ordinantur quidem ad alicuius peccati occulti inquisitionem per aliquid quod ab homine fit. & in hoc

conuenit cum fortibus. inquam tunc expectat aliquid miraculosus effectus a deo. excedit communem fortium rationem. Unde homini iudicium illicitum reddere. tunc quod ordinat ad indicandum occultum quod diuino iudicio reseruantur. tunc etiam quod homini iudicium non est auctoritate diuina sanxitum. **Vñ. ii. q. v. i. decreto stephani pape dicit. Ferri cadentis uel aque feruentis examinatione confessionem torqueri a quolibet. sacri non censent canones. & quod sanctorum patrum documento scriptum non est. superstitiosa adinuentione non est presumendum. Spontanea enim confessione uel testium approbatione publicata delicta habita pre oculis timore dei concessa sunt nostro regimini iudicanda. Occulta uero & incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit corda filiorum hominum. Et eadem ratio uidetur esse de lege duellorum. nisi quod plus accedit ad communem rationem fortium. in quantum non expectat ibi miraculosus effectus. nisi forte quando pugiles sunt valde impes uel uirtute uel arte.**

DE SUPERSTITIONIBUS OBSERVANTIA RVM. DISTINCTIO. CXXIX.

O Emde considerandum est de superstitionibus obseruantiarum. Et primo de obseruantis que traduntur in arte notoria. Secundo de obseruantis que ordinantur ad aliquid corpora immutanda. Tertio de obseruantis que ordinantur ad coniecturas de futuris eufortuniis uel infortuniis assumendas. Quarto de suspensionibus sacrorum uerborum ad collum. **De obseruantis que ordinantur ad sciam acquirendam in arte notoria. sciendum quod ars notoria illicita est & inefficax. Illicita quidem quia uirtus quebusdam ad sciam acquirendam que non habent secundum se uirtutem causandi sciam. sicut inspectione que runda figurarum. & platione quorundam ignotorum uerborum. & aliis homini. & ideo homini non uirtus habet ut causis. sed ut signis. non autem ut signis diuinitus institutis. licet sunt sacramentalia signa. Vñ relinquitur quod superuacua signa sunt & per consequens pertinentia ad quendam significationem pacta cum demonibus placita atque federata ergo notoria est penitus repudianda & fugienda christiano. sicut & alie artes nugatorie uel noxie superstitionis. ut Aug. dicit. ii. de doctrina christiana. Est etiam homini ars inefficax ad sciam acquirendam. Cum enim per homini artem non intendat acquirere scientiam per modum homini conaturalē sed adinueniendo uel addiscendo. consequens est quod iste effectus uel expectat a deo uel a demonibus. Certum est autem aliquos a deo sapientie & scie infusionem habuisse. Sicut de Salomone dicit. iii. Re. iii. & ii. Para. i. Sed dominus etiam discipulis suis dicit. Luc. xi. Ego dabo uobis os & sapientiam & scientiam cui non poterunt resistere aduersarii uiri. Sed hoc donum non datur quebuscumque non cum certa obseruatione. sed secundum arbitrium spiritus sancti. secundum apostolum. i. Cor. xii. Alii quidem datur per spiritum sermo sapientie. Alii sermo scientie secundum eundem spiritum. Et post subdit. Hec omnia operatur unus. atque ideo spiritus diuidens singulis prout uult. Ad demones autem non pertinet**

illuminare intellectum. acquirere autem sapientie & scientie fit per illuminationem intellectus. & ideo nullus unquam per demones sciam acquiruit. Vñ Aug. dicit. m. x. de ci. dei. ad porphyrium. fateris quod etheurgicis cheletis in operationibus intellectuali anime nihil purgationis accidit quod eam facit idoneam ad uidentium deum suum. & perspicua que uera sunt. quia autem omnia sunt scientiarum theorematum. Possunt tamen demones uerbis hominibus colloquentes exprimere aliqua scientiarum documenta. sed hec non gerunt per artem notoriam.

O bseruantis que ordinantur ad immutationem corporum. uidentur esse licite. Quia licitum est uti naturalibus uirtutibus corporum ad proprios effectus inducendos. Res autem naturales habent quosdam uirtutes occultas. que ratio ab homine assignari non potest. Sic quod adamas trahit ferrum. & multa alia que Aug. enuat. xxi. de ci. dei. ergo uidetur quod uti homini rebus ad corpora immutanda non sit illicitum. **Preterea. Si cut corpora naturalia subduntur corporibus celestibus ita etiam corpora artificialia. sed corpora naturalia fortium quosdam uirtutes occultas spiritum consequentes ex impressione corporum celestium. ergo etiam corpora artificialia. puta ymagines fortium aliquam uirtutem occultam a corporibus celestibus ad aliquos effectus causandos. ergo uti eis & aliis homini non est illicitum. Preterea. demones etiam multipliciter possunt corpora immutare ut dicit Aug. iii. de trinitate. sed eorum uirtus a deo est. ergo licet uti eorum uirtute ad aliquid homini immutationes faciendas. Sed contra est quod Aug. dicit. iii. de doctrina christiana. Ad superstitionem pertinent uolumina uel molimina magicarum artium. & ligature & remedia. que medicorum uera medicina condennat siue in precantationibus. siue in quebusdam uotis que characteres uocant. siue in quebusdam rebus suspendendis atque insignandis. **Respondeo dicendum quod in hiis que fiunt ad corporales effectus inducendos considerandum est utrum naturaliter uideantur posse tales effectus causare. Sic enim non erit illicitum. Licet enim causas naturales adhibere ad proprios effectus. dum autem non uideantur tales effectus posse causare. consequens est quod non adhibeantur ad hos effectus causandos tanquam cause sed solum quasi signa. & sic pertinent ad pacta significationum cum demonibus imita. Et Aug. dicit. xxi. de ci. dei. Allicunt demones per creaturas que non ipsi sed deus condidit. delectabilibus per sua diuersitate diuersis. non autem ut animalia cibis. sed ut spiritus signis que cuiusque delectationi congruit per uaria genera lapidum. herbarum. lignorum. animalium. carminum. rituum. Ad primum ergo dicendum quod si simpliciter adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos ad quos putantur habere naturalem uirtutem. non est superstitiosum neque illicitum. Si uero adiungantur uel characteres aliqui. uel aliquid notia uel alie quecumque obseruationes quas manifestus est naturaliter efficiaciam non habere. erit superstitiosum & illicitum. **Ad secundum dicendum quod uirtutes naturales corporum naturalium consecuntur eorum formis******

Substantiales quas sortuntur ex impressione celestium corporum. Et ideo ex eorum impressione sortuntur quaedam uirtutes actuales. Sed corporum artificialium forme procedunt ex conceptione artificis. & cum nihil aliud sit quam compositio. ordinatio. & figura. ut dicitur in philosophia. non possunt habere naturalem uirtutem ad agendum. Et inde est quod ex impressione celestium corporum nullam uirtutem sortuntur in quantum sunt artificialia. sed solum secundum materiam naturalem. falsum est ergo quod porphyrio uidebat. ut Augustinus dicit. x. de ci. dei. Herbis & lapidibus & aiantibus. & sonis certis quibusdam ac uocibus & figuratiuibus atque figmentis quibusdam etiam obseruatis in celi conuersione motibus siderum fabricari in terra ab hominibus potestates ydoneas siderum uariis effectibus exequendis quasi effectus magicarum artium ex uirtute celestium corporum puenirent. Sed sicut Augustinus. ibidem subdit. totum hoc ad demones pertinet ludificatores animarum sibi subditarum. Unde & ymagines quas astronomicas uocant ex operatione demonum habent effectum. cuius signum est quod necesse est eis inscribi quosdam caracteres qui naturaliter ad nihil operantur. non enim est figura actionis naturalis principium. Sed in hoc distant astronomice ymagines a nigromanticis. quia in nigromanticis sunt expressae inuocationes & fastigia quedam. Unde pertinent ad expressa pacta cum demonibus iura. sed in aliis ymaginibus sunt quedam tacita per quedam pacta figurata seu caractere signa. Ad tertium dicendum quod ad diuinum diuine potestatis pertinet cui demones subsunt ut eis utatur deus ad quodcumque uoluerit. sed homini non est potestas super demones commissa. ut eis uel possit licite ad quodcumque uoluerit. sed est eis contra demones bellum indictum. Unde nullo modo licet homini demonum auxilio uti per pacta tacita uel expressa.

De obseruantis que ordinantur ad coniecturas de futuris eufortuniis uel infortuniis assumendas. uidetur quod non sint illicite. Inter alia enim eufortunia hominum sunt etiam infirmitates. Sed infirmitates in hominibus quedam signa procedunt que etiam a medicis obseruantur. ergo obseruare hominum significationes non uidetur esse illicitum. Preterea. irrationabile est negare illud quod quasi ceteris omnibus experitur quod aliqua tempore uel loca uel uerba audita. uel occursum hominum uel animalium. aut distorti aut inordinati actus aliquod presagium habent boni uel mali futuri. ergo obseruare ista non uidetur esse illicitum. Preterea actus hominum & euentus ex diuina prudentia disponuntur secundum ordinem quemdam ad quem pertinere uidentur. ergo uidetur quod precedentia sint subsecutiua signa. Unde ea que antiquis prescribitur corriguntur signa sunt eorum que in nobis complentur ut patet per apostolum. i. Cor. x. Obseruare autem ordinem ex diuina prudentia precedentem non est illicitum. ergo obseruare hominum presagia non uidetur esse illicitum. Sed contra est quod dicit Augustinus. in ii. de doc. christiana. quod ad pacta cum demonibus in terra pertinent milia manuum obseruationum. puta si

membrum aliquod salierit. si iunctim ambulanti. bus amicis lapis. aut canis. aut puer medius interuenierit. Limen calcare cum ante domum suam aliquis transiret. redire ad lectum. si quis cum se calcaret sternutauerit. Redire domum si procedens offenderit. cum uestis a soricibus roditur. plus timeat re superstitionem mali futuri quam presens dampnum dolere. **R**esponsum dicendum quod homines omnes hominum obseruationes attendunt non ut quedam causas sed ut quedam signa futurorum euentuum bonorum uel malorum. Non obseruant autem sic signa a deo tradita cum non sint introducta ex auctoritate diuina. sed magis uanitate humana cooperante demoni malicia que nituntur animas hominum uanitatibus implicare. & ideo manifestum est omnes hominum obseruantias esse superstitiones & illicitas & uidentur esse quedam reliquie ydolatrie. secundum quam obseruabantur auguria. & quidam dies fausti uel infasti. quod quodammodo pertinet ad diuinationem que fit per astra secundum que diuersificantur dies. nisi quod hominum obseruationes sunt sine ratione & arte. unde sunt magis uane & superstitione. **A**d primum ergo dicendum quod infirmitatum cause procedunt in nobis ex quibus aliquod signum procedunt futurorum morborum que licite a medicis obseruantur. Unde et si quis presagium futurorum euentuum consideret ex sua causa. non erit illicitum. Sicut si seruus timeat flagella uidens dominum iratum. et simile etiam esse posset si quis timeret nocentem alicui puero ex oculo fasciante. sic autem non est in hominum obseruationibus. **A**d secundum dicendum quod hoc quod a principio in istis obseruationibus aliquod uerum homines experiri sunt casu accidit. sed post modum cum homines incipiunt hominum obseruantias suum animum implicare. multa secundum hominum obseruationes eueniunt per deceptionem demonum. ut hiis obseruationibus homines implicati curiosiores fiant. et se magis ingerant multiplicibus laqueis peritio si erroris. ut Augustinus dicit in ii. de doc. christiana. **A**d tertium dicendum quod in hiis populo iudeorum ex quo christus erat nasciturus non solum dicta. sed etiam facta fuerunt prohibita. ut Augustinus dicit contra faustum. & ideo licitum est illa facta assumere ad nostram instructionem sic signis diuinitus datis. non autem omnia que aguntur per diuinitas prudentias sic ordinantur ut sint futurorum signa. unde ratio non sequitur.

De suspensionibus sacrorum uerborum ad collum uidetur quod non sint illicite. Non enim diuina uerba minoris sunt efficacie cum scribuntur quam cum profertur. sed licet aliquod sacra uerba dicere ad aliquos effectus puta ad sanandum infirmos sicut. **P**ater noster. **A**ue maria. uel quilibet quod nomen domini iuocetur. secundum illud. Matth. v. In nomine meo demonia eiicient. **I**m. lo. ser. tol. ergo uidetur quod licitum sit aliqua sacra scriptura collo suspendere in remedium infirmitatis uel cuiuscumque nocentis. **P**re-uerba sacra non minus operantur in corporibus hominum quam in corporibus serpentum & aliorum animalium. sed incantationes quedam efficaciam habent ad reprimendum serpentes. uel ad sanandum quedam animalia. Unde dicitur in psalms. Sicut aspidis

fur. & ob. au. su. q̄ non ex. uo. in. fa. ergo licet
suspēdere sacra ūba ad remediū hoīm. Pre-
uerbus dei non est minoris sanctitatis q̄ san-
ctoꝝ reliquie. s̄ licet homi uerbo uel scripto ū-
ba sacre scripture ad suam tutelā assume. Vñ
dicit. Aug⁹. q̄ non minus est uerbū dei q̄ coz
pus xp̄i. sed licet homi reliquias sanctoꝝ col-
lo suspendere. uel qualicūq̄ portare. ergo si
militer licet homi uerba sacre scripture ad suā
tutelā assumere. Sed cōtra est qd̄ Criso⁹.
dicit sup. Math. Quidā aliq̄z p̄tēme uan gelii
scriptā circa collū portant. sed nōne quotidie
euangeliū in ecclesia legiē & audiē ab hoibus
Cui ergo in auribus posita euāgelia nihil pro-
funt. quō possunt eū circa collum suspen-
sare. demde. Vbi est uirtus euangeliū. in figu-
ris līrarum. an ī intellectu sensuū. siue in figu-
ris bene circa collū suspēsis. si ī intellectu.
ergo melius in corde hoīm p̄sunt q̄z circa col-
lum suspen-
sa. Rñsio. dicendū q̄ ī oibus icā-
tationibus uel scripturis suspēsis duo cauē-
dā uident. Primo quidē qd̄ sic qd̄ p̄fertur
uel scribit. qz si est aliquid ad icantationes de-
monū p̄tēns. manifeste est supstitiosū & il-
licitū. Similit̄ etiā uideē esse cauendū si conti-
neat ignota noīa ne sub illis aliqd̄ illicitū late-
at. Vñ Criso. dicit. sup. Math. q̄ phariseorum
magnificantiū fimbrias suas exēplo. nūc mul-
ti aliq̄ noīa hebraica angeloꝝ cōfingūt & scri-
bunt & alligant. que non intelligentibus me-
tuenda uident. Est etiā cauendū ne qd̄ falsita-
tis cōtineat. qz sic eius effectus non potest ex-
pectari a deo q̄ non est testis falsitatis. Deī
de scōo cauendū est ne cū uerbis sacris cōtine-
ant̄ ibi aliq̄ uana puta aliq̄ characteres iscripti
p̄ter signū crucis. aut si spes habeat in modo
scribendi. aut ligandi. aut in quocūq̄ hōi uā-
nitate. que ad diuinā reuerentiā non p̄tēat.
qz hoc iudicare supstitiosū. alias autē est illicitū.
Vñ in decretis dicit. xxvi. q. vi. ca. Non li-
ceat xp̄ianis. &c. Nec in collectōnibus herba-
rum q̄ medicinales sunt aliquas obseruatōes
aut icantationes liceat attēdere. nisi tm̄ cū sim-
bolo diuino. aut oratione dñica. ut tm̄ creatoz
omniū deus honoret. Ad primū ergo dicen-
dū q̄ p̄ferre diuina uerba aut inuocare diui-
nū nomē. si respectus habeat ad solam dei re-
uerentiā a qua expectat̄ effect⁹. licitū erit. Si
vero habeat respectus ad aliqd̄ aliud uane ob-
seruatū. erit illicitū. Ad h̄m dicendū. q̄ etiā
am ī icantatiōibus serpentū uel quocūq̄
aialium. si respectus habeat solummō ad uer-
ba sacra et ad uirtutē diuinā licitum erit. Sed
plerūq̄ tales p̄cantationes habent illicitas ob-
seruantias & p̄ demones forziunt̄ effectus. &
p̄cipue in serpentibus. qz serpens fuit primū
demonis instrumentū ad hoīem decipiendū.
Vñ dicit Glosa ibidē. Notandū est qz nō lau-
dat̄ a scriptura vñcūq̄ dat̄ in scriptura sili-
tudo ut patet de miquo iudice q̄ rogantē uidu-
am vix audiuit. Ad tertū dicendū. q̄ eadez
ratio est de portatione reliquiarū. qz si portē-

tur ex fiducia dei & sanctoꝝ quoz sunt reli-
quie. non erit illicitū. Si autē circa h̄ attendere
tur aliquid aliud uanū. puta q̄ vas esset triā-
gulare. aut aliquid aliud hōi. quod non p̄tē-
neret ad reuerentiā dei & sanctoꝝ. esset super-
stitiosum & illicitū. Ad quartū dicendū. q̄
Criso. loquit̄ ibi qñ respect⁹ habet̄ magis ad
figuras scriptas q̄ ad intellectū uerborum.

DE INFIDELITATE. DI. XXX.

DEmde considerandū est de errore
p̄cipue cōtra fidem. Circa qd̄ con-
sideranda sunt quatuor. Primo de ī-
fidelitate in cōmuni. Scōo de here-
si. Tercio de apostasia a fide. Quarto de scisma-
te. Circa primū consideranda sunt duodecim
p̄mo utrū infidelitas sit p̄ctm̄. Scōo in quo
sit sicut in subiecto. Tercio utrū sit maximū
p̄ctōz. Quarto utrū omnis actio infidelitū sit
p̄ctm̄. Quinto de speciebus infidelitatis. Sex-
to de comparatione eaz̄ ad inuicē. Septimo utrū
cū infidelibus sit disputandū de fide. Octauo
utrū sint cogendi ad fidez. Nono utrū sit eis
cōdicandū. Decimo utrū possint xp̄ianis fideli-
bus p̄esse. Undecimo utrū ritus infidelitū sint to-
lerandi. Duodecimo utrū pueri infidelitū sint in-
uitis parentibus baptizandi.

Ad primū sc̄z utrū infidelitas sit p̄ctm̄. di-
cendū q̄ infidelitas accipit̄ dupliciter. Vno
modo h̄m purā negationē fidei. ut dicat̄ infide-
lis ex hoc solo q̄ non habet fidem. Alio mō
potest intelligi infidelitas h̄m cōtrarietate ad
fidez. qz sc̄z aliquis repugnat auditui fidei. uel
etiā cōtemnit ip̄am h̄m illud. *Ysa. I.* Quis cre-
didit auditui n̄ro. & in hoc p̄prie p̄ficiē ratio
infidelitatis. & h̄m hoc infidelitas est p̄ctm̄. Si
autē accipiat̄ infidelitas h̄m purā negationē sic
in illis qui nihil audierūt de fide. non habet ra-
tionē p̄cti. s̄ magis pene. qz talis ignorātia di-
uinoꝝ ex p̄ctō primū parētis ē subsecuta. Qui
autē sic sunt infideles damnāt̄ quidē p̄p̄t̄ alia
p̄ctā que sine fide remitti non possunt. nō au-
tē damnant̄ p̄pter infidelitatis p̄ctm̄. Vñ dñs
dicit. *Ioh. xli.* Si non uenissem & eis locut⁹ n̄
fuissem. p̄ctm̄ non haberēt. Qd̄ exponēs Aug⁹
dicit. q̄ loquit̄ de illo p̄ctō quo non crediderūt
in xp̄m. Quidē autē infidelitas ex supbia. ex q̄
cōtingit q̄ homo intellectū suū non uult sub-
ficere regulis fidei & sano intellectui patrum
Vnde Gre. dicit. xxxi. moꝝ. q̄ ex mani gloria
oziant̄ nouitatū p̄sumptiones. q̄uis possit̄ di-
ci q̄ sicut uirtutes theologice nō reducunt̄ ad
uirtutes cardinales. s̄ sunt priores eis. ita etiaz
uicia opposita uirtutibus cardinalibus nō re-
ducunt̄ ad uicia capitalia.

Ad scōm sc̄z ī quo sit infidelitas sicut ī sub-
iecto. dicendū q̄ p̄ctm̄ dicit̄ esse ī aliq̄ po-
tentia q̄ est principū actus p̄cti. Actus autē pec-
cati potest esse duplex principū. Vñ qd̄ pri-
us & uniuersale. qd̄ importat omēs actus pec-
catoꝝ. & hoc principū est uoluntas. qz omne
p̄ctm̄ est uoluntariū. Aliud autē principū pec-
cati est p̄p̄riū & p̄ximū. qd̄ elicit p̄cti actum.

Sicut concupiscibilis est principium gula & luxurie. & hinc hoc gula & luxuria dicuntur esse in concupiscibili. Dissentire autem quod est proprius actus infidelitatis est actus interior sed motus a uoluntate. sicut & assentire & ideo infidelitas sicut & fides est quidem in intellectu. sicut in proximo subiecto. in uoluntate autem sicut in primo motu. et hinc hoc dicitur esse omne peccatum in uoluntate.

Ad tertium scilicet utrum infidelitas sit maximum peccatum. dicendum quod omne peccatum formaliter consistit in auersione a deo. Unde tanto aliquod peccatum est grauius. quanto per ipsum homo magis a deo se patitur. per infidelitatem autem maxime homo a deo elongatur. quod nec ueram dei cognitionem habet. per falsam autem cognitionem ipsius non appropinquat ei. sed magis ab eo elongatur. nec potest esse quantum ad quod deum cognoscat. qui falsam opinionem de ipso habet. quod id quod ipse opinatur non est deus. Unde manifestum est quod peccatum infidelitatis est maius ceteris peccatis que contingunt in pueritate mortali. secus autem est de peccatis oppositis aliis uirtutibus theologis. Licet autem peccatum infidelitatis hinc genus suum sit maximum peccatum. potest tamen esse minus graue alio peccato hinc aliquas circumstantias. Unde vi. q. i. Verum catholicum pessimum in moribus alicui heretico in cuius uita propter id quod hereticus est non inueniunt homines quod reprehendant proponere debeamus. non audeo inquit Augustinus precipitare sententiam. propter hoc autem non fuit ausus precipitare sententiam. quod peccatum heretici & si sit grauius hinc genere suo. potest tamen ex aliqua circumstantia alleviari. & contra peccatum catholici ex aliqua circumstantia aggravari. Item nota quod infidelitas habet respectum ad ea que sunt fidei. et ex hac parte habet rationem peccati grauissimi. Item habet ignorantiam adiunctam. & ex hac parte habet aliquam rationem excusationis. maxime quando aliquis peccat ex ignorantia non ex malitia. Sicut fuit in apostolo Paulo quod de seipso dicit. Thy. i. Prius fui blasphemus & persecutor & contumeliosus. sed misericordiam consequutus sum quod ignorans feci in incredulitate. Hic etiam sciendum quod infidelis per peccatum infidelitatis grauius puniatur quam alius peccator per quocumque alio peccato. considerato genere peccati. sed per alio peccato. puta per adulterium si committatur ab infideli & a catholico ceteris paribus plus peccat catholicus quam infidelis. tum. propter notitiam ueritatis ex fide. tum etiam. propter fidei sacramenta quibus imbutus est. quibus peccato contumeliam facit. Unde Hebr. x. Irreuerens quod faciens legem moysi duobus aut tribus testibus absque ulla miseratione moritur quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei contulauerit. & sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est. & spiritui gratie contumeliam fecerit.

Ad quartum. scilicet utrum quilibet actio infidelis sit peccatum. dicendum quod peccatum mortale tollit gratiam gratum facientem. non autem totaliter corrumpit bonum nature. unde cum infidelitas sit quoddam peccatum mortale. infideles quidem gratia carent. remanet tamen in eis aliquod bonum nature. Unde mani-

festum est quod infideles non possunt operari opera bona que sunt ex gratia scilicet opera meritoria. tamen opera bona ad que sufficit bonum nature aliqui operari possunt. Unde non oportet quod in omni opere suo peccent. sed quocumque aliquod opus operantur ex infidelitate. tunc peccant. Sicut enim habens potest aliquod peccatum in actu committere que non refert ad fidei finem uel uenialiter uel etiam mortaliter peccando. ita infidelis potest aliquod bonum actum facere in eo quod non refert ad finem infidelitatis. Nec obstat uerbum apostoli. Ro. xiiii. Omne quod non est ex fide peccatum est. Glosa. Omnis infidelium uita est peccatum. Sed tam textus quam glosa intelligenda sunt. uel quod uita infidelium non potest esse sine fide. cum peccatum sine fide non tollatur. uel quod quicquid agunt ex infidelitate peccatum est. Unde ibidem subditur. quod omnis infideliter uiuens uel agens uehementer peccat.

Ad quintum scilicet utrum sint plures species infidelitatis. dicendum quod quilibet uirtus consistit in hoc quod attingat aliquam regulam cognitionis uel operationis humane. Attingere autem regulam est uno modo circa unam materiam. Sed a regula de uiuere contingit multipliciter. & uni uirtuti multa uicia opponuntur. Diuersitas autem uiciorum que unicuique uirtuti opponitur potest considerari dupliciter. Uno modo hinc diuersam habitudinem ad uirtutem. & hinc hoc determinate sunt quedam species uiciorum que opponuntur uirtuti. Sicut uirtuti morali opponitur uicium hinc excessum ad uirtutem & aliud uicium hinc defectum a uirtute. Alio modo potest considerari diuersitas uiciorum oppositorum uni uirtuti hinc corruptionem diuersorum que pertinent ad uirtutem. et hinc hoc uni uirtuti. puta temperantie uel fortitudini opponuntur infinita uicia hinc quod infinitis modis contingit diuersas circumstantias uirtutis corrumpi. ut a rectitudine uirtutis recedat. Unde pythagorici malum posuerunt infinitum. Sic ergo dicendum quod si infidelitas attendatur hinc operationem ad fidem. diuersae sunt infidelitatis species. & numero determinate. Cum enim peccatum infidelitatis consistat in reuicendo fidei. hoc potest contingere dupliciter. quod aut reuicere fidei nudum susceptum. & sic est infidelitas paganorum uel gentilium. aut reuicere fidei christiane susceptum uel in figura & sic est infidelitas iudeorum. uel in ipsa manifestatione ueritatis. & sic est infidelitas hereticorum. Unde in generali possunt assignari tres predictae species infidelitatis. Si uero distinguantur infidelitatis species hinc errorem in diuersis que ad fidem pertinent sic non sunt species determinate infidelitatis. possunt enim errores in infinitum multiplicari. ut patet per Augustinum in libro de heresibus. Et nota quod si cut formalis ratio alicuius peccati potest attendi dupliciter. Uno modo hinc intentionem peccatis. et sic id ad quod conuertitur peccans est formale obiectum in peccato. & ex hoc diuersificatur eius species. Alio modo hinc rationem mali. & sic illud bonum receditur. est formale obiectum peccati. sed ex hac parte peccatum non habet speciem. imo est priuatio speciei. Sic dicendum quod infidelitatis obiectum est ueritas

prima. sicut a qua recedit. s; formale obiectus sicut ad quod conuertitur est sententia falsa qua sequit. & ex hac pte eius spes diuersificantur. Vnde sic caritas est vna q; inheret summo bono. sunt autē diuersa uicia caritati opposita q; p; conuersionē ad diuersa bona tpalia recedunt ab uno summo bono. & iterū h; diuersas habitudines inordinatas ad deū. ita etiā fides est vna uirtus ex hoc q; adheret vni prime ueritati. s; infidelitatis spes sunt multe ex hoc q; infideles diuersas falsas snias sequunt. Sic autē fides est vna q; multa credit i ordine ad unū ita infidelitas potest esse vna etiā si i multis erret. mōntū omnia habent ordinē ad unū. nihil tamē phibet hominē diuersis infidelitatis erroribus. sicut etiā potest vnus homo diuersis uiciis subiacere. & diuersis corporalibus moribus.

Ad sextū sc; de compatione specier; infidelitatis adiuicem sc; que sit grauior. utru; infidelitas iudeoz & hereticoz sit grauior infidelitate gentiliū. Dicendū q; i infidelitate duo possunt considerari. Quoz vnū est compatio eius ad fidē. & ex hac pte aliquis grauius contra fidem peccat qui fidei suscepte renititur. q; qui renitit fidei nundū suscepte. Sicut grauius peccat qui non implet quod pmisit. quā si non impleat quod nūq; pmisit. & h; hoc i infidelitas hereticoz qui pfitentē fidem euangelii & ei renituntē corrumptentes ipam grauius peccant q; iudei qui fidem euangelii nunq; susceperunt. Sed q; susceperūt eius figurā in veteri lege. malē interpretātes corrumptūt. ideo etiā eoz infidelitas est grauius p; q; infidelitas gentiliū qui nullo modo fidem euangelii susceperunt. Aliud quod i infidelitate considerat est corruptio eoz que ad fidem p; tinent. & h; hoc cum in pluribus errent gentiles q; iudei. & iudei q; heretici. grauior est infidelitas gentiliū q; iudeoz. & iudeoz q; hereticoz. nisi forte quozdam. puta manicheoz. qui etiam circa credibilia plus errant q; gentiles. Harū tū duarū grauitatū prima pponderat scōe quantū ad rationē culpe. q; infidelitas habet rationē culpe magis ex hoc q; renitit fidei q; ex hoc q; nō habet ea que fidei sūt. hoc enī uidet magis ad rationē pene p; tinere. Vn; simpliciter loquēdo infidelitas hereticoz ē pessima.

Ad septimū sc; utrū cū infidelibus sit publice de fide disputandū. dicendū q; i disputatione fidei duo sunt cōsideranda. Vnū qui dem ex pte disputantis. Aliud autē ex pte audientū. Ex pte quidē disputantis est consideranda intentio. Si enī disputet tanq; de fide dubitans & ueritatē fidei p; certo non supponens. s; argumentis expiri intendens. pculdubio peccat tanq; dubi; de fide & infidelis. Si autē disputet quis de fide ad cofutandū errores uel etiā ad exercitiū. laudabile est. Ex pte uero audientū cōsiderandū est utrū illi q; disputationē audiunt sint instructi & firmi i fide aut simplices & in fide titubantes. Et co-

ram quidē sapientibus i fide firmis nullū periculū est disputare de fide. Sed circa simplices est distinguendū. q; aut sūt sollicitati aut pulsati ab infidelib;. puta iudeis uel hereticis siue paganis intendentibus corrumpe i eis fidem. aut oīno non sunt sollicitati sup hoc. s; i terris in quibus nō sunt aliq; infideles. In p; mo casu necesse est publice disputare de fide. dūmō inueniant aliqui sufficientes & ydonei qui errores cofutare possint. p; hoc enī simplices in fide firmabunt & tollet infidelibus decipiendi facultas. & ipa taciturnitas eoz qui resistere deberent puerentibus fidei ueritatē. esset erroris cofirmatio. Vn; i scōo pasto. Sicut enī incauta locutio i errozē p; trahit. ita indiscretum silentiū eos qui erudiri poterant i errozē derelinquit. In scōo uero casu periculosū ē publice disputare de fide coram simplicibus. quoz fides est firmior. q; nihil diuersū audierūt ab eis qui credunt. & ideo nō expedit eis ut ubū infidelū audiant disputantiū cōtra fidē. De his igit que sunt fidei disputare q; de eis dubitando non licet. s; p;pter ueritatē manifestādam & errores cofutandos. Oportet enī ad fidei confirmationē aliq; cū infidelibus disputare. Qnq; quidē defendendo fides. h; illud i. Pe. iiii. Parati sumus ad satisfactionē omni poscenti nos rationē reddere de ea que in nobis est spe & fide. Qnq; aut ad conuincendos errantes h; illud. Ty. i. Ut sis potens exhortari i doctrina sana. & eos q; conēdicūt arguere.

Ad octauū sc; utrū infideles sint ad fidem compellendi. dicendū q; infidelium quidam sunt qui nunq; susceperūt fidē. sicut gentiles & iudei. & tales nullo mō sunt ad fidem compellendi ut ipsi credant. q; credere uoluntatis est. sunt tñ cōpellēdi a fidelibus si facultas asit ut fidem non impediant. uel blasphemias. uel malis p;suasionibus. uel etiam apertis p;secutionibus. & p;pter hoc fideles xpī frequentē cōtra infideles bellū mouent. nō quidē ut eos ad credendū cogant. q; si etiā eos uicissent & captiuos haberent. i eoz libertate relinquerēt an credere uellent. s; p;pter hoc ut eos compellant ne fidem xpī impediant. Alii uero sunt i fideles qui qnq; fidem susceperunt. & eam p;fitentur. sicut heretici uel quicunq; apostate. & tales sunt etiā corporaliter compellendi ut impleant qd; pmiserunt. & teneant qd; semel susceperunt. Illud aut. Mat. xiii. de zizaniis qd; dicit p; familias respōdisse seruis suis querentibus. Vis imus & colligimus ea. non ne forte colligētes zizania. eradicetis sil' triticū. intellexerūt qdā phibitā esse nō qdē excōicationē hereticoz. s; occisionē eoz. Dicit enī Crisost. Hoc dixit dñs phibens occisionem fieri. nec enī oportet interficere hereticū. q; si eos occideritis. necesse est multos sanctorū submitti. Et Aug. ad uincentiū. de se dicit. Hec primitus sententia mea erat neminē ad ueritatē xpī esse cogendū. uerbo esse agendū. disputatione pugnādū. Sed hec opinio mea nō cōtradictiū

verbis ad enuntiandum. sed demonstrantiū sū
miē exemplis. Legum enī terroz ita pfuit. ut
multi dicant grās dño q uinula nostra diru
pit. Qd ergo dñs dicit. finite utraqz crescere ul
qz ad messem. q̄lier intelligenduz sit apparet
ex hoc qd subdit. Ne forte colligentes sizonia
era dicitis cum eis simul triticū. Vbi satis ostē
dit. sicut Aug⁹ dicit. conē epistolā pmeniani.
cū metus iste non subest id est qñ ita cuiuscūqz
qz crimen notū & omnibus execrabile apparet.
ut uel nullos prozfos uel non tales habeat de
seniores p quos possit scisma contingere. non
dormiat seueritas discipline.

H nonū scz utrū cum infidelibus sit com
municandū. dicendū q̄ cōmuniō alicui⁹
p̄sone interdicē fidelib⁹ duplici. Vno mō ī
penam illius cui cōmuniō fidelū subtrahitur
Alio modo ad cautelam eoz quibus interdicē
tur ne alii cōicent. Et utqz causa potest accipi
ex uerbis apli. i. Cor. v. Naz postqz sniam ex
cōicacionis p̄tulit subdit p̄ ratione. Nescitis
quia modicū fermentū totā massam corumpit.
& postea rationez subdit ex pte p̄ iu
diciuz ecclesie illate. cum dicit. Nonne de hiis
que sunt intus uos iudicatis. primo igit^r mo
do non interdicē ecclesia fidelibus cōionem ī
fidelū qui nullo modo fidem xp̄ianaz recepe
runt scz paganoz uel iudeoz. qz nō habet de
eis iudicare sp̄iali iudicio sed tp̄ali in casu. cū
mē xp̄ianos cōmorantes aliqz culpam cōmie
tunt. & per fideles tp̄aliter puniunt. Sed isto
modo scz in penam interdicē ecclesia fidelib⁹
cōmuniōne illoz infidelū qui a fide suscepta
deuiant. uel corumpendo fidē fidelium sicut
heretici. uel etiā totaliter a fide recedendo sic
apostate. In utroqz enī hōz ex cōmunicatōis
sententiā profert ecclesia. Sed q̄ntuz ad scōm
modū uidet esse distingueduz fm diuersas
cōditiones p̄sonaz. negocioz & temporū. Si
enī aliqui sint firmi in fide ita q̄ ex cōmuniō
ne eoz cū infidelibus conuersio infidelū ma
gis sperari possit qz fidelū a fide auersio. nō
sunt phibendi infidelibus cōicare qui fidē nō
susceperunt scz paganis uel iudeis. & maxime
si necessitas urgeat. Si autē sint simplices & ī
firmi in fide de quozū subuersione pbabiliter
timeri possit. phibendi sunt ab infidelū cō
muniōne. & p̄cipue ne magnam familiarita
tem cū eis habeant. uel absqz necessitate eis cō
municēt.

D decimū scz utrū infideles possint habe
re p̄lationē uel dominiū aliq̄ sup fideles.
dicendū q̄ circa hoc dupliciter loqui possum⁹
Vno mō de dño uel p̄latione infidelū sup fi
deles de nouo instituenda & hoc nullo modo
p̄mitti debet. cedit enī hoc ī scandalū & ī picu
li in fidei. De facili enī illi qui submitūt alio
rū iurisdictioni. immutari possunt ab eis q̄bus
subiunt. ut sequant^r eoz imperiū nisi qui sub
sunt fuerint magne uirtutis. & similit^r infide
les contemunt fidem si fidelū cognoscāt de
fectus. Et ideo ap̄lus phibuit q̄ fideles non

contendāt iudicio eoz iudice infideli. & ideo
nullo modo p̄mittit ecclesia q̄ infideles acqui
rant dñiū sup fideles. uel q̄litercunqz p̄ficiā
tur in aliquo officio. Alio mō possumus loq̄
de dño uel p̄latione iam p̄existente. ubi consi
derandū q̄ dñiū & p̄latio introducta sunt
ex iure humano. Distinctio autē fidelium & ī
fidelū est ex iure diuino. Ius autē diuinū quod
est ex gratia. non tollit ius humanū qd est ex
naturali rōne. Distinctio fidelū & infidelū
fm se considerata non tollit dñiū uel p̄latō
nem infidelū sup fideles. Potest tñ iuste p̄ se
tentiā uel ordinationez ecclesie auctoritatē dei ha
bentis tale ius dñi uel p̄lationis tolli. qz īfi
deles merito sue infidelitatis merent^r potesta
tem amittere sup fideles qui transferunt ī fi
lios dei. Sed h̄ quidez ecclesia qñqz facit. qñqz
non facit. In illis enī infidelibus qui etiā tp̄a
li subiectione subiiciunt ecclesie & mēbris ei⁹
hoc ius ecclesia statuit. ut seruus iudeoz stati
factus xp̄ianus a seruitute libere. nullo p̄cio
dato. si fuerit uernaculus id ē in seruitute na
tus. Et similiter si infidelis existens fuerit em
ptus ad seruitiū. Si autē fuerit emptus ad mer
cationē. teneat eum infra tres menses expone
re ad uendendū. nec ī hoc iniuriā facit. qz cum
ip̄i iudei sint serui ecclesie. potest disponere de
reb⁹ eoz. Sicut & principes seculares multas
leges ediderunt erga suos subditos ī fauorem
libertatis. In illis uero infidelibus qui tp̄aliter
ecclesie uel eius mēbris non subiacent. p̄di
ctum ius ecclesia non statuit. s; posset institue
de iure. & hoc facit ad scandalū uitandū. Sic
etiā Mat̄. xvii. dñs ostēdit q̄ poterat se a tri
buto excusare qz liberi sunt filii. s; tñ manda
uit tributū solui ad scandalū uitandū. Ita etiā
paulus cum dixisset q̄ serui dños suos hono
rarent subiungit. ne nomen dñi & doctrina
blasphemetur.

H vndecimū scz utrū sint ritus infidelū
tolerandi. dicendū q̄ humanuz regimen
deriuatur a diuino regimē & ip̄m debet imi
tari. Deus autē q̄uis sit omnipotens & summe
bonus. p̄mittit tñ aliqua mala fieri in uniuers
o q̄ phibere posset. ne eis sublati māioza bo
na tollerent. uel etiā peioza mala sequerentur
Sic igit^r & in regimē humano illi qui p̄fūt
recte aliqua mala tolerant ne aliqua bona im
pediant. uel ne aliqua mala peioza incurran
Sicut Aug⁹ dicit ī libro de ordine. Aufer me
retrices de rebz humanis. turbaueris omnia
libidinibus. Sic igit^r q̄uis infidelis in suis ri
tibus peccent. tolerari possunt uel p̄pter aliq̄
bonū quod ex eis puenit. uel p̄pter aliq̄ ma
lum quod uitat. Ex hoc autē q̄ iudei ritus su
os obseruant in quibus olim p̄figurabat^r ueri
tas fidei quā tenemus. hoc bonū puenit q̄ te
stimoniū fidei n̄e habemus ab hostibus. et q̄
si in figura nobis representat qd credimus. &
ideo in suis ritibus tolerant. Alioz uero infi
delium ritus qui nihil ueritatis aut utilitatis
afferunt. nō sunt aliq̄liter tolerandi. nisi forte

ad aliquod malū uitandū scz ad uitandū scan-
daluū uel discidiū quod ex hoc posset pueni-
re. uel impedimentū salutis eozuz qui paulatī
sic tolerati conuertunt ad fidē. ppter hoc etiā
hereticoz & paganoz ritus aliqñ ecclesia tole-
rauit. qñ erat magna infidelū multitudo.

AD duodecimū scz ueruz pueri iudeoz uel
alioz infidelū sint inuitis parentibus ba-
ptizandi. dicendū qz maximā habet auctozita-
tem ecclesie cōsuetudo q̄ est semp in om̄ibus
emulanda. quia & ip̄a doctrīna catholicoz do-
ctoꝝ ab ecclesia auctozitatē habet. Vñ magis
est standum auctozitati ecclesie. q̄z auctozitati
Aug. Iero. uel cuiuscunqz doctoꝝ. Hoc aut ec-
clesie vsus nunq̄z habuit qz iudeoz filii inuitis
pntib⁹ baptizarent. q̄zuis fuerit retroactis tpi-
bus multi catholici principes potētissimi. ut cō-
stantinus. et theodosius quibus familiares fu-
erunt sanctissimi episcopi. ut siluester cōstan-
tino. & ambrosius theodosio. qui nullo modo
p̄termisissent hoc ab eis impetrare. si hoc effz
consonū rationi. Et ideo periculosuz uidet hāc
assertionē de nouo inducere. ut p̄ter consuetu-
dinē in ecclesia hactenus obseruatā filii iudeo-
rum inuitis parentibus baptizent. & huius ē
duplex causa. Vna quide ppter periculum fi-
dei. Si enī pueri nondū vsū rōnis habentes
baptismū susciperent postmodū cū ad p̄fectā
etate puenirent. de facili possent a parentibus
induci ut relinquerēt qd̄ ignorantes susceperēt
qd̄ uergeret in fidei detrimentū. Alia uero ra-
tio est qz repugnat iusticie naturali. filius enī
naturalit̄ est aliqd̄ patris. & primo quidē a pa-
rentibus nō distinguit̄ s̄m corpus q̄zdiū ī ma-
tris utero continet̄. postmodū uero postq̄z ab
utero egredit̄. anteq̄z usuz liberi arbitrii habe-
at continet̄ sub parentum cura. sicut sub quo-
dam spūali utero. q̄zdiū enī puer usum liberi
arbitrii nō habet. non differt ab aīali irrōnali
Vnde sicut bos uel equus est alicuius ut utat̄
eo cū uoluerit s̄m ius ciuile sicut p̄prio instru-
mento. ita de iure naturali est qz filius anteq̄z
habeat vsū rōnis sit sub cura patris. Vñ cō-
tra iusticiā naturalē esset si puer anteq̄z habe-
at usum rationis. a cura parentū subtrahatur
uel de eo aliquid ordinet̄ inuitis parentibus.
Postquā aut incipit habere usū liberi arbitrii.
iam incipit esse suus. et potest q̄ntū ad ea que
sunt iuris diuini uel naturalis sibi ip̄i. puidere
& tunc est inducendus ad fidem nō occasiōe
s̄ psuasione. & potest etiā inuitis parentibus
consentire fidei & baptizari. non autē anteq̄z
habeat usum rōnis. Vñ de pueris antiquoz
patrū dicit̄ qz saluati sunt ī fide parentū. p̄ qd̄
datnr̄ intelligi qz ad parentes p̄tinet. puidere fi-
lius de sua salute p̄cipue atēq̄z hēant usū rōnis

DE HERESI. DIS. XXXI.

DEinde consideranduz est de heresi
circa quā querūt̄ q̄tuoz. P̄rio utrū
heresis sit species infidelitatis. Se-
cūdo de materia circa quā habeat
esse heresis. Tertio utrū heretici sint tolerandi.

Quarto utrū reuertentes sint recipiendi.

AD primū scz utrū heresis sit species infide-
litas. dicendū qz nomen heresis electio-
nē importat. sicut dicit̄. Iero. & habet̄. xxiiii.
q. iii. heresis grece ab electione dicit̄. eo scz qz
vnusquisqz eam sibi eligit disciplinā. quā pu-
tat esse melioꝝ. Electio aut est eoz que sūt ad
finem supposito fine. In credendis aut uolū-
tas assentit alicui uero tanq̄z p̄prio bono. Vñ
qd̄ est p̄ncipale uerū. habet rationē finis ul-
mi. que aut scdaria sunt habent rationē eozū
que sunt ad finem. Quia uero quicūqz credit
alicui⁹ dicto assentit. p̄ncipale uidet̄ esse qz
finis sit ī vnaquaqz credulitate ille cui⁹ dicto
assentit. quasi aut scdaria sunt ea que quis ce-
nendo uult alicui assentire. Sic igit̄ qui recte
fidem xp̄ianam habet sua uoluntate assentit
xp̄o ī hiis que uere ad eius doctrinā p̄tinent.
A rectitudine igit̄ fidei xp̄iane dupliciter ali-
quis potest deuiare. Vno modo qz ip̄i finis nō
uult assentire. & hic habet quasi malam uolū-
tatem circa ip̄m finem. & hoc p̄tinet ad speciē
infidelitatis paganoz uel iudeoz. Alio mō p̄
hoc qz intendit quidē xp̄o assentire. s̄ deficit ī
eligendo ea que uere sunt a xp̄o tradita. s̄ ea
que sibi p̄pria mens suggerit. & ideo heresis
est infidelitatis species p̄tines ad eos qui fides
xp̄i confitent̄. s̄ eius dogmata corumpūt. Et
nota qz uicia habent speciē ex fine p̄ximo. sed
ex fine remoto habent genus & causam. Sic
cum aliquis mechāt ut fureē. est ibi quidē spe-
cies mechie ex p̄prio fine siue ex obiecto. Sed
ex fine ultimo ostendit̄ qz mechia ex furto ori-
tur et sub eo continet̄ sicut effectus sub causa
uel sicut species sub ḡne. Vñ et similit̄ in p̄po-
sito. finis p̄ximus heresis est adherere falsē
tentie p̄prie. & ex hoc speciēz habet. s̄ ex fine
remoto ostendit̄ causa eius scz qz oritur ex su-
perbia uel cupiditate. Dicit enī Aug. in libro
de utilitate credendi. qz hereticus est qui alicuius
temporalis cōmodi & maxime glorie p̄nci-
patuz sui gratia. falsas aut nouas opiniones
aut gignit aut sequitur.

AD scdōm scz circa que sit heresis. dicendum
qz de heresi nunc loquimur s̄m qz impor-
tat corruptionē fidei xp̄iane. Non autē ad cor-
ruptionē fidei xp̄iane p̄tinet si aliquis habeat
falsam opinionē in hiis que nō sunt fidei. pu-
ta ī geometralibus. uel etiā ī aliis hmōi que oī-
no ad fidem p̄tinere non possunt. s̄ solum ali-
quis habet falsam opinionē circa ea que ad fi-
dem p̄tinent. Ad quā aliquid p̄tinet duplici-
t̄. Vno mō directe & p̄ncipaliter. sicut articuli
fidei. Alio mō indirecte & scdario. sicut ea ex q̄z
bus sequit̄ corruptio alicuius articuli. & circa
utraqz potest esse heresis. Vñ dicit̄ Iero. Qz
quicunqz scripturā intelligit aliter q̄z spūsan-
cti sensus efflagitat a quo scrip̄ta ē. licet ab ec-
clesia non recesserit. tñ hereticus appellari pōt
Ille aut dicit̄ aliter exponere scripturā q̄z spūl
sanct⁹ efflagitet. qui ad hoc expositionē sacre
scripture retorquet qz contrariā ei qd̄ est per

sp̄sanctū reuelatū. Vñ dicit Ezech. xiii. de falsis p̄phetis qui p̄seuerauerūt cōfirmare sermōe sc̄z p̄ falsas expositiones scripture sacre. Inueniunt aut̄ q̄nq̄z sacri doctores circa ea q̄ ad fidē p̄tinent dissentire. sicut Aug⁹. et Iero. circa cessationē legalium. & tñ hoc ē absq̄z uicio heretice prauitatis. Quia sic dicit Aug⁹. xxvii. q. iii. Si qui sententiā suā quā falsam atq̄z peruersam nulla p̄tinaci aiositate defēdunt. querunt aut̄ tanta sollicitudine ueritatē. pati cōtrigēti cū inuenerint. nequaq̄z sūt inter hereticos deputandi. q̄z sc̄z non habent electionē cōtra dicentem ecclesie doctrine. Sic igit̄ aliqui doctores dissensisse uident̄ uel etiā circa ea quoz nihil ad fidem p̄tinet utrū sic uel aliter teneat̄ uel etiā in quibusdā ad fidem p̄tinentibus. que nondū erant p̄ ecclesiam determinata. post q̄z aut̄ essent auctoritate uniuersalis ecclesie determinata si quis tali ordinationi p̄tinaciter repugnaret. hereticus censeret̄. Que quidem auctoritas principaliter residet in summo pontifice. Dicit̄ enī. iiii. q. i. Quotiens fidei ratio uentilatur. arbitroz omēs fratres n̄ros & coepiscopos non nisi ad petrum. i. sui noīs et honozis auctoritatē referri debere. Contra cuius auctoritatē nec Iero. nec Aug⁹. nec aliquis sacrozum doctoz suam sententiā defendit. Vñ dicit. Ieronimus. Hec est fides pape beatissime quā in catholica didicimus ecclesia. i. qua si minus periret aut̄ parū caute forte aliquid positū est. cupimus a te emendari qui petri fidem et sedem tenes. Si aut̄ h̄ n̄ra cōfessio apostolatus tui iudicio cōprobaret̄. quicumq̄z me culpāre uoluerit se imperitū uel maliuolum. uel etiā non catholicum s̄ hereticū cōprobabit.

Hereticū sc̄z utrū hereticū sint tolerandi. dicendū q̄ circa hereticos duo considerant̄. Vñ quidē ex pte ipsoz. Aliud quidē ex pte ecclesie. Ex pte quidam ipsoz est p̄t̄m p̄ quod meruerunt non solū ab ecclesia p̄ excōicationē separari. s̄ etiam p̄ mortem a mundo excludi. Mulo enī grauius est cōrumpe fidem p̄ quā est anime uita. q̄z falsare pecunias p̄ quā tpali uite subuenit̄. Vñ de si falsarii pecunie uel alii malefactozes statim p̄ seculares p̄cipes iuste morti tradūt̄. multo magis hereticū statim ex quo de heresi cōuincunt̄ possunt nō solū excōmunicari. s̄ etiā iuste occidi. Ex pte autē ecclesie est misericordia ad errantiū cōuersionē. Et ideo non statim cōdemnat. s̄ post primā et secundā cōreptionē. ut ap̄lus dicit. Postmodū uero si adhuc p̄tinax inueniat̄. ecclesia de ipsius conuersione non sperans alioz saluti p̄uidet. eum ab ecclesia sepando p̄ excōicationis sententiā. & ulterius relinquit eum iudicio seculari a mundo exterminandū p̄ mortē. Dicit enī Iero. xxiii. q. iii. Secunde sunt pueride carnes te scabiosa ouis. a caulis repellenda. ne tota domus. massa & corpus & pecora corum patur. ardeat. putrescat & intereat. Arrius in alexandria vna scintilla fuit. s̄ qm̄ non statim oppressus ē totuz orbē eius flāma populata ē.

Ad quartū sc̄z utrum reuertentes ab heresi sint recipiendi. dicendū q̄ ecclesia s̄m diuinam institutionē caritatem suā extendit ad omēs. non solū amicos. uerū etiā inimicos. & p̄sequentes. s̄m illud Math. v. Diligite inimicos vestros. benefacite hiis qui oderunt uos. Pertinet autē ad caritatē ut aliquis bonuz p̄xi mi uelit & opere. Est autē duplex bonū. Vñ quidē sp̄uale sc̄z salus anime q̄ principaliter respicit caritas. hoc enī quilibet ex caritate debet alii uelle. Vñ quantū ad hoc heretici reuertentes ad fidem quotienscunq̄ relapsi fuerit. ab ecclesia recipiunt̄ ad penitentiā p̄ quā impedit̄ eis uia salutis. Aliud est bonuz q̄ sc̄ario respicit caritas. sc̄z bonuz tempale. sicut est uita corporalis. possessio mundana. & bona fama & dignitas ecclesiastica siue secularis. Hoc enī non tenemur ex caritate aliis uelle nisi in ordine ad salutē eternā. & eoz & alioz. Vñ si aliquid de h̄mōi bonis existens in uno impedire possit eternā salutē in multis. non oportet q̄ ex caritate h̄mōi bonū uelimus ei. s̄ potius q̄ uelimus illo carere. tum. q̄z salus eterna p̄ferenda est bono tpali. tum etiā. q̄z bonū multoz p̄fertur bono unius. Si autē reuertentes semp recipiunt̄ ut cōseruarent̄ in uita et aliis tepalibus bonis. possit in p̄iudiciū salutis aliorum hoc esse. tum. q̄z si relaberent̄ alios inficerent. tum etiam. quia si sine pena euaderent. aliqui securius in heresim laberent̄. Dicit̄ enī Eccl. ix. Ex eo q̄ nō cito p̄ferē cōt̄ malos sententiā. absq̄z ullo timore filii h̄m̄ p̄petrāt mala. Et ideo ecclesia primo quidē reuertētes ad fidem ab heresi non solū recipit ad penitentiā. sed cōseruat eos in uita interdū. & restituit eos dispensatiue ad ecclesiasticas dignitates. quas prius habebant si uideant̄ uere conuersi. Et hoc p̄ bono pacis frequenter legit̄ esse factum. Sed qm̄ recepti interdū relabunt̄. uideēt esse signum inconstantie eoz circa fidem. & ideo ulterius redeuntē recipiuntur quidam ad penitentiā. non tamē ut liberentur a sententiā mortis. Vñ non est similis ratio de hereticis relapsis & aliis infidelibus qui nunq̄z fidem susceperunt. q̄z in istis apparet signum inconstantie circa fidem. in aliis autē non apparet. Item & si dñs semp recipiat penitentes. secundū illud. Ezech. xviii. Quacunq̄ hora iegerit muerit p̄ctōz. &c. Et Iere. iiii. in p̄sona domi. Fornicata es cū amatoribus multis. tñ reuerte re ad me & ego recipias te dicit dñs. tñ hoc ecclesia non potest imitari. Deus enī scrutator ē cordium. & uere reuertētes cognoscit. ecclesia uero q̄z non nouit occulta cordiu. sed necesse habet de hiis que patent exterius iudicare. p̄sumit eos n̄ uere reuerti. Qui cū recepti fuisset iterū sunt relapsi. & ideo uiam salutis eis nō denegat. sed a mortis periculo non tuet̄. Hoc etiam intelligendū q̄ licet unusquisq̄ p̄t̄m in se commissū remittere teneat̄. p̄pter q̄d petro dictū est. Math. xviii. Non dico tibi septies. s̄ usq̄ septuagies septies. Per q̄d datur intelligi

secundū expositionē Ieronimi q̄ quotienscūq̄ quis peccauerit est ei dimittendū. tñ non ē ita de pctō in pximū cōmissō. qđ non est nri arbitrii dimittere. sicut dicit Iero. sed in hoc ē modus a lege statutus s̄m q̄ congruit honori dei & utilitati pximi.

DEmde considerandū est de apostasia. Circa quā consideranda sunt duo. Primo utrū apostasia ad infidelitatem p̄ineat. Scđo utrū subditi p̄pter apostasiam a fide absoluant̄ a dño preſidentium apostatarum.

DE APOSTASIA

AD primū dicendū q̄ apostasia impoztat retrocessionē q̄dam a deo. q̄ quidē diuersimode fit s̄m diuersos modos quibus homo deo coniūgit̄. Primo nāq̄ coniūgitur homo deo p̄ fidem. Scđo p̄ debitā et subiectam uoluntatē ad obediendū p̄ceptis. Tertio p̄ aliqua specialia ad superogationē p̄tinentia. sicut p̄ religionē. & clericaturā. uel sacrū ordinē. Remoto aut̄ posteriori remanet prius. s̄ non conuertitur. Contingit ergo aliquē apostatā a deo recedendo a religione quā p̄fessus est. uel ab ordine quē suscepit. & h̄ dicit̄ apostasia religionis. uel ordinis. Cōtingit etiā aliquē apostatā a deo p̄ mentē repugnantē diuinis mādati. quibus duabus apostasiis existētib. adhuc p̄ remanere homo deo cōiūct̄ p̄ fidem. Sed si a fide discedat. tūc oīno a deo retrocedē uidetur. et ideo simpliciter et absolute est apostasia p̄ quā aliquis discedit a fide que uocāt̄ apostasia p̄fidie. Et p̄ hūc modū apostasia simpliciter dicta ad infidelitatem p̄inet. Nec importat determinatā sp̄m infidelitatis. s̄ quandā circumstantiā aggravantē. s̄m illud. ii. Pe. ii. Melius erat ueritatē nō agnoscere. q̄ post agnitam retroire. Sciendū autē q̄ ad fidem p̄tinet non solum credulitas cordis. s̄ etiā p̄statio exterior fidei per exteriora uerba ul̄ facta. nam consensus est actus fidei. & p̄ hūc modum q̄dam exteriora uerba ul̄ opera ad infidelitatem p̄tinent inq̄ntū sunt infidelitatis signa p̄ modū quo signū sanitatis sanū dicit̄. Vñ illud. pu. vi. Homo apostata. uir mutilis graditur ore p̄uerso. ānuit oculis. terit pede. digito loquit̄. prauo corde machinatur malum. & omni tpe iurgia seminat. Et si possit intelligi de q̄libet apostasia. tñ uerissime cōuenit i apostasia a fide. Quia enī fides est primū fundamentū sperandarū rerū. Et sine fide impossibile est placere deo. sublata fide nihil remanet in homie qđ possit esse utile ad salutē eternā. Et p̄pter hoc primo dicit̄ apostasia uir mutilis. Fides autē est uita anie. s̄m illud. Ro. i. Iustus ex fide uiuit. Sicut ergo sublata uita corporali membra & ptes homis a debita dispositiōe recedunt. ita sublata uita iusticie que est per fidē apparet inordinatio i omnibus membris. & primo quidē in ore. p̄ qđ maxime manifestat̄ cor. Scđo in oculis. Tertio i instrumentis motus. Quarto in uoluntate que ad malū tendit. &

ex hiis sequit̄ q̄ iurgia seminet alios intendē separe a fide sicut & ip̄e recessit.

AD scđm sc̄z utrū princeps p̄pter apostasiam a fide amittat in subditis quin teneantur ei obedire. dicendū q̄ infidelitas sicut supradictum est s̄m seipsam non repugnat dño. eo qđ dñum introductū est de iure gentiū quod est ius humanū. Distinctio autē fidelit̄ & infidelit̄ est s̄m ius diuinū. p̄ quod non tollit̄ ius humanū. Sed aliquis per infidelitatem peccans potest sententialiter ius dñi amittere sicut & q̄q̄ p̄pter alias culpas. Ad ecclesiam autē nō pertinet punire infidelitatem in illis q̄ nunq̄z fide suscepunt. s̄m illud apli. i. Coz. v. Quid mihi de hiis que foris sunt iudicare. sed infidelitatem illoz qui fidem susceperunt potest sententialiter punire. et cōuenienter in hoc puniuntur q̄ subditis fidelibus dñari non possunt. Hoc enī contingere posset in magnā fidei corruptionē. q̄ ut dictum est homo apostata suo corde machinat̄ malū. & iurgia seminat intendens homies separe a fide. et ideo q̄zeto aliq̄s p̄ sententiā denunciā excōmunicatus. p̄pter apostasiam a fide. ip̄o facto ip̄i subditi sūt absolui a dño eius. & iuramento fidelitatis quo ei tenebāt̄. Vñ extra dicit̄ Gre. septimus. Nos uice sanctorū p̄decessorū statuta tenentes eos qui excōmunicatis fidelitate aut sacramento sunt astricti. auctoritate apostolica absoluiimus. et ne sibi fidelitatem obseruent modis omnibus. prohibemus. quousq̄ ad satisfactiōez ueniant. Apostate autē sunt excōmunicati sicut & heretici. ut dicit̄ extra. Ad obolendā. Legimus tñ fideles obediuisse apostatis. sicut dicit̄ Ambrosius qđ Iulianus impator licet esset apostata. habuit tñ sub se xp̄ianos multos quibus cum dicebat. p̄ducite aciem pro defensione reipublice. obediebant ei. Sed illo tpe ecclesia in sui nouitate nondū habebat potestatem terrenos principes compescendi. & ideo tolerauit fideles iuliano apostate obedire in hiis que non erant cōtra fidem. ut maius fidei periculū uitare. Legimus etiā multos sanctos infidelibus obedisse & seruisse. Sic Ioseph pharaoni. Daniel nabuch. Et mardocheus assuero. Sed alia rō est de infidelibus qui nunq̄z fidem susceperunt. & de apostatis ul̄ hereticis relapsis ut dictū ē.

DEmde cōsiderandū ē de scismate. Circa qđ consideranda sunt quatuor. Primo utrū scisma sit speciale pctm. Scđo utrū sit grauius infidelitate. Tertio qđ potestate scismaticoz. Quarto de pena eozum.

DE SCISMATE

AD primū sc̄z utrū scisma sit speciale pctm dicendū qđ sicut Vñ dicit̄ i libro ethy. Nomen scismatis a scissura uocatur est. Scissio autē unitati opponit̄. Vnde pctm scismatis dicitur quod directe & per se opponit̄ unitati. Sicut enī in rebus naturalibus id qđ est p̄ accidens non constituit speciem. ita etiā nec in rebus moralibus in quibus id quod est intentū

est per se. Quod autem sequitur preter intentionem est
 quasi per accidens. Et ideo peccatum scismatis proprie
 est speciale peccatum ex eo quod intendit se ab unitate
 separe quam caritas facit. quod non solum alteram
 personam alteri uniti spirituali dilectionis vinculo
 sed etiam totam ecclesiam in unitate spiritus. Et ideo proprie
 scismatici dicuntur qui propria sponte & intentione
 se ab unitate ecclesie separe. que est unitas
 principalis. Nam unitas particularis aliquo
 adiuuicem. ordinatur ad unitatem ecclesie. sicut
 compositio singulorum membrorum in corpore natu-
 rali ordinatur ad totius corporis unitatem. Ecclesie
 autem unitas in duobus attenditur. scilicet in conexio-
 ne membrorum ecclesie adiuuicem. seu in comuni-
 catione. & iterum in ordine omnium membrorum eccle-
 sie ad unum caput. secundum illud. Coll. ii. Inflatum se
 su carnis sue & non tenens caput ex quo totum
 corpus per nexus & conexiones submini-
 stratur & constructum crescit in augmentum dei.
 Hoc autem caput est ipse christus. cuius uicem in eccle-
 sia gerit summus pontifex. & ideo scismatici
 dicuntur qui subesse renuunt summo pontifici
 & qui membris ecclesie eidem subiectis com-
 municare recusant. Per alia quidem peccata diuiditur
 homo a deo. sicut dicitur. Vlt. xlix. Peccata uestra
 diuiserunt inter uos & deum uestrum. Sed hoc est per
 accidens & preter intentionem peccantis. accidit
 ex inordinata conuersione eius ad commutabile
 bonum. & ideo non est scisma per se loquendo
 Item licet omne peccatum mortale sit celestium inobe-
 dientia mandatorum sicut ait. Ambrosius tamen non obe-
 dire preceptis ecclesie cum rebellionem quadam consti-
 tuit scismatis rationem. dico autem cum rebellionem.
 cum pertinaciter precepta contemnit. & iudicia eius
 subire recusat. Hoc autem non facit quilibet pec-
 cator. Unde non omne peccatum est scisma. Est au-
 tem deus inter scisma & heresim. quod secundum Augu-
 stinum faustum. Scisma est eadem opinio. atque eo-
 dem ritu colentem quo ceteri. solo congregatio-
 nis delectari discidio. Heresis uero diuisa opi-
 natur ab his que catholica credit ecclesia. Dis-
 tinguunt heresis & scisma secundum ea quibus utrum-
 que per se & directe opponitur. Nam heresis per se
 opponitur fidei. Scisma autem per se opponitur uni-
 tati ecclesiastice caritatis. Et ideo sic fides &
 caritas sunt diuersae uirtutes quibus quicumque
 careat fide careat caritate. ita etiam scisma & he-
 resis sunt diuersa uitia. quauis quicumque est he-
 resicus sit etiam scismaticus. sed non conuertitur
 Et hoc est quod dicit Ieronimus in epistola ad Ga-
 latas. Inter scisma & heresim hoc interesse ar-
 bitror. quod heresis puerus dogma habet. scisma
 ab ecclesia separet. & tamen sicut amissio caritatis est
 uia amittendi fidem. secundum illud. i. Thymotheo. vi. a qui
 busdam aberrantes scilicet a caritate et aliis hominibus
 conuersi sunt in uaniloquium. ita etiam scisma est
 uia ad heresim. Unde Ieronimus ibidem subdit. quod scis-
 ma in principio aliqua in parte potest intelligi di-
 uersum ab heresi. ceterum nullum scisma est nisi
 sibi aliis heresim confingat. ut recte ab eccle-
 sie unitate recessisse uideatur.

Ad secundum scilicet utrum scisma sit grauius peccatum

infidelitate. dicendum quod grauius peccatum dupliciter
 potest considerari. Vno modo secundum suam speciem.
 Alio modo secundum circumstantias. Et quod circumstantie
 particulares sunt. & infinitis modis variari pos-
 sunt. quoniam queritur in communi. de duobus peccatis
 quod sit grauius. intelligenda est questio de gra-
 uitate que attenditur secundum genus aut speciem peccati
 genus autem aut species peccati attenditur ex obiecto
 Et ideo illud peccatum quod maiori bono contra-
 riatur. est ex suo genere grauius peccatum. sicut pec-
 catum in deum. quod peccatum in proximum. Manifestum
 est autem quod infidelitas est peccatum contra ipsum deum
 secundum quod ipse est ueritas prima cui fides innititur.
 Scisma autem est contra ecclesiasticam unionem. que est
 quoddam bonum precipitum & minus quod sit ipse de-
 us. Unde manifestum est quod peccatum infidelitatis ex
 suo genere est grauius quod peccatum scismatis. licet pos-
 sit contingere quod aliquis scismaticus grauius
 peccet quod quidam infidelis. propter maiorem contem-
 ptum. uel propter maius periculum quod iudicium.
 uel propter aliquid hominum. Legitur tamen grauius esse pu-
 nitum peccatum scismatis quod peccatum heresis uel ydo-
 latrie. quod attestari uideatur grauitati peccati. secundum
 illud. Deu. xxvi. Secundum mensuram delicti. erit
 & plagarum modus. Quod autem grauius punitum
 fuerit peccatum scismatis. patet. Num. xvi. Si no-
 uam rem fecerit dominus. ut aperiens terra os suum
 deglutiat eos. & omnia que ad eos pertinent. descen-
 derintque uiuentes in infernum. scietis quod blasphemauerunt
 dominum. Item decem tribus que uitio scis-
 matis a regno dauid recesserunt. grauissime sunt
 punite. sicut habetur. iiii. Re. xvii. Peccatum uero in-
 fidelitatis uel ydolatrie humana manu gladio
 punitum est. Exo. xxxii. cuius ratio est. quia iam
 manifestum erat per legem susceptam quod erat unus
 deus. & quod non erant alii dii colendi. & hoc erat
 apud eos per multiplicia signa confirmatum. et
 ideo non oportebat quod peccantes contra hanc fi-
 dem punirentur miraculo aliqua sola pena. sed
 solum communi. Sed non erat sic notum apud
 eos quod moyses deberet esse semper eorum princeps
 & ideo rebellantes eius principatum oportebat
 miraculosa & incosuetas penas puniri. Vel po-
 test dici quod peccatum scismatis quod grauius est pu-
 nitum in populo illo. quod erat ad seditiones & scis-
 mata promptus. Dicitur enim Esdre. iiii. Ciuitas il-
 la a diebus antiquis aduersus regem rebellat
 & seditiones & prelia concitant in ea. Pena au-
 tem maior quod grauius infligitur per peccatum magis con-
 sueto. Nam pene sunt medicine quedam ad ar-
 cendum homines a peccando. debet seuerior pena adhi-
 beri. Decem autem tribus non fuerunt solum puni-
 te per peccatum scismatis. sed etiam per peccatum ydolatrie.
 Item sicut bonum multitudinis est maius quod bo-
 num unius qui est de multitudine. ita est mi-
 nus quod bonum extrinsecus ad quod multitudo or-
 dinatur. Sicut bonum ordinis exercitus est minus
 quod bonum ducis. Et similiter bonum ecclesiastice
 unitatis cui opponitur scisma est minus quod bo-
 num ueritatis diuine cui opponitur infidelitas.
 Item licet scisma opponatur caritati. & infidelitas

fidei que minor est. hoc tñ non prohibet quin ñ fidelitas sit grauior. qz caritas habet duo obiecta. Vñ principale scz bonitatē diuinā. & aliud secundariū scz bonū pximi. Scisma autē & alia pctā que sunt in pximū opponunt caritati quantū ad secundariū bonū quod est minus qz bonū fidei. quod est ipse deus. Et ideo ista pctā sunt minora qz infidelitas. Sed odiū dei quod opponit caritati quantū ad principale obiectū. non est minus. tñ inter pctā qz sunt in pximū pctm scismatis uideat esse maximū qz est contra spūale bonū multitudinis.

Ad tertiū scz utrū scismatici habeant aliqz potestatem. dicendū qz duplex est spūalis potestas. Vna quidē sacramentalis. Alia iurisdictionalis. Sacramentalis quidē potestas est qz p aliqz consecrationē conferē. Omnes autē consecrationes ecclesie sunt immobiles manente re que consecrat. sicut patet etiā in rebus māiatis. Nam altare semel consecratū. non consecratur iterū nisi fuerit dissipatū. & ideo talis potestas hñ suam essentia remanet qz p consecrationē est eam adeptus qz diu uiuit siue i scisma siue in heresim labat. qd patet ex hoc qz rediens ad ecclesiam non iterū consecrat. s; qz potestas inferior non debet exire in actum nisi hñ qz mouet a potestate superior. ut etiā in rebus naturalibus patet. Inde est qz tales usum potestatis amittunt. ita etiā qz non licet eis sua potestate uti. Si tñ vsi fuerit. eoz potestas effectū habet in sacramentalibus. qz in hiis homo nō opatur nisi sicut instrumētū dei. Vñ effectus sacramentales non excludunt ppter culpā qz cuiqz conferentis sacramentū. Potestas autē iurisdictionalis est que ex simplici miunctio ne hominis conferē. & talis potestas non immobiliter adheret. Vnde i scismaticis & hereticis non manet. vñ non possunt absoluere nec excoicare. nec indulgentias facere. aut aliqd huiusmodi. qz si fecerint. nihil ē actus. Cum ergo dicat tales non habere potestatem spūalem. intelligendū est uel de potestate scda. uel si referat ad primā pātem. non est referendū ad ipam essentia potestatis. s; ad legitimū usum eius.

Ad quartū scz de pena scismaticoz. dicendū qz p que peccat quis p ea debet puniri. ut dicit. Sap. xi. Scismaticus autē ut ex dictis patet. in duobus peccat. In vno quidē qz sepat se a cōmuniōne membrorum ecclesie. & qntū ad h cōueniens pena scismaticoz est ut excōicent. In alio uero quia subdi recusant capiti ecclesie & quia coherceri nolunt p spūalem potestatem ecclesie. iustū est ut potestate epali coherceant. Et quia penē uite pñentis medicinales sūt. ideo qñ vna non sufficit ad cohercendū hominē sup addit altera. Sicut & medici diuersas medicinas corpales apponunt. qñ vna non est efficac. ita etiā ecclesia qñ aliquis p excōicationē sufficienter non reprimē. adhibet cohercionē brachii secularis. Sed si vna pena sit sufficiēs. nō debet alia adhiberi. Quantū autē excōmunicent scismatici. tñ i articulo necessitatis pos-

set aliquis recipere baptismū a scismatico. sic dicit Aug⁹. in libro cōtra donatistas. qz melius est de hac uita cū signo xpī exire a quocūqz de tur etiam si sit iudeus ul paganus qz sine hoc signo quod p baptismū conferē. Item p excōicationē uero interdicitur illa cōicatio p quam aliquis salubribus monitis diuisos reducit ad ecclesie vnitatem. cum & ipsa sepacio quodamō eos reducit. dum de sua sepacione confusi qñ qz ad penitentia adducunt.

DE IMPUGNATIONE VERITATIS AGNITIONE. DISTINCTIO. XXXII.

Quando considerandū est de impugnacione veritatis agnitione. qua scz aliquis ex certa malitia ueritati p caciter aduersat. Est autē triplex ueritas. Videlicet ueritas uite. doctrine. & iustitie. Veritas uite consistit in humili sui reputatione. quia qui se putat aliquid esse cum nihil sit. ipse se seducit. ii. Cor. vi. Superbus se reputat aliquid esse. humilis se iudicat nihil esse. Nam qnto se magis discutit & defectus suos agnoscit. tanto se minus esse & minus ualere cognoscit. Bern. Humilitas est uirtus qua homo uerissima sui cognitione ipse sibi uilescit. hec est uia ueritatis. sicut ait. ps. Deduc me in uia tua scz humilitatis. & ingrediar in ueritate tua. Si hanc uiam dimisisti a ueritate cadēs. sicut de dyabolo dñs dicit. Iob. iiii. Ille i ueritate non stetit. oza cum ppheta dicens. Viā iniquitatis amoue a me. Quo. Et in lege tua miserere mei. illa scz lege quā dedisti delinquentibus in uia id est delinquentibus ueritatē quorū vn⁹ ego sum qui a ueritate cecidi. Sed nū quid qui cecidit nō resurget. utiqz. ppter hoc uiam ueritatis elegi id est humilitatez cordis. me miserū sentiendo. & humilitatez oris pctā ppria confitendo. hñ illud. Eccl. iiii. Pro aia tua non confundaris dicere uerū. Est enī cōfusio adducens pctm. & est confusio adducēs gratia & gloria. De confessione infra. Secūdo ueritas uite consistit infideli dilectione. dei uidelicet & pximi. Dilectio dei facit deo deo te seruire & ipm feruenter & fideliter adorare. hñ illud Iob. iiii. Spūs est deus. & eos qui adorant in spū & ueritate oportet adorare. Dilectio pximi facit uere sine fictōne ipm diligē bonū eius optare. & eius miseris condolere. Ideo dicit. i. Iob. iiii. Non diligam⁹ uerbo neqz lingua. s; opere & ueritate. ut & ueritas dilectionis sit in corde. & pbatio dilectionis in opere. Ideo. pū. xiiii. Misericordia & ueritas non te deserant. Et. xvi. Misericordia & ueritate redimē iniquitas. Tertio ueritas uite consistit in sancta opatione. siue in sanctoruz opm actione. Vñ. xxxvii. Memento dñe quō ambulauerim coram te i ueritate. & in corde pfecto. & quod bonū est in oculis tuis fecerim. Quarto consistit in aduersoz fori perpeffione. ut scz homo in aduersis a ueritate nō deficiat. Sicut legimus de Thobia. qui i captiuitate positus ueritatis uia nō deseruit. Tho. i.

Veritas vite a mundanis multipliciter impugnatur. supbiendo. de se inaniter presumendo. peccata sua non confitendo humiliter. sed potius occultando. uel improbe defendendo. proximos non uere sed simulatorie diligendo. eisque in necessitate nec subueniendo. nec etiam compatiendo. Ideo bene dicitur Osee. iiii. Non est ueritas non est misericordia. non est scientia dei in terra. Nec mirum quia spiritus ueritatis mundus non potest accipere. Iob. xiiii. Vni multi pueri homines legunt viros sanctos impugnasse pro ueritate uite. pro eo quod eorum vitam pessimam arguebant. **V**t Ioseph uenditus fuit a fratribus. quia accusauit eos apud patrem crimine pessimo. Gen. xxxviii. Iratus est rex saul contra Ionathan filium suum. quia dauid qui uere innocens erat. excusabat. ii. Re. xx. Item achab oderat michelam. &c. Regre infra. Item quod iohannes arguebat herodem dicens. Non licet tibi habere uxorem fratris tui. ad preces herodias misit eum in carcerem. & decollauit. Mat. xiiii.

Veritas doctrine consistit in loquendo ueraciter. Zach. viii. Loquimini ueritatem unusquisque cum proximo suo. Idem. Eph. iiii. Item in docendo seu exhortando utiliter. Mat. xxii. Magister scimus quia uerax es & uiam dei in ueritate doces. ii. Thy. ii. Sollicite cura teipsum probabile exhibere deo. operum inconfusibile. recte tractantem uerbum ueritatis. Item in corripiendo fideliter. ii. Thy. ii. Seruum domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes. cum modestia corripiens eos. qui resistunt ueritati. ne quando det eis dominus penitentiam ad agnoscendum ueritatem. Item in defendendo uiriliter. ut scilicet homo ueritate doctrine defendat contra hereticos et alios infideles sic fecerunt sancti martyres usque ad mortem. Sicut dixit dominus stans coram pylato imminente passione. Iob. xviii. In hoc natus sum. & ad hoc ueni in mundum ut testimonium perhibeam ueritati. ps. xii. Labium ueritatis firmum erit in perpetuum. **C**ontra multipliciter impugnatur hec ueritas. quia multi ueritatem odiant. **V**nde Gal. iiii. Inimicus factus sum uobis uerum uobis dicens. Inde est illud uulgare puerbum. Odiu parit ueritas. Item ueritatem non audiunt. ii. Thy. iiii. Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. &c. Sequitur. Et a ueritate quidem avertent. &c. Item ueritatem non loquuntur quoniam non est in ore eorum ueritas. **S**ciendum autem quod multi ueritatem non loquuntur. Alii quidem pro pudore confusionis male retrahente. Alii pro timore male humiliante. Alii ex amore male inflammante. Alii ex dolore mentem desolante. **P**rimo quidem aliqui non loquuntur ueritatem pro pudore male retrahente. Sicut mulier suspecta de adulterio non audeat recognoscere ne confundatur. Et multi non audent confiteri peccata sua. unde minorum dicunt. & subtrahunt turpiora. uel non plene. uel non plane & nude dicunt. Contra quos dicitur. Eccl. iiii. Pro anima tua &c. ut supra. Item prelati uel predicatorum mala habens uitam & multorum conscius peccatorum

non audeat corripere de peccatis in quibus se culpabilem esse sentit. Sicut super illud ps. Ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usquequaque. dicit Glo. Obmutescet eloquentia. si rea sit conscientia. quod si dicitur. Non me permittas mala habere uitam propter quam non audeam dicere ueritatem. **A**lii ueritatem non loquuntur pro timore male humiliante. Sicut latro coram iudice ne puniatur & puer coram magistro ne uerberetur. & multi ne perdant pecuniam. gratiam uel amicitiam magnorum subtrahant ueritatem. **V**nde multi timet magnis hominibus dicere ueritatem ne perdant eorum gratiam uel fauorem. Contra quod Gal. ii. dicit apostolus. quod beatus Petrus absentibus iudeis cum gentibus edebat. cum autem uenirent subtrahere se timens eos qui ex circumcissione erant. Sequitur. Sed cum uiderem quod non recte ambularent ad ueritatem euangelii. dixi cephe coram omnibus &c. **A**usus est inferior suum superiorem arguere. **V**ni mirabilis fuit constantia libertatis in Paulo. sed non minus mirabilis sanctitas humilitatis in petro. quod ueritas parit odium. & ueritas odium. & ueritatem dicentes odium. repellunt persecutiones. damna & iniurias patiuntur. ideo non inuenit paulus nec petrus id est superior humilis & patiens inuenit. **S**ed in persona constantis uiri dicit ps. Ueritatem tuam & saluare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam & ueritatem tuam a consilio multo. in quo tamen solent multi & magni homines congregari. quod nec propter multitudinem. nec propter magnitudinem personarum tacui ueritatem. **T**ertio ueritatem tacent aliqui. ex amore male inflammante. Sicut multi uendendo & emendo mendacia multa dicunt. sicut patet ex dictis supra. **D**e fraudulentia. Item adulatorum qui sepeper nolunt dicere placentiam. in omnibus querunt habere gratiam & fauorem. non audent dicere ueritatem. **V**ni Seneca. de beneficiis. Demonstrabo cuius rei laborat penuria etiam magna fastigia quid omnia possidentibus desit. sed qui uerum dicat. **I**stud hodie satis apparet in curiis magnatorum. Item. iii. Re. xxi. **D**e acham rege pessimo cui interroganti ire debemus in ramoth gala adrunderunt quadringenti prophete qui credebant ei placere. sic ei uictoriam permittentes. solus michelias dixit ei ueritatem. et ideo missus fuit in carcerem durissime detentus pane tribulationis. & aqua angustie. Similiter cum Xerxes bellum indiceret grecis cum exercitu maximo & apparatu infinito. & omnes consilarii sui dicerent adulando quod grecia nullo modo posset ei resistere. solus demaratus predixit ei periculum. & quia non est ei creditum. xerxes cum toto exercitu suo confusus est turpiter & deuictus. **Q**uarto ueritatem non dicunt aliqui pro dolore mentem desolante. quod uidelicet de correctione non sperant. sed magis ut auditores exasperati deteriores fiant. ps. Obmutui & humiliatus sum & silui a bonis &c. Iere. xx. Factus est sermo domini in obprobrium & in derisum tota die. & dixi. non recordabor eius neque loquar ultra in nomine eius. et factus est in corde meo quasi ignis exestuans.

claususq; in ossibus meis. & defeci ferre nõ su-
stinens. Q; aliqui deterioros fiant post uerita-
tem auditam patet in multis exẽplis inferius
annotatis. Sic igit declaratũ est q; aliqui uerita-
tẽ non loquunt. Item ueritatẽ psecunt uel oc-
culte detrahendo. s; illud. **Iob. vi.** Quare de-
traxistis s;monib; ueritatis. Sic uerbis **Amos**
dẽxit amasias sacerdos. **Amos. vii.** Misit ama-
sias sacerdos ad **Ieroboam** dicens. **Rebellauit**
contẽ te amos &c. non poterit terra sustinere
omnes sermones eius &c. Vel aperte contradi-
cẽdo. Sicut iudei uerbis xpi. Et sicut **helymas**
magus paulo. **Act. xiii.** Vel psonam docentis
uel corripientis psequendo. Sicut rex **achab** ode-
rat **mycheã** q; p̄dicebat ei ueritatẽ. **iii. Re. xxii.**
Ego inquit odi eum quia nõ pphetat mihi bo-
nũ. sed semp malũ. & misit eũ in carcerem. **Iẽ**
asa rex iuda misit **ananiã** pphetam i neruũ
quia ausus fuit eum arguere sup hoc q; confi-
sus fuerat de **benadab** rege syrie. **ii. Para. xvi.**
Item ad imperiũ regis **Ioas** lapidatus e; **zacha-
ria** s; filius **ioiade** qui regẽ & principes argue-
bat p eo q; dñm dereliquissent. **ii. Para. xxiii.**
Item cũ **achioz** dixisset magnalia que fecerat
deus p filiis israhel. irati sunt omnes magna-
tes **holofernis**. et uolebant eum occidere. **holo-
fernes** etiã indignatus est. **Iudith. v. & vi.** **Iẽ**
sedechias clausit **ieremiã** in carcerem dicẽs. qre
uaticinarius. &c. **Iere. xxxii.** Item librũ ppheciẽ
de captione ciuitatis **ierlm** misit rex in ignem
et iussit **ieremiã** et **baruch** comprehendĩ. **Iere.**
xxxvi. Postmodũ uero cũ pphetizaret captio-
nem ciuitatis eius dez. miss; est in lacũ in quo
non erat aqua. sed lutũ & descendit **iberemias**
in scenũ. **Iere. xxxviii.** **Iẽ daniel** p ueritati m f-
sus est in lacum **leonũ.** **Dan. xiii.** Item cũ dñs
de multis argueret ypocritas phariseos. ceperẽ
illi grauitẽ insistere et os ei; opprimẽ de in ul-
tis insidiãtes ei. **Luc. xi.** Item pharisei ceco na-
eo & illuminato maledixerunt. & extra syna-
gogã eiecerunt. p eo q; ueritates audebat asse-
rere. **Iob. ix.** Item principes sacerdotũ audien-
tes aplorũ uerba de doctrina xpi. cesis denũ-
tiauerunt ne in noie xpi amplius loquerentur
illi aut ibãt gaudẽtes a cõspectu concilii. qm̄
&c. **Act. v.** **Iẽ** audientes iudei uerba **stephani**
dissecabant eorũ cordibus suis &c. **Actũ. vii.**

Ueritas iustitie consistit in quatuor q; siml
notant. **Vsa. xvi.** Preparabitur in misericor-
dia solũ eius. & iudex sedebit sup illud in ue-
ritate iudicans & querens iudicium. & ueloci-
ter reddens quod iustũ est. **Primo** nãq; no-
tatur clementia rigozem contẽpans. qz unũ =
se uie dñi misericordia & ueritas. Quilibet iu-
dex sic debet esse iustus ut clementiã nõ omit-
tat. sic clemens ut iustitiã non relinquat. Et h-
optime dicit in. ps. Prop̄ ueritatẽ et mansue-
tudinẽ & iustitiã &c. **Gre.** Regat discipline vi-
goz mansuetudinẽ. & mansuetudo ornet vi-
gozem. & sic alterum cõmendẽt ex altero ut
nec vigor sit rigidus. nec mansuetudo dissolu-
luta. Sit amor sed non emolliens. sit uigoz s;

non exaspans. sit zelus s; non imoderate seuis
ens. sit pietas sed non plus q; expedit paties.
Scdo notat tranquillitas turbationis & ira-
cundie motũ sedans. & hoc notat in sessione.
Vsa. ix. Sup solũ dauid & sup regnũ eius se-
debat. De summo iudice dicit. **Sap. xv.** Tu au-
tẽ dñe cum trãquillitate iudicas. **Tertio** no-
tat sedulitas discussiois. **Vñ Iob. xxxi.** Cau-
sam quã nesciebã diligentissime inuestigabã.
Qd exponẽs **Gre.** ait. Hic docemur q; ad pfe-
rendam sententiã in iudicio nõq; p̄cipites ef-
se debemus. ne temere indiscussa iudicemus.
ne q̄libet mala audita nos moueat. ne passim
sine p̄batione credamus. **Deu. xiii.** Si audie-
ris in una urbiũ. & diuites aliquos &c. **Seq̄.**
Quere sollicitẽ et diligenter rei ueritatem p̄spe-
cta. si inueneris certũ esse qd dicit & abhomi-
natiõẽ ope p̄petratã. statim p̄cuties habitato-
res urbis. &c. **Quarto** notat celeritas decisi-
onis. **Ioelis. iii.** Cito uelociẽ reddaz uicissitudi-
nem. &c. pũ. **xxii.** **Vi**disti homines uelocẽ in
ope suo. coram regib; stabit. **Et Eccl. xxxi.** In
omnibus opibus tuis esto uelox. &c. **Iu** iudiciũ
tñ non est ita festinandũ q; p̄cipitãter & sine
debita deliberatiõẽ snã p̄ferãt. nec tãdiu dif-
ferendũ q; negotium intermiãbile uideatur.
Quales debeant esse iudices pulchre descri-
bitur. **Exo. xviii.** **P**rouide de omni plebe uiros
potentes & timentes deum. in quibus sit ueri-
tas & qui oderint auaritiã. & constitue ex eis
tribunos &c. ut iudicẽt populũ omni tpe. **P**rou-
uide inquit. in quo insinuat q; non sine ma-
gna deliberatione debent iudices institui. **D**e
omni plebe. non solũ de patria tua domo uel fa-
miliaritate uel affinitate. **V**iros. non mulie-
res. timidos. pusillanimes. negligentes. s; ui-
riles & strẽnuos. **P**otentes. non potentia tem-
pali qua paupes opprimant. s; potentia uirtu-
ali. q; minus potentes p̄tegant. & opprimẽtũ
potestati resistent. **Eccl. vii.** **N**oli uelle fieri iu-
dex nisi uirtute ualeas irrumpe iniquitates.
Seq̄. **E**t timentes deũ. **I**udex qui timet deũ
non timet hoĩem. ita q; p̄pter hominẽ iudicet
contẽ iustitiã. qz qui timet deũ nihil trepidabit
Item iudex timens deũ & sciens q; si iniuste
iudicauerit. ip̄e iuste iudicabit. horret incidere
in iudiciũ dei. **P**rop̄ hoc **iôsaphat** rex dicebat
iudicibus. **ii. Para. xx.** **V**idete quid faciatis. ñ
eni homis exercetis iudiciũ s; dei. & qd cũq; iu-
dicaueritis. in uos redundabit. sit timor dñi
uobiscũ. & cum diligentia cuncta facite. **Seq̄**
In quibus sit ueritas. **I**udex aut debet ue-
ritatem diligere. ueritatẽ inquirere. & s; uerita-
tem in omnibus iudicare. **E**t qui oderit au-
ritiam. qz auaricia sepe p̄uertit iudiciũ. ut m-
fra patebit. **U**eritas iustitie multiplici in-
pugnãt. **N**am a quibusdã distrahit & uenãl
efficit. contẽ id quod dicit. pũ. **xxiii.** **V**eritates
eme & noli uẽdere. **E**t. **xxviii.** **Q**ui cognoscit
psonam in iudicio non bene facit. hie eni pro
bucella panis deserit ueritatẽ. **S**ed heu i curiis
omnia uenalia pponunt. locus. r̄pus. accessus

audientia. iusticia. consiliu. patrocinu. uerbu
 silentiu. ac etiam bonus uultus. &c. **Require** i
 fra De acceptione muneru. **Propter** ueritatez
 ioseph uediẽ in egyptum. **Et** xpus qui ueritas
 est. **Iob. iiii.** Ego sum uia ueritas & uita. a di
 scipulo uendiẽ et tradiẽ occidendus. **Item** ueri
 tas perabit. nam qnqz ueritati conẽdiciẽ. qdẽ
 conẽ deũ. rationẽ & iusticia & conẽ illud **Eccẽ**
iiii. Non conẽdicas uerbo ueritatis nullo mō.
Si uero ueritas ita sit euidẽs qz ei conẽdici n̄
 possit. querunt diffugia. ineunt consilia. dila
 tionu tpa p̄scribunt. ut saltem qd negari non
 potest. in longa tempa differat. ut uel mozs i
 terim supueniat. uel occurrat infirmitas ul la
 boribus & expensis fatigatus paup. uel affe
 ctus tedio. uel de s̄ua despatus. totũ dimitte.
 uel cum aduersario cõponere compellat. **Item**
 qdam ueritatem incarceration. & hoc contigit
 multis modis. qz uel psona paupis ueritatem
 habens p se. uel testes eius uolentes phibẽ tes
 timoniũ ueritati. capiunt. affligunt. & carce
 ri mancipant. uel lre ueritatis. uel inqueste de
 mandato principis p ueritate confecte. rapiũ
 tur. detinent. & nũqz postea uidebunt. ul mu
 nera in p̄udiciũ ueritatis accepta. puta uasa
 aurea & argentea. iocalia p̄ciosa. & alia hmoi
 detinent. & in archis. seriniis & cameris iclu
 dunt. **Ro. i.** Veritate dei in iniusticia detinet
Item ueritate quidam dilacerant. **Et** hoc solet
 fieri multis modis. Nam ipa p̄sternit & pedi
 bus conculcat. cõculcata spoliã. spoliata mu
 tilã. mutilata iugulat. **Primo** quidẽ p̄sterni
 tur. Nam qui prius erant diuites fiunt paupe
 res. qui prius in equis curiam seqbant. equos
 suos uendere. uenditos expendere. & peditare
 cogunt. & plerũqz equoz pedibus conculcan
 tur. qnqz etiã diffamant iniuste. ut sic eis tan
 qz infamibus non credat. & sic ueritas p̄ster
 nit. **Ideo** bene dicit. **Vsa. lix.** Conuersũ est re
 trosum iudiciũ. & iusticia longe stetit. corru
 it in plateis ueritas. & equitas non potuit in
 gredi. **Nota** et expone. **Item** **Daũ. viii.** Pro
 sternet ueritas in terram. **Item** ueritas p̄stra
 ta spoliã. qz qui ueritate habet. bonis suis tẽ
 pozalibus spoliã. **Vel** ueritas spoliã qn per
 mendaces inforinationes iudex decipit. ut ue
 ritas mendaciũ uideat. & qsi ueste sua denu
 data aliena ueste & colore uestiẽ. **Vnde** **Ro. i**
Veritate dei cõmutauerũt in mendaciũ. **Itẽ** ue
 ritas lacerat. & mēbratĩ detruat. **Multi** enĩ
 uel ueritate non dicunt. uel non totam. s; sic
 diminuũt. qz uix remanet pars integra. **In** iu
 dicio ueritate pauperis recitando p̄tem qdem
 referũt. q uidelicet min⁹ facit ad rẽ. qd autẽ ma
 gis ẽ necẽ reticẽt & occultat. ul ueritate dimi
 nuũt. qz corripido. p̄dicado. exhortado. nitũt
 dice qd credũt placẽ auditozibus. & sic n̄ totaz
 ueritate p̄ferũt ne offendat. ul vni dicũt unũ
 aliũ aliud. & sic sũt psonaz acceptoẽs. **VI** mē
 bratĩ lacerat ueritate. qz oculos eius eruũt ne
 uideat. dẽtes frãgũt ne mordeat. manus am
 putat ne possit conẽ eos aliqd opari. pedes ne

possit quoqz pcedẽ n̄ ad uoluntate eoz. lingua
 p̄cidũt ne loqẽ. os obstruũt qnqz rãtis munei
 bus qz loq ul clamat nō p̄t. **Exm** de aduoca
 to q a duob⁹ cõẽ se iuicẽ litigãtib⁹ accepit mu
 nera. ab vno bouẽ ab alio uero uaccã. **Cũ** eẽnt
 abo cozã iudice. & aduocat⁹ tacet. vnus dixit.
Bos loqre. **Rũdit** ali⁹. nō faciet qz uacca non
 p̄mittit. **Sic** ergo patz quõ ueritas lacerat. **Iob**
ps. Saluũ me fac dñe qm̄ defecit sc̄tus. qm̄ di
 minute sũt ueritates a filiis hoĩm. **Itẽ** ueritas
 iugulat & occidit. **Sic** p̄tẽ qz **Vsa. i.** **Jeremi**
as. oẽs apli. & discipuli xpi. oẽs etiã martyres
 ludibzia & ubẽa expti. isup & uinclã & carcẽs
 lapidati sũt. secti sũt. tẽptati sũt. in occisiõẽ gla
 dii mortui sũt. **Vñ** caput martyru **Iesus** dicit.
Iob. viii. Quid me q̄ritis it̄ficẽ hoĩem q uẽa
 locutus sum uobis.

DE OBSTINATIONE.

OEide cõsiderãduz ẽ de obstiãtione
 seu obduratõe. **Circa** quã cõsiderã
 da sũt duo. **Prõ** de cã obstiãtio
 nis. **Scõ** de effectibus eius.

Circa p̄mũ sciẽdũ qz aliqz dicit obstinatus.
 ul obduratus qn̄ p̄inacit & irreuocabilitẽ
 ẽ offirmat⁹ i malo. **Sic** de symeõ & leui. dicit
Gen. xlix. Maledctus furoz eoz qz p̄inax. &
 idignatõ qz dura. **Sciẽdũ** autẽ qz sic aliqd ma
 terialiẽ obdurat multiplici. **Videlicet** ex forti
 adhesiõẽ. lõga cõgelatiõẽ. multa desiccatiõẽ.
 magna malleatõe. sic coz impiĩ obdurat i ma
 lo. **Prõ** qdẽ forti adhesiõẽ. **Sic** res aliq̄ fra
 gilis forti adherẽdo alicui duro & imobili. fit
 durũ & imobile. ut ostree forti adherẽdo alic
 cui saxo duro. fiũt imobiles cõẽ maẽ. & due ta
 bule forti glutino copulate. durioẽs fiũt et mi
 nus sepabiles. qz si eẽt qlibet eaz p se. & qnto
 diuti⁹ fuerit glutiate. tãto fiũt durioẽs. **Sic** eti
 am ẽ de lapidib⁹ & cemẽto. **Sili** mō mēs hoĩs
 uehemẽt adherẽs culpe. obdurat i culpa. **Sic** õ
 impiũs cõquerẽdo dicit dñs. **Iere. xvii.** Indura
 uerũt ceruicẽ suã ne audirẽt me. & ne accipẽt
 disciplinã. **Iob. di.** **Deu. x.** Ceruicẽ urãz ne idu
 retis amplius. **ps.** Nolite obdurare cozda urã.
Scõ obdurat aliqd lõga congelatiõẽ. **Eccẽ.**
xliii. Frigidus uetus aqlo flauit. & gelauit cri
 stallus ab aq. **Et** **Iob. xxxviii.** In silrudiez lapi
 dis aq durant. **Ita** coz hoĩs iniquatũ frigoẽ cõ
 gelatum fortiẽ obdurat i malitia. **Sic** de uehe
 moth dicit. **Iob. xlix.** Coz eius cõgelabit qsi la
 pis. **Sed** qz potẽs ẽ de⁹ de lapidib⁹ suscitare fi
 lios abrahe. **Matth. iiii.** **ido.** p̄mittit. **Eze. xi.** Au
 ferã coz lapideũ de carne urã. & dabo uob cor
 carneũ. &c. **Itẽ** obdurat aliqd forti desicca
 tiõẽ. sic lutum & t̄ra arefectõe. & later forti de
 coctõe. **ps.** Induret & arefcat. **Vsa. lxiii.** Indu
 rasti coz nostrũ ne timerẽ⁹ te. **Sic** terra sup
 quã diu nō cecidit nec ros nec pluuia arefit &
 indurat. qz nō recipit hũozẽ rozis nec pluuie.
 sic mens hoĩs q̄ nec hũozẽ gratie nec pluuia la
 chrymaz cõpunctõis nĩ p̄nie desiccãt. **Sic.** **ps.**
 conq̄riẽ dicẽs. **Aĩa** mea sic terra sñ aq̄ tibi. uelo
 citer exaudi me dñe. &c. **Itẽ** idurat aliquid

forti malleatioe. sic incus quanto magis malleatur. tanto aptius indurat. **Job. xlix.** Cor eius indurabitur quasi lapis. & striget. q. malleatoris incus. **Et. Exo. vii.** Induratum est cor pharaonis. Quanto enim plus flagellabatur a deo. tanto plus indurabatur. **Sciendum autem quod obduratio uel obstinatio duo importat. Primum est motus uoluntatis humane inherens malo. et sic peccatus procedens est causa obstinatiois. Nam ex peccatis quibus homo uehementer iberet. merebitur obstinari. Aliud est subiectio gratie ex qua sequitur quod mens hominis non illuminatur ad recte uidentium. nec emollitur ad recte uiuendum & secundum hunc deum est causa execratiois & obstinatiois. **Ideo i. Coz. ix.** Cui uult miseretur. & quem uult indurat. **Et Exo. iii.** Ego indurabo cor pharaonis. **Deus enim iusto iudicio gratiam non infundit illi in quo iuenit obstaculum impie uoluntatis.****

Quoniam scilicet de effectibus obduratiois. **Sciendum quod quanto aliquid est durius. tanto fortius retinet impressionem. Sic patet in lapidibus & metallis. Sic quanto mens hominis in peccato magis fuit obdurata. tanto inseparabilius adheret ei peccatum. Unde **Iere. xvii.** Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adamantis. Adamas ut dicitur fragilis non potest. nisi hirci sanguine calido supfuso. **Et cor hominis obduratum non scinditur ad compunctioem. nisi christus illud mirabiliter suo perfudit sanguine precioso. imo frequenter deum uocantem ad penitentiam contemnit. **Ro. ii.** An ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. scilicet duritia autem tua et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire. et reuelatiois iusti iudicii dei. **Et pu. xxviii.** Qui corripieris dura ceruice contemnit. repente ei superueiet iteritus. **Ite quanto aliquid est durius. tanto difficilius penetrat ad noue impressionis receptioem. Ita cor hominis induratum difficilius immutat per gratiam. imo resistit spiritui sancto tangenti. Sic dicitur. **Act. vii.** Dura ceruice & in circumsis cordibus & auribus uos semper spiritui sancto resististis. **O**mnis frequenter & pie tangit spiritui sancto corda nostra. & nos eius uisitationes & inspiratioes contemnimus. **Ite quanto aliquid est durius. tanto difficilius emollitur. Sic cor hominis obduratum uix emollitur ad pietatem. cum habeat impietatem in corde. Sic de Nabal dicitur. **ii. Re. xxv.** quod erat uir durus et pessimus. Unde nec precibus nec beneficiis receptis nec miserabili statu dauid motus est ad pietatem. **Et de strutione dicitur. **Job xxxix.** Durat ad filios suos quasi non sint sui. **Ite hinc impietatem in ore. **ii. Re. xii.** Rudit rex populo dura. **Et quod sermo durus suscitatur furore. pu. xv.** ideo diuiserunt se ab eo decem tribus. & diuisum est regnum. **Ite habes impietatem in opere sic patet de pharaone & egyptiis. **Exo. i.** Oppresserunt eos opibus duris lutis et lateris. **Et Hest. xiiii.** Dura uos opprimunt seruitute. **Ite quanto aliquid est durius. tanto est periculosius ad cadendum quod uidelicet ponderosius est. & materia magis compacta. ideo sua grauitate deorsum tendit. **Gre. Peccatum quod per penitentiam non diluit. mox suo pondere ad aliud trahit. **Ideo. pu. xxviii.** dicitur. **Qui mentis est dure corruet in malum. **Ite quanta aliquid est durius. tanto uehementius malle-**********************

atur. **Sic impius induratus. a deo non ad emendationem sed ad consumptionem tunditur. & durissimè malleatur. pu. xix.** Parata sunt derisoribus iudicia. & mallei percussiones stultorum corporibus. **Iere. xxx.** Plaga inimici percussit te castigatioe crudeli. propter multitudinem iniquitatis. t. dura facta sunt peccata. t. uerba sunt domini ad impium in inferno damnatum. **Unde sequitur. **Quid clamas ad me super correctione tue. q. d. **Si clamares. frustra clamares. quia insanabilis est dolor. t. propter multitudinem iniquitatis. t. & propter dura peccata. t. feci hec tibi. **Vt. xxvii.** Visitabit dominus in gladio suo duro & gratia & fortis. &c. **Et Eccl. iiii.** Cor durum male habebit in nouissimo. **Unde. **Ber. ad eugen. **Nemo duri cordis salutem unquam adeptus est. nisi forte misericors deus abstulit ab eo iuxta prophetam cor lapideum. & dederit ei cor carneum. **Quid igitur cor durum. ipsum est quod nec compunctione scinditur. nec pietate mollescit. nec mouetur precibus. minis non cedit. flagellis duratur. in gratum ad beneficia. ad consilia infidum. ad iudicia seuerum. inuerecundum ad turpia. impudum ad pericula inhumanum ad humana. temerarium ad diuina. preteritum obliuiscens. presentia non ordinans. futura non prouidens. & ut in breui horribilis mali mala complectatur. ipsum est quod nec deum timet nec hominem reueretur.**************

DE INUIDIA. PARS QUARTA. DISTINCTIO. .I.

Qonsequenter considerandum est de secundo uicio capitali. quod est inuidia. quod sic ait **Gre. xxxi. mox.** Prius soboles superbie est inuidia. que dum oppressam mentem corrumpit. mox inuidiam gignit. quod dum uani nominis potentiam appetit. ne illud alius ualeat adipisci tabescit. **Circa inuidiam consideranda sunt duo. Primo de inuidia secundum se. Secundo de filiabus eius. **Circa primum consideranda sunt duo. Primo quod sit inuidia. **Secundo quod sit summe detestanda.******

Quoniam primum sciendum quod inuidia est tristitia de alienis bonis. ut dicit **Dam. li. ii.** Obiectum autem tristitie est malum proprium. **Sed quoniam contingit bonum alterius apprehendi ut proprium malum & sic de alieno bono potest esse tristitia. **Et hoc contingit dupliciter. **Vno modo quoniam tristatur aliquis de bono alterius in quantum sibi imminet periculum alicuius nocumeti. **Sic quoniam tristatur aliquis de exaltatione inimici sui. timens ne per eum damnum. lesiones uel iniuriam patiat. et talis tristitia non est inuidia. sed magis timoris effectus. **Alio modo bonum alterius apprehendit ut malum proprium in quantum est diminutiuum proprie glorie. excellencie uel honozis. & ideo de bonis aliorum tristatur inuidus. precipue de bonis illis in quibus est gloria & in quibus appetunt homines honorari.**********

Quoniam scilicet sciendum quod peccatum inuidie detestandum est multiplici ratione. **Primo quod inuidus pro profectu deficit. **Dicit enim **Aug. quod inuidia est tristitia felicitatis aliene. **Inuidus enim de bono dolet et de malo gaudet. sic dyabolus********